

250491

HARTMANOVA BIBLIOTEKA GRAMATIKA

SLOVNICA
MADŽARSKOGA JEZIKA

NAPISAO

DR. IVAN PL. BOJNIČIĆ KNINSKI

CIJENA 2 KRUNE

NAKLADA KNJIŽARE J. HARTMANA ZAGREB

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

GRAMATIKA MADŽARSKOGA JEZIKA.

ČETVRTO ISPRAVLJENO IZDANJE.

NAPISAO

DR. IVAN BOJNIČIĆ PL. KNINSKI,

kr. sveučilišni profesor, ravnatelj kr. zem. arkiva i urednik „Vjesnika kr. zem. arkiva“, komander kr. srpskog reda sv. Save i velikovojvodskoga hesenskoga Filipovog reda.

Po kr. ug. ministarstvu za bogoštovlje i nastavu god. 1889.
nagrađeno djelo.

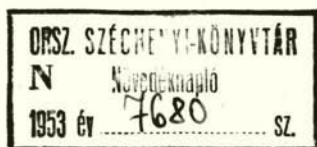
1912.

Naklada knjižare L. Hartmana (St. Kugli), Zagreb, Ilica broj 30.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

250491

RÖTTIG GUSZTÁV ÉS FIA. SOPRON.

U V O D.

Madžarski jezik jest ogranak finsko-ugorskog razreda uralo-altajskih iliti turanskih jezika, koji se raširiše na sjeveru Evrope, sjeveru i zapadu Azije, te je narodnim blagom potomaka onih Madžara, koji se u devetom vijeku doseliše sa sjevera Azije pod vodstvom Árpádovim u današnju Madžarsku.

Madžarski jezik, ako i nema onih nutarnjih fleksija, onih finih promjena glasova, koje podaju riječima razno značenje, opet je za jasan i razumljiv izraz misli toliko obrađen i gibak, da ga ni jednomu evropskom jeziku zapostaviti ne smijemo. Da nije začinjjen od drugih jezika, vidi se iz cijele njegove građe, koja se temelji na jednosložnim korijenima, te se bitno od svih ostalih evropskih jezika razlikuje.

Povjest tvorbe jezika madžarskoga u Ugarskoj od početka pa do danas broji cijeli niz najpromjenljivijih pojava.

Za Arpadovića sve do Kolomana, 1098., bijaše madžarski jezik dvorskim i službenim. No od to doba poče se uvlačiti u javni život jezik starih Rimljana, te malo po malo potisnu u kut jezik narodni. God. 1114. morale se zakonom siliti svećenstvo, — koje smatraše narodni jezik dovoljnim, — da uči latinski; a početkom devetnaestoga vijeka trebaše dugih rasprava, da se dokaže svećenstvu, kako može i njihov materinji jezik zadovoljavati svim književnim potrebama!

Pošto je latinski jezik bio uveden u javni državni život, ne samo da se madžarski nije mogao razvijati, nego su uništeni pisani spomenici iz prijašnjih vre-

mena, tako da najstariji pisani spomenik siže u početak 13. vijeka, a ipak je jezik mađarski već u 11. vijeku bio toliko razvit i obrađen, da su se u to vrijeme na njem i zakoni sastavljali. To nam najbolje dokazuje Alberiko, koji je koncem 11. vijeka mađarske zakone sa mađarskoga na latinski prevadao. Najstariji pisani spomenik iz 13. vijeka dva su nadgrobna govora (*halotti beszéd és könyörgés*), što no ih izdaje najprije Pray, kasnije sa bogatim komentarom Révai, a najzad mađarska akademija znanosti u prvoj svesci staromađarskih jezičnih spomenika. Iz konca 13. vijeka potječe i „Život svete djevice Margarete”, izdao ga po prijepisu iz 16. vijeka Pray, kasnije Samojlo Vajda, a najzad spomenuto učeno društvo.

Prva mađarskim jezikom štampana knjiga ugleda svjetlo god. 1533. u Krakovu. Bijaše to prijevod listova apoštola Pavla od Benedikta Komjáthia. U to doba počinje u Ugarskoj širenje protestantizma, a s njim i jedna od najbogatijih epoka mađarske literature, mađarskoga jezika. Vjesnici nove nauke htijući, da podre u sve slojeve naroda, pisahu i naučahu jezikom narodnim; a napanuta vjera da uspije, morade se na svoju obranu istim služiti sredstvom. Nebrojene rasprave, mnoga prerađivanja svetih spisa, bijahu obilan plod svete njihove gorljivosti. Među najvrijednije plodove starije mađarske književnosti idu prijevodi biblijski od Heltaia, Károlyia, Molnára i Káldia, pak duhoviti govori i rasprave ostrogonskog nadbiskupa Petra Pázmána.

Pošto se iza kratka vremena ove vjerske razmirice slegoše, eto ti onog starog skolastičkog nemara, koji stvori kastu učenjaka od naroda sa svim odijeljenju; a mađarski jezik bje i opet prepušten prostom puku na milost i nemilost! Ako se pojedini glasovi, kao pjesnik „Sirene mora jadranskoga” (grof Nikola Zrinski † 1664.), ovdje — ondje i ogласиše, ne uplivaše

to odlučno na naobrazbu onoga doba. Ova je svoje lice odvrtila sa svim od narodnoga jezika, te je neki Behamb god. 1796. punim pravom zabilježio riječi: „Danas se mađarski jezik prezire u tolikoj mjeri, da na potomstvo ne će prijeći ništa, do nekoliko pjesmica i nabožnih rasprava u narodno ruho zaodjetih”.

Novotarije Josipa II. koncem 18. vijeka probudiše narod na nov život. Mudri ovaj vladalac, sklon svojim narodima, gledaše najprije da istisne iz sudova i ureda jezik latinski, koji je poput kakova zida dijelio narod od njegovih zastupnika. Da se je pošlo pravim putem, imao bi u Ugarskoj dosadanji latinski jezik zamjenjivati mađarski. No mađarski velikaši, tuđim jezikom i duhom zadojeni, orisaše pred svijetlim vladarom svoj materinji jezik u tako crnoj slici kao jezik nespretn, za višu sferu mišljenja neuporabiv i u opće mrtav, te nije nikako čudo, da je Josip II. posegao za nijemštinom, koja je u ono doba uprav cvala, pak i velikom dijelu ugarskih stanovnika poznata bila. Josip II. učini to tim radije, jer držaše, da će tako nastati neko jedinstvo i jednoličnost u zemljama, podvrgnutim žezlu habsburškome. Oštre odredbe careve djelovahu živo. Sad se je tek vidjelo, kako neštovanje svoga potiče druge na prijezir i da ob opstanku jezika mađarskoga zavisi i opstanak mađarske narodnosti. Pa kao što bijaše prije veliko i nepojmljivo zapostavljanje narodnoga jezika, tim veće nastala sada oduševljenje i ljubav za mađarski jezik.

Njemački jezik imadaše se još samo zakonom proglasiti službenim, no protivna struja nastojaše, da na to uzvišeno mjesto podigne jezik mađarski. Josip II. do skora umrije, a š njim i njegove osnove. Čim je Leopold II. zasjeo carski prijestol, izrazi narod želju, da se jeziku mađarskome utre put i na polju zakonodavstva. Već 1790. prizna državni sabor mađarski jezik zemaljskim i odredi, da se ima u svim školama i naučati. Svaki noviji sabor donio je i novih odredaba

u prilog narodnom jeziku, a svi složno nastojahu, da mađarski jezik zadobije prvo i jedino mjesto u javnom životu. No da bude taj jezik, kojega je kroz stoljeća jedino prosti puk njegovao, dostojnim organom novo uskrsnuloga narodnog života, trebaše ga očistiti, izgladiti, oplemeniti. I prije se je smišljalo, a i u saboru raspravljalo, kako da se sastavi učeno društvo, kome će biti najpreča briga poljepšivanja i usavršivanje mađarskoga jezika i literature. Sve bijaše bez uspjeha! Tek saboru od 1825/7. pođe za rukom oživotvoriti lijepu ovu zamisao. Najveća hvala ide glasovitoga patriotu grofa Stjepana Széchenyia, koji je za osnivanje mađarskoga učenoga društva doprinjeo i veliku materijalnu žrtvu, darovavši u tu svrhu 60.000 for., a u drugu je ruku i duševnim svojim silama nastojao, kako će se društvo što bolje urediti i zadaći svojoj kako valja zadovoljavati. Od tog doba počne i jezik mađarski i književnost brzim krokom naprijed koracati. Književnost mađarska prije vrlo malo cijenjena, na nekoliko djela ograničena i imajući vrlo mali broj čitalaca, — posta sada obćim dobrom. Junaštvo mača morade uzmaknuti pred junaštvom duha. Imena, kao Karlo Kisfaludy († 1830.), Franjo Kazinczy († 1831.), Danilo Berzsényi († 1836.), Franjo Kölcsey († 1837.), Šandor Kisfaludy († 1845.), Šandor Petőfi-Petrović († 1849.), Mihajlo Vörösmarty († 1855.), itd. bijahu prije tek pojedincima poznata, a sad njihovi nosioci bjehu uvršteni u red slavljениh narodnih muževa. Literatura pošavši novim pravcem postade nosiocem javnoga života, a odišući duhom narodnim bude uzrokom, da se je jezik razvio u svoj svojoj bujnosti i podigo na stepen, te se mogu Mađari sa svojim narodnim jezikom na putu civilizacije, na polju državnoga života, kao i na polju gospodarstva, obrta i trgovine slobodno kretati i lako svladati veliko mnoštvo novih ideja, koje pokreću svijetom.

Ako si predstavimo, kako se je mađarski jezik

raširio po prijedjelima, koji su raznim klimatičkim utjecajima izvrženi, a i graniče sa različitim tuđim plemenima, pak još pomislimo, da je današnji narod madžarski postao iz različitih i ako vrlo srodnih plemena, ne ćemo se ni najmanje čuditi, što se je i madžarski jezik raspao na više narječja, koja se bilo izgovorom, bilo gramatičkim ili leksikalnim osebinama sad više sad manje udaljuju od književnoga madžarskoga jezika.

Najvažnija narječja madžarskoga jezika jesu:

1. narječje Podunavlja (Dunamellék);
2. narječje Potisja, koje se opet dijeli na narječje gornje i donje Tise; iz ovoga narječja razvio se današnji književni jezik;
3. narječje Sikulaca u Erdelju i srodna narječja Csángo-Madžara u Moldavskoj i Bukovini;
4. narječje Polovca (Palóczok) u županijama Nógrád, Heves, Borsod i Gömör; i konačno
5. narječje prijedjela Göcsej na zapadu županije zaladske.

Osebine ovih pojedinih narječja navarski da ovdje isticati ne ćemo, jer se na nje ni književni jezik ne obazire, pak i za to, što i jezik manje naobraženih slojeva naroda u cijeloj zemlji ima vrlo malo dijalektičkih primjesa. Od književnoga jezika najudaljenije je narječje Polovca i Göcseja.

Naglašivanje i izgovaranje. Hangsúly és kiejtés.

U mađarskom jeziku je naglasak uvijek na prvom slogu riječi. Ako je riječ sastavljena od više riječi, onda se naglasuje prvi slog svih onih riječi, od kojih je sastavljena.

U mađarskom jeziku rabe se latinska slova, ali se nekoja drugačije izgovaraju, nego u latinskom jeziku.

Mađarski jezik ima 38 slova, naime 24 suglasnika i 14 samoglasnika.

Samoglasnici (magánhangzók) su ovi:

A, a, izgovara se kao hrvatski a sa prijelazom na o. Ovo mađarsko a leži dakle među hrvatskim a i o, al bliže a-u; n. pr. alma, jabuka; fal, zid; harang, zvon; hang, glas.

Á, á, izgovara se dugo, otvoreno, kao njemački dvostruki aa; n. p. tál, zdjela; láb, noga; ár, cijena; vád, tužba.

E, e, kratko, otvoreno, kao njemački ä; n. p. beteg, bolestan; ember, čovjek; feketé, crn; kert, vrt.

É, é, dugačko i to sa prijelazom na i; n. p. tér, trg; vér, krv; nép, narod; ér, žila; szél, vjetar.

I, i, sa točkom je kratko, dočim je

Í, í, sa potezom dugačko, kano u opće svi samoglasnici, koji imaju otezanje(').

O, o, bez otezanja, kao hrvatski o, ali sasma kratko.

Ó, ó, sa otezanjem, je dugačko.

Ö, ö, (sa piknjama), kratko, kano njemačko ö u riječi „öffnen”.

Ö, ő, (sa crticama), dugačko, kao njemačko ö u riječi „stöhnen”.

U, u, kratko.

Ú, ú, sa otezanjem je dugačko.

Ü, ü, kratko, kano u njemačkoj riječi „Stück”.

Ű, ű, dugačko, kano u njemačkoj riječi „rühren”.

Y, y, rabi se kao samoglasnik samo u tuđim riječima i na kraju obiteljskih imena, gdje se izgovara kao i.

Suglasnici (mássalhangzók): b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, t, v, z, pišu i izgovaraju se kao u hrvatskom jeziku.

Cz, cz = hrvatsko c; n. p. czég, tvrtka; czímer, grb.

U novije doba rabi se u mađarskim školskim knjigama mjesto tradicionalnog cz jednostavni c, nu mađž. akademija i mađž. novine pišu i nadalje cz.

Cs, cs = č; n. pr. család, obitelj.

Ds, ds = dž; n. pr. findsa, zdjelica.

Gy, gy = gj; n. pr. magyar, Mađžar.

Ly, ly = lj.

Ny, ny = nj.

S, s, odgovara hrvatskomu š, n. pr. sír (šir), grob; sas, orao; só, sol.

Sz, sz, je naš s, n. p. szent (sent), svetac; szám, broj.

Ty, ty = ć (tj), n. p. tyúk, kokoš.

Zs, zs = ž, n. p. rozs (rož), raž; zsák, vreća.

Gdje su dvostruki suglasnici kao ll, szsz (što se obično piše ssz), nn, rr, gg, itd., moraju se uvijek sa svim jasno izgovarati, tako da se čuje, kako su dva, n. pr. ellenség (el . . lenšeg), neprijatelj.

Nekoja stara obiteljska imena imaju svoj osobiti pravopis, koji se može samo iz prakse naučiti. n. p. Dessewfy (ss = ž, ew = ő), Széchenyi (ch = č), Eötvös, Thewrewk (Török), Wesselényi (W = V).

Velikim početnim slovom pišu se vlastita imena, naslovi, prva riječ u citatima, prva riječ u rečenicama poslije točke, znaka pitanja i uzvikivanja, nadalje riječ Isten, bog. Imena naroda pišu se malim slovom.

FRVI DIO. ELSŐ SZAKASZ.

Razdioba samoglasnika. A magánhangzók beosztása.

§. 1. U mađžarskom jeziku dijele se samoglasnici ovako:

1. samoglasnici a, á, u, ú, o, ó su niski (t. j. imaju nizak naglasak, mélyhangu magánhangzók);

2. samoglasnici e, ő, ö, ü, ű, su visoki (imaju visok naglasak, magashangu magánhangzók); i konačno

3. samoglasnici é, í, í s u o š t r i (imaju oštar naglasak, éleshangu magánhangzók).

Ovu razdiobu valja dobro zapamtiti, jer ona je temelj harmonije samoglasnika, koja vlada cijelim mađžarskim jezikom.

Ako posljednji slog riječi ima nizak samoglasnik, onda se veli, da je ta riječ niska, nisko glaseća (n. pr. alma, jabuka; atya, otac; asztal, stol). Ako pak ima visok, onda je i riječ visoka, visoko glaseća (n. pr. ember, čovjek; erős, jak; betű, slovo; kéreg, kora). Oštra (oštro glaseća) je riječ samo tada, ako ima isključivo oštre samoglasnike, n. pr. szép, lijep; kés, nož; színész, glumac; vitéz, hrabar. (Ostale riječi, koje imaju u posljednjem slogu oštar samoglasnik, a u ostalim slogovima i visoke i niske samoglasnike, opredjeljuju se po predzadnjem slogu, te su po ovom ili visoke ili niske, tako su n. p. ajándék, dar, maradék, ostatak, niske; dočim su veszély, pogibeli, egészség, zdravlje, visoke.)

§. 2. U mađžarskom jeziku izvađaju se sklonidba imenica, stupnjevanje pridjeva, sprega glagola i mnogi drugi gramatični oblici pomoćju nastavaka. Ovi nastavci zavise vazda od spomenute već harmonije samoglasnika, tako da niska riječ može dobiti samo nizak nastavak, a visoka samo visok nastavak.

Glede oštih riječi valja zapamtiti, da one, koje imaju jedan é, obično dobivaju visok nastavak; dočim glede onih, koje imaju jedan i ili í, nema stalnoga

pravila, te se može samo iz prakse naučiti, da li dobivaju visok ili nizak nastavak.

Sva ova pravila razjasniti ćemo ovim primjerom:

Treći padež jednine imenice tvori se nastavkom nak ili nek. Niska riječ láb (noga) može samo nizak nastavak nak dobiti, dakle u dativu láb-nak, dočim visoka riječ ember (čovjek) dobiva u istom padežu samo visok nastavak, dakle ember-nek. Oštra riječ kés (nož), koja ima jedan é, dobiti će dakle u trećem padežu kés-nek; dočim se kod riječi szij (remen) i víz (voda), koje imaju samo jedan í, tek iz prakse može naučiti, da prva dobiva nizak a druga visok nastavak, dakle u dativu szij-nak i víz-nek.

Neka učenik kaže, za što su slijedeće riječi visoke, niske ili oštre: nyeremény (visoka), dobitak; járadék (niska), prihod; vendég (visoka), gost; tanító (niska), učitelj; egészség (visoka), zdravlje; honvéd (oštra), domobranac; vitéz (oštra), hrabar; irány (niska), pravac; erény (visoka), krjepost; erdő (visoka), šuma; virág (niska), cvijet; acél (niska), ocao?

Országos Széchényi Könyvtár

Vrsti govora. A beszédrészek.

§. 3. U madžarskom jeziku su slijedeće vrsti govora: 1. imenica (főnév); 2. pridjev (melléknév); 3. brojnik (számnév); 4. zamjenica (névmás); 5. član (névelő); 6. prislov (határozónév), kojima spadaju i adverbijalni nastavci (határozóragok) i postpozicije (névutók), odgovarajući hrvatskim prijedlozima; 7. glagol (ige); 8. veznik (kötőszó); 9. usklik (indulatszó).

Član. A névelő.

§. 4. U madžarskom jeziku nema razlike roda. Sve imenice istoga su roda. Kao određeni član (njemački der, die, das) rabi se pred riječima, koje samoglasnikom počinju, riječica az, a pred onima, koje počinju

suglasnikom, riječica a, n. p. az atya, otac; az anya, majka; a fivér, brat; a nővér, sestra; a gyermek, dijete. Ovo az ili a je kod sklonidbe imenice u svim padežima nepromjenljivo. Član u mađarskom jeziku nema nikakova značenja, a upotrebljava se samo zato, da izbliže odredi imenicu, kao već spomenutu ili poznatu. Taj se član na hrvatski ne prevodi. Neodređenoga člana u mađarskom u opće nema (njemački „ein, eine”), dakle: ein treuer Hund, vjeran pas, hű kutya (ne: jedan vjeran pas, egy hű kutya). Gdje u mađarskom ipak pred imenicom stoji „egy”, ima se smatrati brojnikom.

§. 5. U mađarskom jeziku pridjev kao atribut pred imenicom ostaje uvijek nepromijenjen. Ako stoji kao predikat iza imenice, ima se slagati sa svojom imenicom u broju i padežu.

§. 6. Treće lice nepravilnoga mađarskoga glagola lenni, biti, glasi ovako:

jednina: van = je, jest;

mnostvo: vannak = su, jesu.

(Ova lica toga glagola u mađarskom jeziku uvijek izostaju, ako bi imala spajati imenski predikat sa subjektom, n. p. otac je dobar, az atya jó; sestra je lijepa, a nővér szép. Van i vannak se samo onda rabe, kad su samostalan glagol t. j. predikat, a ne pomoćni glagol t. j. kopula, — dakle u slučajevima, kad se ima naznačiti, da nešto opstoji ili da se negdje nalazi n. p. otac je ovdje, az atya itt van; van Isten, Bog bivstvuje.)

Lične zamjenice. A személyes névmások.

§. 7. Lične zamjenice jesu:

Jednina.

1. pad. én, ja | te, ti | ő, on, ona, ono

2. pad. u mađarskom jeziku se ne rabi.

3. pad, nekem, meni	neked, tebi	neki, njemu, njoj
4. pad. engem ili engemet, mene	téged, ili tégedet, tebe	őt, njega, nju, ono

Množina.

1. pad. mi, mi	ti, vi	ők, oni, one, ona
2. pad. ne rabi se		
3. pad. nekünk, nama	nektek, vama	nekik, njima
4. pad. minket, nas	titeket, vas	őket, nje, ona

1. Vježbanje.

és ili s, i (njem. und)	toll, pero	szép, lijep
állat, životinja	jó, dobar	nagy, velik
erdő, šuma	tinta, crnilo	kert, vrt
iskola, škola	ház, kuća	rossz, zločest
	fiú, dječak, sin	leány, djevojka,
		kći
könyv, knjiga	hasznos, koristan	óra, ura

Atya és anya. Az atya és az anya. A jó atya és a jó anya. Állat és erdő. Az állat és az erdő. Iskola és könyv. Az iskola és a könyv. A toll és a tinta. Egy (ovdje brojnik) hasznos állat. A jó fiú. A rossz fiú. A szép leány. A nagy kert. A szép ház. Egy jó fiú és egy rossz leány. Egy rossz toll. A jó óra. Egy rossz óra.

2. Vježbanje.

fivér, brat	hű, vjeran	csak, samo
nővér, sestra	kutya, pas	igen, veoma, vrlo
itt, ovdje	magas, visok	madár, ptica
de, ali		

kis, kicsiny, malen (kad stoji kao atribut: kis, a kad stoji kao predikat i bez imenice: kicsiny)

is, također (stoji uvijek poslije one riječi, na koju se proteže).

A jó atya. Az atya jó. A jó anya. Az anya jó. A jó fivér. A szép nővér. A nagy és szép ház. A jó atya és a jó anya. A jó nővér és a rossz fivér. A ház magas. A nővér kicsiny. A kis nővér és a nagy fivér. A hű kutya és a kis madár. Az iskola nagy és szép. Csak a hű kutya jó. A madár kicsiny, de a kutya nagy. A ház igen magas. Az iskola is magas. A nagy és hű kutya. A szép kis madár. Az atya itt van. Az anya is itt van. A nővér jó és szép, a fivér igen hű. A könyv hasznos. A jó óra is hasznos.

DRUGI DIO. MASODIK SZAKASZ.

Glagol. Az ige.

§. 8. Svi glagoli dovršuju se u mađarskom jeziku u neodređenom načinu (infinitivu) na ni (ani ili eni), n. pr. látni, vidjeti; hallani, slušati; építeni, graditi; tanulni, učiti; választani, izabrati; készíteni, napraviti. Ako se nastavak neodređenoga načina (ni, ani, eni) ispušta, dobijemo korijen glagola. Korijen navedenih primjera jest dakle: lát, hall, épít, tanul, választ, készít.

Samo po korijenu se opredjeljuje, da li je koji glagol niskog, visokog ili oštrog glasa.

Sprega glagola (konjugacija) tvori se pomoću nastavaka, koji se dodavaju korijenu.

Po često spomenutom zakonu harmonije glasova mogu se visokom korijenu dodavati samo visoki (ili katkada i oštri) nastavci, a niskom korijenu samo niski (ili katkada oštri) nastavci.

Glede oštarih korijena valja zapamtiti, da se sa onima, koji imaju jedan ili više é, većinom postupa

kao sa visokima; dočim se kod onih, koji imaju jedan ili više i (í), iz prakse mora naučiti, da li dobivaju visoki ili niski nastavak.

§. 9. Kod većega dijela mađarskih glagola jest korijen glagola ujedno i treće lice jednine sadašnjeg vremena indikativa, tako n. p. vár (korijen od várni, čekati) znači: on ili ona čeka; lát (od látni, vidjeti) znači: on ili ona vidi itd. Kod drugih pak glagola dobiva se treće lice jednine sadašnjeg vremena tako, da se korijenu dodaje još ik, n. p. lakni, stanovati, lak-ik, on ili ona stanuje. Po ovom načinu izvođenja trećeg lica jednine sadašnjega vremena indikativa dijele se mađarski glagoli u dva velika skupa, kojih se konjugacija u mnogome razlikuje, i to u: glagole bez ik (iktelen igék) kao látni, várni, verni, i u glagole sa ik (ikes igék) kao lakni, pörlekedni, szökni.

Da li koji glagol spada među glagole sa ik ili među glagole bez ik, moći je samo iz prakse naučiti. U riječnicima su glagoli navedeni ili u trećem licu jednine sadašnjeg vremena indikativa, n. p. vár, on čeka, lakik, on stanuje, ili su navedeni u infinitivu, te se tada onima sa ik dodaje u zaporci ik, n. p. lakni (ik), stanovati.

§. 10. Lični nastavci za prezent indikativa jesu:

Glagoli bez ik:	Glagoli sa ik:
Jednina: 1. -k, -ok, -ek, -ök	1. -m, -om, -em, -öm
2. -sz	2. -l, -ol, -el, -öl
3. —	3. -ik
Množina: 1. -unk, ünk	
2. -tok, -tek, -tök	
3. -nak, -nek	

Evo primjera sprege glagola u sadašnjem vremenu indikativa:

Pokazni način. Indikativ. Jelentő mód.

Prezent. Jelen idő.

1. Glagoli bez ik. Iktelen igék.

Nizak glagol. Mélyhangu ige.

v á r n i, čekati	
Jednina: vár-ok	Množina: vár-unk
vár-sz	vár-tok
vár	vár-nak

Visoki glagoli. Magashangu igék.

v e r n i, udariti	t ö r n i, lomiti
Jednina: ver-ek	tör-ök
ver-sz	tör-sz
ver	tör
Množina: ver-ünk	tör-ünk
ver-tek	tör-tök
ver-nek	tör-nek

2. Glagoli sa ik. Ikes igék.

Nizak glagol. Mélyhangu ige.

l a k n i, stanovati	
Jednina: lak-om	Množina: lak-unk
lak-ol	lak-tok
lak-ik	lak-nak

Visoki glagoli. Magashangu igék.

p ö r l e k e d n i, svađati se	s z ö k n i, bježati
Jednina: pörleked-em	szök-öm
pörleked-el	szök-öl
pörleked-ik	szök-ik
Množina: pörleked-ünk	szök-ünk
pörleked-tek	szök-tök
pörleked-nek	szök-nek

Neka učenik konjugira još slijedeće glagole: faragni, urezati, udjelati; tanulni, učiti; kérsni, moliti; fázni (ik), zepsti; késni (ik), kasniti, oklijavati; szükölködni (ik), kuburiti.

Kako se iz ovih primjera vidi, mogu se pojedina lica samim nastavkom dosta jasno razlikovati, zato se pred njima obično izostavljaju lične zamjenice, isto kao u hrvatskom jeziku, dakle mjesto én várok kaže se jednostavno várok.

Iz navedenih primjera proizlazi nadalje, da se sprega glagola *sa ik* od sprege glagola *bez ik* samo u ličnim nastavcima jednine razlikuje, dočim u množini glagoli *bez ik* i *sa ik* imaju iste nastavke. Kasnije ćemo vidjeti, da ovakova razlika između sprege glagola *sa ik* i *bez ik* postoji još u jednini imperfekta i futura indikativa, u jednini sadašnjeg vremena i imperfekta konjunktiva i u zapovjednom načinu, koji se sasvim slaže sa sadašnjim vremenom konjunktiva. U jednini i množini svih ostalih vremena dobivaju glagoli *sa ik* i *bez ik* iste lične nastavke.

§. 11. Kod onih glagola, kojima se korijen svršuje sa dva suglasnika ili sa *t*, pred kojim stoji dugi *í* ili *á*, umeće se u infinitivu (neodređenom načinu) među infinitivni nastavak *ni* te korijen slovo *a* ili *e* radi lakšeg izgovaranja, njihov se dakle infinitiv svršuje sa *ani* ili *eni*, n. p. tartani, držati; építeni, graditi; megbocsátani, oprostiti. Kada se kod sprege ovakovih glagola imade korijenu dodati lični nastavak, koji počinje sa suglasnikom, tada se između korijena i ovoga ličnoga nastavka umetne slovo *a* ili *e* (po tomu, da li je glagol visok ili nizak). N. p. tartani, držati, tartasz (mjesto tart-sz), tartatok (mjesto tart-tok), tartanak (mjesto tart-nak); építeni, graditi, építész (mjesto épít-sz), építenek (mjesto épít-nek) itd.

Visoki ovakovi glagoli, kod kojih se u posljednjem slogu korijena nalazi ö ili ü (ő ili ű), umeću među korijen i lični nastavak drugog lica množine (tök) iznimice ö, n. p. küldeni, poslati, küldötök (mjesto küld-tök).

Mađžari u običnom govoru ne drže se uvijek ovoga pravila, i to onda, ako se korijen navedenih glagola sa ličnim nastavcima i bez umetnoga samoglasnika lako izgovarati može. Kada je to moguće, to može samo onaj prosuditi, koji je već potpunoma vješt mađžarskom jeziku; tako se n. pr. može katkada takodjer reći építsz, küldtök, ali nikada tart-nak (mjesto tartanak).

Konačno valja istaknuti, da oni glagoli bez ik, kojima se korijen svršuje zviždućim suglasnikom s, sz, z, u drugom licu jednine mjesto ličnog nastavka sz, dobivaju nastavak ol ili el, n. pr. olvasni, čitati, olvasol (mjesto olvas-sz), keresni, tražiti, keresel (mjesto keres-sz). Oni pak glagoli sa ik, kojima se korijen svršuje sa i, dobivaju u ovom licu nastavak -asz ili -esz, n. p. fényleni, svijetliti se, fényl-esz (mjesto fényl-el).

§. 12. Nepravilan glagol lenni (biti) konjugira se u prezentu indikativa ovako:

vagyok, jesam ili sam
vagy, jesi ili si
van, jest ili je

vagyunk, jesmo ili smo
vagytok, jeste ili ste
vannak, jesu ili su

Kako smo već spomenuli (§. 6.) treće lice van ili vannak u mađžarskom jeziku uvijek izostaje, ako bi imalo spajati imenski predikat sa subjektom, n. p. a madár szép (mjesto a madár van szép), ptica je lijepa.

3. Vježbanje.

gyermek, dijete
fázni (ik), zepsti
tanulni, učiti
bárány, janje
most, sada

nem, ne
sírni, plakati
várni, čekati
beszélni, govoriti
hol, gdje

fa, stablo
 mi, što
 ki, ko
 virág, cvijet
 ott, tamo
 parancsolni, zapovijedati
 lusta, lijen
 szolga, sluga
 itt, ovdje
 szaladni, trčati
 tanító, učitelj
 lakni (ik), stanovati
 nyitni, otvarati

késni(ik), kasniti, oklijevati
 verni, udariti, tući
 mérni, mjeriti
 mérnök, mjernik
 vadász, lovac
 írni, pisati
 hazudni (ik), lagati
 szántani, orati
 földmivelő, poljodjelac
 repdesni, lepršati
 úr, gospodin
 Lajos, Ljudevit
 József, Josip

Mi repdes itt? A kis és szép madár. Paula tanul. József tanul és Lajos ír. A könyv itt van. Tanul József? Az atya és az anya itt vannak. Jó a toll? A jó atya ír. Az úr parancsol. A rossz szolga lusta. A lusta szolga rossz. Ki szánt és ki szalad? A földmivelő szánt, a gyermek szalad. Hol szalad a gyermek? Itt szalad. Ki hazudik? Csak a rossz gyermek hazudik. Irsz te? Én nem irok, én most tanulok. Ki mér? A mérnök mér. A rossz gyermek ver. Mi nem késünk. Mi nem nyitunk. Sír a gyermek? A gyermek most nem sír. Vár a leány? A leány most nem vár. Ki beszél most? Most az atya beszél. Hol tanul a jó fiú? A bárány nem nagy. Mi magas? A fa magas. Mi szép? Hol szalad a katona? Ott szalad. Hol lakik a tanító? Ki lakik ott? Az atya lakik ott. Hol lakol? Én itt lakom, ő ott lakik.

4. Vježbanje.

kérni, moliti dolgozni (ik), raditi nézni, gledati

Ko uči? Dijete sada uči. Ko govori? Otac govori. Gdje uči dijete? Ovdje. Gdje govori otac? Tamo. Govoriš li? Ja ne govorim. Mi molimo. Dijete moli. Gdje stanuješ? Laže li dobro dijete. Ko radi? Sada radi djevojka. Vi gradite. Otac gradi. Gdje gradi

otac? Tamo. Ko bježi? Dijete bježi. Ne govori li vojnik? Vojnik ne govori. Ko gleda? Vi gledate. Gledaš? Ja ne gledam. Gdje je dijete? Uči li često dijete? Često dijete ne uči? Ko stanuje ovdje? Ovdje stanuje otac, mati, dječak, djevojka i dijete. Ko bježi tamo? Tamo bježi lovac. Mi otvaramo. Ja otvaram, ti ne otvaraš. Što je visoko? Stablo je visoko. Što je lijepo? Cvijet je lijep. Što je veliko? Dijete još nije veliko, ali otac je velik.

5. Vježbanje.

bégetni, beknuti, blejati
engedelmeskedni (ik),
poslušán biti, slušati
repülni, letjeti
nyerni, dobíti, zadobíti
hanem. nego
szorgalmas, marljiv

szorgalmasan, marljivo
tanár, profesor
csinálni, csiníti
találni, naći
szoba, soba
mindig, uvijek

Ki van ott? A tanító, a tanár, a vadász, a katona, az atya, az anya, a fiú és a leány. Hol van a leány? Ott. Hol van az atya? Itt. A fiú, a gyermek és a vadász szalad. Mi nézünk. Az anya ír. Az atya épít, a leány nem épít. A jó fiú szorgalmasan dolgozik. A vadász nyer. A madár repül. A leány engedelmeskedik. Ki engedelmeskedik még? A jó gyermek nem hazudik. A földmivelő szánt. Mi nem beszélünk, hanem a gyermek beszél. Beszélsz? A katona nem beszél. A bárány béget. Én fádom. A gyermek tanul. A leány nem tanul.

6. Vježbanje.

Jeli otac i dijete tamo? Samo otac je tamo. Vi sada ne pišete. Ko piše sada? Mati sada piše. Ko mjeri? Mjernik mjeri. Ko ore? Poljodjelac ore. Jeli cvijet lijep? Cvijet je lijep. Laže li dobar dječak? Dobar dječak ne laže. Dobar dječak radi marljivo. Dobra je djevojka poslušna. Što leti tamo? Tamo

leti velika ptica. Radi li učitelj? Učitelj piše. Mi dobivamo. Vi čekate. Vi ste poslušni i marljivo radite, Mi oremo, mjerimo, pišemo i gradimo. Oni čitaju, pišu, uče i govore. Jeli djevojka ovdje? Ne. Gdje je? Tamo. Vojnik je velik, ali lovac nije velik. Ko je još velik? Otac je velik. Je li ptica lijepa? Ptica je lijepa, ali janje nije lijepo. Gdje je učitelj? Tu je. Mi se pokoravamo uvijek.

7. Vježbanje.

kert, vrt	oktalan, bezuman
egészséges, zdrav	állat, životinja
Isten, bog	város, grad
érezni, osjećati	-ban, -ben,* u (nastavak
Budapest, Budimpešta	. na pitanje gdje?)
beteg, bolestan	Bécs, Beč

Mi a szobában vagyunk. Ti is ott vagytok. Budapest szép város. Bécs szép és nagy város; Budapest is nagy város. Az oktalan állat is érez. A fiú beteg. En egészséges vagyok. Te is egészséges vagy. Te is a kertben vagy. Van Isten. Az Isten jó. A leány és az anya a kertben vannak. Te jó fiú vagy. Hol vagytok ti? Mi most a kertben vagyunk. Az atya és az anya itt vannak. A fiú rossz. Itt van egy rossz fiú.

§ 13. Perfekat (prošlo vrijeme, mult idő) indikativa glagola sa ik i onih bez ik izvada se u mađarskom jeziku na temelju slijedećih triju zakona.

I. Glagoli, kojima se korijen svršuje na suglasnike j, ly, l, n, ny, r, dodavaju korijenu u znak perfekta slovo t, a ovome lične nastavke perfekta:

Jednina: 1. -am, -em	Množina: -unk, -ünk
2. -ál, -él	-atok, -etek
3. perfektini ko- rijen	-ak, -ek

* Adverbijalni nastavci, odgovarajući našim prijedlozima.

Indikativ. Jelentő mód.

Perfekat. Mult idő.

Jednina:	vár-t-am	ver-t-em	tör-t-em
	vár-t-ál	ver-t-él	tör-t-él
	vár-t	ver-t	tör-t
Množina:	vár-t-unk	ver-t-ünk	tör-t-ünk
	vár-t-atok	ver-t-etek	tör-t-etek
	vár-t-ak	ver-t-ek	tör-t-ek

od glagola várni, čekati; verni, tući; törni, lomiti.

Isto tako imaju perfekat glagoli vájni, izdupsti; nyerni, dobiti; hányni, bljuvati; folyni, teći; kívánni, željeti; mérni, mjeriti; beszélni, govoriti; igérni, obećati itd.

II. Glagoli, kojima se korijen dovršuje na dva suglasnika ili na jedan suglasnik, pred kojim stoji dugački samoglasnik (osobito í) dobivaju u perfektu (na mjesto -t), -ott ili -ett, i ako imaju u posljednjem slogu korijena slova ö, ü, ő ili ű, onda dobivaju -ött. Lični nastavci ostaju isti.

tartani, držati.

Jednina:	tart-ott-am
	tart-ott-ál
	tart-ott
Množina:	tart-ott-unk
	tart-ott-atok
	tart-ott-ak

terjeszteni, širiti.

terjeszt-ett-em
terjeszt-ett-él
terjeszt-ett
terjeszt-ett-ünk
terjeszt-ett-etek
terjeszt-ett-ek

küldeni, poslati.

Jednina:	küld-ött-em
	küld-ött-él
	küld-ött
Množina:	küld-ött-ünk
	küld-ött-etek
	küld-ött-ek

alapítani, utemeljiti.

alapít-ott-am
alapít-ott-ál
alapít-ott
alapít-ott-unk
alapít-ott-atok
alapít-ott-ak

építeni, graditi.

Jednina: épít-ett-em
épít-ett-él
épít-ett

Množina: épít-ett-ünk
épít-ett-etek
épít-ett-ek

hajtani, goniti.

hajt-ott-am
hajt-ott-ál
hajt-ott

hajt-ott-unk
hajt-ott-atok
hajt-ott-ak

Okako imaju perfekat glagoli: ékesíteni, nakititi; készíteni, napraviti; füröszteni, kupati; érteni, razumjeti; ártani, škoditi; választani, izabrati; fűteni, kuriti; hallani, slušati; i mnogi drugi.

III. Svi ostali glagoli, koji ne idu pod navedena dva pravila, dobivaju kao znak perfekta u trećem licu jednine -ott, -ett, -ött, a u ostalim licima samo -t, dočim lični nastavci i u tom slučaju ostaju isti. N. p.:

ad ni, dati.

Jednina: ad-t-am
ad-t-ál
ad-ott

Množina: ad-t-unk
ad-t-atok
ad-t-ak

dolgozni (ik), raditi.

dolgoz-t-am
dolgoz-t-ál
dolgoz-ott

dolgoz-t-unk
dolgoz-t-atok
dolgoz-t-ak

szedni, sabirati.

Jednina: szed-t-em
szed-t-él
szed-ett

Množina: szed-t-ünk
szed-t-etek
szed-t-ek

kétkedni (ik), dvojiti.

kétked-t-em
kétked-t-él
kétked-ett

kétked-t-ünk
kétked-t-etek
kétked-t-ek

lökni, turati, rivati.

Jednina: lök-t-em
lök-t-él
lök-ött

szökni (ik), bježati, utjeći.

szök-t-em
szök-t-él
szök-ött

Množina : lők-t-ünk
lők-t-etek
lők-t-ek

szők-t-ünk
szők-t-etek
szők-t-ek

† Neka učenik konjugira još slijedeće glagole: fa-
ragni, rezati; lakni (ik), stanovati; porlekedni (ik),
prepirati se; döfni, bosti; harapni, gristi; ugatni,
lajati; vágni, sjeći; szükölködni (ik), oskudevati.

Iznimke: Oni jednosložni ili sa predslogom
(át-, meg-, ki-, itd.) providjeni višesložni glagoli, kojima sa korijen
svršuje na t sa predidućim kratkim samoglasom,
izvadjaju perfekat po drugom pravilu (mjesto po III.).
Ovakovi jesu n. p. futni, bježati; ütni, udariti; sütni, peći; nyitni,
otvoriti; hatni, djelovati itd.

Neprelazni (intransitivni) dvosložni glagoli, kojima se
korijen svršuje sa d. izvadjaju svoj perfekat po prvom pra-
vilu (mjesto po trećem). n. p. fakadni, klicati, ima perfekat fakadt.

Látni, vidjeti, i késni, oklijevati, imadu perfekat po
pravilu trećem (mjesto po II.). n. p. láttam, láttál, látott itd.

Nekoji glagoli mogu svoj perfekat izvadjati i po drugom
i po trećem pravilu, nu treće lice jednine mora se uvijek
dovršiti na -ott, -ett, -ött. Na primjer od mondani, reči, je per-
fekat: mondtam ili mondtottam, mondtál ili mondtóttál, mondtott itd.
Ovamo spadaju glagoli küldeni, poslati, függni, visjeti i dr.

§ 14. Mađžarski glagol ima dva futura: prosti
(egyszerű jövő) i opisani (összetett jövő). U obič-
nome govoru rabi se redovito samo ovaj drugi,
dočim prvi dolazi samo u književnom jeziku, i tu
samo vrlo rijetko.

Prosti futur dobijemo, ako korijenu dodamo
slog -and ili -end, a ovomu lični nastavak prezenta.
N. p.:

Prosti futur. Egyszerű jövő.

várni, čekati.	törni, lomiti.	lakni (ik), stanovati.	szökni (ik), utjeći.
vár-and-ok	tör-end-ek	lak-and-om	szök-end-em
vár-and-sz	tör-end-sz	lak-and-ol	szök-end-el
vár-and	tör-end	lak-and-ik	szök-end-ik
vár-and-unk	tör-end-ünk	lak-and-unk	szök-end-ünk
vár-and-tok	tör-end-tek	lak-and-tok	szök-end-tek
vár-and-nak	tör-end-nek	lak-and-nak	szök-end-nek

Opisani futur dobijemo, ako infinitivu glagola dodamo prezent pomoćnog glagola *fogni* (fogok = ću, fogsz = ćeš, fog = će itd.) Ovaj je dakle futur sličan hrvatskomu. N. p.:

Opisani futur. Összetett jövő.

várni	{	fogok
törni		fogsz
lakni	{	fog
szökni		fogunk
		fogtok
		fognak

U običnom govoru opisuje se futur katkada sa riječicom *majd*, koja se metne pred prezent. Često stoji pako sam prezent u značenju futura, osobito ako jest već u rečenici koja takva riječ, koja svojim značenjem pokazuje budućnost radnje.

8. Vježbanje.

tegnap, jučer	lépni, stupati
étel, jelo	-val, vel*, sa
szarv, rog	év, godina
miért, zašto	midőn, kada
küldeni, izletjeti	-ból,ből*, iz
asszony, žena	meglepni, iznenaditi
kalitka, krletka	uj, nov
hír, glas	holló, gavran
kalap, šešir	károgni, graktati
ülni, sjedjeti	-ba, -be*, u (na pitanje :
hová, kamo	kamo?)
tehén, krava	-n, -on, -en, -ön*, na (na
	pitanje : gdje?)

Miért nem dolgoztatok ti? Tegnap szorgalmasan dolgoztam. Hová szökött a kis kutya? A rossz étel

* Adverbijalni nastavci. (§ 26.)

geked ártott. A tehén a szarvval döfött. Hol laktatok a múlt évben? A kutya ugatott. A kis bárány bégett. Ti hazudtatok. A földmivelő szántott. A gyermek sírt. Az asszony és a vadász tegnap pörlekedtek. Midőn a szobába léptem, kirepült a madár a kalitkából. A jó hír meglepett engem. Lajos írt nekem. A holló a házon ült és károgott.

9. Vježbanje.

ajándék, dar
valami, nešto
régóta, odavna
már, već
imádkozni (ik), moliti se

termékeny, plodan
ország, zemlja, država
jószivű, dobrocudan
istenfélő, bogobojan
patak, potok

Az atya, az anya és a leány keresett. Ti keresni fogtok. Régóta lakol itt? Ők tartani fognak. Ti tartotatok. A szorgalmas leány tanulni fog. A földmivelő és a vadász nyert. Én régóta itt lakom. Hol késtetek? Mi nézendünk. Ti néztetek. Én mindig engedelmeskedtem. Hol mért a tanár. A tanár nem mért, a mérnök mért. Hol irt a fiu? Ott irt. Hol fog dolgozni a gyermek? Itt fog dolgozni. Mi szorgalmasan tanulandunk. A gyermek szorgalmasan tanuland. Ki beszélt most? Most a katona beszélt. Kértetek? Mi kértünk. Kérni fogunk. Találtatok? Mi nem találtunk. A katona mérni fog. A tanító beszélni fog. A gyermek engedelmeskedni fog. Az anya dolgozni fog. Mi dolgozni fogunk. Mi nem szántottunk. A madár repdesett. Mi dolgoztunk és ti pörlekedtetek. Ők tanulandnak. Ki fog kérni? Ti tanulni fogtok. A leány kért. A fiu nyitott. Az atya épített. A gyermek nem fog hazudni. Mi nem fogunk sírni. Ti sírtatok? Mi nem sírtunk. Ki sírt. Mi engedelmeskedni fogunk. A katona nyerni fog. A gyermek beszélni fog. Verni fogtok? Szaladni fogunk. Mi találtunk.

10. Vježbanje.

Ja sam tražio. Mi smo tražili. Vi ćete tražiti. Mi ćemo trčati. Dijete će govoriti. Otac će graditi. Mi smo dugo (soká) oklijevali. Dobro dijete biti će uvijek poslušno. Za što plačeš sada? Ja sad ne plačem, ali sam plakao. Jeli seljak orao? Ko je sada govorio? Sad je govorio dobri učitelj. Jeli dijete marljivo učilo? Ja pišem. Mi smo dobili. Radiš li uvijek marljivo? Djevojka uči. Dobro dijete ne laže. Zašto plaćete? Niste li plakali? Mi smo plakali. Molite li, ili ćete moliti? Što ste poslali? Velika je ptica letjela. Učitelj je govorio. Gdje je stanovao lovac, ovdje ili ondje? Je li pisao dječak? Zašto je orao seljak? Jesi li već učio? Je li janje blejalo. Mi pošaljemo sada. Za što ste trčali? Držite li? Mi smo već držali. Hoćeš li naći. Za što je oklijevao učitelj? Otac je gradio. Mi smo poslali. Potok teče. Jeste li dvojili? Djevojka je sakupljala. Pas je grizao. Jeste li dogotovili? Mi smo mjerili. Vi ste molili. Jeste li već otvorili? Dijete je već otvorilo. Sluša li marljiva i dobra djevojka? Marljiva i dobra djevojka slušati će uvijek. Dječak nije lagao. Budimpešta je velika i lijepa varoš. Lovac je dobroćudan čovjek. Bogobojzna se djevojka molila. Ptica će letjeti. Ugarska (Magyarország) je velika i plodna zemlja. Hrvatska (Horvátország) je također velika i lijepa zemlja.

TRECI DIO. HARMADIK SZAKASZ.

Sklonitba imenice. A főnév ragozása.

§. 15. Imenice su u mađarskom jeziku sve istoga roda. Kod sklonidbe imaju mađarske imenice u jednini i množini četiri padeža: nominativ, genitiv, dativ i akuzativ.

Imenica se u mađarskom deklinuje pomoću nastavaka, koji se dodavaju nominativu. Najvažnije je izvađanje akuzativa jednine i nominativa mno-

žine. Glede akuzativa valja zapamtiti ova glavna tri pravila:

1. Akuzativ riječi, koje se svršuju samoglasnikom, dobijemo, ako nominativu imenice dodamo nastavak -t. Ako je posljednji samoglasnik osnove a ili e, onda se ujedno ovaj produlji. N. p. a koci, kola, akuz. a kocit; az alma, jabuka, az almát; a körte, kruška, a körtét; az anya, az anyát itd.

2. Riječi, koje se svršuju na suglasnike: j, l, ly, n, ny, r, s, sz, z, a pred ovima stoji samoglasnik, dobivaju u akuzativu takodjer samo -t. N. p. faj, vrst, akuz. fajt; vadász, lovac, akuz. vadászt; kés, nož, kést; babér, lovor, babért; kén, sumpor, ként; legény, mladenac, momak, legényt; cél, cilj, célét; vizsály, razdor, vizsályt itd.

Iznimke od ovog pravila jesu:

a) slijedeće riječi, koje u akuzativu dobivaju -at: fal, zid; galy, grana; haj, kosa; hal, riba; has, trbuh; ház, kuća; láz, groznica; nyál, slina; szál, vlas; tál, zdjela; vaj, maslo; vas, željezo; váz, kostur; fonal, nit, konac; héj, kora; íj, lúk; szíj remen; díj, nagrada. Dakle falat, galyat itd.

b) slijedeće riječi, koje u akuzativu dobivaju -et: fej, glava; fül, uho; hely, mjesto; iz, udo (valja razlikovati od íz, ukus); köny, suza; meny, nevjesta; méz, med; öl, hvat; őz, srna.

3. Sve ostale imenice dobivaju u akuzativu, ako su niski: -ot, ako su pako visoki ili oštri: -et, i ako tu posljednjem slogu imaju ö ili ü dobivaju -öt. N. p. kalap, šešir, kalap-ot; kert, vrt, kert-et; ing, košulja, ing-et; török, Turčin, török-öt; üst, kotac, üst-öt itd.

Iznimke;

a) pénz, novac, ima u akuz. pénzt;

b) slijedeće riječi imaju u akuzativu -at (mjesto -ot): agy, mozak; ál, obradak; alj, temelj; árny, sjena; borz, jazavac; fark, rep; fog, zúb; had, vojska, rat; hárs, lipa; hát, hrbat, leđa; hód, dabar; hold, mjesec;

hossz, duljina; kád, kada; láb, noga; lyuk, rupa, luknja; nád, trska; nyak, vrat; nyárs, ražanj; sarj, potomak; sark, peta; szárny, krilo; szomj, žeđa; talp, poplat; tárgy, predmet; társ, drug; toll, pero; ujj, prst; vad, divljač; vád, tužba; vág, želja; váll, pleća; lik, luknja;

c) slijedeće imenice imaju u četvrtom padežu -ot: sík, ravnica; síp, svirala; szirt, šija, zatiljak;

d) slijedeće imaju -et (mjesto -öt): bölcs, mudrac; csöpp, kapljica; föld, zemlja; fűrj, prepelica; hölgy, gospoda; könyv, knjiga; ölyv, jastriheb; öröm, veselje; őv, pojas; szög, kut; rügy, pupak; ruh, svrab; szörny, čudovište; szügy, prsa (kod konja); tőgy, vime; tölgy, hrast; törzs, panj; ügy, posao; ürügy, izlika; völgy, dolina.

11. Vježbanje.

halász, ribar
keztyű, rukavica
hozni, donijeti
küldeni, poslati

tollkés, nožić, periš
kör, krug
rajzolni, risati
vadászni, loviti

Mi özet néztünk. A halász halat nézett. Ők keztyűt hozni fognak. Ti körtét hoztatok. Én almát hoztam. A legény halászt látott. Szeretsz virágot? A tanító tollat keresett és tollkést talált. Láttál már szép tollkést? Mi házat építettünk. A kutya ugatott. Kört fogsz rajzolni? A szorgalmas tanító könyvet olvasott. Ki hozott kalapot? A gyermek tollat keresett, de nem talált. A jó fiú kört rajzolt. A leány virágot küld. Ki rajzol kört? A szorgalmas leány most kört rajzol. Ki tanul szorgalmasan? A jó gyermek. Ki épít magas házat? A tanító nem épít magas házat. Ki hoz szép kalapot? A jó atya szép kalapot hoz. Az atya könyvet olvas. A leány kést keres. A fiu házat néz. A gyermek ajtót nyit. Ki olvas könyvet? Ki keres kést? A vadász tollat talál. Az anya házat épít. A katona vadászt vár. A vadász nem keres kalapot, hanem kést. Ki keres most tollat? Én keresem. Hoz az atya halat? Az atya

nem hoz halat, hanem özet. Vadász (glagol!) a katona vadat?

§. 16. Pravila, po kojima se izvada množina (plural) mađarske imenice, slična su onima, koje smo kod akuzativa upoznali. Valja zapamtiti slijedeća tri pravila:

1. Riječi, koje se svršuju samoglasnikom, dobivaju u pluralu -k, te ako je posljednji samoglasnik a ili e, ujedno se ovaj produljuje. N. p. kocsi, kola, množina kocsi-k; fa, stablo, fá-k; kefe, kefa, kefé-k.

2. Riječi, koje se svršuju na navedene (§. 15, 2.) suglasnike sa predidućim samoglasnikom, te koje u akuzativu dobivaju samo -t, dobivaju u množini ako su niski nastavak -ok, ako su pak visoki ili oštri nastavak -ek. Riječi, koje u akuzativu iznimno imaju -at, dobivaju u pluralu -ak. A szíl, brijest, ima u akuzativu szílt, a u pluralu iznimno szil-ak.

3. Ostale napokon riječi, koje se svršuju na drugi suglasnik, ravnaju se posve po akuzativu (§. 15, 4), te dobivaju u pluralu nastavke -ok, -ak, -ek ili -ök po tome, da li u akuzativu imaju -ot, -at, -et ili -öt.

Objektivna konjugacija. Határozott hajtogatás.

§. 17. Prelazni (tranzitivni) se zovu glagoli, kojih radnja može prelaziti na objekat u akuzativu, t. j. koji mogu vladati akuzativom.

Važno svojstvo mađarskoga jezika, kojim se bitno razlikuje od ostalih evropskih jezika, jest, da svi tranzitivni glagoli u svim vremenima i licima indikativa, konjunktiva i imperativa u jednini i množini imaju dva oblika, koji se zovu neodređeni oblik (határozatlan alak) i određeni oblik (objektivni oblik, határozott alak). U hrvatskim rečenicama „vidim (neko) pseto” i „vidim ovo pseto” glagol je jednak („vidim”), dočim se u mađarskom jeziku u prvom slučaju veli: „kutyát látok”, u drugom pako „látom

a kutyát”, u prvoj je naime rečenici glagol u neodređenom obliku, a drugoj u određenom.

§. 18. Pošto smo se do sada upoznali samo sa neodređenim oblikom mađarskoga glagola, da vidimo sada tri glavna vremena u određenom obliku.

Lični nastavci za prezent objektivne (određene) konjugacije jesu:

Jednina: 1. -om, -em, -öm	Množina: 1. -juk, -jük
2. -od, -ed, -öd	2. -játok, -itek
3. -ja, -i	3. -ják, -ik

Indikativ. Jelentő mód.

Prezent. Jelen idő.

várni, čekati.	verni, tući.	törni, lomiti.
Jednina: vár-om	ver-em	tör-öm
vár-od	ver-ed	tör-öd
vár-ja	ver-i	tör-i
Množina: vár-juk	ver-jük	tör-jük
vár-játok	ver-itek	tör-itek
vár-ják	ver-ik	tör-ik

Glagoli na ik imaju u objektivnoj konjugaciji svih vremena iste lične nastavke, kao oni bez ik, dakle od lakni (ik), stanovati, je objektivni oblik lakom, lakod, lakja, itd.

Glagoli, kojima se korijen svršuje na zvižduće suglasnike s, sz, ili z, u slučaju, ako im se mora dodavati lični nastavak, koji počinje sa j, promijene ovaj j u onaki suglasnik, kojim se svršuje korijen; n. p. olvasni, čitati; keresni, tražiti; üzni, tjerati, imaju određeni oblik (prezent indikativa) ovako: olvas-om, olvas-od, olvas-sa, olvas-suk, olvas-sátok, olvas-sák; keres-em, keres-ed, keres-i, keres-sük, keres-itek, keres-ik; üz-öm, üz-öd, üz-i, üz-zük, üz-itek, üz-ik.

§. 19. Perfekat indikativa objektivne konjugacije nastaje, ako se korijenu dodaje nastavak -t, a ovom lični nastavci:

Jednina: 1. -am, -em
2. -ad, -ed
3. -a, -e

Množina: 1. -uk, -ük
2. -átok, -étek
3. -ák, -ék

Perfekat. Mult idő.

vár-t-am	ver-t-em	tör-t-em
vár-t-ad	ver-t-ed	tör-t-ed
vár-t-a	ver-t-e	tör-t-e
vár-t-uk	ver-t-ük	tör-t-ük
vár-t-átok	ver-t-étek	tör-t-étek
vár-t-ák	ver-t-ék	tör-t-ék

Oni glagoli, kojima se korijen svršuje na dva suglasnika ili na t sa predidućim dugim samoglasnikom, osim glagola látni, dobivaju u znak perfekta mjesto -t: -ott, -ett, -ött, i iste lične nastavke, kao navedeni primjeri. N. p.

tart-ott-am	terjeszt-ett-em	küld-ött-em
tart-ott-ad	terjeszt-ett-ed	küld-ött-ed
tart-ott-a	terjeszt-ett-e	küld-ött-e
tart-ott-uk	terjeszt-ett-ük	küld-ött-ük
tart-ott-átok	terjeszt-ett-étek	küld-ött-étek
tart-ott-ák	terjeszt-ett-ék	küld-ött-ék

§. 20. Kod prostoga futura dodaje se korijenu slog -and (-end), a ovom lični nastavci objektivne konjugacije. N. p. vár-and-om, vár-and-od itd.

Opisani futur dobijemo, ako infinitivu glagola dodamo određeni prezent pomoćnog glagola fogni, dakle:

látni	{	fog-om
várni		fog-od
verni	{	fog-ja
törni		fog-juk
lakni		fog-játok
	{	fog-ják

Kod prelaznih glagola izražava se odnošaj prvog lica u jednobroju (ja) napram drugom licu (u jedno- ili višebroju) kao objektu sa nastavkom -lak, -lek ili -alak, -elek. N. p. szeretlek, ljubim te (vas); látlak, vidim te (vas); láttalak, vidio sam te (vas); bántalak, vredjam te (vas).

Određeni oblik (objektivna konjugacija) rabi se: 1. ako se glagol odnosi na objekat, pred kojim stoji član a, az. N. p. u rečenici látom a gyermeket, vidim dijete, je látni u određenom obliku, jer pred akuzativom gyermeket stoji član a. Usuprot: gyermeket látok, vidim (neko) dijete, jer ovdje pred četvrtim padežom ne stoji član. — 2. Akuzativ vlastitoga imena (i bez člana) zahtijeva određeni oblik glagola, n. p. vidim Dragutina, látom Károlyt. — 3. Glagoli, koji stoje s akuzativom jednine ili množine osobnih zamjenica, moraju također u određenom obliku biti. U tom slučaju može akuzativ zamjenice trećeg lica u mađarskom i izostati. N. p. vidim njega, látom őt ili samo látom.

12. Vježbanje.

szeretni, ljubiti
nagyon, veoma, vrlo
cseresznye, trešnja
adni, dati
okos, pametan
példa, primjer
zöld, zelen
macska, mačka
kefe, kefa
lelkiismeretes, savjestan
becsülni, štovati
király, kralj
tegnap, jučer
megdicsérni, pohvaliti
ajándékozni, darovati

gyűszű, napršnjak
este, večer
téli, zimski
éjszaka, éj, noć
alamizsna, milostinja
örömet, rado
vigyázatlan, nepažljiv
zsebkendő, rubac
gyűrű, prsten
rege, priča
kivánni, željeti
hideg, hladan
gyakran, često
szolgáló, sluškinja
eltörni, razbiti

rózsa, ruža
 rét, livada
 pillangó, leptir
 asztalos, stolar
 gyalu, blanja, strug
 csésze, šaljica
 illatos, mirisav

hernyó, gusjenica
 tarka, šaren
 fogni, uloviti
 használni, rabiti
 -e(nastavak), -li(kod pitan-
 ja, nakoja se može odgo-
 voriti sa „jest“ ili „ne“).

Az asztalos gyakran használja a gyalut. Tegnap a réten tarka pillangót fogtam. Láttál-e már zöld hernyót? A rózsát nem neked fogom ajándékozni, mert rossz fiu vagy. Illatos rózsát fogok neked ajándékozni. A vigyázatlan szolgáló eltörte a csészét. A fiú üzi a kutyát és a kutya üzi a macskát. A zöld erdőt örömet nézzük. Jószívú ember gyakran ad almizsnát. A hideg téli éjszakát nem szeretjük. Jó estét kívánok! Ma szép regét olvastam. A leány a gyűszűt kereste, de nem találta. Szeretted a körtét? Én a körtét nagyon szeretem, de az almát is szeretem. Az anya cseresznyét ad neked. Az anya a cseresznyét neki adja. Okos ember követi a jó példát. Mi a keféet keressük. A lelkiismeretes tanítót becsüljük. A király a vitéz katonát tegnap megdicsérte. Ki találta a zsebkendőt? A szép gyűrűt neked ajándékozom.

13. Vježbanje.

mozdítani, gibati, krenuti
 mozdulni, gibati se
 szél, vjetar
 falevél, lišće
 vár, grad
 szomszoros (ik), žedati
 éhezni (ik), gladovati
 szűkölködő, bijedan, ne-
 voljan
 mint, kao
 jutni, doći, prispjeti

túlmerész, odveć smion
 úszni (ik), plivati
 ma, danas
 hamar, odmah, brzo
 farkas, vuk
 tél, zima, télen, zimi
 díszleni (ik), sjati, cvasti
 templom, crkva
 világ, svijet
 kormányozni, upravljati
 villámlani (ik), sijevati

elébb, prije
 ha, ako
 ég, nebo
 dörögni, grmiti
 eső, kiša
 fordulni, okretati se
 leáldozni, zaći (sunce),
 zapasti
 nap, sunce
 szélkakas, vjetrnica
 mikor, kada
 tavaszi, proljetni
 éjszak, sjever (u dativu: éj-
 szaknak, prama sjeveru)

tudós, učenjak
 földi, zemaljski
 múlni, proći, prolaziti
 víz, voda
 ellen, proti (stoi iza ime-
 nice, na koju se proteže)
 barát, prijatelj
 illatozni, mirisati
 elhervadni, uvenuti
 ragadozó, grabežljiv
 énekelni, pjevati
 fülemile, slavuj
 előtt, pred (iza imenice,
 na koju se proteže).

A szükölködő éhezik és szomjuzik. A ki vár, várat nyer. Nem mozdul a falevél, ha szél nem mozdítja. A nap már leáldozott. Isten kormányozza a világot. Nem dörög az ég, ha elébb nem villámlik. Mikor a szélkakas éjszaknak fordul, esőt várunk. A tudósok olvasni szeretnek. A földi örömek múlnak, mint a tavaszi virágok. A túlmerész emberek gyakran veszélybe jutnak. A templom előtt magas hársak díszlenek. A fülemilék nem énekelnek télen. A farkasok ragadozó állatok. A rózsák hamar elhervadnak. A virágok ma már nem illatoznak. A halak víz ellen usznak.

§. 21. Drugi padež (genitiv) ima u madžarskom dva oblika. Jedan nastaje, ako se imenici doda slog -nak ili -nek (po tome je li visoka ili niska). Drugi je oblik genitiva, ako se imenici (sve jedno je li visoka, niska ili oštra) doda -é, a u pluralu -éi. Ako se imenica svršuje na a ili e, ovo se pred genitivnim nastavkom produljuje.

Genitiv na -é i -éi rabi se, kada pokazne zamjenice: ovaj, taj (ez, ezen), onaj (az, azon, amaz), isti (ugyan ez, ugyan az), stoje u rečenici u odnošaju naprama genitivu, ili ako genitiv u rečenici stoji

predikativno. N. p. Čiji je ovaj konj? Ki-é ez a ló?
Taj je otčev. Ez az atyá-é.

Ovaj genitiv na -é i -éi može stajati i kao ime-nica, te mu se u tom slučaju mogu dodavati i padežni nastavci n. p. az atyáé, az atyáénak, az atyáét, az atyáéinak, az atyáéit.

Dativ jednak je prvomu obliku genitiva (na -nak ili -nek).

U pluralu (§. 16.) se dodaje osnovi nastavak za plural (-k, -ak, -ek, -ok, -ök), a ovomu isti padežni nastavci kao u jednini.

Akuzativ množine uvijek se svršuje na -at ili -et, nipošto na -ot ili -öt.

Evo nekoliko primjeraka čitave deklinacije:

Jednina. Egyes szám. Množina. Többes szám.

Nom.	az atya, otac	az atyá-k
Gen.	{az atyá-nak \az atyá-é	{az atyá-k-nak \az atyá-k-é
Dat.	az atyá-nak	az atyá-k-nak
Akuz.	az atyá-t	az atyá-k-at
Nom.	a vadász, lovac	a vadász-ok
Gen.	{a vadász-nak \a vadász-é	{a vadász-ok-nak \a vadász-ok-é
Dat.	a vadász-nak	a vadász-ok-nak
Akuz.	a vadász-t	a vadász-ok-at
Nom.	a meny, nevjesta	a meny-ek
Gen.	{a meny-nek \a meny-é	{a meny-ek-nek \a meny-ek-é
Dat.	a meny-nek	a meny-ek-nek
Akuz.	a meny-et	a meny-ek-et
Nom.	a török, Turčin	a török-ök
Gen.	{a török-nek \a török-é	{a török-ök-nek \a török-ök-é
Dat.	a török-nek	a török-ök-nek
Akuz.	a török-öt	a török-ök-et

14. Vježbanje.

pompás, sjajan
 tegnap, jučer
 építész, graditelj
 festő, festész, slikar
 színész, glumac
 színház, kazalište
 szabó, krojač
 fürödni, kupati se
 hallani, čuti, slušati
 nyúl, zec

koldus, prosjak
 holnap, sutra
 tánczolni, plesati
 zenész, glazbenik
 festeni, slikati
 szerep, uloga
 ujság, novine
 ruha, odijelo
 férfiu, muž
 ember, čovjek

Ribar daje lovcu prsten. Turci traže nož. Stolari dogotavljaju stolove. Profesori čitaju dobre knjige. Kraljevi daju vojnicima novac. Darujem mužu kola. Jesi li već vidio Turčina? Turčin ljubi sjajnu odoru. Poklanjam djetetu dobru krušku. Jesi li već lovcu donio zeca? Ko će graditi lijepe kuće? Hoće li dječaci plesati? Kraljevi vole sjajne odore. Pošaljem mužu pero. Marljivi dječaci čitaju samo dobre knjige. Graditelji sagradili su visoke kuće. Voliš li sjajne crkve? Dobro dijete nosi majci cvijet. Mi smo uvijek ljubili cvijeće. Vidiš li glazbenika? Slikar je naslikao drvo. Slikari naslikali su drveće. Mi smo slikali drveće. Mi smo gledali crkvu i visok brijeg. Oni su marljivim djevojkama darovali prstenje. Mi ćemo sutra prosjaku dati novaca. Za što ne plešeš? Gospođa je otvorila vrata. Glumac uči ulogu. Glumci, glazbenici i slikari gledaju kazalište. Odijela zgotavljaju krojači, a stolari zgotavljaju stolove. Čitali smo novine. Glumci čitaju novu knjigu. Mi volimo nove knjige.

15. Vježbanje.

ifjú, mladić
 gyümölcs, voće
 valaki, neko

zene, glazba
 jövőre, u buduće
 ártani, škoditi

kabát, kaput
sütemény, pecivo
innen, odavle
fekete, crn

dohányzás, pušenje
Pál, Pavao
ismeret, znanje
kertész, vrtar.

A dohányzás árt az egészségnek. Jó napot kívánok! Lakja valaki a házat? Hol fogsz lakni jövőre? Most még itt lakom, de jövőre nem fogok itt lakni. Én valakit keresek. Kinek adja Pál a szép körtét? A jó tanulónak adja. Holnap gyűrűt hozok az anyának. Pál holnap vadászni fog. Az atya tollkést hoz a szorgalmas gyermeknek. Innen nem látjuk a hegyet, de onnan jól fogjuk látni. Itt jól hallom a zenét, de ott nem fogom hallani. A katonák a zenét hallják. A katonák zenét hallanak. A fiú örömet engedelmeskedik a jó atyának. A gyermekek szeretik a süteményt. A tanító a jó tanulót mindig szeretni fogja. A katona keresi a kalapot. A jó leány az anyának gyümölcsöt hoz. A jó atya a könyvet a fiúnak adja. A jó atya a fiúnak könyvet ad. A szabó kabátot készít. A szabó készíti a kabátot. A tanító tanítja a gyermekeket. Ki fogja a leányt tanítani? A leányt az anya fogja tanítani. A kertész nem tanít, hanem gyümölcsöt szed. Én most házat rajzolok, de fát is rajzolni fogok.

16. Vježbanje.

szerencsétlen, nesretan. uj, nov. ellenkezőleg, protivno.

Jeste li prosjacima štogod darovali? Darovali smo im odijela, a graditelj im je dao novaca. Slikati ću lijep cvijet. Djeca se kupaju. Krojač donosi glazbarima odijela. Jučer donijeli su stolari graditeljima stolove. Mi živimo ovdje već odavna. Jesi li se već kupao? Ja ću se sutra kupati, danas čitam knjige i novine. Čuli smo danas novih vijesti. Jučer smo vidjeli glazbare i slikare. Slikari donijeli su graditelju novih vijesti. Oni su mužu poslali med. Dobra majka daje

djetetu novac, a dijete daje nesretnomu prosjaku. Ja ću sutra dati novac prosjaku. Dobra djevojka nosi majci janje. Kad ćeš ti u novoj kući stanovati? Ja ću u buduće ondje stanovati. Stanuje li ko u kući (lakni u određenom obliku sa akuzativom)? Sad stanuje otac, a u buduće stanovati će lovac. Ne škodi li pušenje zdravlju? Baš protivno, škodi vrlo.

§. 22. U mađarskom jeziku ima mnogo imenica, koje se u akuzativu jednine i u množini ne slažu potpuno sa navedenim glavnim pravilima. Mi ne možemo doduše svih ovih imenica ovdje nabrajati, ali ćemo navodati neke najobičnije, a ostale će učenik već naučiti praksom. Možemo je dijeliti na pet razreda:

I. razred. Nekoje jednosložne imenice, koje se svršuju na dugačke samoglasnike ó, ő, ű, é, umetnu između osnove i nastavka akuzativa i plurala (-at, -et, dotično -ak, -ek) slovo v, te tom prigodom skrate svoj posljednji samoglasnik. Neke tom zgodom mijenjaju osnovno ó u a, te ő u e. Ovakove imenice jesu: hó, snijeg (akuz. ha-v-at); ló, konj (akuz. lo-v-at, množina lovak); tó, jezero (tavat, tavak); kő, kamen (követ, kövek); hő, vrućina (hevet); tő, panj (tövet, tövek); cső, cijev (csövet, csövek); mű, djelo (müvet, művek); fű, trava, bilina (füvet, fűvek); bű, čar (büvet); nyű, crvić (nyüvet, nyüvek); lé, juha (levet, levek); szó, riječ (szavat, szavak, nu također szót). Usuprot ima tű, igla, u akuz. tűt, a u množini tűk.

II. razred. Mnoge imenice, koje se svršuju na suglasnik, te imaju u posljednjem slogu dugački samoglasnik, dobivaju u akuzativu -at ili -et, a u množini -ak ili -ek, te tada svoj posljednji samoglasnik skrate. Ovakove su: agár, hrt (agar-at, agar-ak); bogár, kukac (bogar-at, bogar-ak); fazék, lonac (fazek-at, fazek-ak); fonál, konac (fonal-at, fonal-ak); kanál, žlica; kosár, košara; kút, zdenac; lúd, guska; madár, ptica; nyár, ljeto; nyúl, zec; pohár, čaša; szamár, magarac; úr, gospodin; út, put; egér, miš (eger-et, eger-ek); fenék,

dno (fenek-et, fenek-ek); fűz, vrba; gyökér, korijen; kenyér, kruh; kerék, kolo; kötél, uže; levél, list; szekér, kola; szűz, djevica; tűz, vatra; veréb, vrabac; híd, most (hid-at); ín, tetiva; nyíl, strijela; dél, podne; ég, nebo (eg-et); ér, žila; ész, pamet; fél, polovica; hét, tjedan; jég, led; légy, muha; mész, vapno; név, ime; nyél, držalo; réz, bakar; szél, vjetar; szén, ugljen; tél, zima; víz, voda i druge.

III. razred. Mnoge imenice, koje se svršuju na suglasnik, te imaju u posljednjem slogu a, o, e ili ö, tvore akuzativ (i nominativ plurala) tako, da samoglasnik posljednjeg sloga izbacuju (elidiraju), a tada primaju padežni nastavak (u akuz. -ot, -et ili -öt, u množini -ok, -ek ili -ök).

Ove imenice, koje izbacuju svoj posljednji samoglasnik, zovu se elidirajuće imenice (hangugrató főnevek). N. p. malom, mlin, ima akuzativ malmot i plural malmok; tükör, zrcalo, ima tükrök. Ovakove su imenice: akol, staja; álom, san; árok, graba; átok, kletva; barom, živad; bagoly, sova (baglyot); bokor, grm; csupor, lončić; czukor, slador; dolog, posao; fogoly, zarobljenik; halom, brežuljak; haszon, korist; gyomor, želudac; járom, jaram; korom, čađa; majom, majmun; marok, šaka; ólom, olovo; sarok, kut; szobor, kip; titok, tajna; torok, grlo; torony, toranj; étek, jelo (étket); fészek, gnijezdo (fészket); gödör, jama; köröm, nokat; ökör, vol; selyem, svila; telek, zemljište; terem, dvorana; fejedelem, vladar; érzelem, čuvstvo; vétek, grijeh; eper, jagoda i mnoge druge, koje će učenik u svakom većem riječniku mađarskoga jezika naći. Vászon, platno, ima u akuzativu vásznat; hatalom, moć, hatalmat; bántalom, uvrijeda, bántalmat; elem, počelo, elemet, množ, elemek; lélek, duša, lelket (kratki prvi e).

IV. razred. Nekoliko imenica u akuzativu i u pluralu ne samo što izbacuju samoglasnik svog posljednjeg sloga, nego i posljednja dva suglasnika prem-

ještaju. Ovakove jesu: teher, teret, ima u akuzativu terhet, a u množini terhek; پہely, pahul, ima pelyhet, pelyhek; vehem, ždrijebe, vemhet, vemhek; kehely, kalež, kelyhet, kelyhek.

V. r a z r e d. Nekoje imenice, kojima se nominativ svršuje na u, ú, ü, ű, imaju dvovrsni akuzativ. Ove jesu:

darú, ždral	akuz. darút ili darvat
enyú, krlja	" enyút ili enyvet
falú, selo	" falút ili falvat
fenyú, omora	" fenyút ili fenyvet
hamú, pepeo	" hamút ili hamvat
odu, špilja	" odut ili odvat
szaru, rog	" szarut ili szarvat
tetű, uš	" tetűt ili tetvet
borjú, tele	" borjút ili borjat
faggyú, loj	" faggyút ili faggyat
fiú, dječak, sin	" fiút ili fiat
gyapjú, vuna	" gyapjút ili gyapjat
ifjú, mladić	" ifjút ili ifjat
varjú, vrana	" varjut ili varjat
mag, sjeme	" magot ili magvat

Biró, sudac, ima u množini birák, a u akuzativu birót.

Genitiv i dativ jednine izvađa se kod svih riječi navedenih pet razreda posve pravilno. N. p. ló, gen. lónak, dat. lónak, akuzativ lovat itd.

17. V je ž b a n j e.

üvegcső, staklena cijev
 üveggyár, tvornica stakla
 gyakorolni, vršiti, izvršivati, učiniti
 tápláló, hraniv
 hús, meso
 zeneköltő, glazbotvorac
 jóízű, tečan, ukusan
 nemes, plemenit
 angol, engleski, Englez
 kőbánya, kamenolom
 hatás, učinak, moć, utisak
 megnyugtató, umirljiv

nyújtani, pružiti, podati
 kerülni, ukloniti se, izbjegavati
 zenemű, glazbotvor
 szolgáltató, dati, dobavljati
 tenyészteti, uzgojiti, odgojiti (stoku)
 gazda, gospodar, gazda
 napszámos, težak, nadničar
 utca, ulica

Az állatok kerülnek az ártalmas füveket. Az üveggyárban üvegcsöveket is készítenek az emberek. Ezen szavakat nem értettük. Ha valaki beszél, szavakat hallunk. Megnyugtató szavak nagy hatást gyakorolnak. A hús tápláló levet nyújt. A zeneköltő zeneműveket irt. A tavak jóízű halakat szolgáltatnak az embereknek. Az angol gazdák nemes lovakat tenyésztene. Télen a gyermekek gyakran havat hoznak az utcáról a szobába. A napszámosok köveket hoznak a kőbányából.

18. Vježbanje.

kopogtatni, kucati
innen, odavle
nadrág, hlače
kalapos, klobučar

tetszeni (ik), dopadati se
onnan, odanle
mellény, prsluk

Djeca slušaju sada glazbu. Otac je lovac. Oci su lovci. Otac će sutra marljivom učeniku donijeti lijepu knjigu. Dječaci traže često učitelja. Ja nosim majci prsten. Marljiv učenik sluša učitelja. Marljivi učenici slušaju učitelje. Neko kuca. Naprijed (szabad t. j. dozvoljeno je)! Ovdje je dobro madžarsko vino i izvrsno bavarsko pivo. Ne volim piva, al volim vino. Vojnicima se dopada lijepa kuća. Što izvolite (što vam se dopada)? Odavle ne vidimo visoke crkve, ali odanle ćemo je vidjeti. Hoće li Pavao sutra loviti? Pavao nosi Dragutinu lijep šešir, a marljivim učenicima lijepe knjige. Hoće li otac graditi kuću? Otac ne će graditi, ali će graditi graditelj. Hoće li krojač zgotoviti nove kapute, hlače i prsluke? Ko zgotavlja šešire? Šešire zgotavlja klobučar.

19. Vježbanje.

környezni, okružiti
csöndes, miran
vetés, sjetva
pusztítani, pustošiti
fűjni, puhati

gyűjteni, sabirati
engedelmes, poslušán
levélhordó, listonoša
sült, pečen
mérget, otróvan

kertész, vrtar
hideg, hladen
inkább, više, radije
melegítő, toplorodan
kék, modar
széles, širok
vagy, ili
látvány, pogled

tiszta, čist
gyorslábú, brz nog
meleg, topao, toplina
énekelni, pjevati
mély, dubok
szépen, lijepo
orvos, liječnik
huszár, konjanik (husar)

Az anya a koldusnak kenyeret ad. Mi kerüljük a mély kutakat. A csendes tavat füzek környezik. Némely madarak nagyon pusztítják a vetéseket. A levélhordó ma levelet hozott az építésznek. Szeretted a sült ludat? A bogarak gyakran nagyon ártanak a gyökereknek és füveknek. A vad emberek mérges nyilakat készítenek. Télen nagyon szeretjük a meleget és keresünk a melegítő tüzet. Poharat és tiszta vizet hoztunk. A szelek fujnak. A szél fuj. Télen az emberek jeget is gyűjtenek. A tiszta kék ég kellemes látványt nyújt. A gyermekek az erdőben gyökeret keresnek. A széles hidat az építész építette. Mi mindig szerettük a fehér kenyeret és a jó vörös bort. A macska űzi az egeret. A szép poharakat nem neked adom, hanem az engedelmes gyermekeknek. Itt szép és tiszta poharak vannak. Ki űzi a nyulat? A gyorslábú nyulat a kertész űzi. Szeretted inkább a meleg nyarat vagy a hideg telet? Én a telet nem szeretem. Ki keresi a lovakat? A lovakat a huszár keresi. Az orvos a mély tavat nézi. Horvátországban szép és nagy tavak vannak. Némely füvek nagy hasznót hoznak az embereknek. A kis fiú a kosarat hozza. A madarak szépen énekelnek.

20. V je ž b a n j e.

függni, visjeti
ártalmas, škodljiv
eladni, prodati
hordani, nositi
édes, sladak
francia, Francuz, francuski
selyemkelme, svilena tkanina

pap, svećenik, pop
pompás, sjajan
némely, nekoji
hosszu, dug
törvény, zakon
ítélni, suditi
csunya, gadan, ružan

mutatni, pokazati
 szabadon bocsátani, pustiti
 na slobodu
 gólya, roda
 rakni, složiti, graditi (gnijezdo)
 bántalom, uvrijeda
 vörös, veres, crven
 nép, narod
 kegyes, milostiv
 megbocsátani, oprostiti
 halhatatlan, besmrtn
 teremteni, stvoriti
 becses, skupocjen

teve, deva
 fészkelni, gnijezditi se
 ázsiai, azijatski
 zöldelni, zeleniti se
 gazdag, bogat
 bölcs, mudar
 szerint, po (stoji iza imenice,
 na koju se proteže)
 mindenki, svako
 molnár, mlinar
 darab, komad
 igazságosan, pravedno
 engedelem, dozvola

Zrcala vise u sobi. Biline donose čovjeku često veliku korist. Ima i škodljivih bilina. Djeca sabiru korisno korijenje i prodavaju ga. Ja sam često sabirao lijepe crvene jagode. Narodi ljube dobre i milostive vladare. Sove su gadne životinje. Vladar pustio je zarobljenike na slobodu. Roda gradi gnijezdo. Ja sam uvrijedu već oprostio. Slatke hrane često škode želucu. Vol nosi jaram. Bog je stvorio besmrtnu dušu. Francuzi priugotavljaju skupocjene svilene tkanine. Deva nosi težak teret. Svećenik pokazuje narodu kalež. Sutra ću ti pokazati sjajnu dvoranu. Ja sam ju već vidio. Gdje se ptice gnijezde, tamo ima i gnijezda. Neka azijatska plemena ljube duge nokte. Ko mnogo radi, ne ljubi dugih nokata. Vrtar je prodao gospodinu velik komad zemlje. Volovi su korisne životinje. Ja se uklanjам dubokim grabama. Grmlje se sad zeleni. Svako cijeni mudra suca. Mudri suci sude uvijek po zakonu. Ljeti (nyáron) pruža nam zelena šuma krasan pogled. Bogat mlinar prodaje vrtaru mlin. Moliš li (za) dozvolu? Jest, ja molim dozvolu? Vidiš li visoki brežuljak? Slikar naslikao je lijepi mlin. Mlinar je u sobi, te piše list. Gadne sove stanuju u špiljama.

21. Vježbanje.

polgár, građanin
 emelni, dizati

szőni, tkati
 elfelejtteni, zaboraviti

győzedelmes, slavodobitan
főváros, glavni grad
Törökország, Turska
ország, zemlja, država
hadvezér, vojskovođa
takács, tkalac
nemesszívű, plemenita srca
völgy, dolina

váltakozni (ik), izmijenjati se
más, drugi
hegyi, gorski
megterhelni, prepuniti, opte-
retiti
fényes, sjajan
lakos, stanovnik
szobor, spomenik

Ki hozta a kis csuprot? Szegény emberek nem laknak fényes termekben. A polgárok a győzedelmes hadvezérnek szobrot emeltek a fővárosban. A takácsok fehér vásznat szőnek. Törökországban magas tornyokat láttunk. Tegnap néztem a napszámosokat, midőn mély árkokat ástak. Nemesszívű ember elfelejti a bántalmat. Ezen országban halmok, hegyek és völgyek váltakoznak. A baglyok keresik az odvakat. A hegyi lakosok barmot tenyésztene. Nehéz étkek megterhelik a gyomrot. A gyermekek szeretik a czukrot.

Posvojne zamjenice i posvojni lični nastavci. (Birtokos névmások és birtokos személyragok.)

§. 23. Posvojne zamjenice rabe u našem jeziku ili atributivno (n. p. moj je šešir lijep), ili pako kao predikat ili objekat (n. p. ovaj je šešir moj; poslao sam svoje).

Hrvatskim posvojnim zamjenicama, koje stoje predikativno ili kao objekat, odgovaraju ove madžarske posvojne zamjenice (birtokos névmások):

enyém, moj, moja, moje
tied, tvoj, tvoja, tvoje
ővé, njegov (njezin), njegova,
njegovo
mienk, naš, naša, naše
tietek, vaš, vaša, vaše
ővék, njihov, njihova, njihovo

enyéim, moji, moje, moja
tied, tvoji, tvoje, tvoja
ővéi, njegovi, njegove, njegova
mieink, naši, naše, naša
tietek, vaši, vaše, vaša
ővéik, njihovi, njihove, njihova

Ove se zamjenice deklinuju i dobivaju nastavke kao imenice, n. p. az enyémtől kaptam, dobio sam od svojega; az ővéinek adtam, dao sam njegovima; ez a könyv az ővék, ova je knjiga njihova.

Ako pako u našem jeziku posvojne zamjenice stoje atributivno pred imenicom, izrazuju se u mađarskom jeziku nastavcima, koji se dodavaju nominativu. Ovi se nastavci zovu posvojni lični nastavci (birtokos személyragok).

Pregled posvojnih ličnih nastavaka.

Nastavci za jedninu posjeda.

	Poslije samoglasnika.	Poslije suglasnika.
Jedn.	1. lice -m	-am, -om, -em, -öm
	2. " -d	-ad, -od, -ed, -öd
	3. " -ja, -je	-a, -ja, -e, -je
Množ.	1. " -nk	-unk, -ünk
	2. " -tok, -tek, -tök	-atok, -otok, -tok, -etek, -ötök, -tek, -tök
	3. " -jok, -jök, -juk, -jük	-ok, -uk, -jok, -ök, -ük, -jök.

Nastavci za množinu posjeda.

Jedn.	1. lice -im	-aim, -jaim, -eim, -jeim
	2. " -id	-aid, -jaid, -eid, -jeid,
	3. " -i	-ai, -jai, -ei, -jei
Množ.	1. " -jnk	-ajnk, -jajnk, -ejnk, -jeink
	2. " -itok, -itek	-aitok, -jaitok, -eitek, -jeitek
	3. " -ik	-aik, -jaik, -eik, -jeik.

Kako vidimo, oznaka množine posjeda je umetnuto. i. Svako će odma opaziti sličnost posvojnih ličnih nastavaka sa ličnim nastavcima glagola u objektivnoj konjugaciji.

Dodavanje ovih nastavaka imenici ravna se po istim pravilima, po kojima se izvađa kod sklonidbe plural. Tako álom, san, u pluralu álmok, imati će posvojne lične nastavke ovako: álmom, moj san, álmod, tvoj san, álma, njegov ili njezin san; dal, pjesma, ima u množini dalok, a lični nastavci su mu dalom, moja pjesma, dalod, tvoja pjesma, dalotok, vaša pjesma itd.; ló ima u pluralu lovak, a sa ličnim nastavcima lovam, moj konj, lovad, tvoj konj, lovunk, naš konj itd.; fa,

stablo, ima u množini fák, a sa ličnim nastavcima fáim, fáid, fáí itd.; teher, teret, u množini terhek, imati će terhem, terhed itd.; biró, sudac ima u množini birák, imati će dakle sa posvojnim ličnim nastavkom birám itd.

Kod imenica, koje se svršuju sa suglasnikom, dodavaju se lični nastavci za množinu posjeda na dva načina, ili sa ili bez umetnoga slova j, n. p. gyöngy-eim, moj biser (množ.), gyöngy-eid, tvoj biser, gyöngy-ei, njegov biser itd.; nap-jaim, moji dani, nap-jaid, nap-jai, nap-jaink itd. — Ovaj j se najobičnije umeće kod imenica, svršujućih se na b, f, p, rijetko kod onih na d, g, k, l, m, n, r, t, a običnije kod niskih, nego kod visokih riječi; n. p. lap-jaim, moji listovi, lap-jaid, tvoji listovi itd., usuprot kép-eim, moje slike, kép-eid, tvoje slike, kép-eink, naše slike itd.

Riječi svršujuće se na zviždući suglasnik, katkada mjesto umetnutoga j podvostruče svoj posljednji suglasnik, n. p. sas, orao, sas-saim, moji orlovi, sas-said, tvoji orlovi itd.; usuprot ima kés, késeim itd.

J se obično ne umetne:

1. kod riječi, svršujućih na j, h, v, gy, ty, ly, ny n. p. juh-aim, moje ovce, juh-aid, tvoje ovce itd.; év-eim, moje godine, év-eid, tvoje godine, év-ei, njegove godine itd.

2. kod elidirajućih riječi; kod riječi, koje u pluralu umeću slovo v; kod onih, koje u pluralu premještaju zadnja dva suglasnika, i kod riječi na -ság, -ség, -ok, -ek, -ök i -et, n. p. álm-aim, álm-aid od álom; bolond-ság-aid od bolondság, ludost; birtok-aink od birtok, imanje; kötet-eim, kötet-ei od kötet, svezak; lovaim od ló; terheim od teher;

3. kod svih visokih riječi na b, g, p, tako eb-eim, eb-eid, eb-ei, od eb, pas; i láb, noga, ima láb-aim, moje noge itd.

4. kod česnika, n. p. harmad-aim, moje trećine.

Sva ova pravila vrijede i za treće lice kod jednine posjeda; n. p. nap-ja, njegov dan; sas-sa, njegov orao.

Mnoge imenice svršujuće na ó ili ő, promijene ovaj suglasnik pred j u a ili e, n. p. ajtó, vrata, ajta-ja, njegova vrata; erő, sila, ere-je. Ovakove su riječi: hordó bačva; seprő, metla; zászló, zastava; szőlő, grozd; disznó, svinja; zsidó, židov; tinó, junac; erdő, šuma; esztendő, godina; vő, zet; nő, žena; idő, vrijeme; tető, krov; tüdő, pluća, itd.

Od gyapjú, vuna, je gyapja, gyapjai; od borjú, tele, borja, borjai; fattyú, kopile, fattya, fattyai; od ifjú, mladić, ifja, ifjai; od fiú, sin, fia, fiai; varjú, vrana, varja, varjai.

Rodbinska imena: atya ili apa, otac; anya, mati; bátya, stariji brat; néne, starija sestra; napa, punica; ipa, tast, izbacuju pred umetnutim j svoj posljednji samoglasnik; tako aty-ja, njegov otac, atyjuk, njihov otac; any-ja, njegova mati, anyjuk, njihova mati; báty-ja, njegov brat, bátyjuk, njihov brat. Öcse, mlađi brat, ima öcsce, njegov ml. brat, öcscsök, njihov ml. brat.

Nastavci za množinu posjeda izgube katkada svoj početni a, n. p. barát-im (mjesto barát-aim), moji prijatelji. Nu ovaj oblik rabe samo pjesnici.

Lični nastavci -uk, -ük za treće lice množine posjednika i jednine posjeda rabe se kod onih imenica, koje kod sklonidbe u 1. licu množine imaju -ok ili -ök. Tako se n. p. razlikuje: leányuk, njihova djevojka, od leányok, djevojke.

Ako se posjed osobito naglasuje, može se sa posvojnim ličnim nastavkom providenoj imenici pretpostaviti određeni član az, a, sa dotičnom osobnom zamjenicom én, te, ő, mi, ti, ő (ovdje ne ök); n. p. az én házam, moja kuća, a te házadnak, tvojoj kući, az ő házát, njegovu kuću, a mi házunkból, iz naše kuće, a ti házatokhoz, k vašoj kući, az ő házukban, u njihovoj kući.

Ako u kojoj rečenici objekat ima posvojni lični nastavak, mora glagol ići po određenoj (objektivnoj) konjugaciji.

Primjeri za posvojne lične nastavke.

I. Primjer za niske riječi, koje se svršuju na samoglasnik.

Hiba, pogrješka.

Jednina posjeda.

Množina posjeda.

Jedn.	1. lice	hibá-m, moja pogrješka	hibá-im, moje pogrješke
	2. "	hibá-d, tvoja pogrješka	hibá-id, tvoje pogrješke
	3. "	hibá-ja, njegova pogrješka	hibá-i, njegove pogrješke
Množ.	1. "	hibá-nk, naša pogrješka	hibá-ink, naše pogrješke
	2. "	hibá-tok, vaša pogrješka	hibá-itok, vaše pogrješke
	3. "	hibá-jok, njihova pogrješka	hibá-ik, njihove pogrješke.

II. Primjer za visoke riječi, svršujuće se na samoglasnik.

Teve, deva.

Jedn.	1. lice	tevé-m, moja deva	tevé-im, moje deve
	2. "	tevé-d, tvoja deva	tevé-id, tvoje deve
	3. "	tevé-je, njegova deva	tevé-i, njegove deve
Množ.	1. "	tevé-nk, naša deva	tevé-ink, naše deve
	2. "	tevé-tek, vaša deva	tevé-itek, vaše deve
	3. "	tevé-jök, njihova deva	tevé-ik, njihove deve.

III. Primjer za niske riječi, koje se svršuju na suglasnik, te ne umeću slovo j.

Hal, riba.

Jedn.	1. lice	hal-am, moja	} riba	hal-aim, moje	} ribe
	2. "	hal-ad, tvoja		hal-aid, tvoje	
	3. "	hal-a, njegova		hal-ai, njegove	
Množ.	1. "	hal-unk, naša	} riba	hal-aink, naše	} ribe
	2. "	hal-atok, vaša		hal-aitok, vaše	
	3. "	hal-ok, njihova		hal-aik, njihove	

IV. Primjer za visoke riječi, koje se svršuju na suglasnik, te ne umeću slovo j.

Szem, oko.

Jedn.	1. lice szem-em, moje	}	oko	szem-eim, moje	}	oči
	2. „ szem-ed, tvoje			szem-eid, tvoje		
	3. „ szem-e, njegovo			szem-ei, njegove		
Množ.	1. „ szem-ünk, naše	}	oko	szem-eink, naše	}	
	2. „ szem-etek, vaše			szem-eitek, vaše		
	3. „ szem-ök, njihovo			szem-eik, njihove		

V. Primjer za visoke riječi, kojima je posljednji samoglasnik ö ili ü.

Öröm, veselje.

Jedn.	1. lice öröm-öm, moje	}	öröm-eim, moja	}	veselje	
	2. „ öröm-öd, tvoje		öröm-eid, tvoja			
	3. „ öröm-e, njegovo		öröm-ei, njegova			
Množ.	1. „ öröm-ünk, naše	}	öröm-eink, naša	}		
	2. „ öröm-ötök, vaše		öröm-eitek, vaša			
	3. „ öröm-ük, njihovo		öröm-eik, njihova			

VI. Primjer za niske riječi, svršujuće se na suglasnik, koje umeću slovo j.

Kalap, šešir.

Jedn.	1. lice kalap-om, moj	}	kalap-jaim, moji	}	šeširi	
	2. „ kalap-od, tvoj		kalap-jaid, tvoji			
	3. „ kalap-ja, njegov		kalap-jai, njegovi			
Množ.	1. „ kalap-unk, naš	} šešir	kalap-jaink, naši	}		
	2. „ kalap-otok, vaš		kalap-jaitok, vaši			
	3. „ kalap-jok, njihov		kalap-jaik, njihovi			

Száj, usta, ima nepravilne lične nastavke ovako :

szá-m, moja usta
szá-d, tvoja usta
szá-ja, njegova usta

szá-nk, naša usta
szá-tok, vaša usta
szá-jok, njihova usta.

Sastavljene riječi: hazafi, zemljak; atyafi, rodjak; névnap, imendan, háznap, služinčad, dobi-

vaju lične nastavke ovako: hazámfia (doslovce prevedeno: sin moje domovine), moj zemljak, hazádfia, tvoj zemljak, hazájafia, njegov zemljak, hazánkfia itd.; nevemnapja, nevednapja itd.; atyámfia, atyádfia; hazámnépe itd.

22. Vježbanje.

játszani (ik), igrati se
 énekelni, pjevati
 hús, meso
 inas, podvornik
 öltözködni (ik), obući se
 barát, prijatelj
 éles, oštar
 idő, vrijeme
 felséges, uzvišen, divan
 keserű, gorak
 derék, valjan
 kerülni, izbjegavati,
 kard, mač, sablja

elutazni (ik), otputovati
 rokon, rođak
 mosdani (ik), umivati se
 fivér, brat
 megérkezni (ik), prispjeti
 édes, sladak
 igazán, u istinu, zbilja
 szürke, siv
 járni, hodati, ići
 máskor, drugi put
 társaság, društvo
 bor, vino
 sör, ser, pivo.

A rossz társaságot mindig kerülni fogom. Hát az én társaságomat is kerülni fogod? A te társaságodat nem fogom kerülni, mert becsületes és derék ember vagy, és a derék embereket mindig szeretem. Csészéink a házban vannak. Kutyám ugat. Reggel fülemlém szépen énekel. Az én házam magas, a te házad alacsony. Órád rossz, mert nem jár. Barátom még fiatal ember. Barátaim fiatal emberek. Inasom könyveket hoz barátomnak. Fáink virágoznak. Ki olvassa most ujságomat? Most tanítód olvassa. Borotok nem jó. Tollam rossz. Tanítónk derék ember. Óram most nem jár. Borom édes, de serem keserű. A mi kalapjaink szürkék, de a ti kalapjaitok feketék. Jó napot, édes barátom, az idő ma igazán felséges. Gyermekeitek nem szeretnek tanulni. Tanítóm a kis gyermeket keresi. Anyám a koldusnak alamizsnát ad. A gyermekek kutyáitoknak húst hoznak. Én könyvemmet a vadásznak adom. Fülemlém szépen énekelnek. Gyermekjeink szorgalmasan tanulnak. Tollaidat

keresem. Az építész inasát küldi. Kardomat a bátor katonának mutatom. Atyád ma este elutazik. Hol laknak rokonaid? Fivérem épen mosdik és öltözködik. Mikor fog barátod megérkezni? Ma meg fog érkezni. Tegnap érkezett meg tanítóm. Késem nagyon éles. Bárányamat keresem, de nem találom. Ha jól keresni fogod, meg fogod találni. Gyermekeink örülnek, mert tanítójuk megérkezett.

23. Vježbanje.

kefélni, kefati
új, nov
ó, régi, star
bő, širok
művész, umjetnik
palota, palača
gyűjtemény, zbirka
jól, dobro

multság, zabava
akarni, htjeti
tánczolni, plesati
drága, skup
tanulmányozni, proučavati
nagyszerű, sjajan
mutatni, pokazati

Moji učitelji traže maleno dijete. Tražim vaše slavu. Moj pas laje. Moji psi laju. Tvoj šešir je crn, al tvoj prsluk je bijel. Tvoj prijatelj je valjan čovjek. Dobro jutro, (moj) prijatelju, kako si? Zahvaljujem, meni je dobro (u madžarskom: dobro sam). Za što izbjegavaš moje društvo? Jer nisi iskren i ne cijeniš svojih prijatelja. Naš prijatelj Pavao gleda moje lijepo janje. Tvoj lijepi pas traži zeca, al ga ne nalazi. Hoćeš li moj kišobran? Pavao kefa svoj novi kaput. Moj kaput nije više nov, već je star. Moji prijatelji daju danas zabavu. Ja ne plešem, ali moj prijatelj pleše. Moj otac gradi lijep nov most. Moj prsluk je vrlo širok. Tvoje rukavice su vrlo skupe. Naši učitelji su valjani ljudi. Ne volim neiskrenih prijatelja, ja ljubim iskrene prijatelje. Moja ruža je crvena, tvoja ruža je bijela. Moj slavuj pjeva vrlo lijepo. Tvoji slavuji još ne pjevaju. Što rade mladi ljudi? Oni su umjetnici i proučavaju naše palače i zbirke. Ima li (jesu li) ovdje lijepih palača? Ovdje

ima sjajnih palača, ogromnih mostova, bogatih zbiraka i veličanstvenih muzeja i crkava. Moj će mi prijatelj sutra pokazati palače i zbirke.

24. Vježbanje.

ölelni, zagrliti
árnyék, sjena
 pedig, ali, pako
 leégni, izgorjeti
 szerencse, sreća
 szolgál, sluga
 mészáros, mesar
 parancsolni, zapovijedati
 megtörni, slomiti
 fölemelni, podignuti
 baleset, nesreća

kár, kvar, šteta
 levegő, zrak
jövedelem, dohodak
 gyorsan, brzo
 ájtatosan, pobožno
 imádkozni (ik), moliti se
 szenvedni, trpjeti
 megrontani, pokvariti
 leczke, zadaća
 birtok, posjed
 jutalom, nagrada.

A szerencse gyorsan repül, az ember csak árnyékát öleli. Megnéztétek-e már nagy hőrdaimat? Az urak parancsolnak, szolgálók pedig engedelmeskednek. A gazda ökreit a mészárosnak eladta. Ezen baleset megtörte erejét. Ájtatosan imádkoztunk és Istenhez (-hoz, -hez = k) emeltük fel lelkünket. Barátom nagy kárt szenvedett a múlt évben, mert erdeje leégett. A rossz levegő tüdejét megrontotta. Fiatok tegnap nem tudta leczkéjét. Most nem az én madaramat, hanem a te madaradat hallom énekelni. Madaram nem énekel télen. A nagy birtokok nem hoznak mindig nagy jövedelmet. Jutalmunkat az Istentől (-tól, -től = od) várjuk. +

§. 24. Posesivni ili prisvajajući genitiv, kojim se naznačuje odnošaj posjednika naprama posjedovanom predmetu, n. p. knjiga učiteljeva, izrazuje se u mađarskom jeziku tako, da genitiv, koji naznačuje posjednika, stoji na prvom mjestu, a poslije njega ona riječ, koja naznačuje posjedovani prijedmet, i to ova potonja sa posvojnim ličnim nastavkom za treće lice jednine (-ja, -je, -a, -e, -i, -ai, -jai, -ei, -jei). N. p. kuća moga oca, a t y á m n a k h á z a (doslovce:

mojega oca njegova kuća); knjiga učiteljeva, a tanítónak könyve; učitelj djetetov, a gyermeknek tanítója.

Ako je posjednik u množini, tad se riječi, koja označuje posjed, dodava posvojni lični nastavak jednine.

Primjeri:

A fiúnak tanítója, dječakov učitelj;
 a fiúnak tanítói, dječakovi učitelji;
 a fiúknak tanítója, učitelj dječakâ;
 a fiúknak tanítói, učitelji dječakâ;
 a vadásznak fegyvere és kalapja, oružje i šešir lovca
 a vadásznak fegyverei és kalapjai, oružje i šeširi lovca;
 a vadászoknak fegyvere és kalapja, oružje i šešir lovaca;
 a vadászoknak fegyverei és kalapjai, oružje i šeširi lovaca;
 a koldusnak kése, prosjakov nož;
 a koldusnak kései, prosjakovi noževi;
 a koldusoknak kése, nož prosjakâ;
 a koldusoknak kései, noževi prosjakâ.

Nastavak genitiva -nak, -nek može se po volji i ispustiti, n. p. a világnak teremője ili a világ teremője, stvoritelj svijeta. Széchenyi Könyvtár

Nastavak -nak, -nek obično se ispušta:

1. ako više genitiva slijede jedan za drugim, u tom slučaju dobiva samo posljednji genitivni nastavak, n. p. a világ teremőjének akarátja, volja stvoritelja svijeta; Kazinczy levelei tartalmának kivonata, izvadak sadržaja Kazinczyjevih listova;

2. ako poslije genitiva slijedi dativ, n. p. a katonák vitéségének köszönhetjük a győzelmet, hrabrosti vojnika imamo zahvaliti pobjedu;

3. ako se vlastita imena gradova, rijeka, gora, mjeseca i dana stavljaju sa svojim općenitim imenom u genitivni odnošaj, n. p. Zágráb városa, grad Zagreb (doslovce: Zagreba grad); a Dráva folyama, rijeka Drava; Május hava, mjesec svibanj.

Genitivni nastavak ne smije se ispuštati:

1. ako su riječi, koje su u genitivnom odnošaju,

drugom izrekom razdijeljene, n. p. a háznak, melyet építettél, fedele, krov kuće, koju si sagradio;

2. ako pred genitivom imenice stoji genitiv pokazne zamjenice (az, onaj, ez, ovaj) n. p. (ennek a háznak fedele, krov ove kuće;

3. ako su prijedlozi alatt, mellett, megett, közepett itd. prama svojoj imenici u genitivnom odnošaju n. p. háznak előtt, pred kućom; tengernek közepett, usrijed mora; széknék alatta, pod stolicom.

§. 25. Mađžarski jezik nema glagola „imati” (habere), već ga opisuje na ovaj način:

U mađžarskoj rečenici, ako u hrvatskomu stoji glagol „imati” kao predikat, dolazi hrvatski subjekat (imenica ili osobna zamjenica), koji naznačuje posjednika, u dativ, a mjesto hrvatskoga „imati” rabi treće lice jednine ili množine glagola lenni (vagyok), i to u onom vremenu, u kojem je hrvatski glagol „imati”. Hrvatski pak objekat dođe u nominativ i dobiva posvojne lične nastavke za ono lice, u kojemu je hrvatski subjekat. Drugim riječima mjesto hrvatskoga: ja imam knjigu, veli se u mađžarskom doslovce: meni je moja knjiga, nekem könyvem van. Evo više primjera ove konstrukcije:

nekem könyvem van, ja imam knjigu;
 neked könyved van, ti imaš knjigu;
 neki könyve van, on ima knjigu;
 nekünk könyvünk van, mi imamo knjigu;
 nektek könyvetek van, vi imate knjigu;
 nekem könyveim vannak, ja imam knjige;
 neked késeid vannak, ti imaš noževe;
 neki házai vannak, on ima kuće;
 nekünk almáink vannak, mi imamo jabuke;
 a gyermeknek körtéi vannak, dijete ima kruške;
 a gyermeknek kése van, dijete ima nož.

§. 26. Nastavci adverbijalni (határozóragok). Nominativu jednine ili množine imenice mogu se dodavati nastavci adverbijalni, odgovarajući hrvatskim prijedlozima. Ovi nastavci jesu slijedeći:

-stúl, -stül, skupa;
 -ba, -be, u (na pitanje kamo?);
 -ban, -ben, u (na pitanje gdje?);
 -ból, -böl, iz;
 -ért, za, radi;
 -hoz, -hez, -höz, k;
 -ig, do;
 -ként, mjesto, kao;
 -kép, kao;
 -kor, za vrijeme;
 -nál, -nél, kod;

-n, -en, -on, -ön, na (na pitanje gdje?);
 -ra, -re, na (na pitanje kamo?);
 -ról, -ről, o (na pitanje o komu?);
 -s, sa (na pitanje otkud?);
 -tól, -től, od;
 -úl, -ül, mjesto, kao;
 -vá, -vé, za (poći za, postati čim);
 -val, -vel, sa.

Dva potonja adverbijalna nastavka (-vá, -vé, -val, -vel) izjednačuju svoj početni v sa posljednim suglasnikom riječi, kojoj se dodaju, n. p. a víz borrá (mjesto bor-vá) vált, voda postala je vinom.

Ovim adverbijalnim nastavcima mogu se dodavati posvojni lični nastavci, a tad odgovaraju hrvatskim prijedlozima, koji stoje pred osobnom zamjenicom. Tom prigodom se nekoji adverbijalni nastavci donekle mijenjaju n. p.

benn-em, u meni, benn-ed, u tebi itd.
 ért-em, za mene, érted, za tebe, érte, za njega itd.
 tőlem, tőled, tőle, tőlünk itd., od mene itd.
 belőlem, belőled itd., iz mene itd.
 velem, veled, vele, velünk itd., sa mnom, s tobom itd.
 nálam, nálad itd., kod mene itd.
 rólam, rólad, róla itd., o meni, o tebi itd.
 rajtam, rajtad itd., na meni, na tebi itd.
 hozzám, hozzád, hozzá itd., k meni, k tebi itd.
 reám, reád, reá itd., na mene, na tebe itd.
 belém, beléd itd., u mene, u tebe itd.

Imena strana svijeta, država, zemalja, pokrajina, županija, imena inozemskih gradova, nadalje imena mađarskih gradova i sela, koja se svršuju na b, i, j, m, n, ny, ili na -szombat i -falú, dobivaju na pitanje gdje? nastavak -ban (-ben), na pitanje kamo? -ba (-be), a na pitanje otkud? -ból (-böl); n. p. Horvátországban, u Hrvatskoj, — Pozsonyban, u Požunu, — Konstantinápolyba, u Carigrad, — Jeruzsálemből, iz Jerusolima, — Apátiba, u Apáti, — Hatvanból, iz Hatvana. Ovamo spada i Zágráb, Zagreb.

Ostala imena madžarskih i hrvatskih gradova i sela dobivaju na pitanje gdje? nastavak -n (-on -en), na pitanje kamo? -ra (-re), na pitanje odakle? -ról, (-ről). Isto tako i ona mjestna imena, koja su sastavljena sa -hegy, -halom, -sziget, -várad i -patak; n. p. Budapesten, iz Budimpešte, — Budapestre, u Budimpeštu, — Budapestről, iz Budimpešte, — Eszékéről, iz Osijeka, — Marmarosszigetre, — Nagyváradon itd.

Pécs, Pečuh, — Győr, Gjur, i mjestna imena svršujuća na -vár, -hely, dobivaju na pitanje gdje? nastavak -tt (-ott, -ett), na pitanje kamo? -ra (-re), a na pitanje otkud? -ról (-ről); n. p. Pécssett, u Pečuhu, — Pécsre, u Pečuh, — Szombathelyről, iz Subotića.

25. Vježbanje.

henyélés, lijenost
drágaság, skupoća
ajánlani, preporučiti
egész, cio
boldogság, sreća
csend, mir
rész, dio
megbarnulni, osmedíti
eszéd, govor
megszüntetni, ukinuti
munka, posao, djelo
nemeskeblű, plemenitog srдца
emberiség, čovječanstvo
megülni, slaviti (svetkovinu)
emlék, uspomena
paripa, konj
bőr, koža

születés, rođenje
szem előtt tartani, imati pred
očíma
ájtatos, pobožan
áldozat, žrtva
illat, miris
ész, pamet
alkotni, stvoriti, načiniti
szegénység, siromaštvo
sértegető, uvredljiv
megbántani, vrijeđati
ünnep, blagdan
emberi, čovječki
bámulatos, divan
tapasztalás, iskustvo
mester, majstor.

A király katonáinak győzedelme megszüntette a drágaságot. A henyélés a szegénység anyja. Az ország fejedelmének ajánlotta munkáját. A nemeskeblű ember az egész emberiség boldogságát tartja szem előtt. A nagy városok lakosainak egy része nagy szegénységben él. Az álom a halálnak képe. Az ifjú szorgalma a szülők öröme. Barátom paripája igen gyorslábú. Bőrük egészen

megbarnult. Sértegető beszéded nagyon megbántotta barátomat. Urunk születésének ünnepét ájtatos csendben ültük meg. Nemés áldozatainak emléke örökre fenmarad. Némely emberek a rózsa illatját nem szeretik. Az emberi ész bámulatos műveket alkot. Péternek háza leégett. Az idő s tapasztalás az életnek orvosa és mestere. Piros ajkak és fehér fogak az ifjuság díszei.

26. Vježbanje.

szükség, potreba
szaporodni (ik), množiti se
kebel, prsi, grudi
szülni, roditi
naponkint, danomice
kedves, mio, drag
természet, narav
orvos, liječnik
megismerni, upoznati
lehetni, moći
társaság, društvo
rendesen, redovito
szívesen, rado

részesíteni, učiniti dionikom
saját, vlastit
annyi, toliko
színész, glumac
igazság, istina
álfény, prividni sjaj
vetekedni, natjecati se
vesztés, gubitak
fájdalom, bol
társ, drug
tett, djelo
tárgy, prijedmet,

Gyermekeid nálam vannak. Szükségeink naponkint szaporodnak. Vendégeitek jókor érkeztek. A madarak fészkeiket rendesen fákra rakják. Szívesen részesítjük kedveseinket azon boldogságban, melyet saját keblünkben érzünk. (Fáy.) Az igazság soha nem szül annyi jót a világon, mint álfénye kárt. (Kazinczy.) A horvát színészek mindenben vetekednek a németekkel. Adott a természet orvost a vesztesség fájdalmára is. (Kölcsey.) A madárt tolláról, az embert társáról lehet megismerni. Embert tetteiből, társaságot beszéde tárgyából lehet megítélni.

ČETVRTI DIO. NEGYEDIK SZAKASZ.

Pridjev. A melléknév.

§. 27. Pridjev može u rečenici stajati atributivno pred imenicom n. p. a jó atya, dobar otac; ili može

prama imenici biti u predikativnom odnošaju, n. p. az atya jó, otac je dobar, — jó az atya? jeli otac dobar? U potonjem slučaju vezana je u hrvatskom jeziku imenica sa pridjevom pomoću spone (kopule: je, su), koja u mađarskom jeziku izostaje (§. 6).

Pridjev, koji stoji pred imenicom atributivno, ostaje kod sklonidbe u mađarskom jeziku uvijek nepromijenjen, kako smo već spomenuli. Dakle:

az ügyes ember, vješt čovjek	
az ügyes emberé	} vještoga čovjeka
az ügyes embernek	
az ügyes embernek, vještomu čovjeku	
az ügyes embert, vještoga čovjeka	
az ügyes emberek, vješti ljudi	
az ügyes embertől, od vještoga čovjeka	
az ügyes emberhez, k vještomu čovjeku.	

Usuprot pridjev kao predikat mora se sa subjektom slagati u broju i padežu, n. p.

az ember ügyes, čovjek je vješt
az emberek ügyesek, ljudi su vješti
az anya jó, mati je dobra
az anyák jók, majke su dobre.

Pridjevi sklanjaju se u mađarskom jeziku po istim pravilima kao imenice. N. pr.:

Jedn.	1. pad.	hasznos, koristan
"	2. "	hasznosnak ili hasznosé
"	3. "	hasznosnak
"	4. "	hasznosat itd.

§. 28. Komparacija pridjeva (a melléknév fokozása). Mađarski jezik imade tri stupnja, naime: 1. pozitiv, prvi; 2. komparativ, drugi; i 3. superlativ, treći stupanj.

Komparacija je u mađarskom jeziku vrlo jednostavna. Komparativ pravi se, ako se pridjevu dodaje nastavak -bb, -abb, -ebb, po zakonima vokalne harmonije. N. p.

puha, mekan	k o m p a r a t i v	puhá-bb
vastag, debeo	"	vastag-abb
röst, lijen	"	röst-ebb
tudós, učen	"	tudós-abb
szorgalmas, marljiv	"	szorgalmas-abb.

Pridjevi na i, ú, ű, prave komparativ na dva načina:
ili sa -abb, -ebb, ili samo sa -bb, n. p.

régi, star	komparativ:	régi-bb ili régi-ebb
szomorú, žalostan	"	szomorú-bb ili szomorú-abb

Pridjevi svršujući se na s, sz, z, imaju također dvovrstan komparativ, na -abb, -ebb ili samo na -b, n. p.

magas, visok	komparativ:	magas-abb ili magas-b
édes, sladak	"	édes-ebb ili édes-b
merész, smion	"	merész-ebb ili merész-b
nehéz, težak	"	nehéz-ebb ili nehéz-b

Kod sastavljenih pridjeva dobiva prvi dio sastavljene riječi komparativni nastavak, n. p.

rossz-lelkű, zloban	k o m p a r a t i v:	rosszabb-lelkű
elő-kező, odličan	"	előbb-kező
közel-való, bližnji	"	közelebb-való.

Nepravilan komparativ imaju sljedeći pridjevi:

sok, mnogi	k o m p a r a t i v:	több
szép, lijep	"	szebb
nagy, velik	"	nagyobb mjesto nagyobb
jó, dobar	"	jobb
könnyű, lak	"	könnyebb
kicsiny, malen	"	kisebb

U prostom govoru veli se i sokabb mjesto több; n. p. soknál is sokabb, previše.

§. 29. Superlativ nastaje, ako se pred komparativ stavi slog leg, n. p.

puha, mekan	superlativ:	leg-puhább
édes, sladak	"	leg-édesebb
sok, mnogi	"	leg-több
szép, lijep	"	leg-szebb

Pridjevi svršujući se na só, ső, ne dobivaju u superlativu komparativni nastavak (-bb), nego samo superlativni slog -leg, n. p.

első, prvi	superlativ:	leg-első
utolsó, posljednji	"	leg-utolsó
alsó, donji	"	leg-alsó.

(Ima još i pojačani superlativ, koji nastaje, ako pred superlativ stavljamo leges- n. p. legeslegmagasabb torony, naj- i najveći toranj.)

Ako se komparativni pridjev sravnjuje sa pozitivnim, rabi se u mađarskom jeziku riječica „mint” ili pak nastavak -nál (-nél), koji se dodava pozitivnoj imenici, n. p. stablo je više od kuće, a fa magasabb mint a ház, ili a fa magasabb a háznál.

Hrvatsko sravnjivanje sa „čim — tim” izrazuje se u mađarskom pomoću riječica „minél — annál”, n. p. minél régibb valamely nyelv, annál egyszerűbb az, čim je koji jezik stariji, tim je jednostavniji.

27. Vježbanje.

rosszkedvű, zlovoljan
jókedvű, dobre volje
feladat, zadaća
készítmény, proizvod
sovány, suh
szürke, siv
sárga, žut
fehér, bijel

sódar, but, šunka
kassai, iz Košica (Kaschau)
különösen, osobito
hazai, domaći
rút, ružan, grd
zöld, zelen
kék, modar
vörös, crven

A rosszkedvű emberek nem szeretik a víg társaságot. Az elégedett emberek rendesen jókedvűek is. Szeretsz rosszkedvű embereket? Én jókedvűeket inkább szeretek. Ezen hegyek igen meredékek. A jószagú virágok igen kellemesek. Ezen árkok szélesek. Szereted a kassai sódart? A kassait szeretem, de a pozsonyit is szeretem. A vastag fonalat a kertésznek adom, a vékonyat pedig a vargának. Ismered ezen katonákat? Én csak a bátrakat ismerem. Bort eleget hoztál, de

sört keveset. // Én a szorgalmas tanulóval beszélek. A feladatok nehezek. Szereted a hazai készítményeket vagy a külföldieket? Én a hazai készítményeket inkább szeretem. Keresed-e az új könyvet? Az újat most nem keresem. Tanítod a szép fiút vagy a rútat? Én a rútat tanítom, mert ő igen szorgalmas. Láttad-e már a hatalmas királyt? A királyt, a hatalmast, már láttam. Fivérem a magas háznál áll. A madarak tollai fehérek, vörösek, kékek, sárgák és zöldek. A király hatalmas. A királyok hatalmasak. Látnod-e a jószívű gyermekeket? Látom. Milyen kabátot hozott neked a szabó, feketét vagy szürkét? Szürke kabátot hozott. Szereted a magas házakat vagy az alacsonyakat? Én a magas házakat nem szeretem, én inkább szeretem az alacsonyakat. A jószívű emberek is gyakran szerencsétlenek.

PETI DIO. ÖTÖDIK SZAKASZ.

Glagol. Az ige.

○ Nastavak. Folytatás.

§. 30. Sad čemo vidjeti konjugaciju glagola u imperfektu i pluskvamperfektu indikativa i u vremenu konjunktiva:

Indikativ. Jelentő mód.

Imperfekat. Folyamatos (elbeszélő) mult.

Određeni oblik. Határozott alak.	Neodređeni oblik. Határozatlan alak.
----------------------------------	--------------------------------------

v á r n i, čekati

Jedn.	1. vár-ám, čekah ga	vár-ék, čekah
	2. vár-ád	vár-ál
	3. vár-á	vár-a
Množ.	1. vár-ók	vár-ánk
	2. vár-átok	vár-átok
	3. vár-ák	vár-ának

k é r n i, moliti

Jedn.	1. kér-ém	kér-ék
	2. kér-éd	kér-él
	3. kér-é	kér-e
Množ.	1. kér-ők	kér-énk
	2. kér-étek	kér-étek
	3. kér-ék	kér-ének

l a k n i (ik), stanovati

Jedn.	1. lak-ám	lak-ám
	2. lak-ád	lak-ál
	3. lak-á	lak-ék
Množ.	1. lak-ók	lak-ánk
	2. lak-átok	lak-átok
	3. lak-ák	lak-ának

s z ö k n i (ik), bježati

kao neprelazni glagol	szök-ém
	szök-él
	szök-ék
nema određ. oblika	szök-énk
	szök-étek
	szök-ének

Osim ovoga prostoga imperfekta ima mađarski jezik još i opisani imperfekat, koji se međutim vrlo rijetko rabi. Ovaj nastaje, ako se prezentu doda riječica „vala”, n. p. várom vala, várod vala, kérek vala.

§. 31. Pluskvamperfekat (végzett múlt) je u mađarskom jeziku opisan. Opisuje se pak običnim perfektom i pomoćnom riječicom vala ili volt. N. p. vártam vala ili vártam volt, bijah čekao; laktam vala ili laktam volt, bijah stanovao.

Imperfekat i pluskvamperfekat indikativa vrlo se rijetko upotrebljavaju.

28. V je ž b a n j e.

forró, vruć
utas, putnik
megfagyni, smrznuti se

kísérő, pratilac, drug
árvíz, plima, poplava
csatarend, bojni red

visszautasítani, odbiti
 higany, živa, živo srebro
 tekinteni, gledati
 dagadni, oteći, nabujati
 összegyülni, sabrati se
 elhagyni, ostaviti
 őszi, jesenski
 elpusztítani, razoriti
 felbátorítani, bodriti, hrabriti
 feldúlni, razoriti
 lakosság, stanovništvo
 jósolni, proricati, prorokovati
 pillanat, časak
 ok, uzrok
 földrengés, potres

múlni (ik), prolaziti
 szindarab, drama
 kitekinteni, van gledati
 hangzani (ik), zaoriti
 sugár, zraka
 felállítani, postaviti
 fogadni, primiti
 gerenda, greda
 bárhova, kamogod
 sejtteni, slutiti
 megedzeni, okrijepiti
 elfoglalni, zauzeti, osvojiti
 meghallgatni, uslišati koga
 tapsolni, pljeskati.

Minél forróbbak a napok, annál hidegebbek az éjszakák. Az ufas megfagyott tegnáp éjjel. A kutya az embernek hű kíséője. Jön az árvíz! Jön az árvíz! hangzék s tengert láték, a mint kitekinték. (Petőfi.) Földünket a nap sugarai melegítik. Miután elvégeztem vala feladatomat, énekeltem. A vezérek felállíták a csatarendet. A horvátok visszautasíták a törökök ajánlataikat. A király nyájasan fogadá a szegény embert. A higany tiszta és fényes. Az atya gyermekeit keresé, de nem találá. Bárhova tekintettem, mindenütt csak gerendákat láték. A tenger dagadni kezdé. Már régóta sejtém. A fővárost szép templomok díszíték. Miután az ellenség a várost elhagyta vala, a lakosság a templomokban összegyűle. Gyönyörű reggel szép őszi napot jósol. A földrengés okát nem ismerjük. Raguzát földrengés pusztítá el. A munka megedzi a testet és felbátorítja a lelket. Miután a törökök a várost elfoglalták vala, egészen feldúlá. Most esik az eső. Midőn dolgozám, meglátogatott engemet. Te monád. Én nem szeretém a gyermeket. Miután leírtam vala leckémet, játszottam. Az emberek tapsolnak, mivel a szindarab nekik nagyon tetszik. Mi megmutatók neki a házat. Imádkozánk és imádságunkat meghallgatá az Isten. Az idő gyorsan múlik. A gyermekek játszának, midőn atyjuk megérkezék.

29. Vježbanje.

igazgató, ravnatelj
jóság, dobrota
szám, broj
jelentékeny, znamenit
szokás, običaj
távolság, udaljenost,
ismeretes, poznat
igaztalan, nepravednik
biztos, siguran
nem csak, ne samo
érzés, čuvstvo
tékozló, rasipnik

hossz, duljina
váltózó, promjenljiv
csillag, zvijezda
ének, pjesma
táplálék, hrana
jogosan, po pravu, pravedno
szerezni, steći
igaztalanul, nepravedno
bukás, propast
tett, djelo
fukar, škrtac.
sohasem, nikad

Toranj crkve je visok. Knjige činovnikovog djeteta su skupe. Veselje brata moga prijatelja je iskreno. Jesu li dobroćudniji tvoji prijatelji ili prijatelji tvoga vrtara? Dopada ti se moje cvijeće ili ravnateljevo cvijeće? Miris cvijeća je ugodan. Dobrota majčina je velika. Duljina dana je promjenljiva. Broj zvijezda je znamenit. Pjevanje djece je ugodno. Životinje šuma često su grabežljive. Običaji naroda su lijepi. Hrana ljudi je slasna. Veličina zemlje je poznata. Pjevanje ptica dopada se mužu. Običaji naroda su različiti. Stanovnici sela su dobri ljudi. Udaljenost mjeseca je velika. Boja neba je modra. Boja ruža je crvena. Hrana grabežljivih životinja je meso. Tvoja dobrota je poznata. Bolje je po pravu malo steći, nego li mnogo nepravednim načinom. Put nepravednikov je taman, nikad nije siguran od propasti. Ne samo svako dobro djelo, već i svako plemenito čuvstvo donosi svoju plaću. Škrtac je velik rasipnik.

30. Vježbanje.

dísz, nakit
ártatlanság, nevinost
István, Stjepan
gondolni, misliti
tudatlan, neznajući, nevješt
kapu, kućna vrata, kapija
kastély, kašteo, dvor
épület, zgrada
vajjon, dali, li?
kereskedő, trgovac

elhozni, donijeti
szegfű, karanfil
család, obitelj
érdekes, zanimljiv
teremtmény, stvorenje
láncid, lančani most
mosónő, pralja
kéz, ruka
nap, dan, sunce

A tudatlan gazdag sokkal szegényebb mint némelyek gondolják. Bécsben a szent István tornya igen magas, magasabb mint városunk templomának tornya. Az ártatlanság az ifjúnak legszebb dísz. A kastély kapuja szebb a házénál. A mi házunk szebb mint a ti házatok. A városok épületei nagyobbyszerűek mint a falvak házai. Az emberek Istennek teremtményei. Vajjon ki emelte a szép szobrot? Érdekesebbet még nem láttam. A budapesti lánchíd a leghosszabb hidaknak egyike. A tanár tudósabb mint a kereskedő. Hol van ingem? Elhozta-e már a mosónő? Szomszédaim a legjobb festészek. Lovaim legsebesebbek. Lábad nagyobbak mint kezeid. Az ágy magasabb a széknél. Az én családom jótékonyabb mint a te családod. A rózsza a legillatosabb virág. Rózsáim illatosabbak mint a tanító rózsái. A nyár napjai melegebbek mint a tavasz napjai. Kalapomon fekete toll van. Péter a legrestebb tanuló. A cukor édesebb mint a körte, de a méz még édesebb mint a cukor. Mi pirosabb, a rózsza vagy a szegfű? Kalapod újabb mint kabátod. Kertészeink gyermekei szorgalmasabbak mint a tanáréi. Én legszebb virágomat nem a kertész gyermekeinek adtam, hanem a tanáréinak. Fogaid fehérebbek mint kezeid.

§. 32. Prezent konjunktiva nastaje, ako se korijenu glagola doda slovo j, a ovomu lični nastavci.

Konjunktiv. Kapcsoló mód.

Prezent. Jelen idő.

Glagoli bez ik. Iktelen igék.

	Određeno	Neodređ.	Određ.	Neodređ.
Jedn.	vár-jam	vár-jak	kér-jem	kér-jek
	vár-jad	vár-j	kér-jed	kér-j
	vár-ja	vár-jon	kér-je	kér-jen
Množ.	vár-juk	vár-junk	kér-jük	kér-jünk
	vár-játok	vár-jatok	kér-jétek	kér-jetek
	vár-ják	vár-janak	kér-jék	kér-jenek

	Određ.	Neodređ.
Jedn.	1. tör-jem 2. tör-jed 3. tör-je	tör-jek tör-j tör-jön
Množ.	1. tör-jük 2. tör-jétek 3. tör-jék	tör-jünk tör-jetek tör-jenek

Glagoli sa ik. Ikes igék.

	Određ.	Neodređ.	Neodređeni oblik.	
Jedn.	1. lak-jam 2. lak-jad 3. lak-ja	lak-jam lak-jál lak-jék	pörleked-jem pörleked-jél pörleked-jék	szök-jem szök-jél szök-jék
Množ.	1. lak-juk 2. lak-jatok 3. lak-ják	lak-junk lak-jatok lak-janak	pörleked-jünk pörleked-jetek pörleked-jenek	szök-jünk szök-jetek szök-jenek

Ako se korijen glagola svršuje zviždućim suglasnikom (s, sz, z), tada se j konjunktiva asimilira ovom suglasniku. N. p. od keres-ni, tražiti:

	Određ.	Neodređ.
Jedn.	keres-sem keres-sed keres-se	keres-sek keres-s keres-sen
Množ.	keres-sük keres-sétek keres-sék	keres-sünk keres-setek keres-senek

Glagoli, kojima se korijen svršuje na t, a pred ovim stoji slovo sz ili s, u konjunktivu asimiliraju konjunktivno slovo j predzadnjemu slovu korijena, a onda zadnje slovo t posve ispuštaju. Tako će od választ-ani, izabrati, festeni, slikati, biti prezent konjunktiva:

	Određ.	Neodređ.	Određ.	Neodređ.
Jedn.	válasz-szam válasz-szad válasz-sza	válasz-szak válasz-sz válasz-szon	fes-sem fes-sed fes-se	fes-sek fes-s fes-sen
Množ.	válasz-szuk válasz-szátok válasz-szák	válasz-szunk válasz-szatok válasz-szanak	fes-sük fes-sétek fes-sék	fes-sünk fes-setek fes-senek

Glagoli, kojima se korijen svršuje na t, a pred ovim stoji kratak samoglasnik, pretvaraju t korijena

i j konjunktiva u ss, n. p. od kötni, vezati, kössek; od futni, bježati, fussak. Ovamo idu i glagoli lát-ni, vidjeti, boc s át-a ni, pustiti, ló t-ni, lutati; nadalje glagoli metsz-e ni, rezati, tetsz-e ni (ik), dopadati se, látsz-a ni (ik), činiti se, koji prezent konjunktiva prave od korijena met, tet, lát: messek, messél, messen, tessék, lássék.

Tessék odgovara hrvatskomu „izvolite” n. pr. tessék leülni, izvolite sjesti.

	Određ.	Neodređ.	Određ.	Neodređ.
Jedn.	lás-sam	lás-sak	kös-sem	kös-sek
	lás-sad	lás-s	kös-sed	kös-s
	lás-sa	lás-son	kös-se	kös-sön
Množ.	lás-suk	lás-sunk	kös-sük	kös-sünk
	lás-sátok	lás-satok	kös-sétek	kös-setek
	lás-sák	lás-sanak	kös-sék	kös-senek

Ako se korijen svršuje na t, a pred njim stoji dugački samoglasnik ili nezviždući suglasnik, dobivaju u konjunktivu mjesto j slovo s; biti će dakle od tart-a ni, držati, segít-e ni, pomoći: tartsam, tartsak, segítsem, segítsek itd.

	Određ.	Neodređ.	Određ.	Neodređ.
Jedn.	1. tart-sam	tart-sak	segít-sem	segít-sek
	2. tart-sad	tart-s	segít-sed	segít-s
	3. tart-sa	tart-son	segít-se	segít-sen
Množ.	1. tart-suk	tart-sunk	segít-sük	segít-sünk
	2. tart-sátok	tart-satok	segít-sétek	segít-setek
	3. tart-sák	tart-sanak	segít-sék	segít-senek

Od ad ni, dati, glasi drugo lice jednine presenta konjunktiva u neodređenom obliku: add, mjesto adj.

§. 33. Imperativ (zapovjedni način, parancsoló mód) u mađarskom je jeziku posvema jednak prezentu konjunktiva.

Negacija se u prezentu konjunktiva i u imperativu izražuje sa ne (mjesto nem), n. p. ne lopj, ne kradi!

§. 34. Perfekat konjunktiva, koji se vrlo rijetko rabi, dobijemo, ako perfektu indikativa dodamo riječicu legyen n. p. od várni:

Određeno

vártam
vártad
várta
vártuk
vártatok
várták

legyen. (da) sam (ga)
čekao

Neodređeno

vártam
vártál
várt
vártunk
vártatok
vártak

legyen. (da) sam
čekao

§. 35. Imperfekta konjunktiva (prezent optativa, sadašnje pogodbeno vrijeme, óhajtó mód jelen idő) nastaje, ako se između korijena glagola te stavka imperfekta indikativa umetne slovo *n*; a kod onih glagola, kojima se korijen dovršuje na dva suglasnika ili na *t*, pred kojim stoji dugački samoglasnik, umetne se *-an* ili *-en*; *n. p.* od *várni*, *kérni*:

Određ.

Jedn. vár-nám, čekao bih (ga)
vár-nád
vár-ná
Množ. vár-nók
vár-nátok
vár-nák

Neodređ.

vár-nék, čekao bih
vár-nál
vár-na
vár-nánk
vár-nátok
vár-nának

Određ.

Jedn. kér-ném, molio bih (ga)
kér-néd
kér-né
Množ. kér-nők
kér-nétek
kér-nék

Neodređ.

kér-nék, molio bih
kér-nél
kér-ne
kér-nénk
kér-nétek
kér-nének

Glagolsaik.

Jedn. lak-nám, stanovao bih
lak-nál
lak-nék

Množ. lak-nánk
lak-nátok
lak-nának

Ali tartani ima tart-anék (ne tart-nék), tartanál, tartani itd.; építeni ima építenék, építenél itd.

§. 36. Pluskvamperfekta konjunktiva (perfekta optativa, prošlo pogodbeno vrijeme, óhajtó mód múlt idő) nastaje, ako se perfektu indikativa doda pomoćna riječ *volna*.

Određ.		Neodređ.	
vártam	} volna, bio bih (ga) čekao	vártam	} volna, bio bih čekao
vártad		vártál	
várta		várt	
vártuk		vártunk	
vártatok		vártatok	
várták		vártak	

§. 37. Futur konjunktiva (ili futur optativa) vrlo rijetko se rabi, te ima također opisan oblik. Opisuje se pako infinitivom glagola i imperfektom konjunktiva pomoćnoga glagola fog ni.

Određ.		Neodređ.	
fognám	} várni, (da) ću (ga) čekati	fognék	} várni, (da) ću čekati
fognád		fognál	
fogná		fogna	
fognók		fognánk	
fognátok		fognátok	
fognák		fognának	

31. Vježbanje.

lassan, polagano
tovább, dalje
jutni, dospjeti
óhajtani, željeti
megérkezés, dolazak
otthon, kod kuće
ásni, kopati
vetni, sijati
köntös, kaput
megkötni, vezati

szakadni, poderati se
maradni, ostati
tudni, znati
kifejezni, izraziti se
kiejteni, izgovarati
kefélni, lekefélni, iskefati
kiporolni, isprašiti
megtisztogatni, očistiti
fölkötni, obući.

Opaska. Riječi, ne navedene pred vježbama, neka učenik sam potraži u riječniku na kraju ove knjige.

Lassan járj, tovább jutsz. Várjuk el, mit hoz a szerencse. Tavaszkor áss, nyess, kertre, mezőre siess, ezt tartsd meg. Nappal gyertyát ne gyújts. A mi előtted van, arra vigyázz. Szakadjon ruha, maradjon ura. (Sve ove izreke narodne su poslovice). Nem tudom, óhajtsam-e megérkezését, vagy kerüljem, ha megjött. Beszélsz te magyarul? Eleget tudok, hogy magamat érthetőleg kifejezzem. Beszélj velem magyarul. Hogy

(kako) ejtsem ki e szót? Jól ejti ki. Kefélje le csizmáimat, tisztogassa meg cipőimet és porolja ki köntösömet. Már lekeféltam csizmáit, megtisztogattam cipőit és kiporoltam köntösét; de most öltse föl ön ruháját, kösse meg cipőit és gombolja be köntösét. Uraim, utazzanak szerencsésen!

32. Vježbanje.

elhanyagolni, zanemariti
nagybátya, stric, ujak
hiába, badava, uzalud
mívelt, művelt, naobražen
nevelni, odgojiti
követelni, zahtijevati

visszaadni. povratiti
munkálkodni (ik), raditi, dje-
lovati
meginteni, opomenuti
élni, živjeti

Éljen a király! Isten őrizze a hazát és a nemzetet, mely azt magának megszerzé! Mit irjunk nagybátyánknak? Nem kívánjuk, hogy elhanyagoljátok a dolgot. Nem akarom, hogy hiába várjon engemet. Mit csináljanak a gyermekek? Mit kívánjak atyánknak? Mit csináljunk most, kedves barátom? Akarom, hogy barátod itt lakjék. Azért járunk iskolába, hogy tanuljunk. Kívánjuk, hogy várjátok itt barátaitokat. A tanítók azért tanítanak, hogy művelt embereket neveljenek. Azért vagytok itt, hogy tanuljatok. Kívánom, hogy tanulj. Azért intettem meg őt, hogy engedelmeskedjék. Azért élünk, hogy munkálkodjunk. Kérted már, hogy adja vissza könyvemet? Nem kívánjuk, hogy pörlekedjete. Követelem, hogy tanítóidnak engedelmeskedjél.

33. Vježbanje.

hadd, nek, da*
próbálni, pokušati
ebéd, objed
felelni, odgovoriti
emlékezni, sjećati se
sietni, žuriti se
buza, pšenica

az idén, ove godine, ljetos
illőleg, pristojno
hizelkedni (ik), laskati
hizelkedés, laskanje
bánni, kajati se, nem bánom,
ne marim
kiki, svako

* Nepravilni imperativ 2. lice od glagola hagyni, pustiti.

Hadd lássa a világ, hogy mi a magunk lábán is meg tudunk állni. Hadd próbáljuk mi is. Hadd legyen ő is itt. Add ide a könyvet, hadd olvassam én is. Add oda a könyvet, hadd olvassák ők is. Nyisd ki az ablakot, hadd nézzek ki én is. Nem bánom, hadd lármázzanak. Nem emlékezem, hogy siettem legyen a munkámmal. Azt kívánta, hogy siessek a munkámmal. Nem hiszem, hogy az emberek láttak legyen valaha oly bűzát, mint a milyen az idén termett. Kiki inkább azon gondolkodik, hogy mit mondjon, mint hogy ilőleg mit feleljen. Meg tudná ön mondani, mely uton érhetnék leghamarább a városba? Ha akarnám, meg tudnám mondani. Igen örülnék, ha jobban sietne. Azt kívánta, hogy sietnék a munkámmal. Ha magunk nem hizelkednék magunknak, mások hizelkedése nekünk nem ártana.

34. Vježbanje.

természet, narav
dicső, slavan
nyelv. jezik
merni, usuđivati se
versenyezni, natjecati se
megszánni, sažalijevati, žaljeti
özvegy, udovica,
tévedni, varati se
arany, zlatan, zlato
buzgón, gorljivo
meggazdagodni, obogatjeti se
hasztalanul, beskorisno

fáradt, umoran
lopni, krasti
ölni, ubiti
parancsolat, zapovjed
hajlék, zaklonište
elhagyott, ostavljen
hinni, misliti, vjerovati
kor, doba
elkerülni, izbjegavati
munkásság, djelatnost
szükséges, nuždan
leszegezni, prikovati

Oh természet, oh dicső természet, mely nyelv merne versenyezni veled! (Petőfi). Hozzatok bort a fáradt utasnak! Ne lopj! ne ölj! így hangzik Isten parancsolata. Nincs, ki megszánná az özvegyet és hajlékot adna az elhagyottaknak. Tévednénk, ha azt hinnők, hogy az úgynevezett (tako zvani) arany korban az emberek boldogabbak voltak mint jelenleg. Ha Themistokles hideg vérrel nézte volna Miltiades vitéz tetteit, vagy ha a görögök nem szerették volna oly buzgón hazájokat, soha nem kerültek volna el Xerxes igáját.

Oh ha azt tudtuk volna! Egy kicsit (nešto malo) több munkásság nem ártott volna, bár úgy is meggazdagodott. Kevesebbel is megelégedtem volna. Atyám is irt volna, de nem gondolta szükségesnek. Úgy áll ott hasztalanúl, mintha leszegezték volna. (Poslovica). Ha tudtam volna is, eddig elfelejtettem volna.

§. 38. Infinitiv (neodređeni način, határozatlan ige, főnévi igenév) nastaje, kako već znademo, ako se korijenu glagola doda slog ni (ani, eni); dakle vár-ni, lát-ni, kér-ni.

Osobito je svojstvo mađarskoga jezika, da infinitiv, ako je složen sa riječima: kelleni, morati, illeni, pristoji, se, szabad, dozvoljeno je, hagyni, pustiti, engedni, dozvoljeti, lehetni, moći, jól esni, biti ugodno, rosszúl esni, biti neugodno, fáj, boli, szükség, nužno je, hasznos, korisno je, kár, šteta je, tetszik, dopada se, tanácsos, probítačno je, elég, dosta je itd. — dobiva posvojne lične nastavke (birtokos személyragok). N. p. várnom kell, ja moram čekati (doslovce: moje čekanje mora biti). Evo cijeli posvojni infinitiv od vární, čekati, kérní, moliti, törn-i, lomiti:

Jedn	vár-nom	kér-nem	tör-nem
	vár-nod	kér-ned	tör-nöd
	vár-nia	kér-nie	tör-nie
Množ.	vár-nunk	kér-nünk	tör-nünk
	vár-notok	kér-netek	tör-nötök
	vár-niok	kér-niök	tör-niök

U rečenici, u kojoj je ovakav posvojni infinitiv, stoji subjekat (imenica ili osobna zamjenica) uvijek u dativu. Osobna se zamjenica u ovakovom slučaju obično ispušta.

Slijedeći primjeri razjasniti će učeniku porabu posvojnoga infinitiva u mađarskom jeziku:

ja moram učiti, (nekem) tanul-nom kell,
ti moraš učiti, (neked) tanul-nod kell,
mi moramo učiti, (nekünk) tanul-nunk kell,

vi morate čitati, (nektek) olvas-notok kell,
 ja moradoh učiti, (nekem) olvas-nom kelle (im-
 perfekat),
 ja sam morao pisati, (nekem) irnom kellett,
 ti si morao raditi, (neked) dolgoznod kellett,
 ja bih morao raditi, (nekem) dolgoznom kellene,
 a gyermeknek tanulnia kell, dijete mora učiti,
 az embereknek dolgozniok kell, ljudi moraju raditi,
 elég (nekem) tudnom, dosta mi je znati,
 jól esik (nekem) hallanom, ugodno mi je čuti,
 szükség (neked) tudnod, nužno je, da znadeš,
 nem tanácsos a fiúnak henyélnie, za dječaka nije
 probitačno lijenčariti.

35. Vježbanje.

idegen, tudí
 kötelesség, dužnost
 honi, domáci
 szégyen, sramota
 lelkiismeret, savjest
 egészségtelen, nezdrav
 maradni, ostati
 enni, jesti

meghallgatás, saslušanje
 hónap, mjesec (Monat)
 megadni, predati se
 megfosztani, lišiti
 sétálni, šetati se
 vigasztalni, utješiti
 kevélykedni, hvastati se
 tanítvány, učenik.

Idegen nyelvet tanulni nem kötelesség, de a honi nyelvet **nem** tudni szégyen. A honi nyelvet tudnunk kell. Tiszta lelkiismerettel bírni boldogság. Többet enni kelletnél (nego je potrebno) egészségtelen. Ha egészséges akarsz maradni, nem szabad többet enned kelletnél. Szabad-e egy pillanatnyi meghallgatást kérnem? Hová sietsz édes barátom? Fürödni akarok, mert igen meleg van. Nem bánom; de tudsz-e úszni? Tudok, két hónapig tanultam. Az embernek nem illik hazudnia. Mielőtt magamat megadjam, előbb fegyvereimet kell vesztenem. Tegnap sokat kellett dolgoznunk. Ma nem lehet sétálnunk. Hasznosabb lett volna, oda haza (kod kuće) maradnotok és tanulnotok, mintsem annyi időt vesztegetnetek. A tanulónak engedelmeskednie kell, a tanítónak tanítania. Az okos embernek nem illik kevély-

kednie. A szegény embernek dolgoznia kell. Jól esik hallanom, hogy tanítványaim szorgalmasan dolgoznak és tanulnak. Munkával szükség a test erejét fentartanunk. Nem szép jótevődnek ellentmondanod.

§. 39. Gerundij (glagolski prislov, határozó igenév) nastaje na dva načina, i to da se korijenu glagola doda slog -va, -ve, ili da mu se doda slog -ván, -vé n, n. p.

vár-ván	}	pošto sam	kér-vén	}	pošto sam	tör-vén	}	pošto sam
vár-va	}	čekao	kér-ve	}	molio	tör-ve	}	lomio.

Glagol u gerundiju na -ván, -vé n ne može nikada u rečenici bez drugog glagola stajati, te se prevadja sa „pošto”, „kada”, n. p. megebédelvén tanultunk, pošto smo ručali, učili smo.

Gerundij na -va, -ve može biti i predikat u rečenici, n. p. adósságaim földvék, moji su dugovi namireni. Isti gerundij služi i za to, da se njime izrazi pojačana glagolska radnja, n. pr. kérve kértem, vrlo sam molio; várva vártam, nestrpljivo sam čekao.

§. 40. Participi (glagolski pridjevi, részesülők, melléknévi igenevek). Mađarski jezik ima tri participa:

1. particip prezenta nastaje, ako se korijenu doda slovo ó ili ő, n. pr. vár-ó, čekajući, kérő, moleći;

2. particip perfekta jednak je trećemu licu jednine perfekta indikativa neodređenoga oblika; n. p. vár-t, čekan, kér-t, zamoljen; tört, lomljen.

3. particip futura nastaje, ako se korijenu doda slog -andó, endő. N. pr. vár-andó, ima se čekati, kér-endő, ima se moliti.

36. Vježbanje.

félni, bojati se
indulni, polaziti, odlaziti
levegő, zrak
meghűlni, rashladiti se
miatt, radi

lőni, ustrijeliti, strijeljati
nyomorúlt, bijedan, nevoljan
elaludni, zaspati
adósság, dug
földni, pokriti

láda, škrinja
 pincze, podrum
 csukni, zatvoriti
 uralkodni, vladati
 balítélet, predrasuda
 tapasztalni, iskusiti
 hozzá szokni, obiknuti, običise
 csodálni, čuditi se
 végezni, dovršiti
 sietni, žuriti se

szánakozás, smilovanje
 sülni, peći
 főzni, kuhati
 heverni, ležati
 veszteg, mirno, beskorisno
 mondani, reći
 örömm, gorkost, pelin
 válni (ik), pretvoriti se u što
 kiküszöbölni, uništiti, istrije-
 bítí.

Esőtől félvén, hon (kod kuće) maradtam. Megállván a szél, erős eső kezdett esni. Az eső megszűnvén, útnak indultam. A levegő meghűlvén, az idő kellemesebb lesz. Sokat látván és tapasztalván az ember, hozzá szokik semmit nem csodálni. Tanulmányaidat és egyéb dolgaidat végezvén, olvasd az ujságot. Pestről jöven, micsoda ujságot hoztál? Az eső miatt sietvén, egy nyulat sem lőttem. Szánakozás ragadta meg lelkemet, nyomorúlt állapotját látván. Mivelt embernek nem illik, énekelve menni az utcán. A gyermek sírva elaludt. A hús jobb sülve, mint főzve. Ez az adósság földve van. Adósságaim földvék. Henyélve töltöd az időt. A földön heverve találtam. Az ajtó nyitva áll. Pénzes ládát, pinczét jó csukva tartani. (Poslovica). Hallgatva is többet mond, mint más szólva. (Poslovica). Veszteg álló víznek, hallgató embernek nem kell hinni. (Posl.) Szökött szolga jót nem mond uráról. (Posl.) Nemi megvetendő díjt nyert munkájával. Drágán szerzett örömm hamar örömmé válik. (Poslov.) Az uralkodó balítéleteket nehéz kiküszöbölni. Történt dolgokat nem lehet megváltoztatnunk.

37. Vježbanje.

lefordítani, prevađati
 hadsereg, vojska
 kiűzni, istjerati
 ügyesen, vješto
 elmondani, izreći
 beszéd, govor

égiháború, bura, oluja
 meghúzni magát, povući se
 előre látni, predvidjeti
 kevésbé, manje
 lesujtani, pokunjiti
 gyönyör, veselje

megízlelni, okusiti, kušati
 forni, vreti, kipjeti
 leves, juha
 megsegélni, pomagati koga
 föltenni, naumiti, nakaniti
 szándék, namjera
 szüken, slabo
 jutalmazni, nagraditi
 halasztani, odgoditi
 ibolya, ljubica

elmélkedni, razmišljavati
 bölcsesség, mudrost
 csatatér, bojno polje
 történet, povjest
 teljesíteni, izvršiti
 fakadozni, niknuti, tjerati
 (od bilina)
 árasztani, širiti
 meglepni, iznenaditi

Győző hadseregünk kiüzte az ellenséget az országból. Olvasd el a lefordított leczkét. Ne ízleld meg a forró levest. Télen ablakaink mindig zárva vannak. Kérjed az Istent, hogy segéljen meg föltett jó szándékaidban. Neveljünk a hazának mívelt polgárokat! A szüken jutalmazott munkás nem dolgozik örömet. Az ügyesen elmondott rövid beszéd néha többet ér a hosszú beszédnél. Az előrelátott veszély kevésbé le-sújtó. A jól végzett munka gyönyört szerez. Elmélkedve tanuljuk a bölcsességet. A csatatéren elesettek nevei beírják a történet könyvébe. A bölcs gyakran hallgatva felel. A ma végzendő munkát okos ember nem halasztja holnapra. A törvény tisztelendő és megtartandó. Tartsuk mindig szemünk előtt teljesítendő kötelességünket. A szorgalmas tanuló megjutalmazandó, a rest pedig megintendő. Elfoglalván az ellenség a várost, a szerencsétlen lakosokat házaikból kiüzte. Az ibolya fakadozó bokrok alatt árasztja illatát. Kemény égháboru lepven meg az utast, egy fa alá húzta meg magát az erdőben.

38. Vježbanje.

Moraš li ti danas raditi? Moram danas vrlo marljivo raditi. Razboritim ljudima ne pristoji se biti oholima. Djeci se pristoji učiti i slušati svoje roditelje, a roditeljima se pristoji svoju djecu podučavati i uzgajati. Ne pristoji vam se siromake i bijednike grditi. Nije nužno, da pse podražujemo. Ako dražiš psa, on će te ugristi. Vrijeme je najbolji liječnik. Liječnici liječe

bolesne ljude. Liječiš li i ti ljude? Ja nisam liječnik? Što si ti? Ja sam glasbenik. Moraš li mnogo raditi? Ja moram uvijek raditi, ali i drugi ljudi moraju također raditi. Jesi li ti morao raditi? Ja još nisam morao raditi, ali ću morati raditi. Bi li ti morao učiti francuski, da si otputovao u Francusku? Ne bih bio morao učiti samo francuski, već i njemački. Bilo bi mi vrlo ugodno čuti, da si marljiv i čestit čovjek.

§. 41. U §. 12. naveli smo prezent indikativa glagola *lenni* (biti). Sada ćemo navesti cijelu konjugaciju nepravilnih glagola *lenni*, *biti*, i *lenni*, *bivati*, *postajati*. Prvi, kojemu je korijen *van*, *vagyon*, manjkavi je glagol, te uzimlje infinitiv, futur, prezent konjunktiva, gerundij i particip futura od glagola *lenni*, *postajati*.

I. Glagol: *van*, *vagyon*.

Indikativ. Jelentő mód.

Prezent. Jelen idő.

Jednina.

vagy-ok, jesam, sam
vagy, jesi, si
van ili vagy-on, jest, je

Množina.

vagy-unk, jesmo, smo
vagy-tok, jeste, ste
van-nak, jesu, su

Mjesto *nem van* (nije) *rabi nincs*, *mjesto nem vannak* (nisu) *nincsenek*, *mjesto is nem van* (također nije) *veli se sincs*, *mjesto is nem vannak* (također nisu) *veli se sincsenek*.

Imperfekat. Elbeszélő múlt.

Jednina.

val-ék, bijah, bjeh
val-ál
val-a

Množina.

val-ánk
val-átok
val-ának

Perfekat. Múlt idő.

vol-tam, bio sam
vol-tál
vol-t

vol-tunk
vol-tatok
vol-tak ili vol-tanak

Pluskvamperfekat. Végzett múlt.

vol-tam vala, bijah bio, bio sam bio
vol-tál vala
vol-t vala

vol-tunk vala
vol-tatok vala
vol-tak vala

Futur. Jövő idő.

1. lice { lesz-ek
le-endek } biti éu
fogok lenni

2. lice { lesz-esz ili lesz-sz
le-endesz
fogsz lenni

3. lice { lesz ili lesz-en
le-end
fog lenni

{ lesz-ünk
le-endünk
fogunk lenni

{ lesz-tek
le-endetek
fogtok lenni

{ lesz-nek
le-endenek
fognak lenni

Konjunktiv. Kapcsoló mód.

Prezent. Jelen idő.

legy-ek, (da) sam
légy
legy-en

legy-ünk
legy-etek
legy-enek

Imperfekat. Elbeszélő múlt.

vol-nék, bio bih
vol-nál
vol-na

vol-nánk
vol-nátok
vol-nának

Perfekat. Múlt idő.

voltam legyen, (da) sam bio
voltál legyen
volt legyen

voltunk legyen
voltatok legyen
voltak legyen

Pluskvamperfekat. Végzett múlt.

voltam volna, bio bih bio
voltál volna
volt volna

voltunk volna
voltatok volna
voltak volna

Futur. Jövő idő.

lenni { fognék, da éu biti
fognál
fogna

lenni { fognók
fognátok
fognának

Infinitiv. Határozatlan ige, főnévi igenév.
lenni, biti.

Posvojni infinitiv. Személyragos igené

len-nem	len-nünk
len-ned	len-netek
len-nie	len-niök

Gerundij. Határozó igenév.

léve } pošto ili kad sam bio
levén }

Particip. Melléknévi igenév.

1. prezenta: való, što je, (budući)
2. perfekta: vol-t, što je bilo, bivši
3. futura: le-endő, što će biti.

II. Glagol: lesz, léssen.

Indikativ. Jelentő mód.

Jednina.	Množina.
lesz-ek, postajem, bivam	lesz-ünk
lesz-esz ili lesz-sz	lesz-tek
lesz ili lesz-en	lesz-nek

Imperfekat. Elbeszélő múlt.

Jednina.	Množina.
lev-ék, postadoh, biva	lev-énk
lev-él	lev-étek
lev-e ili lön	lev-ének

Perfekat. Múlt idő.

let-tem, postao sam	let-tünk
let-tél	let-tetek
let-t	let-tek

Pluskvamperfekat. Végzett múlt.

lettem	lettünk	} vala, bijah, bio sam postao	lettetek	} vala
lettél	lettetek		lettek	
lett	lettek			

Futur. Jövő idő.

le-ende, postati ću, bivat ću	le-endünk
le-endesz	le-endetek
le-end	le-endenek

Konjunktiv. Kapcsoló mód.

Prezent. Jelen idő.

le-gyek, da postajem
lé-gy
le-gyen

le-gyünk
le-gyetek
le-gyenek

Imperfekat. Elbeszélő múlt.

lennék, postajao, bivao bih
lennél
lenne

lennénk
lennétek
lennének

Perfekat. Múlt idő.

lettem }
lettél } legyen, (da) sam postao
lett }

lettünk }
lettetek } legyen
lettek }

Pluskvamperfekat. Végzett múlt.

lettem }
lettél } volna, bio bih postao
lett }

lettünk }
lettetek } volna
lettek }

Particip. Részesülők, melléknévi ige-
nevek.

1. prezenta: levő, što biva, bivajući
2. perfekta: lett, što je postalo
3. futura: leendő, što će postati

Futur konjunktiva, infinitiv, gerundij jednaki su onima od glagola van, vagyon.

39. Vježbanje.

forrás, vreo
sziveskedni (ik), izvoljeti
este, u večé
reggel, u jutro
okosan (adverbij), pametno
bölcseu (adverbij), mudro

rész, dio
borítani, pokrivati
kút, zdenac
rendes, közönséges, običan
táplálék, hrana
ital, pice.

Vrlo se veselim, dragi prijatelju, da te ovdje nalazim. Imaj dobrotu, te me danas u večé posjeti; sutra rano otputujem u Beč. Imam novi prsluk. Ljudi se kreću, osjećaju i misle. Veći dio naše zemlje

pokriva voda. Ima i vrlo velikih jezera. Gdje nema vrela, tamo kopaju ljudi zdenac. Obična hrana ljudska je kruh i meso. Naša soba ima prozore i vrata. Najbolje je piće voda. Jesi li jučer dao djetetu moj ili svoj ogrtač? Ja mu nisam dao tvoj, već učiteljev. Vidiš li moju djecu ili svoju? Sad vidim svoju. Tražiš li moju knjigu? Ne tražim tvoje, ja tražim našu. Moja braća bila su jučer u gradu i posjetila su vašega ujaka. Mi ćemo biti tamo. Ja bih bio sada vrlo sretan, da sam živio pametno i mudro. Ti bi sad imao više novaca, da si bio štedljiviji.

40. Vježbanje.

vidék, kraj, okolica
gyáva, strašljiv, kukavica
irigy, zavidan
ostoba, bedast
hét, tjedan
büszke, ponosit
soha, nikada
igazságos, pravedan
ősz, jesen
esős, kišovit
szokni (ik), obiçavati
természetes, naravan

jómódu, imućan
igazságtalan, nepravedan
erényes, krepostan
takarékos, štedljiv
szeszélyes, ćudljiv
boldogulás, sretan izlaz
kegyetlen, okrutan
panasz, tužba
mocásáros, močvaran
világosság, svjetlost
ős, pradjed.

En bátor vagyok, ti pedig gyávák vagytok, valátok és leendetek. Ne légy irigy! Ha csak oly ostoba ne volnál. Régen (otdavna) beteg vagy te? A múlt héten már beteg voltam. Ne legyünk azért szomorúak. Lesz-e vendég az asztalnál? Mikor legyek megint itt? En soha büszke nem valék és nem is fogok lenni az. En gazdag volnék, te jómódu volnál, ő szegény volna. Ezen ember ellen igazságtalanok voltunk. Ti fiatalok vagytok, legyetek szorgalmasak. Ha erényes lélsz, szerencsés fogsz lenni. Gazdag volnál, ha takarékos volnál. Ha szeszélyes lélsz, nem leend boldogulás veled. Őseink kegyetlenek voltak, legyünk mi igazságosak. Alig várom, hogy tavasz legyen, a tél

igen kemény volt. Az ős esős szokott lenni. Hogy minden időben volt, van és lesz is panasz, az természetes. Még akkor emberek sem voltak Magyarországon. (Poslovica.) A meglévő jobb a leendőnél. Itt mocsáros levén a vidék, tovább ne menjünk. Isten mondá, legyen világosság, és lőn világosság. Sokan szeretnék, ha soha nem lenne világosság az emberek között.

ŠESTI DIO. HATODIK SZAKASZ.

Zamjenica. A névmás.

§. 42. Zamjenice dijele se u madžarskom jeziku na: 1. lične (személyes névmások), 2. posvojne (birtokos névmások), 3. povratne (visszaható névmások), 4. pokazne (mutató névmások), 5. odnosne (vonatkozó névmások), 6. upitne (kérdő névmások) i 7. neodređene (határozatlan névmások).

O ličnoj zamjenici (személyes névmás) i njezinoj sklonitbi već smo govorili (§. 7. str. 12.). Isto tako raspravljali smo o posvojnim zamjenicama (birtokos névmások) i posvojnim ličnim nastavcima (birtokos személyragok, §. 23. str. 45.).

§. 43. Povratne zamjenice (visszaható névmások) su slijedeće: magam, ja sâm, magad, ti sâm, maga, on sam, magunk, mi sami, magatok, vi sami, magok, oni sami. Deklinuju se isto onako, kao i imenica. N. p. vidim sebe samoga, látom magamat; vidiš sebe samoga, látod magadat; na suprot: on vidi mene, ő lát engemet; on vidi tebe, ő lát tégedet itd.

Hrvatski pridjev „vlastit” izražava se u madžarskom jeziku sa „tulajdon” ili „saját”, n. p. moja vlastita knjiga, tulajdon könyvem; tvoja vlastita knjiga, saját könyved itd. Ali ovaj pridjev može se izraziti i sa posvojnim genitivom povratne zamjenice (sa ili bez -nak), te se u tom slučaju imenici, koja označuje

posjedovani predmet, dodaje posvojni lični nastavak trećega lica n. p. magamnak könyve, ili a magam könyve, moja vlastita knjiga; magadnak könyve, tvoja vlastita knjiga itd.

Pronomen reciprocum (viszonlagos névmás) „jedan drugoga” (njemački *einander*) glasi u mađarskom „egymás”, n. p. mi se (jedan drugoga) štužemo, becsüljük egymást.

§. 44. Hrvatski naslov „Vi” izražava se u mađarskom jeziku sa *ön*, *kegyed* ili *maga*, ako se govori jednoj osobi, i sa *önök*, *kegyetek*, *magok*, ako se govori sa više osoba. Predikat u tom slučaju stoji u trećem licu jednine ili množine, a ne kao u hrvatskom jeziku u drugom licu. N. p. *ön beszél*, *kegyed beszél*, *maga beszél*, *Vi govorite*, *önök*, *kegyetek*, *magok beszélnek*, *Vi (množina) govorite*. *Ön* se deklinuje kao i imenica.

	Jednina.	Množina
Nom.	<i>ön</i>	<i>önök</i>
Gen.	<i>önnek</i>	<i>önöknek</i>
	<i>öné</i>	<i>önöké</i>
Dat.	<i>önnek</i>	<i>önöknek</i>
Akuz.	<i>önt</i>	<i>önöket</i>

Maga, *magok*, rabi samo među dobrim poznancima, u prijateljskom razgovoru.

Mađarski naslovi (titulature) imaju obično posvojni lični nastavak drugoga lica. Jesu ovi:

Fölséged, *Felséged*, *Vaše Veličanstvo* (doslovno *Tvoje Veličanstvo*).

Fölségtek, *Vaša Veličanstva*

Fönséged, *vaša visost*

Fönségtek, *vaše visosti*

Herczégységed, *vaša jasnost*

Herczégységtek, *vaše jasnosti*

Nagyméltóságod, *vaša preuzvišenost*

Nagyméltóságtok, *vaše preuzvišenosti*

Méltóságod, *presvjetli*; množ. *méltóságtok*

Nagyságod, množ. *nagyságtok*, *velemožni*

Tisztelendőséged, množ. *tisztelendőségtek*, *časni*

Tekintetes, *poglaviti*

Nemzetes, *blagorodni*

Uraságod, množ. uraságtok, vaše gospodstvo

Asszonyáságod, gospođa

Mjesto Fölséged veli se i Fölséges úr, Fölséges asszony!

Mjesto nagyméltóságod veli se u razgovoru obično: kegyelmes úr!

41. Vježbanje.

villa, vilice

hajóhad, hajóraj, brodovlje

késni, zakasni

csalódni, varati se

szomorkodni (ik), žalostiti se

mulhatatlanul, neophodno

mindenki, svako

hazugság, laž

hazug, lažljivac

tehetséges, darovit

egyenlő, jednak

felebarát, bližnji

eredet, začetak

folyó, rijeka

sietni, žuriti se

derék, valjan

víg, veseo

ismeret, poznavanje, znanje.

halandó, smrtan

test, tijelo

halhatatlan, besmrtnan

lélek, duša.

Imam nož, vilicu i žlicu. Imaš li ti knjigu? Imam sablju. I mi imamo dobre prijatelje. Engleska ima veliko brodovlje. Ugarska ima mnogo gora i rijeka. I vi ćete imati prijatelja, ako budete dobroćudni ljudi. Jesi li mladomu učitelju dao moju knjigu ili njihovu? Gdje je tvoja ura? Ide li dobro? Ide malko prerano, al moja nova ura ide vrlo tačno. I ja imadah uru, ali je išla prekasno. Gdje stanuju vaši roditelji, moj gospodine? Moji roditelji stanuju u Budimpešti. Tvoj brat je čestit čovjek, jučer je nekomu prosjaku poklonio svoj vlastiti kaput. Veseli se, kad vidiš vesele ljude; tuguj, kad vidiš nesretnika. Najveće je umjeće spoznaja nas samih, ali je neophodno nužno. Izbjegavaj laž, jer lašca prezire svako. Ne preziri svoga bližnjega ni onda, ako si (konjunktiv imperf. od lenni, biti) i zdraviji, bogatiji, spretniji i darovitiji od njega. Imamo jednoga boga, jednoga stvoritelja, isti začetak, smrtno tijelo, besmrtnu dušu.

42. Vježbanje.

rendületlenül, neuskolebivo

biztonság, sigurnost

megkímélni, štediti, čuvati

elolvadni, topiti se, stopiti se

bokréta, kita cvijeća

megkivánni, potrebovati

szerezni, nabaviti

szívesen, rado

Hazádnak rendületlenül légy híve, oh magyar! (Vörösmarty.) Ha a föld Isten kalapja, hazánk a bokréta rajta. (Petőfi.) Legyen oly víg mind halálig a pályátok, a mily vigak valamennyien ma valátok! (Petőfi.) A mit magadnak nem kívánsz, azt ne kívánd másoknak. (Poslov.) A magunk hibáit nem ítéljük meg oly szigorúan, mint másokéit. Szerezz magadnak hasznos ismereteket. A magunk ismereteit rendesen többre becsüljük, mint másokéit. Ha csak magadat szereted, nem szeresz magadnak igaz és őszinte barátokat. A jó hazafi nem kiméli meg tulajdon életét, ha a hazának biztonsága megkívánja. Vagyonomat a magam munkájával szereztem. Becsülöm kegyedet, mert tudom, hogy kegyed derék és nemesszívű ember. Kerestem önt, de nem találtam. Én is kerestem önöket, uraim, de nem találtam meg. Nem sziveskednék kegyed engem holnap meglátogatni? Szivesen látogatom meg kegyedet, ha ráérek.

§. 45. Pokazne zamjenice (mutató névmások) su slijedeća:

Jednina.

Množina.

ez, e, ezen, ovaj, ova, ovo
az, azon, onaj, ona, ono
emez, imez i ovaj ovdje, ova
eme, ime f ovdje itd.

amaz } onaj ondje itd.
ama }

ugyanez, ovaj isti
ugyanaz, onaj isti
ily, ilyen, ilyes, ilyetén, imilyen
ovakav, ovakova, ovakovo
oly, olyan, olyas, amolyan, onakav
itd.

ezek, ovi
azok, oni

emezek, imezek, ovi ovdje

amazok, oni ondje

ugyanezek, ovi isti
ugyanazok, oni isti
ilyenek, ilyesek, imilyenek, ovakovi
itd.
olyanok, olyasok, amolyanok,
onakovi itd.

Pokazne zamjenice dobiju iste nastavke, koje imaju njihove imenice. Između zamjenice ez, az, emez, amaz, ugyanez, ugyanaz i imenice mora se umetnuti određeni član a, az, na pr. ez a ház, ezek az almák.

Deklinacija ovih zamjenica posve je pravilna, samo se krajni glas z izjednače sa početnim glasom na-

stavka, koji se zamjenici dodaje, izuzevši nastavak za akuzativ *t* i plural *k*. N. p.

Jednina.

Nom. ez a ház, ova kuća
 Gen. ezé a házé } ove kuće
 ennek a háznak }
 Dat. ennek a háznak, ovoj kući
 Akuz. ezt a házat, ovu kuću
 ebben a házban, u ovoj kući
 ebből a házból, iz ove kuće
 ezért a házért, za ovu kuću
 ez alatt a ház alatt, pod ovom
 kućom
 ez előtt a ház előtt, pred ovom
 kućom
 ez által a ház által, kroz ovu
 kuću
 evvel a házzal, s ovom kućom

Množina.

ezek a házak, ove kuće
 ezeké a házaké }
 ezeknek a házaknak } ovih kuća
 ezeknek a házaknak, ovim kućama
 ezeket a házakat, ove kuće
 ezekbe a a házakba, u ove kuće
 ezekben a házakban, u ovim
 kućama
 ezekből a házakból, iz ovih kuća
 ezekért a házakért, za ove kuće
 ezek alatt a házak alatt, pod
 ovim kućama
 ezek előtt a házak előtt, pred
 ovim kućama
 ezek által a házak által, kroz
 ove kuće
 ezekkel a házakkal, s ovim kućama

Veli se međutim i kraće: e házak, ove kuće; e városokat, ove gradove; ez emberektől, od ovih ljudi.

Eddig, dovle, addig, donle.

Ezen, azon ostaju u svim padežima nepromijenjeni; ily itd., oly itd. deklinuju se samo onda, kad stoje sami (bez imenice). Gornji primjer glasiti će dakle sa ezen, ilyen ovako:

Jednina.

Nom. ezen ház, ova kuća
 ilyen ház, ovakova kuća
 Gen. ezen házé } ove kuće
 ezen háznak }
 ilyen házé } ovakove
 ilyen háznak } kuće
 Dat. ezen háznak, ovoj kući
 ilyen háznak, ovakovoj
 kući
 Akuz. ezen házat, ovu kuću
 ilyen házat, ovakovu kuću

Množina.

ezen házak, ove kuće
 ilyen házak, ovakove kuće
 ezen házaknak } ovih kuća
 ezen házaké }
 ilyen házaké } ovakovih kuća
 ilyen házaknak }
 ezen házaknak, ovim kućama
 ilyen házaknak, ovakovim kućama
 ezen házakat, ove kuće
 ilyen házakat, ovakove kuće

§. 46. Upitne zamjenice (kérdő névmások) jesu u mađarskom jeziku ove: ki ili kicsoda, ko?

mi ili micsoda, što? mely, melyik, koji, koja, koje? milyen, kakav? micsodás, kakav? miféle, minemű, minő, kakav? mekkora, kako velik? mennyi, koliko? hány, koliko?

Sve ove zamjenice redovito se deklinuju, te primaju također adverbijalne nastavke. Samo mjesto mi-ig, dokle? veli se meddig, i mjesto miért, za što? može se reći mért.

§. 47. Odnosne zamjenice (vonatkozó névmások) jesu: ki ili aki (a ki); mely ili amely (a mely); mi ili ami (a mi).

A ki odnosi se uvijek na osobe, a mely na određene stvari i a mi na neodređene stvari. N. p. čovjek, koji uči, az ember, a ki tanul; pas, koji laje, a kutya, a mely ugat; a mi szép, tetszik, što je lijepo, dopada nam se.

§. 48. Neodređene zamjenice (határozatlan névmások): valaki, neko; egy valaki, neko; senki, niko; valami nešto; semmi, ništa; akárki, kogod; akármí, štogod; akármelyik, kojigod; némely, neko; kiki, mindenki, svako.

Valja još zapamtiti, da u rečenici, u kojoj se glagol odnosi na akuzativ pokaznih zamjenica ez, az, ezen, azon ili zamjenica magam, magad, maga itd., nadalje na akuzativ od ön, kegyed, maga itd., pak na akuzativ posvojne zamjenice (enyém itd.) i zamjenica egymás, valamennyi, mind, — glagol uvijek mora biti u određenom obliku (objektivnoj konjugaciji).

Hrvatska neosobna zamjenica „se” (njemački „man”) izražava se u mađarskom na tri načina: 1. trećim licem množine glagola, n. p. mondják, veli se; 2. imenicom ember, čovjek, n. pr. ovdje se ništa ne čuje, itt nem hall az ember semmit; 3. infinitivom glagola, n. p. nem lehet olvasni, ne može se čitati.

43. Vježbanje.

véljni, misliti
 másféle, drugojačiji
 felséges, veličanstven
 hasonló, sličan
 szabály, pravilo
 enyhülni, ublažavati se, tješiti
 se
 hallomás, čuvenje
 emlékezet, uspomena
 becsületesség, poštenje

éleslátásu, oštrovidan
 botor, bedast
 haragszani (ik), srditi se
 mindenfelé, svuda
 áldás, blagoslov
 felnőni, odrasti
 osztogatni, dijeliti
 szokás, običaj
 korszak, doba
 cseléd, sluga, sluškinja.

A ki másnak vermet ás, maga esik belé. Azt véli az ember, másféle a föld, melyben a gyönyörű virág termett, és azt hiszi, másféle az a férfiú, ki a felséges művet irta; — és találunk földet és embert a többihez hasonlót. (Szemere Bertalan.) Mit, és mikor, és miként kell szólni és tenni, ez a bölcsesség nagy titka, miről szabályokat adni nem lehet. (Kölcsey.) Nincs oly éleslátásu ember, aki mind érezze a kárt, melyet tészén. (Kazinczy.) A botor nagyobb tanúlságra van az okosoknak, mint ezek amannak. (Takács.) Ne szólj olyant nekem, édes Violám! Mért haragszol most ártatlanúl rám? (Zrinyi Miklós.) Mindenfelé van Isten áldása, gyermekem, csak becsülni tudja az ember. (Vajda.) Lassanként enyhülünk; nem egészben, de nagyot. (Kölcsey.) Hány ifjú nő fel, ki hazáját alig, többnyire hallomásból, sokszor egészen hibásan ismeri. (Wesselényi.) Semmit sem osztogatunk szivesebben, mint tanácsot. (Kazinczy.) A milyen az anya, olyan a leánya. (Poslovica.) A mennyi ház, annyi szokás. (Poslov.) Még eleven emlékezetünkben van azon korszak, midőn annyian, annyit fáradoztunk a szeretett féltett kincs érdekében. (Szalay L.) A milyen szigorú becsületesség uralkodott a háznál, olyan kegyetlenül hazudott minden cseléd, ha a kedves vendég idő előtt el akart távozni. (Vas Gereben.) Valóban nehéz dolog a hashoz szólni, a melynek fülei nincsenek.

SEDMI DIO. HETEDIK SZAKASZ.

Postpozicije. A névutók.

§. 49. Hrvatski prijedlozi stoje obično pred imenicom, te zahtijevaju izvjesni padež iste. Mađarske riječi, odgovarajuće hrvatskim prijedlozima, stoje na suprot uvijek za imenicom i to uvijek za nominativom imenice. Zovu se za to postpozicije (névutók).*)

Postpozicija ima u mađarskom jeziku dvije vrsti, i to nezavisnih i zavisnih. Nezavisne su one, koje stoje za nominativom (jednine ili množine) imenice ili za imenicom sa ličnim nastavkom, n. p. a ház mögött, za kućom, házam előtt, pred mojom kućom. Zavisne pak postpozicije su one, pred kojima se nominativu imenice moraju dodati još adverbijalni nastavci, n. p. a víz-en túl, onkraj vode.

I. Nezavisne postpozicije dijele se u tri razreda:

1. u onakove, koje imaju tri oblika, te se svršuju na pitanje gdje? sa -tt, na pitanje kamo? sa -á, -é, a na pitanje otkuda? sa -úl, -ől, -ül.

Ove su:

G d j e ?	K a m o ?	O t k u d a ?
alatt	alá	alól, pod, ispod
előtt	elé	elől, pred, ispred
körött	köré	körül, oko, izokola
között (közt)	közé	közül, među, između
mögött, megett	mögé, megé	mögül, megül, za, iza
mellett	mellé	mellől, kraj
fölött	fölé	fölül, nad, iznad

2. u onakove, koje imaju dva oblika:

G d j e ?	K a m o ?	O d a k l e ?
—	felé, naprama	felől, od
hegyett, na	hegyé, na	—

* Sравни §. 26. Nastavci adverbijalni, koji također odgovaraju hrv. prijedlozima.

3. u onakove, koje imaju jedan oblik:

által, kroz, po	helyett, mjesto
ellen, proti	óta, od (kojeg vremena)
íránt, prama, put	szerint, po
miatt, radi	után, za, poslije
múlva, poslije	végett, radi
nélkül, bez	közben, međutim
gyanánt, mjesto	közepett, usrijed.

Evo nekoliko primjera za porabu nezavisnih postpozicija:

az asztal alatt, pod stolom	munka által, radnjom
az asztal alá, pod stol	az ellenség ellen, proti
az asztal alól, ispod stola	nepriятelju
egy hónap múlva, nakon	egy hónap után, poslije
mjesec dana	mjesec dana
egy hónap óta, od mjesec	a törvény végett, radi
dana	zakona
a törvény szerint, po za-	kabátom nélkül, bez moga
konu	kaputa
az eső miatt, radi kiše	a katona helyett, mjesto
hazafelé, kući(prama kući)	vojnika.

II. Zavisne postpozicije su slijedeće:

-n, -on, -en, -ön	{	alúl, ispod
		felül, fölül, nad
		belül, unutar
		ként, kint, po
		kivül, izvan
		át, által, prijeko
		keresztül, kroz
		innen, s ove strane
		túl, s one strane

-hoz, -hez, -höz képest, naprama
 -hoz, -hez, -höz közel, blizu
 -nál, -nél fogva, uslijed

-tól, -től fogva, od (kojeg vremena)
 -val, -vel együtt, skupa sa
 -ra, -re nézve, obzirom na.

Ovamo idu još slijedeće riječi, koje označuju
 odnošaj:

számra, po
 módra, módon, na način
 tájba, tájban, okolo
 -nak, -nek számára, za, na račun koga
 -nak, -nek irányában
 -val, -vel átellenében } naprama
 -nak, -nek átellenében
 -nak, -nek okáért, radi

Evo nekoliko primjera porabe zavisnih postpozicija:

a vár-on alúl, ispod grada
 a vár-on felúl, nad gradom
 a vár-on belül, unutar grada
 darab-onkint, po komadu
 a vár-on kívűl, izvan grada
 az utcán át, prijeko ulice
 a vár-on keresztül, kroz grad
 a folyó-n innen, s ove strane rijeke
 a folyón túl, s one strane rijeke
 e nap-tól fogva, od ovoga dana
 barátom-mal együtt, skupa s mojim prijateljem
 dél-tájban, oko podne
 az úr-nak számára, za gospodina
 példá-nak okáért, na primjer
 barátság okáért, iz prijateljstva, itd.

Madžarske postpozicije (isto kao i adverbijalni nastavci) primaju i posvojne lične nastavke, ako njima odgovarajući hrvatski prijedlozi stoje pred osobnom zamjenicom, n. p. ellen-em, protiv mene; után-ad, za tobom; elé-m, pred mene; alá-ja pod njega itd.

44. Vježbanje.

vagyon. imetak
rom, ruševina
temetni, zakopati
föld, zemlja
szabadulni, oszoboditi se
emelkedni (ik), dizati se
nyugalom, počinak
tüdő, pluća
kopoltyú, čeljust
birodalom, država
szék, stolica
kapni, hvatati, dobiti
füst, dim
kelet, istok

játék, igra
szerv. ustroj
légcső. dušnica
sírkert, groblje
habzani (ik), pjeniti se
fuladni, udušiti se
lengeni, zibati se
csepegni, kapati
lovak. konjanik
heverní, ležati
homok, pijesak
polgar, građanin
szerződés, ugovor
újév, novo ljeto.

Egész vagyonom e romok alatt hever. Ki szeretné magát romok alá temetni? A romok alól kihúzta. Szemem előtt történt. Szemem elé ne jöjjön. Két szék között a földön marad, a ki sokfelé kap. Két tűz közül szabadultam. A füst ég felé emelkedik. A magyarok kelet felől vándoroltak be Európába. Munka után édes a nyugalom. Nekem az olvasás multság gyanánt szolgál. Olvasás helyett játékkal tölti idejét. Vannak állatok, melyek tüdő helyett más szervvel birnak, mint: a halak kopoltyúval, a bogarak légcsővekkal. Mit ér a birtok egészség nélkül? Ott ültem kedveseim sírja fölött s körültem a magyar birodalom mint sírkert, melyben csak árnyékok lengettek föl és alá. (Toldy.) Habzik, csepeg, fulad a ló és a lovag hegyette. (Kisfaludy Sánd.) A Rákoson innen nagyobb a homok mint azon túl. A Dunán innen van Pest. A Dunán túl nevezetesek a Bakony és Vértes hegyei. Bécsen felül Mölkig terjede hajdan Magyarország. Az ember kettős, szellemi és anyagi természeténél fogva két világ polgára. A majom külső alakjára nézve az emberhez hasonló. Az érczeket rendesen a föld külső kérgén alúl találják. Kötött szerződésünknel fogva még újévig lakom e szobában. Reggeltől fogva estig. Más mívelt nemzetekhez képest mi még igen hátra

vagyunk. Túl az atyai ház falain más világ nyílik föl.
(Kölcsey).

45. Vježbanje.

kovács, kováč
mosdani (ik), prati se
öltözködni (ik), oblačiti se,
odijevati se
visszatérni, povratiti se
harcolni, boriti se
egykor, jednom

szekrény, ormar
néhány, nekoliko
forróság, vrućina
Olaszország, Italija
vitézül, hrabro
megérkezni, prispjeti.

Vele, da je prispjeo bez svojega brata. Vojnik stoji
sad pod drvom. Ja stojim za velikom crkvom. Kraj
kuće stoji drvo. Ovi kovači trče k tebi. Pere li se
dijete već? Još se ne pere. Oblači li se? Oblači se
već. Dobra braća se ljube. On stoji sada pred drvom.
Za što sjediš polag ormara? Jer i majka tamo sjedi.
On sjeda pod drvo. Ko trči pokraj kuće? Pas trči
pokraj kuće. Za što se lovac ne oblači? Jer ne će.
Moj se je ujak prije nekoliko dana radi prevelike
vrućine povratio iz Italije. Hrvati borahu se hrabro
protiva Turaka. Stanuješ li još kraj crkve? Ne, sad
stanujem za vrtom. Ko stanuje sad za crkvom? Za
crkvom stanuje sad onaj mladi čovjek, kojega si jučer
vidio na cesti. Čovjek ne zna uvijek ono, što je jednom
učio. Čujem sve (valamennyi), koji su ovdje. Zašto
dvojiš o istinitosti ove vijesti? Ja o njoj ne dvojim.

46. Vježbanje.

ismét, opet
század, vijek
elhullni, padati (u boju)
tartalék, usteg, pričuva
elkerülhetetlen, neizbježiv
szín, površina, boja
tenger, more
határ, granica
kies, prijatan, ugodan
kápolna, crkvice

álómtalan, besanan
napnyugati, zapadni
költetni, probuditi
napkeleti, istočni
különböző, različit
völgy, dolina
sziklacsúcs, pećina
jórészt, većinom
tehetség, sposobnost
nevelés, odgoj.

Ismét fölviradott a nap, melyen századok előtt az ország szerencsétlen királya népe virágával együtt Mohácsnál elhullott. Álomtalan éjen keresztül vártam. Bizonyos tartalék nagyon szükséges, ifjakra nézve elkerülhetetlen. (Wesselényi.) A föld színe mindenkor ilyen volt-e elejétől fogva mint most? A tengereken kívül még miket látunk a föld színén? Moldvának határai, változó körülményeihez képest, különbözők valának; délre minden időkben a Dunáig terjedt. A Vág kies völgyében, Trencsén és Túrócz között kápolna állott egykor nagy sziklacsúcson. (Garay). Ázsiai, napkeleti nyelvünk úgy van az európai napnyugatiakhoz, mint a kelő nap a nyugvóhoz. Mind a kettő saját fényével ragyog; de a kelő életre, a nyugvó álomra int. Amaz ifjúlt erővel főpontja, a déli fény felé, ez fáradtal, jórészt befutott pályájának végére, nyugalomra siet. (Pap J.) Erőket, tehetségeket költ, ébreszt és mivel a nevelés; újakat nem teremthet. (Fáy.)

47. Vježbanje.

fésülködni (ik), češljati se
szántóföld, oranica
feláldozni, žrtvovati
élet, život

Danas stoji i otac pred drvom. Češlja li se dječak? On se ne češlja, ali se oblači. Gdje se dijete uči? Iza tornja. Što tamo sjedi kod mosta? Velika crna mačka sjedi kraj mosta. Što leti pod most? Lijepa ptica. Leti li ptica pod stol? Za što se vojnik ne boji? Jer je hrabar. Što trči iz kuće? Lijepa mačka trči za kuću. Za što ne trči dijete za kuću? Jer se boji. Ja se nebojim. Gdje je lijepa mačka? Velika lijepa mačka je kraj ormara. Lijep toranj je vrlo visok. Ko traži? Ja tražim i dijete traži. Traži dječak? Dječak ne traži. Poslije rada ugodan je počinak. Ja bih rado za te i život žrtvovao. S one strane šume ima (jesu) zelenih livada i plodnih oranica.

OSMI DIO. NYOLCZADIK SZAKASZ.

Konjugacija glagola u pasivu. Szenvedő alak.

§. 50. Pasiv (szenvedő alak) mogu imati samo prijelazni glagoli. Pasiv nastaje, ako se jednosložnim korijenima glagola ili onakovim višesložnim, koji se svršuju na t sa predidućim suglasnikom ili sa predidućim í, dodaje za oznaku pasiva -at (-et), a ostalim višesložnim kao i onim jednosložnim, koji se svršuju na t sa predidućim samoglasnikom, dodaje -tat (-tet), a ovomu lični nastavci glagola sa ik. Infinitiv pasiva od várni, verni, biti će dakle vár-at-ni, ver-et-ni. Konjugacija pasivnih glagola je posve ista, kao konjugacija glagola sa ik. Evo primjera:

Pasiv. Szenvedő alak.

Indikativ. Jelentő mód.

Prezent. Jelen idő.

Jedn.	vár-at-om, čekaju me	kér-et-em, mole me
	vár-at-ol	kér-et-el
	vár-at-ik	kér-et-ik
Množ.	vár-at-unk	kér-et-ünk
	vár-at-tok	kér-et-tek
	vár-at-nak	kér-et-nek

Imperfekta. Elbeszélő múlt.

Jedn.	vár-at-ám, bivačekan	kér-et-ém, bivač (za)moljen
	vár-at-ál	kér-et-él
	vár-at-ék	kér-et-ék
Množ.	vár-at-ánk	kér-et-énk
	vár-at-átok	kér-et-étek
	vár-at-ának	kér-et ének

Perfekat. Múlt idő.

Jedn.	vár-at-t-am, čekali su	kér-et-t-em, zamoljen sam
	vár-at-t-ál [me	kér-et-t-él
	vár-at-ott	kér-et-ett
Množ.	vár-at-t-unk	kér-et-t-ünk
	vár-at-t-atok	kér-et-t-etek
	vár-at-t-ak	kér-et-t-ek

Pluskvamperfekat. Végzett múlt.

Jedn.	várattam	vala, bio sam	kérettem	vala, bio sam zamoljen
	várattál		kérettél	
	várattott		kéretett	
Množ.	várattunk	čekan	kérettünk	sam zamoljen
	várattatok		kérettetek	
	várattak		kérettek	

Futur. Jövő idő.

Jedn.	fogok	váratni, bit ću	fogok	kéretni, bit ću
	fogsz		fogsz	
	fog		fog	
Množ.	fogunk	čekan	fogunk	zamoljen
	fogtok		fogtok	
	fognak		fognak	

Prosti futur: vár-at-andom itd., kér-et-endem itd. rijetko se rabi.

Konjunktiv. Kapcsoló mód.

Prezent. Jelen idő.

Pošto se svi pasivni korijeni svršuju na t sa predi-
dućim kratkim samoglasnikom, mora se po navedenom
(str. 68.) pravilu ovaj t u konjunktivu pretvoriti u s,
a j ličnoga nastavka ovomu s asimilirati.

Jedn.	vár-as-sam, (da bivam) čekam	Množ.	vár-as-sunk
	vár-as-sál		vár-as-satok
	vár-as-sék		vár-as-sanak

Jedn. kér-es-sem, (da) bivam zamoljen, (da) me mole
 kér-es-sél
 kér-es-sék

Množ. kér-es-sünk
 kér-es-setek
 kér-es-senek.

Imperfekat. Elbeszélő múlt.

Jedn.	vár-at-nám, bio bih čekan	kér-et-ném, molili bi me
	vár-at-nál	kér-et-nél
	vár-at-nék	kér-et-nék
Množ.	vár-at-nánk	kér-et-nénk
	vár-at-nátok	kér-et-nétek
	vár-at-nának	kér-et-nének

Perfekat. Múlt idő.

Jedn.	várattam	legyen, (da)	kérettem	legyen, (da)
	várattál		kérettél	
	váratott		kéretett	
Množ.	várattunk	su me čekali	kérettünk	su me molili
	várattatok		kérettetek	
	várattak		kérettek	

Pluskvamperfekat. Végzett múlt.

Jedn.	várattam	volna, bio	kérettem	volna, bio
	várattál		kérettél	
	váratott		kéretett	
Množ.	várattunk	bih čekan	kérettünk	bih zamoljen
	várattatok		kérettetek	
	várattak		kérettek	

Particip prezenta: várátó, čekajući me, kérető, moleći me; particip perfekta: váratott, čekan, kéretett, zamoljen; particip futura: váratandó, biti ću čekan, kéretendő, biti ću moljen; gerundij: váratva, váratván, pošto ili kada su me čekali, kéretve, kéretvén, pošto ili kada su me molili.

Pasiv se u mađarskom jeziku vrlo rijetko

rabi; obično se opisuje aktivom, n. p. bio sam hvaljen, megdicsértek engem (hvališe me).

§. 51. Mađarski glagoli mogu dodavanjem raznih slova i slogova osim konjugacije još i drugih modifikacija primati. Mi ćemo ovdje samo najvažnije spomenuti. Ove jesu:

1. ako se korijenu glagola dodaju pasivni nastavci (-at, -et, -tat, -tet) a tada se (za razliku od pasiva) konjugira kao glagol bez -ik, ima uzročno značenje (verba factitiva) te se na hrvatski prevada sa „dati”; n. p. vár-at-ok, dajem čekati; kér-et-ek, dajem prositi; láttat, on daje vidjeti.

2. ako se aktivnomu ili pasivnomu korijenu glagola dodaje slog -hat, -het, dobije značenje mogućnosti (verba potentialia), te se na hrvatski prevada sa glagolom „moći”; n. p. várhat, on može čekati; fizet-het, on može platiti; lakhatom, ja mogu stanovati; a od nepravilnog glagola lenni: lehet, može se, može biti; od neprav. menni: mehet, može poći. U konjunktivu dodaje se; mjesto -hat ili -het: -has ili -hes n. p. várhassak, kérhessek.

Jednomu te istomu glagolu mogu se u isto doba oba ova nastavka („dati” i „moći”) dodati, n. pr. várathatok, ja mogu čekati dati itd.

OVAKO PROMIJENJENI GLAGOLI KONJUGIRAJU SE POSVE PRAVILNO, N. P.:

Indikativ. Jelentő mód.

Prezent. Jelen idő.

Aktiv. Određeno.	Aktiv. Neodređ.	Pasiv.
Jedn. várhatom	várhatok	várathatom
várhatod	várhatsz	várathatol
várhatja	várhat	várathatik
Množ. várhatjuk	várhatunk	várathatunk
várhatjátok	várhattok	várathattok
várhatják	várhatnak	várathatnak
mogu (ga) čekati itd. mogu čekati itd. mogu čekan biti itd.		

3. Učestani glagoli (verba iterata), ako se korijenu dodaju nastavci:

-gat, -get, n. pr. adogat, tanulgat, nézeget, késeget;

-kál, -kél, n. p. od irni, irkál, od járni, járkál;

-dos, -dös, n. pr. od rugni, rugdos, od lökni, lökdös;

-gál, -gél, n. pr. od menni, mendegél, od késni, késefél.

4. Povratni glagoli (verba reflexiva), ako se korijenu dodaju nastavci:

-kod, -kód, -ked, -köd, -kőd, n. p. od verni, vereked-ik; od rázni, rázkódik.

-od, -ed, -öd, -ód, -őd, n. p. od keverni, keveredik, od zárni, záródik.

Svi povratni glagoli konjugiraju se kao glagoli na -ik.

5. Trenutni glagoli, ako se korijenu dodaje nastavak: -int, n. p. emel, emelint.

6. Glagoli početne radnje sa nastavcima -amod, -emed, -aml, -eml, -ed, n. p. od futni, megfutamodik; od félni, megfélemlík; od élni, éled.

48. Vježbanje.

tudni, znati
rész, dio
tolvaj, tat
körönázní, okruniti
választás, izbor

mindjâr, odmah
osztani, dijeliti
büntetni, kazniti
választani, izabrati
nyomtatni, štampati.

Gdje si daješ praviti svoja odijela? Ne dajem ih raditi ovdje, nego u Budimpešti. Mogu li mi dječaci sad donijeti knjigu? Mogu vam donijeti, ako želite. Zna li (možete li) govoriti francuski? Ne znam govoriti francuski. Čim je moj brat obolio, dadoh odmah dozvati liječnika. Za što niste jučer dali dozvati

liječnika? Htio sam ga dozvati dati, al ga sluga ne zateče kod kuće. Zemlja može se dijeliti u pet dijela. Kad sam bio u Beču, baš se je dijelio novac među siromake. Moja djeca bijahu jučer opet pohvaljena i nagrađena. Ako ne učiš, ne možeš ni pohvaljen biti. Neprijatelj bje pobjeđen od naših četa. Tat je jučer uhvaćen, a bit će sigurno i kažnjen. Kralj je okrunjen. Moj brat izabran je sucem. I ja sam već sucem izabran bio, ali nisam izbora primio. Gdje je ova knjiga naštampana? Možeš li ti već rukom gibati (mozdítani sa akuzat.)? Danas mi je već bolje i mogu š njom već gibati.

§. 52. Ako je u mađarskom glagol sastavljen sa glagolskim česticama be- (u nutra), fel- (gore), ki- (iz), le- (dole), vissza- (natrag) itd. tada se katkad ova čestica (predslog) rastavi od glagola. Glede toga valja zapamtatiti slijedeća pravila:

1. Ako se sama glagolska čestica osobito naglašuje, stoji pred glagolom, ali sdružena s ovim; n. p. kimenj a házból, i z a d i iz kuće; nem fel, hanem lement, ne g o r e, nego d o l e je išao.

2. Ako je druga koja riječ u rečenici više naglašena, tada stoji ova riječ neposredno pred glagolom a čestica stoji za glagolom, odijeljena od njega; n. p. miért nem hivod ki az embert? za što n e zoveš muža van? kô esett le az ablakból, k a m e n je pao sa prozora.

3. Pomoćni glagoli fog, kezd, akar, kíván, próbál, tud, bir, lehet, mer, szokott, szeret, talál (u smislu: mogao bi slučajno), hagy, enged, tetszik, kell, van i slični, nadalje niječne riječi i veznik is (također) stoje uvijek međ u naglašenom glagolskom česticom i glagolom; n. p. el fog jöni, on će doći; atyám meg talál érkezni, moj otac mogao bi doći; hogyan lehet ilyesmit még ki is gondolni? Kako se može ovakovo što i pomisliti?

DEVETI DIO. KILENCZEDIK SZAKASZ.

Nepravilni glagoli. Rendhagyó igék.

§. 53. Nepravilnima zovemo ovdje one glagole, kojima se konjugacija više manje udaljuje od navedenih pravila. Ovi se mogu dijeliti na više razreda (na već navedene nepravilne glagola van, vagyon, i lesz, leszen ne ćemo se ovdje više obazirati):

I. Nekoji glagoli, kojima je korijen jednosložan, te se svršuju na ó, ő, ú, ű, í, u slučaju, ako se korijenu mora dodati lični nastavak, koji počinje sa samoglasnikom, umeću među korijen i taj nastavak slovo v, a samoglasnik korijena skrate. Ovakovi su glagoli lőni, strijeljati, óni, braniti, búni (ik), sakriti se, fúni, puhati, nőni, rasti, jőni, doći, híni, zvati, színi, sisati, pušiti, ríni, plakati, szőni, tkati, i drugi. U perfektu imaju ovi dva tt, a pred pasivnim nastavkom dakako umeću također slovo v. Evo kao primjer cijela konjugacija od híni, zvati, i lőni, strijeljati.

Indikativ. Jelentő mód.

Prezent. Jelen idő.

Odred.	Neodred.	Odred.	Neodred.
hi-v-om	hi-v-ok	lő-v-öm	lő-v-ök
hi-v-od	hí-sz	lő-v-öd	lő-sz
hí-ja	hí	lő-v-i	lő
hí-juk	hi-v-unk	lő-jük	lő-v-ünk
hí-játok	hí-tok	lő-v-itek	lő-tök
hí-ják	hí-nak	lő-v-ik	lő-nek

Imperfekat. Elbeszélő múlt.

Odred.	Neodred.	Odred.	Neodred.
hi-v-ám	hi-v-ék	lő-v-ém	lő-v-ék
hi-v-ád	hi-v-ál	lő-v-éd	lő-v-él
hi-v-á	hi-v-a	lő-v-é	lő-v-e
hi-v-ók	hi-v-ánk	lő-v-ők	lő-v-ének
hi-v-átok	hi-v-átok	lő-v-étek	lő-v-étek
hi-v-ák	hi-v-ának	lő-v-ék	lő-v-ének

Perfekat. Múlt idő.

hi-ttam	hi ttam	lő-ttem	lő-ttem
hi-ttad	hi-ttál	lő-tted	lő-ttél
hi-tta	hi-tt	lő-tte	lő tt
hi-ttuk	hi-ttunk	lő-ttük	lő-ttünk
hi-ttátok	hi-ttatok	lő-ttétek	lő-ttetek
hi-tták	hi-ttak	lő-tték	lő-ttek

Pluskvamperfekat. Végzett múlt.

híttam	} vala	híttam	} vala	lőttem	} vala	lőttem	} vala
híttad		híttál		lőtted		lőttél	
híttá		hítt		lőtte		lőtt	
híttuk		híttunk		lőttük		lőttünk	
híttátok		híttatok		lőttétek		lőttetek	
hítták		híttak		lőtték		lőttek	

Prosti futur. Egyszerű jövő idő.

hi-v-andom	hi-v-andok	lő-v-endem	lő-v-endek
hi-v-andod	hi-v-andsz	lő-v-ended	lő-v-endsz
hi-v-andja	hi-v-and	lő-v-endi	lő-v-end
hi-v-andjuk	hi-v-andunk	lő-v-endjük	lő-v-endünk
hi-v-andjátok	hi-v-andtok	lő-v-endítek	lő-v-endtek
hi-v-andják	hi-v-andnak	lő-v-endik	lő-v-endnek

Opisani futur. Összetett jövő idő.

fogom	} híni	fogok	} híni	fogom	} lőni	fogok	} lőni
fogod		fogsz		fogod		fogsz	
fogja		fog		fogja		fog	
fogjuk		fogunk		fogjuk		fogunk	
fogjátok		fogtok		fogjátok		fogtok	
fogják		fognak		fogják		fognak	

Konjunktiv. Kapcsoló mód.

Prezent. Jelen idő.

Odred.	Neodred.	Odred.	Neodred.
hi-jam	hi-jak	lő-jem	lő-jek
hi-jad	hi-j	lő-jed	lő-j
hi-ja	hi-jon	lő-je	lő-jön

hi-juk	hi-junk	lő-jük	lő-jünk
hi-játok	hi-jatok	lő-jétek	lő-jetek
hi-ják	hi-janak	lő-jék	lő-jenek

Imperfekat. Elbeszélő múlt.

hi-nám	hi-nék	lő-ném	lő-nék
hi-nád	hi nál	lő-néd	lő-nél
hi-ná	hi-na	lő-né	lő-ne
hi-nók	hi-nánk	lő-nők	lő-nénk
hi-nátok	hi-nátok	lő-nétek	lő-nétek
hi-nák	hi-nának	lő-nék	lő-nének

Perfekat. Múlt idő.

híttam	legyen	híttam	legyen	lőttem	legyen	lőttem	legyen
híttad		híttál		lőtted		lőttél	
hítta		hítt		lőtte		lőtt	
híttuk		híttunk		löttük		löttünk	
híttátok		híttatok		löttétek		löttetek	
hítták		híttak		lötték		lötték	

Pluskvamperfekat. Végzett múlt.

híttam	volna	híttam	volna	lőttem	volna	lőttem	volna
híttad		híttál		lőtted		lőttél	
hítta		hítt		lőtte		lőtt	
híttuk		híttunk		löttük		löttünk	
híttátok		híttatok		löttétek		löttetek	
hítták		híttak		lötték		lötték	

Particip. Részesülő.

Prezenta:	hi-v-ó	lő-vő
Perfekta:	hi-tt ili hi-vott	lő-tt ili lő-v-ött
Futura:	hi-v-andó	lő-v-endő

Gerundij. Határozó igenév.

hi-va	lő-ve
hi-ván	lő-vén

Osobni infinitiv. Személyragos igenév.

hí-nom	lő-nöm
hí-nod	lő-nöd
hí-nia	lő-nie
hí-nunk	lő-nünk
hí-notok	lő-nötök
hí-niok	lő-niök

49. Vježbanje.

nő, žena
növény, bilina
szivar, smotka
olcsó, jeftin

vini, mačevati
vivómester, učitelj mačevanja
csalódni (ik), varati se
megróni, koriti, kuditi

Hogy hínak? Hogy híják önt? Engem Ferencz-nek hínak. Az én nevem Ferencz. Ki hitt engem? Atyád hitt tégedet. Ki szövi a vásznat? A vásznat a takács szövi. Az ágy alá buvom, hogy Ferencz meg ne találjon. Hová buvol? Én a szekrény mögé buvom. Mi fő a fazékban? A fazékban fő a leves. Hivasd öcsémet. Most nem hivathatom, mert nincs itthon. Miért nem hivattad már előbb? Ezen növények szépen nőnek. A nőnek tetszenek a virágok. Ki hivat engem? Most öcséd hivat. Nem híhatod Pál barátomat? Mit szősz? Szövöm a vásznat. Ki lövi a szegény kis verebeket? Azokat a pajkos fiú lövi. Ki hivatja őket? Én nem hivatam. Kedves barátom, jöjjön velem ma este a színházba. Szívesen jönék, de ma nem érek rá. Ki lövi a nyulat? A nyulat a vadász lövi. A katona vívni tanul. Én is vívtam már. Híjad öcsémet! A rossz gyermekek rínak. Miért nem jön velem? Most nem jöhetnek. De drága szivart szísz, barátom, én ily drága szivart nem szivok. Csalódom, barátom, én is csak olcsó szivart szivok. Ma délután eljön vivómesterünk és akkor mi is vívni fogunk. Mit fútok? Fújuk a forró vizet. Az atya megrója a rossz fiút. A tanító nem rová meg a szorgalmas gyermeket,

hanem megdicséré. Mi nõ gyorsabban, a fű vagy a fa? Én még mindig nõvök. Hivassa az orvost! Hivatam már, de nem jöhet.

50. Vježbanje.

otthon, kod kuće
szekrény, ormar
lakatos, bravar

haza, kući
hány órákor, u koliko sati

Ko kudi dječaka? Dječaka kudi njegov učitelj. Za što ga kudi? Jer ne bijaše marljiv. Zločesta djeca plaču. Dodite, dragi prijatelju, sa mnom u glumište. Kako se vi zovete? Kako se zoveš ti? Zovem se Pavao. Moje je ime Pavao. Tku li platno krojači ili tkalci? Samo tkalci tku platno. Za što pušite tako skupe cigare, dragi prijatelju? Ja pušim rađe malo cigara pa dobrih, nego mnogo pa zlih. Molim vas, dajte dozvati bravara. Ne mogu ga sada dati dozvati, jer nije kod kuće. Dajte ga odmah dozvati, čim kući dođe. Dati ću ga odmah dozvati. Za što se sakrivaš za ormar? Jer me traži moj prijatelj Franjo. On će te i za ormarom naći. Tko strijelja male vrapce? Male vrapce strijelja zločest dječak. Zašto ne raste ovo cvijeće? Danas puše jaki vjetar. I jučer je jaki vjetar puhao. Možete li danas samnom poći? U koliko je sati došao jučer učitelj mačevanja? Došao je u podne. Moje drago dijete, ti još uvijek rasteš. I mi još rastemo. Daj dozvati mojega mlađega brata! Ne strijeljaj siromašnih malenih ptica? Što je jučer lovac ustrijelio? Ustrijelio je zeca. Vojnici strijeljaju u cilj (célba löni). Rad bih došao, ali nemam vremena. Dodite danas u glumište!

II. Nekoji glagoli, kojima se korijen svršuje na slogove: og, eg, ög, oz, ez, ol, el, öl, or, ör, er, pred svakim ličnim nastavkom, koji počinje sa samoglasnikom, izbacuju samoglasnik posljednjeg sloga korijenja, a zovu se elidirajući glagoli. Ovakovi su: tanácsolni, svjetovati; csépelni, mlatiti; kínozni, mučiti; érezni,

osjećati; sodorni, sukati (uže); pederni, zavijati i drugi. Bit će dakle: kínzok, kínzol, kínozt itd.; cséplek, csépelsz, csépel itd.

III. Nekoji glagoli tvore svoja vremena iz više korijena. Takovi, osim već navedenih *lenni* (van, *vagyon i lenni* (lesz, *leszen*), *jesu* još slijedeći: *tenni* (tesz, *teszen*), *učiniti*; *venni* (vesz, *veszen*), *kupiti*, *uzeti*; *vinni* (visz, *viszen*), *nositi*; *hinni* (hisz, *hiszen*), *vjerovati*; *enni* (eszik), *jesti* i *inni* (iszik) *piti*. *Tenni* se konjugira kao *venni*, a *vinni* kao *hinni*.

Indikativ. Jelentő mód.

Prezent. Jelen idő.

venni, uzeti, kupiti		hinni, vjerovati	
Odred.	Neodred.	Odred.	Neodred.
vesz-em	vesz-ek	hisz-em	hisz-ek
vesz-ed	vesz-esz	hisz-ed	hisz-el
vesz-i	vesz ili veszen	hisz-i	hisz ili hiszen
vesz-szük	vesz-ünk	hisz-szük	hisz-ünk
vesz-itek	vesz-tek	hisz-itek	hisz-tek
vesz-ik	vesz-nek	hisz-ik	hisz-nek

Imperfekat. Elbeszélő múlt.

vev-ém	vev-ék	hiv-ém	hiv-ék
vev-éd	vev-él	hiv-éd	hiv-él
vev-e	vev-e ili vőn	hiv-e	hiv-e
vev-ők	vev-énk	hiv-ők	hiv-énk
vev-étek	vev-étek	hiv-étek	hiv-étek
vev-ék	vev-ének	hiv-ék	hiv-ének

Perfekat. Múlt idő.

vet-tem	vet-tem	hit-tem	hit-tem
vet-ted	vet-tél	hit-ted	hitt-él
vet-te	vet-t	hit-te	hit-t
vet-tük	vet-tünk	hit-tük	hit-tünk
vet-tétek	vet-tetek	hit-tétek	hit-tetek
vet-ték	vet-tek	hit-ték	hit-tek

Pluskvamperfekat. Végzett múlt.

vet-tem	vala	vet-tem	vala	hit-tem	vala	hit-tem	vala
vet-ted		vet-tél		hit-ted		hit-tél	
vet-te		vet-t		hit-te		hit-t	
vet-tük		vet-tünk		hit-tük		hit-tünk	
vet-tétek		vet-tetek		hit-tétek		hit-tetek	
vet-ték		vet-tek		hit-ték		hit-tek	

Prosti futur. Egyszerű jövő idő.

ve-endem	ve-endek	hi-endem	hi-endek
ve-ended	ve-endesz	hi-ended	hi-endesz
ve-endi	ve-end	hi-endi	hi-end
ve-endjük	ve-endünk	hi-endjük	hi-endünk
ve-enditek	ve-endetek	hi-enditek	hi-endetek
ve-endik	ve-endenek	hi-endik	hi-endenek

Opisani futur. Összetett jövő idő.

venni fogom	venni fogok	hinni fogom	hinni fogok
itd.	itd.	itd.	itd.

Konjunktiv. Kapcsoló mód.

Prezent. Jelen idő.

Odred.	Neodred.	Odred.	Neodred.
ve-gyem	ve-gyek	hi-gyem	higyek
ve-gyed ili vedd	vé-gy	hi-gyed ili hidd	hígy
ve-gye	ve-gyen	hi-gye	higyen
ve-gyük	ve-gyünk	hi-gyük	higyünk
ve-gyétek	ve-gyetek	hi-gyétek	higyetek
ve-gyék	ve-gyenek	hi-gyék	higyenek

Imperfekat. Elbeszélő múlt.

ven-ném	ven-nék	hin-ném	hin-nék
ven-néd	ven-nél	hin-néd	hin-nél
ven-né	ven-ne	hin-né	hin-ne
ven-nők	ven-nénk	hin-nők	hin-nénk
ven-nétek	ven-nétek	hin-nétek	hin-nétek
ven-nék	ven-nének	hin-nék	hin-nének

Perfekat. Múlt idő.

vettem	} legyen	vettem	} legyen	hittem	} legyen	hittem	} legyen
vetted		vettél		hitted		hittél	
vette		vett		hitte		hitt	
vettük		vettünk		hittük		hittünk	
vettétek		vettetek		hittétek		hittetek	
vették		vettek		hitték		hittek	

Pluskvamperfekat. Végzett múlt.

vettem	} volna	vettem	} volna	hittem	} volna	hittem	} volna
vetted		vettél		hitted		hittél	
vette		vett		hitte		hitt	
vettük		vettünk		hittük		hittünk	
vettétek		vettetek		hittétek		hittetek	
vették		vettek		hitték		hittek	

Futur. Jövő idő.

venni	fognám	venni	fognék	hinni fog	fognám	hinni fog	fognék
	fognád		fognál				
	fogná		fogna				
	fognók		fognánk				
	fognátok		fognátok				
	fognák		fognának				

Osobni infinitiv. Személyragos igenév.

ven-nem	hin-nem
ven-ned	hin-ned
ven-nie	hin-nie
ven-nünk	hin-nünk
ven-netek	hin-netek
ven-niök	hin-niök

Particip. Részesülő.

Prezenta: vevő	hivő
Perfekta: vett	hitt
Futura: veendő	hiendő

Gerundij. Határozó igenév.

véve
vevénhíve
hivén

Korijen pasiva je vétet-, hitet-.

Enni, jesti, inni, piti, ovako se konjugiraju:

Indikativ. Jelentő mód.

Prezent. Jelen idő.

enni, jesti

inni, piti

Odred.	Neodred.	Odred.	Neodred.
esz-em	esz-em	isz-om	isz-om
esz-ed	esz-el	isz-od	isz-ol
esz-i	esz-ik	isz-sza	isz-ik
esz-szük	esz-ünk	isz-szuk	isz-unk
esz-itek	esz-tek	isz-szátok	isz-tok
esz-ik	esz-nek	isz-szák	isz-nak

Imperfekat. Elbeszélő múlt.

ev-ém	ev-ém	iv-ám	iv-ám
ev-éd	ev-él	iv-ád	iv-ál
ev-é	ev-ék	iv-á	iv-ék
ev-ők	ev-énk	iv-ók	iv-ánk
ev-étek	ev-étek	iv-átok	iv-átok
ev-ék	ev-ének	iv-ák	iv-ának

Perfekat. Múlt idő.

et-tem	et-tem	it-tam	it-tam
et-ted	et-tél	it-tad	it-tál
et-te	evett	it-ta	ivott
et-tük	et-tünk	it-tuk	it-tunk
et-tétek	et-tetek	it-tátok	it-tatok
et-ték	et-tek	it-ták	it-tak

Pluskvamperfekat. Végzett múlt.

ettem	} vala	ettem	} vala	ittam	} vala	ittam	} vala
etted		ettél		ittad		ittál	
ette		evett		itta		ivott	
ettük		ettünk		ittuk		ittunk	
ettétek		ettetek		ittátok		ittatok	
ették		ettek		itták		ittak	

Prosti futur. Egyszerű jövő idő.

e-endem	e-endem	i-andom	i-andom
e-ended	e-endel	i-andod	i-andol
e-endi	e-endik	i-andja	i-andik
e-endjük	e-endünk	i-andjuk	i-andunk
e-enditek	e-endtek	i-andjátok	i-andtok
e-endik	e-endnek	i-andják	i-andnak

Opisani futur. Összetett jövő idő.

enni	fogom	enni	fogok	inni	fogom	inni	fogok
	fogod		fogsz		fogod		fogsz
	fogja		fog		fogja		fog
	itd.		itd.		itd.		itd.

Konjunktiv. Kapcsoló mód.

Prezent. Jelen idő.

Odred.	Neodred.	Odred.	Neodred.
egyem	egyem	igyam	igyam
egyed, (edd)	egyél	igxad, (idd)	igyal
egye	egyék	igya	igyék
együk	együnk	igyuk	igyunk
egyétek	egyetek	igyátok	igyatok
egyék	egyenek	igyák	igyanak

Imperfekat. Elbeszélő múlt.

en-ném	en-ném	in-nám	in-nám
en-néd	en-nél	in-nád	in-nál
en-né	en-nék	in-ná	in-nék

en-nők
en-nétek
en-nék

en-nénk
en-nétek
en-nének

in-nók
in-nátok
in-nák

in-nánk
in-nátok
in-nának

Perfekat. Múlt idő.

ettem	}	ettem	}	ittam	}	ittam	}
etted		ettél		ittad		ittál	
ette		evett		itta		ivott	
ettük		ettünk		ittuk		ittunk	
ettétek		ettetek		ittátok		ittatok	
ették		ettek		itták		ittak	

Pluskvamperfekat. Végzett múlt.

ettem	}	ettem	}	ittam	}	ittam	}
etted		ettél		ittad		ittál	
ette		evett		itta		ivott	
itd.		itd.		itd.		itd.	

Futur. Jövő idő.

enni	}	fognám	enni	}	fognék	inni	}	fognám	inni	}	fognék
		fognád			fognál			fognád			fognál
		fogná			fogna			fogná			fogna
		itd.			itd.			itd.			itd.

Imperativ. Parancsoló mód.

Jednak je prezentu konjunktiva.

Particip. Részesülők.

Prezenta :	evő	ivó
Perfekta :	ett, evett	itt, ivott
Futura :	eendő	iandó

Gerundij. Határozó igenév.

eve	iva
evén	iván

Osobni infinitiv. Személyragos igenév.

en-nem	in-nom
en-ned	in-nod
en-nie	in-nia
en-nünk	in-nunk
en-netek	in-notok
en-niök	in-niok

Potencijalni glagoli (vidi §. 51. 2.) ehetni, moći jesti, ihatni, moći piti, ovako se konjugiraju:

e-het-em	i-hat-om
e-het-el	i-hat-ol
e-het-ik	i-hat-ik
e-het-ünk	i-hat-unk
e-het-tek	i-hat-tok
e-het-nek	i-hat-nak

a tako i sva ostala vremena od korijena ehet i ihat.

51. Vježbanje.

megnézni, pogledati	belátni, uvidjeti
dohányozni, pušiti	teljesíteni, ispuniti
kivánság, želja	elhagyni, ostavljati
előmozdítani, unapredjivati	válogatni, izabrati
segéltni, pomoći	hihetetlen, nevjerojatan
inas, podvornik	igazán, zbilja
állítani, tvrdíti	többször, opetovano.

Én ugyanazon országnak városait ismerem, amelyek városait te most megnézed. Bátyám ugyanazt állítja. Magának árt, aki másnak ártani akar. Nem minden ember szeret dohányozni. Mindenki belátja, hogy kívánságodat nem teljesíthettem. Ki-k tudni fogja, hogy mindig csak javadat előmozdítottam. Valamennyi barátja elhagyta. Jó testvérek szeretik egymást. Ne ártsunk egymásnak, hanem segítjük egymást, ahol és amikor csak lehet. Mit eszünk ma? Ne válogassatok, hanem egyétek meg azt, amit felhordanak. Inasom szinte hihetetlen dolgot beszélt el nekem tegnap. Hát mit beszélt el? Azt beszélte, hogy

olyan embert látott, aki már napok óta nem evett. No ezt igazán nem hiszem. Aki nem eszik, nem élhet. Sokat eszel te? Én rendszeren csak keveset eszem, de többször napjában. Te mindent elhiszel, amit az emberek neked elbeszélnek. Nem gondolná az ember, mily hamar és könnyen változtathatja meg egész életmódját. (Vajda.)

52. Vježbanje.

gyönyörű, krasan	elutazni, otputovati
hőn, vruće	ceruza, olovka
szakácsnő, kuharica	fiók, ladica
ráérni, dospijevati, imati vremena	haszontalan, nekoristan
vásárolni, kupovati	vándorlás, putovanje
hanyag, nemaran	kereskedő, trgovac
komoly, ozbiljan	szórakozni (ik), zabavljati se.

Hol vetted ezt a gyönyörű gyűrűt? Ezt nem vettem; hanem emlékül kaptam hőn szeretett barátomtól, midőn Amerikába elutazék. Ki vette el ceruzámat? Hová vittétek a kanalakat? A szakácsnő a kanalakat az asztal fiókjába tette. Bocsásson meg, hogy tegnap meg nem látogatám; mivel atyám megérkezett, nem értem rá. Az nem tesz semmit, csak jöjjön el ma este, családom várni fogja. Ha pénze van, haszontalan dolgokat vásárol. Én csak azt veszem, amire szükségem van. Mi is úgy teszünk. Valaki keresett téged. Barátomat is kereste tegnap valaki. Ne higgy annak az embernek! Ezen vidék igazán gyönyörű. Ez az élet csak vándorlás. Ne add pénzedet ezeknek a hanyag munkásoknak. Ugyanazon kereskedőt láttad-e te is, akit én tegnap láttam? Én ugyanazt láttam. Ezt tanácslod-e vagy azt? Azon ember, aki nem dolgozik, ne is egyék. Azok is szeretnek néha szórakozni, akik rendszeren komoly munkát végeznek.

IV. Slijedeći glagoli na ik izvode prezent indikativa iz dva različita korijena: alapszik, alapodik, temelji se; betegszik, betegedik, razboljuje se; bünhöszi, bünhödik, kažnjen bude, kazni

se; elégszik, elégedik, zadovoljava se; gazdagszik, gazdagodik, obogačuje se; gyanakszik, gyanakodik, sumnja; gyarapszik, gyarapodik, umnožava se; haragszik, haragudik, srdi se; hidegszik, hidegedik, hladi se; kisebbszik, kisebbedik, umanjuje se; könnyebbszik, könnyebbedik, olakšava se; melegsik, melegedik, grije se; öregsik, öregedik, ostaruje; részegszik, részegedik, opija se.

Sva ostala vremena izvadaju ovi glagoli pravilno iz korijena na d; n. pr. betegedém, betegedtem, haragudám, haragudjam, haragudnám, menekvendem, menekvő itd.

V. Glagoli: dicsekszik, dicsekedik, hvali se, cselekszik, cselekedik, čini, törekszik, törekedik, nastoji, menekszik, menekedik, spašava se, növekszik, növekedik, raste, mogu osim prezenta indikativa još i druga vremena iz dva korijena izvadati, i to iz korijena na d sva vremena, a iz korijena na sz samo prezent, imperfekat i prosti futur indikativa, zatim particip prezenta i futura. Tom prigodom sz korijena pretvaraju u v. N. p. od dicsekedni:

Indikativ. Jelentő mód.

Prezent. Jelen idő. Imperfekat. Elbeszélő múlt.

dicsekszem ili dicsekedem dicsekvém ili dicsekedém
dicsekszel ili dicsekedel dicsekvél ili dicsekedél
dicsekszik ili dicsekedik itd. dicsekvék ili dicsekedék itd.

Perfekat. Múlt idő. Pluskvamperfekat.

Végzett múlt.

dicsekedtem itd. dicsekedtem vala itd.

Prosti futur. Egyszerű jövő idő.

dicsekvendem ili dicsekedendem
dicsekvendel ili dicsekedendel
dicsekvendik ili dicsekedendik itd.

Particip prezenta: dicsekvő ili dicsekedő

Particip futura: dicsekvendő ili dicsekedendő.

Gerundij. Határozó igenév.

dicsekve
dicsekedve

dicsekvén
dicsekedvén.

VI. Glagoli: aludni, alunni, spavati, feküdni, fekünni, ležati, izvadaju prezent indikativa od korijena alusz i alsz, feküsz i feksz, imperfekat i prosti futur indikativa, particip prezenta i futura od aluv i alv, feküv i fekv. N. p. aluszom ili alszom, spavam; feküszem ili fekszem, ležim; aluvám ili alvám, spavah; feküvém, fekvém, ležah; particip prezenta i futura: aluvó, alvó, feküvő, fekvő, aluvandó, alvandó, feküvendő, fekvendő. Perfekat indikativa, prezent i imperfekat konjunktiva i osobni infinitiv izvađa se iz korijena alud i feküd. N. p. aludtam, spavao sam; feküdött, ležao je; aludjam, (da) spavam; feküdnem kell, moram ležati. Gerundij: alva, alván, fekve, fekvén.

Mogu spavati, alhatom; mogu ležati, feketem.

Kao ova dva glagola, konjugiraju se i alkudni, pogadati se (za robu), esküdni, priseći, nyugodni, počivati; ali ovi mogu sva vremena i od korijena na d izvađati, tako da u nekojim vremenima imaju za neka lica tri oblika, n. p. treće lice prezenta indikativa: alkuszik, alkszik, alkudik; esküszik, eskszik, esküdik; nyugoszik, nyugszik, nyugodik.

VII. Menni, íci, je nepravilan u prezentu indikativa:

Jednina.

Množina.

1. megyek, menek (rijetko)
2. mégy, mész, mensz
3. megy, megyen, mén

1. megyünk
2. mentek
3. mennek

Sva ostala vremena izvađaju se pravilno od korijena men. Mehetek, mogu íci; mehet, može íci.

VIII. Neosobni glagoli (koji imaju samo treće lice)
jesu: es ik, kiši, villá mlik, sije va, ha va zik, sniježi,
menydörög, grmi, kell, mora se, lehet, može
se, szabad, dozvoljeno je, fáj, boli itd.

IX. Manjkavi glagoli jesu: nincs, nije, nincse-
nek, nisu, sincs, takoder nije, sincsenek, takoder
nisu, jer, dođi! jerünk, idemo!, jertek, dodite!, ne
ili nesze evo ti! netek ili nesztek, evo vam!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Pregled konjugacije nepravilnih glagola.

Prezent	Imperfekat	Perfekat	Futur	Prez. konjunkt.	Imperfekat konj.	Particip	Infinitiv
alu-szik, spava beleg-szik, oboljuje cselek-szik, djela dicsek-szik, hvalíše se eskti-szik, prisíže e-szik, jede fek-szik, leži harag-szik, srdi se hideg-szik, hádi se hi-sz, vjeruje i-szik, pije le-sz, bude meleg-szik, grija se me-gy, ide menek-szik, spašava se nővek-szik, raste részeg-szik, opije se nyug-szik, počíva őreg-szik, ostaruje te-sz, čini veszek-szik, prepíre se ve-sz, uzíma, kupuje vi-sz, nosi	-vám, alvám -edém -vém, -edém -vém, -edém -vém -vém -vém -udám -edém -vék -vám -vék -edém -vám -edém -vém -edém -edém -vám -edém -vék -edém -vék	-dtam -edtem -edtem -edtem -edtem -dtem -dtem -ttem -ttdtem -udtam -edtem -edtem -ttem -ttam -ttem -edtem -ntem -edtem -edtem -edtem -odtam -edtem -ttem -edtem -ttem -ttem -ttem	-vandom -edendem -edendem -edendem -edendem -vendem -endem -vendem -vendem -udandom -edendem -edendem -endek -andom -endek -edendem -edendem -mendek -vendem -edendem -edendem -odandom -edendem -endek -edendem -endek -endek	-djam -edjem -edjem -edjem -edjem -djem -gyem -ttdjem -tdjam -edjem -edjem -gyek -gyam -gyek -edjem -edjem -njek -edjem -edjem -edjem -odjam -edjem -gyek -edjem -gyek -gyek	-dnám -edném -edném -edném -edném -dném -nném -ttdném -tdnám -edném -nnék -nnám -nnék -edném -edném -nnék -edném -edném -odnám -edném -nnék -edném -nnék -nnék -nnék	-vó, alvó -edő -vő, -edő -vő, -edő -vő, -edő -dnő, -dő -vő -vő -vő -vő -edő -vő -vő -vő -vő -edő -vő -vő -vő -vő -edő -vő -vő -vő -vő	-dni -edni -edni -edni -edni -dni -nni -ttdni -tdni -edni -nni -nni -nni -edni -edni -nni -edni -edni -odni -edni -nni -edni -nni -nni -nni

53. Vježbanje.

hangverseny, koncerat
lenyugodni, na počinak ići
meddig? kako dugo?
ágy, postelja
halkan, tiho

megelégedni, zadovoljiti se
levegőzni (ik), svlačiti se
lefeküdni, leći
míg, dok.

Kamo sad ideš? Idem u sobu svoga ujaka, koji me je dao zvati. Ljudi, koji mnogo spavaju, ne stiču mnogo. Danas ne idemo na koncerat, jer moramo kod kuće čekati svoje prijatelje. Mi idemo svaki dan kasno na počinak. Tko se s malim zadovolji, sretniji je od mnogoga bogataša, koji nije zadovoljan. Razboriti ljudi ne ponose se svojim znanjem. O ti lijenivče, kako dugo ćeš još ležati? Ne svlači se, dok ne ideš spavati. Moj siromašan prijatelj Dragutin je obolio i mora sad mirno ležati u postelji. Drugovi ležite, il hodite tiho. Tvoja se imovina množi, jer marljivo radiš a nastojiš pribaviti si korisnoga znanja.

54. Vježbanje.

szolgálat, usluga
nyilván, jasno
észrevenni, opaziti
dél előtt, prije podne
veszekedés, tučnja
javallni, savjetovati
gondatlanul, nepromišljeno
felkelni, kelni, ustati

korpa, mekinje, posije
here, trut (pčela)
tok, tok
vég, kraj, konac
drágállni, skupim držati
kinevetni, ismjehavati
későn, kasno
keverni, miješati.

Az igazságos ember senkinek sem tesz kárt. Kiki tegye a maga kötelességét. Tegye meg ön nekem e szolgálatot. Szívesen megteszem. Vegye azért hálámat, mert veszem észre, hogy szívesen is teszi. Ne higgye azt. Nem hinném, ha nyilván nem venném észre. Aki magát a korpába keveri, azt megeszik a disznók. A here eszik, iszik és semmit sem tesz. Egyék, igyék az ember, de csak módjával (umjereno). A szénát is megeszi a kutya. Megissza ő azt mind. Miért iszod azt a rossz vizet, mikor a jó bor előtted áll? Vedd e kalapot és tedd tokjába. Tedd meg dél előtt minden

teendőt. Mind meg van téve. Merre visz ez az út? Egyenesen visz a városba. Földi! vigyen kend engem Sopronba. Elviszem az urat akár a világ végéig. Higyje, akinek tetszik, én bizony nem hiszem. Nem veszek én hasztalanságot, nem teszek oly bolondságot. Ők semmi részt sem vesznek a veszekedésben. Én is vettem volna magamnak kalapot, de drágállottam. A természet soha sem nyugszik, hanem minduntalan működik. Jó ember soha nem cselekszi másnak azt, ami magának nem tetszenék. A jó ember megelégszik sorsával. Aki sokkal dicsekszik, kevéssel bír az. Okos ember soha nem dicsekedik, és én neked is javaslom, hogy ne dicsekedjél, mert ha dicsekszel, ki-nevetnek. Tegnap én is úgy járék, mikor gondatlanul dicsekvém. Feküdjél le idején, mert aki későn fekszik, későn kel. Akinek szárnya alatt nyugszol, azt tiszteljed. (Poslovica.) A vén fának árnyékában jól lehet nyugodni.

§. 54. Ima u madžarskome i onakovih glagola, koji se bez promjene svojega značenja mogu konjugirati kao glagoli sa ik ili kao glagoli bez ik. Ovakovi glagoli jesu: omolniti, omlaniti (ik), srušiti se; bomolniti, bomlaniti (ik), raspasti se; sikamolniti, sikamlaniti (ik), poskliznuti itd. Drugi opet mijenjaju značenje po tom, je li se konjugiraju sa ik ili bez ik. Ovakovi glagoli jesu n. p. áldozni (áldoz, žrtvuje, áldozik, zapada sunce), bänni (bán on žali, bänik, postupa s nečim), csoportozni (csoportoz, ureduje, csoportozik, sakuplja se) itd.

DESETI DIO. TIZEDIK SZAKASZ.

Brojnik. A számnév.

§. 55. Brojnici se dijele na odredene i neodredene. Određeni (határozott számnevek) se opet dijele na:

1. glavne (tőszámnevek): jedan;
2. redne (sorszámnevek): prvi;

3. dione (osztó számnevek): po jedan;
 4. brojnikе kakvoće (nem- és fajszaámnevek): jednostruk, jednogub, jednovrsan;
 5. prislovne ili opetovne (szorzó száamevek): jedanput.

1. Glavni brojevi. Tőszáamevek.

§. 56. Glavni brojevi, koji odgovaraju na pitanje koliko?, te iz kojih se izvađaju svi ostali brojnikі, jesu:

egy	jedan	harmincz-	trideset i tri
kettő, két	dva	három	
három	tri	negyven	četrdeset
négy	četiri	negyvenegy	četrdeset i
öt	pet		jedan
hat	šest	negyven-	} četrdeset i dva
hét	sedam	kettő	
nyolcz	osam	negyvenkét	
kilencz	devet	ötven	pedeset
tíz	deset	hatvan	šezdeset
tíz-en-egy	jedanaest	hetven	sedamdeset
tíz-en-kettő	} dvanaest	nyolczvan	osamdeset
tíz-en-két		kilenczven	devedeset
tíz-en-három	trinaest	száz	sto
húsz	dvadeset	százegy	sto i jedan
husz-on-egy	dvadeset i	száz kettő	sto i dva
	jedan	kétszáz	dvije sta
husz-on-	} dvadeset i dva	háromszáz	tri sta
kettő		négyszáz	četiri sta
husz-on-két		ezer	tisuću
harmincz	trideset	ezeregy	tisuću i jedan
harminczegy	trideset i jedan	kétezer	dvije tisuće
harmincz-	} trideset i dva	tízezer	deset tisuća
kettő		egy millió	milijun
harminczkét			

Kettő rabi, ako stoji bez imenice, n. p. egy meg (i) egy kettő, jedan i jedan su dva. Pred ime-

nicom rabi uvijek samo két, n. p. két könyv, dvije knjige; két ház, dvije kuće.

Osobitost mađarskoga jezika jest, da uz broj-nike (bili ovi i neodređeni) stojeća imenica ostaje uvijek u jednini. N. p. három könyv, tri knjige; öt ház, pet kuća; sok ember, mnogo ljudi.

Sastavljeni brojnici izgovaraju se uvijek onim redom, kako su brojkama napisani, n. pr. 3456 három-ezer négyszáz ötvenhat.

Glede deklinacije brojeva valjaju ista pravila, koja i za pridjeve. Deklinuju se dakle samo onda, ako stóje za imenicom ili ako stoje sa svim sami, n. p. hány nyulat lőttél? koliko si zečeva ustrijelio? hárm-at, tri, négy-et, četiri; kettőt ütött az óra, odbilo je dva sata.

Glavni brojevi mogu dobivati i adverbijalne nastavke i posvojne lične nastavke, n. p. háromban, u tri; kettőm, moja dva itd.

Brojnik egy ima to svojstvo, da može i u množini rabiti, n. p. mi ketten egyek vagyunk, mi dva smo jedan, t. j. slažemo se.

Ako glavni brojevi dobivaju nastavke -an, -en, odgovaraju našim brojnim imenicama, n. p. hárm-an jöttek hozzám, trojica njih došli su k meni; négy-en, öt-en harczoltak, četvorica, petorica su se borili.

2. Redni brojevi. Sorszámnevek.

§. 57. Redni brojevi odgovaraju na pitanje koji po redu? ili koliki? te su svi pridjevi. Osim prvih dvaju (első, második) izvađaju se svi iz glavnih brojeva pomoću nastavaka -a dik, -o dik, -e dik, -ö dik. Jesu pak slijedeći:

első	prvi	nyolczadik	osmi
második	drugi	kilenczedik	deveti
harmadik	treći	tizedik	deseti
negyedik	četvrti	tizenegyedik	jedanaesti
ötödik	peti	tizenkettedik	dvanaesti
hatodik	šesti	huszadik	dvadeseti
hetedik	sedmi	huszonegyedik	dvadesetiprvi

harminczadik	trideseti	százegyedik	sto i prvi
negyvenedik	četrdeseti	százkettedik	sto i drugi
ötvenedik	pedeseti	kétszázadik	dvije stoti
hatvanadik	šezdeseti	ezredik	tisući
századik	stoti	kétezredik	dvije tisući

Kod složenih rednih brojeva rabi mjesto első i második uvijek: egyedik i kettedik, n. p. tizenegyedik, huszonegyedik, harminczkettedik, negyvenkettedik.

Első kao pravi pridjev može imati komparativ i superlativ: első-bb, legelső (ne legelsőbb).

Pred riječima rész, dio, évi, godišnji, nap, dan, magam, ja sâm, magad, ti sâm, maga, on sam itd. gube redni brojevi posljednji slog ik, te se skupa pišu sa spomenutim riječima, n. p. harmadrész, treći dio; harmadévi, trogodišnji; harmadmagával, on sa još dva druga (doslovce: treći s njim); negyedmagammal, ja sa još tri druga.

I česnici (törtészmok) nisu ništa drugo, nego redni brojevi bez posljednjega sloga, ik, tako: harmad, trećina, negyed, četvrtina, hatod, šestina itd.

Tized, deset godina, század, stoljeće, ezred, tisuću godina, rabe kao prave imenice.

Kod složenih velikih brojeva ima samo posljednji oblik rednoga brojnika (kao i u hrvatskom), n. p. ezer nyolczsáz negyven nyolczadik esztendő, 1848 a godina.

Jedan i pol veli se: másodfél (t. j. polovica drugoga [i cijelo prvo], fél = polovica); dva i pol: harmadfél; tri i pol: negyedfél itd.

I redni brojevi mogu se deklinovati i dobivati adverbijalne nastavke, n. p. a harmadikban, u trećemu; a negyediknek, četvrtomu; az ötödikben, u pretomu itd.

§. 58. Oznaka vremena, cijene i mjere. Za oznaku dana mjeseca stavlja se ime mjeseca u genitiv, a za ovim redni broj sa posvojnim ličnim nastavkom trećega lica -ja, -a, -e; n. p. április elseje, prvi dan travnja (doslovce: travnja njegov

prvi dan); május másodika, drugi svibnja; április elsején, prvoga travnja; május másodikán, drugoga svibnja (-n, -on, -en, -ön, je adverbijalni nastavak). Koji (datum) je danas? hányadika van ma? doslovce: koji njegov (mjeseca) dan je danas? Danas je treći: ma harmadika van, doslovce: danas je njegov treći.

Pred riječju nap gubi redni broj svoj posljedni slog, kako već i spomenusmo. Ötöd nap-ja, hogy nem látam öt, danas je peti dan, otkada ga ne videh; isto tako i: másod napja, harmad napja, negyed napja itd., već od dva dana, od tri dana, od četiri dana itd.

Godina, mjesec i dan kojeg događaja izrazuje se na dva načina: ili da se broju godine doda adverbijalni nastavak -ban, -ben (u) a za ovim dolazi mjesec i dan n. p. született ezernyolczszáztizenháromban, márczius elsején, rodio se 1. ožujka g. 1813.; — ili da se rednome broju godine doda riječ évi (godišnji), n. p. született ezernyolczszáztizenharmadik évi márczius elsején, doslovce: rodio se na 1813-godišnjemu prvomu ožujku. Riječ évi može se također izpuštati. I datum u listovima se ovako piše, n. p. u Zagrebu, dne 1. listopada 1904.: Zágrábban, 1904-ik október 1-jén. Kako se iz ovih primjera vidi, imena mjeseca u madžarskom jeziku ista su kao i u latinskom, samo se madžarski pišu i izgovaraju.

Doba života izrazuje se sa kor (doba, vrijeme), kojemu se dodavaju posvojni lični nastavci, n. p. kada mi je bilo dvanaest godina, učio sam: tizenkétéves kor-om-ban tanultam (doslovce: u mojoj dvanaest-godišnjoj dobi); kada ti bijaše trinaest godina: tizenhároméves korodban (u tvojoj 13-godišnjoj dobi) itd.

Vrijeme, sat, izrazuje se nastavkom -kor, n. p. u jedan sat, u dva sata, u tri sata: egy óra-kor, két óra-kor, három óra-kor itd. U pol jedan: fél egykor; u pol dva: fél kettőkor; u pol tri: félháromkor itd. — Hány óra van? koliko je sati? négy óra van, öt

óra van, četiri sati, pet sati je itd. Četvrt na dva: egy-negyed kettőre; tri četvrta na tri: háromnegyed háromra. Ura zaostaje tri časa: az óra három percel (percz = čas) késik; ura ide dva minuta naprijed: az óra két percel siet.

Oznaka cijene „... kruna” izrazuje se adverbijalnim nastavkom -ért (ili -ba, -be), n. p. öt koroná-ért vettem, kupio sam za pet kruna. Ötszáz koroná-ba kerül, stoji 500 kruna.

Kad se hoće izraziti mjera, dodaje se imenu mjere slog -nyi, n. p. három méter-nyi hosszú, tri metra dug; tíz liter-nyi hordó, bačva od 10 litara.

3. Dioni brojnici. Osztó számnevek.

§. 59. Dioni brojnici odgovaraju na pitanje: po koliko zajedno? Nastaju, ako se glavni brojevi podvostruče, ili ako im se doda nastavak -kint. Dioni brojnici jesu dakle:

egy-egy, po jedan	egyenkint, po jedan
kettő-kettő, po dva	kettenkint, po dva
három-három, po tri	hármankint, po tri
négy-négy, po četiri itd.	itd.

Primjeri. Két-két fillért egy-egy napra, po dva filira na dan; ezrenkint jöttek, došlo ih je na tisuće.

4. Brojnici kakvoće. Fajszámok, nemszámok.

§. 60. Brojnici kakvoće odgovaraju na pitanje kolikostruk? ili koliki i koje vrste? te postaju od glavnih brojeva, ako se ovima dodaju slogovi -féle, -rétű, -s, -es, -as.

egyféle, jednovrsan	egyrétű, jednogub
kétfféle, dvovrsan	kétrétű, dvogub
háromféle, trovrsan, itd.	háromrétű, trogub itd.

egyes, jednostruk
kettős, dvostruk
hármás, trostruk, itd.

Ako se rabe kao prislovi, dodaje im se slog -kép, -képen, n. p.

egyfélekép, egyféleképen, na jedan način

kétfékép, kétféképen, na dva načina

húszfélekép, húszféleképen, na dvadeset načina itd.

Ovamo idu još i brojnici, koji su nastali iz glavnih brojeva dodavanjem slogova -szoros, -szeres, -szörös, -szerű:

egyszerű, egyszeres, jednostruk

kétszerű, kétszeres, dvostruk

háromszzerű, háromszoros, trostruk itd.

5. Prislovni ili opetovni brojnici. Szorzó számnevek.

§. 61. Prislovni brojnici su brojna adverbija, te odgovaraju na pitanje: koliko puta? Postaju iz glavnih brojeva, ako se ovima doda slog -szor, -szer, -ször.

egyszer, jedanput

tízszer, deset puta

kétszer, dva put

hússzor, dvadeset puta

háromszor, tri puta

ezerszer, tisuću puta

ötször, pet puta

milliomszor, milijun puta

Ili isto tako iz rednih brojnika:

először, prvo

negyedszer, četvrto

másodszor, drugo

ötödször, peto

harmadszor, treće

itd.

6. Neodređeni brojnici. Határozatlan számnevek.

§. 62. Neodređeni brojnici su slijedeći: mind, svi, mindnyájan, svi, mindegyik, svako, minden, sve, mindenki, svaki, néhány, nekoliko, sok, mnogo, több, više, kevés, malo, ennyi, ovoliko, annyi, onoliko, elég, dosta itd.

Od ovih se izvađaju:

1. prislovi: sokan, mnogo njih, többen, više njih, kevesen, malo njih, néhányan, nekoliko njih,

sokszor, mnogo puta, többször, više puta, néhányszor, nekoliko puta itd.

2. pridjevi: sokféle, mnogostruk, többféle, višestruk, sokszori, mnogostruk, többszerű, višestruk itd., a od ovih opet prislovi: sokféleképen, na mnogo načina, néhányféleképen, na nekoliko načina itd.

55. Vježbanje.

beköltözés, doseljenje
kikelni, dići se (proti komu)
portéka, roba
csata, bitka
veszély, pogibio
alkalmasint, po svoj prilici
vívni, boriti se
zsákmány, plijen
nyelvtan, gramatika, slovnica
kiadás, izdanje

vásár, sajam
pénzdarab, novac
forogni, kolati (novac)
javítani, ispravljati
heti lap, tjednik
uszoda, plivaona
név, ime
lelni, naći
kincs, blago
vallás, vjera

A magyarok beköltözése nyolcz száz nyolczvan hat és nyolcz száz kilenczven öt között történt. A horvátok elfoglalták hazájukat a hetedik században. Az első magyar heti lapot Szacsvai Sándor adá ki ezer hét száz nyolczvan hétben. Ötvenen keltek ki ellenem. Én csak negyven kettőt láttam. Én csak negyven kettőről tudok. Hányat ütött az óra? Kettőt. Ezen portékának fontja két korona. Franciaország lakosainak száma harmincznyolcz millióra megy. Száz csatán, ezer veszély között, vívtam éretted hazám. (Bajza.). Báró Eötvös József, magyar költő és államférfiú, Budán született ezernyolczszáztizenháromban, szeptember tizenharmadikán, és meghalt ezernyolczszázhetvenegyedik évi február másodikán. Tizenegyedik Lajos francia király sok háborút viselt. Három meg három hat, meg három kilencz, meg kilencz tizennyolcz. Ezen városban lakik 60.000 ember. Annyi volt a zsákmány, hogy száz-száz korona jutott egy-egy katonának. Az ellenség soraiban tízenként estek el. Harmadik voltam tőle. E nyelvtannak már negyedik kiadását ismerjük.

Az ötödik kiadás alkalmasint javítva lesz. Hányadika van ma? Ma huszonnyolczadika van. Július harminczadikán kezdődik a vásár. Hatod nap teremté Isten az embert. Kétszer kettő négy. Ötször öt huszonöt. A név kétféle: tulajdon név és közös név. Négyféle ércz-pénz forog minálunk: arany, ezüst, álny és réz. Az ezüst pénzdarabok a következők: az ötkoronás, a kétkoronás, a korona és az egyforintos. Kétszeri látogatásra sem leltem otthon. Kétféleképen lehet valaki gazdag, vagy sok kincseket gyűjtven össze, vagy keveset kívánván. (Takács.) Nem mind arany, a mi fénylik. (Poslov.) Mindenki úr a maga házában. (Posl.) Mindnyájan el-estek a harczban. Sokat láss, hallj; keveset szólj! (Posl.) Senki e földön tökéletesen boldog nem lehet. A föld kerekiségén máig is számtalan sokféle vallások vannak. Mindnyájan ugyanazon egy horvát hazának fiai vagyunk. Maga bírójának lenni senkinek nem szabad.

56. Vježbanje.

folytatni, nastaviti, voditi (rat)
fölfedezés, otkriće
összesen, u svemu, ukupno
mázsa, centa
rizma, rizma
koncz, knjiga (papira)
ív, arak
vármegye, županija
rend, stalež

szántóvető, poljodjelac
viszonozni, uzvratiti
sor, red
termesztmény, plod
országgyűlés, sabor
eredni, proisteći
baj, neprilika
elkerülni, izbjeći
jobbágy, kmet

Tridesetgodišnji rat se je vodio od tisuću šest sto osamnaeste do tisuću šest sto četrdeset osme. Otkriće Amerike bijaše tisuću četiri sto devedeset i druge. Koliko je sati? Dva su sata. Koliko ih ima u Hrvatskoj, koji nemaju pojma o pisanju i čitanju! Koliki bijahu u svemu? Sa dvije stotine bili bismo pobjedili. Kako jak bijaše neprijatelj? Bijaše ih do četiri stotine. Centa ove robe stoji sto dvadeset pet kruna i četrdeset pet filira. Rizma papira ima dvadeset knjiga, knjiga

dvadeset i četiri arka. Ja bijah prvi u redu. Prvi kralj rimski bijaše Romulus, drugi Numa Pompilius, treći Tullus Hostilius, četvrti Ancus Martius, peti Tarquinius Priscus, šesti Servius Tullius, sedmi i posljednji Tarquinius Superbus. Petnaestoga o. m. počinje sjednica županije. Do petnaestoga o. m. mogu se još vratiti. Jedanaestoga i dvanaestoga bit će glumište zatvoreno. Iz Hrvatske i Ugarske sele se seljaci na tisuće u Ameriku. Kmet davao je desetinu svojih plodova vlastelinu. Ja sa još četvoricom sigurno ćemo ga uhvatiti. Nema svako stoljeće Shakespeara. Što je Bog stvorio trećega dana? Koliko vrsni novac kola kod nas? Peterovrsni: zlatni, srebreni, bakreni, nikalji i papirnati novac. Kolikovrsnih ima danas staleža? Četverovrsnih: stalež poljodjelski, građanski (polgári), plemićki (nemesi) i svećenički (papi). Seljaci u Hrvatskoj ne bijahu prije nikakav stalež, jer ne bijahu zastupani u saboru. To bijaše stostruko nepravedno. Ja ću ti deseterostruko naplatiti. Iz toga proistekoše mnogostruke neprilike; prvo drugo treće itd. On mi moj trokratni posjet još nije uzvatio. Koliko put ću ti još morati reći, da je devet put devet osamdeset i jedan. Svi ljudi su smrtni. Tko govori mnogo i raznovrsno, ne može izbjeći pogriješkama. Gdje mnogi vladaju, ima mnogo nezadovoljnika, a malo sretnika. Gdje sve vlada, ne vlada niko. Svako bi vladao, a niko slušao. Mnogi znadu mnogo, ali razumiju malo. Mi smo svi jedne te iste države sinovi, pokoravamo se jednome te istome vladaru i jednome te istome zakonu.

JEDANAESTI DIO. TIZENEGYEDIK SZAKASZ.

Prislov. Adverbij. A határozó név.

§. 63. Prislova ima u mađarskom jeziku dvije vrsti, i to: izvedenih iz drugih riječi i neizvedenih.

Prislovi prve vrsti izvađaju se na ovaj način:

1. nastavcima -n, -en, -an, -on, -ön, koji se dodavaju: a) pridjevima n. p. drágán, skupo, od drága, skupocjen; olcsón, jeftino, od olcsó, jeftin; szépen, lijepo, od szép, lijep; magasán, visoko, od magas, visok; szorgalmasan, marljivo, od szorgalmas, marljiv; b) brojnicima, n. p. százan, stotina njih; ezren, tisuću njih itd.; c) participu perfekta, n. pr. folyton, stalno, od folyt, tekao; menten, brzo, od ment, išao itd.

2. nastavcima -l, -úl, -ül, -ül, koji se dodavaju: a) imenicama n. p. emberül, hrabro, od ember, čovjek; b) pridjevima, n. p. jól, dobro, od jó; rosszúl, zlo, od rossz; magyarul, mađarski, od magyar itd.

3. nastavcima -lag, -leg, koji se dodavaju pridjevima, osobito pako participu prezenta, n. pr. futólag, brzo, od futó (partic. prez. od futni, bježati); hihetőleg, vjerojatno; észrevehetőleg, očividno itd.

4. nastavkom -kor, koji se dodava: a) imenicama, n. p. éjjélkor, u polnoći; aratáskor, za vrijeme žetve itd.; b) pridjevima, n. pr. máskor, drugi put; mindenkör, uvijek itd.; c) zamjenicama, n. p. mikor? kada, od mi? akkor, onda, od az.

5. nastavcima -vá, -vé, koji izjednačuju svoj v sa posljednim suglasnikom dotične riječi, n. p. kevésbbé, manje, od kevésb.

6. nastavcima -ra, -re, n. pr. jobbára, većinom, od jó, jobb; bizonyára, sigurno, od bizony.

Ovamo idu konačno i: örömet, rado, od öröm, veselje; alkalmasint, po svoj prilici, od alkalom, prilika.

§. 64. Neizvedeni prislovi dijele se na prislove mjesta, vremena i načina. (U slijedećem popisu uvršeno je radi lakog pregleda i nekoliko izvedenih prislova.)

I. Prislovi mjesta na pitanja: hol, gdje? hová, kamo? honnan, odakle?

itt, itten, tu;

ott, ottan, tamo;

innen, odavle;

le, dole;

fel, gore;

kívül, izvana;

onnan, odanle;
 oda, onamo;
 ide, amo;
 elől, sprijeda;
 hátul, straga;
 közel, blizu;
 messze, távol, daleko;
 valahol, negdje;
 sehol, nigdje;
 sehonnan, od nikuda;
 sehova, nikamo;
 valahova, nekamo;
 máshova, drugamo;
 máshol, másutt, drugdje;
 mindenhol, mindenütt,
 svuda;
 benn, unutra;
 erre, emerre, ovamo;
 arra, amarra, onamo;
 mindenhova, mindenüvé,
 svakamo;
 előre, naprijed;
 hátra, natrag;
 be, unutra;

belül, iznutra;
 fenn, fönn, gore;
 felül, iznad;
 alant, lenn, lent, dole;
 alúl, ispod;
 jobbra, na desno;
 jobbról, s desne strane;
 balra, na lijevo;
 balról, s lijeve strane;
 alulról, odozdo;
 felülről, odozgo;
 előlről, od naprijed;
 hátulról, od zada;
 szerteszét, szanaszét, amo
 tamo?
 künn, kinn, vani;
 ki, van (na pit. kamo?)
 máshonnan, od drugog
 mjesta;
 messzünen, iz daleka;
 honn, otthonn, kod kuće;
 haza, hazafelé, kući;
 hazunnan, hazulról, od
 kuće

Od ovih se prislova nekoji mogu stupnjevati, n. p. előbbre, više naprijed; lejebb, dalje dole; odább, dalje onamo itd.

II. Prislovi vremena na pitanja mikor, kada? meddig, do kada? mióta, otkada?

ma, danas;
 most, mostan. sada;
 tegnap, jučer;
 minap, nedavno;
 holnap, sutra;
 tegnapelőtt, prekjüčer;
 holnapután, preksutra;
 délest, pod večeri;

az idén, ljetos;
 későn, kasno;
 gyakran, gyakorta. često;
 soha, sohasem, nikada;
 mindenha, vazda;
 néha, katkada;
 valaha, ikada;
 majd, skoro, već;

tüstént, legott, legottan,
s mjestá;
mindjárt. odma;
taval. lani;
hajdan, hajdanta, nekoč;
rég, régen, régenten,
davno;
eleinte, početkom;
ifjanta, ifjantan. u mladosti;

Nekoji od ovih prislova mogu se i stupnjevati n. p. régebben, u davnije vrijeme; legrégebben, u najdavnije vrijeme; gyakrabban, češće itd.

III. Prislovi načina na pitanje *hogy, kako?*

igen, igenis, jest, da;
bizony, bizonyosan,
sigurno;
hogyne? kako ne?
szívesen, rado, dragevolje;
valóban, valósággal, zbilja;
nem, ne;
csaknem, szinte; skoro;
alig, jedva;
ekkép, ovako;
igen, vrlo;
hol? gdje?
hogy? po što? uz koju
cijenu?
egyáltalában, skroz;
folytán, uslijed;
leginkább, ponajviše;
mintegy, kao;
mint, kao;

korán, rano;
ezennel, azonnal, odma;
azután, aztán, ezután,
poslije;
ez úttal, ovom prigodom;
hamar, brzo;
addig, dotle;
itd.

rendkívül, szertelenül,
izvanredno;
kivált, osobito;
szerfelett, odveć;
részint, djelomice;
általában, közönségesen, u
opće;
ingyen sem, podnipošto;
dehogy, nipošto;
talán, valjda;
miért? zašto?
valamint, isto kao;
mennél — annál, čím —
tim;
annál inkább, tim više;
legfeljebb, legfőlebb, naj-
više;
legalább, bar itd.

Veznici. A kötőszók.

§. 65. Veznici su ovi:

1. Veznici spojní, koji vežu riječi (kapsolók): és
ili s, i; meg, i; hát, dakle; is, također; szint úgy

— mint, tako — kao; nem csak — hanem, ne samo — nego; részint — részint, dijelom — dijelom; mind — mind, i — i; itd.

2. Veznici uzročni (okkötők): mert, jer; mivel-hogy, minthogy, pošto.

3. Veznici namjerni (célkötők): hogy, da; hogy ne ili ne hogy, da ne.

4. Veznici protivni (ellenkötők): de, ali; hanem, nego; pedig, pediglen, pak; azonban, ali; mindazáltal, usprkos; mégis, ipak; ellenben, usuprot; holott, dočim; egyébiránt, međutim; különben, inače; a helyett hogy, mjesto da; úgy de, ali; sőt inkább, dapače.

5. Prispodobni veznici (hasonlító): mint — úgy, kao — tako; mennyire — annyira, u koliko — u toliko; szintúgy, isto tako.

6. Veznici vremena (időkötők): midőn, kada; minekutána, pošto; azonban, azonközben, az alatt, međutim; az alatt hogy, míg, dokle; mielőtt, prije; mihelyt, mihelyest, čim; alighogy, jedva da; miután, pošto.

7. Uvjetni veznici (feltételezők): ha, ako; ha hogy, ako samo; ha csak, ako samo.

8. Veznici, koji naznačuju isključenje i ograničenje (különzők és kivételezők): csak, samo; csupán, samo; nem, ne; ne, ne (sa imperativom); sem, niti; se, niti (sa zapovjednim načinom); sem — sem, niti — niti; se — se, niti — niti (sa imper.); vagy, ili.

9. Zaključni veznici (zárkötők): tehát, dakle; következőleg, dosljedno; s így, i tako; a honnan, uslijed čega.

10. Dijelni veznici (osztók): részint — részint, dijelom — dijelom; egy részt — más részt, s jedne strane — s druge strane; most — majd, sada — tada; akár — akár, da li — da li.

11. Upitni veznici (kérdőzők): hát, li? vajjon-e, in samo -e, koje se dodaje dotičnoj upitnoj riječi n. p. igaz-e? je li istina? úgy-e? je li tako?

Usklici. Indulatszók.

§. 66. Broj usklika ne može se u nijednom jeziku tačno opredijeliti, jer tih ima toliko, koliko ima raznih osjećaja. U mađarskom jeziku su najobičniji ovi:

1. u boli: oh, ah, hah, jaj, ej;
2. u veselju: hej, haj, juhu;
3. u začudjenju: ejnye be, vajmi, la, lá, ni, nini, gle; beh, oh kako;
4. za poticanje: no, nohát, nosza, rajta, naprijed; ahol, ahol-ni, gle gle!; im, íme, ihol, ihom, vidiš li ovdje;
5. kod želja: vajha, da bi samo; bárcsak, oh da bi.

Ali i druge riječi i složeni izrazi mogu se brojiti među usklike. Ovakove jesu: Könyvtár

Istenem! Bože moj!
 Oh egek! oh nebesa!
 Az Istenért! za Boga!
 Isten őrizzen! Bog sačuvao!
 Isten mentsen! ne daj Bože!
 Igazán! u istinu!
 Lelkemre! tako mi duše!
 Vigyázz! pazi!
 Ebadta! koga bijesa! (doslovce: pseto je dalo.)
 Teremtette! proketo! (doslovce: on je stvorio.)
 Fenét! davola!
 Hitemre, tako mi vjere!
 Isten uccse! Boga mi!
 (nastalo od: Isten úgy)

Boldog Isten! dobri Bože!
 Hála Istennek! hvala Bogu!
 Isten hozta! dobro došao!
 (doslovce: Bog vas do-
 veo)
 Isten veled! s Bogom!
 Lassan! polagano!
 Vissza! Natrag!
 Isten éltesse! Bog poživio!
 Szabad! naprijed!
 Igaz! istina!
 Halljuk! čujemo!
 Indulj! naprijed!
 Izibe! brzo!
 Mi a mennykő! čuda
 Božjega!

segítsen, tako mi Bog
pomagao !)
Ördög adta! vraga!
Mi az ördög! koga vraga!
Ördög vigye! vrag ga
odnio!
Félre! na stran!
Előre! naprijed!
Ki vagy! ko si?!

Mi a lánczos!
Mi a patvar! } koga bijesa!
Mi a tatár! }
Éljen! živio!
Majd bizony! a da kako!
Ki vele! van š njim!
Megállj! stoji!
Hallgass! šuti!
Csitt! mir!

Kratice. Rövidítések.

§. 67. Najobičnije madžarske kratice su ove:

l.	mjesto lásd, vidi.
o.	” olvasd, читай.
v.	” vagy, ili.
h.	” helyett, mjesto.
p. o.	” példának okáért, na primjer.
u. m.	” úgy mint, kao što.
t. i.	” tudni illik, to jest.
u. n.	” úgy nevezett, tako zvani.
u. o.	” ugyan ottan, isto tamo.
v. ő.	” vesd össze, sravni.
f. é.	” folyó év, tekuća godina.
m. é.	” múlt év, prošla godina.
d. e.	” dél előtt, prije podne.
d. u.	” dél után, poslije podne.
Kr. sz. u.	” Krisztus születése után, poslije Isukrsta.
Kr. sz. e.	” Krisztus születése előtt, prije Isukrsta.
stb.	” s a többi, itd.
t. cz.	” teljes címzetű, p. n , puni naslov.
Ns.	” nemes, plemeniti.
K.	” korona, kruna.
fil.	” fillér, filir.
frt.	” forint, forint.
kr.	” krajczár, novčić.
sz.	” szent, sveti.

k.	mjesto	királyi, kraljevski.
cs. és k.	„	császári és királyi, c. i. k.
km.	„	közmondás, poslovice.

Red riječi u rečenici.

§. 68. Glede reda riječi u rečenici valja zapamtiti slijedeća glavnija pravila:

1. Riječ, koja je najviše naglašena, stoji uvijek neposredno pred konjugiranim glagolom.

2. Manje naglašene ili nenaglašene riječi u rečenici stavljaju se po mogućnosti simetrično pred riječ najviše naglašenu i konjugirani glagol, kao i iza njih.

Razjasniti ćemo to ovim primjerom: A kocsi tegnap üresen jött haza a vásárról, kola došla su jučer prazna sa sajma kući. U ovoj rečenici je riječ üresen osobito naglašena. Ako želimo riječ tegnap osobito naglasiti, bit će rečenica ovako: a kocsi tegnap jött haza üresen a vásárról. U pitanju, da li su kola kući došla, glasiti će rečenica, a kocsi haza jött-e tegnap üresen a vásárról? Ako bi se pak pitalo, odakle su kola došla, morala bi rečenica glasiti: a vásárról jött-e haza üresen a kocsi? Kod poredanja riječi valja također uvijek paziti na ljepotu rečenice. Mjesto navedene rečenice: a kocsi a vásárról tegnap üresen jött haza moglo bi se n. p. posve pravilno reći: üresen jött haza a kocsi tegnap a vásárról; ali ova potonja rečenica nebi bila lijepa.

Okolnost, da se estetični zahtjevi glede ljepote govora ne mogu sastaviti u precizna pravila, uzrokom je, da će stranac finoće mađarskog jezika naučiti veoma teško ili nikada.

3. Ako je sam glagol najviše naglašena riječ u rečenici, stoji obično na početku rečenice, osobito u upitnim i zapovjednim rečenicama, n. p. kering a föld? okreće li se zemlja? menj haza, idi kući. Međutim u pozitivnim rečenicama, ili ako valja istaknuti protu-

slovje, stoji redovito subjekat pred predikatom; n. p. a föld kering, zemlja se okreće; az egyik áll, a másik ül, jedan stoji, drugi sjedi.

4. Postpozicije i veznik *is* stoje uvijek, veznici *a z o n b a n*, *pedig* i *tehát* obično između najviše naglašenom imenicom i glagolom; n. p. szorgalma által jutott idáig, marljivošću dospio je dotle; medvét is láttunk ott, i medveda smo vidjeli tamo; ő otthon maradt, bátyja pedig elutazott, on je ostao kod kuće, ali brat mu je otputovao.

5. Negacije *n e m*, *n e*, *s e m*, *s e* uvijek su naglašene, te zato stoje neposredno pred glagolom, n. p. ez az ember nem lát, ovaj čovjek ne vidi; ezt ne kívánd, ovo ne želi; egyiket sem láttam, nisam vidio ni jednoga; szót se szólj, ne govori ni riječi.

6. Obiteljska imena stoje uvijek pred krsnim imenom, a naslovi *h e r c z e g*, *g r ó f*, *b á r ó*, *n e m e s* obično za krsnim imenom, n. p. Széchényi István gróf, grof Stjepan Széchényi. Plemićki predikat stoji uvijek pred obiteljskim imenom, n. p. Lubóczi Pulszky Ferenc, Franjo P. od Lubocza. I historički pridjevci *n a g y*, *s z e n t*, *e l s ő*, *m á s o d i k* itd. stoje uvijek pred imenom, te se pišu velikim početnim slovima n. p. Szent István, Sveti Stjepan; I. Ferenc József király, kralj Franjo Josip I.; Nagy Sándor, Aleksander Veliki.

57. Vježbanje.

Mint sok emberi erénynek, úgy a hazaszeretetnek is eredeti gyökere az embernek csak érzéki, úgy szólván állati részében vagyon. (Wesselényi.) Az erkölcsi hibák kétfélék: vagy nem akarja az ember a jót; vagy akarja ugyan, de nem tesz aszerint. (Takács.) Volt idő, midőn engem az én népem elfelejtett. (Toldy.) A test gyenge, erős a lélek; ezek ismert szavak; — de én megfordítom ezeket, s azt mondom: erős néha a test és gyenge néha a lélek. (Jósika.) A kép-mutatás az a tisztelet, mellyel a gonoszság hódol az

erénynek. (Kazinczy.) Amit az ember ért s világosan gondol, azt rendszerint elő is tudja világosan adni. (Szontágh G.) Igaz ügyért küzdeni még akkor is kötelesség, midőn már sikerhez nincsen remény. (Deák.) Jobb a van, mint a nincs. (km.) A voltért a cigány semmit sem ad. (km.) Él még a régi Isten. (km.) 'Amit Istentől szánsz, elviszi az ördög. (km.) Róma oly magasan állott, hogy a köznagyság elfelejteté az egyessel szerencsétlenségét. (Pulszky.) Sokan az ellenzéstől úgy félnek, mint a sötétségtől, az pedig épen oly szükséges az igazság tökéletesb kifejlődésére, mint ez a nap sugárinak szembetünőbb tételére. (Széchenyi.) Ha félénkek s gyengék vagyunk, makacsoknak akarunk látszani. (Kazinczy.) Vannak asszonyok, kiknek látásán a szív önkénytelen megnyílik, kiknek körében boldognak érzed magadat, s nemesebbnek; asszonyok, kiket mintegy vigasztalásnak teremté Isten e világ bajai közé, mint egy áldást, hogy boldogítsanak. (Eötvös.) A görögök művei örökké meghaladhatatlan példányok gyanánt ragyognak. A biblia és a kórán közt válaszvonalul egy tengert állítani: ezt tűzte ki élete végcéljául Hunyadi. (Szemere.) Szél a tölgyet ledönti, de a náddal nem bir. (km.) A gyenge csak szavakra, tettekre vágyik az erős. (Kisfaludy K.) Az athenaeiek Pisistrates kényurasága miatt, mely néhány évvel ezelőtt létezett, minden hatalmasabb polgáraiktól féltenek. (Czuczor.)

Tvorenje riječi izvodenjem. A szóképzés.

§. 69. Riječi se izvode tako, da se korijenu ili osnovi dodaje tvorka (sufiks, képző), koja pojam riječi dalje razvija. Najvažnije madžarske tvorke jesu:

A. Tvorke imenica.

-s, (za muška lica), n. p.

asztal, stol, asztalos, stolar,

kalap, šešir, kalapos, šeširdia,

munka, posao, munkás, radnik,
gulya, čorda, gulyás, govedar,
csikó, ždrijebe, csikós, konjar itd.

-ász, -ész, (za muška lica i stvari), n. p.
kert, vrt, kertész, vrtar,
madár, ptica, madarász, ptičar,
kan, vepar, kanász, svinjar itd.

Mađarski jezik ne poznaje doduše gramatičkog roda, ali je ipak prisiljen katkada učiniti razliku roda, osobito kod životinja. Gdje nema posebnih riječi za izražaj roda (kao što su bika, bik, ökör, vol, tehén, krava; ili csődör, pastuh, kanca, kobila), stavlja se pred muško ime životinje riječ hím = muško, a pred žensko nőstény = žensko.

Ženska lica razlikuju se sa tvorkom -nő, koja se dodaje muškoj imenici n. p.

király, kralj, királynő, kraljica,
szabó, krojač, szabónő, krojačica, itd.

Ako je žena udata, rabi -né, n. p.
királyné, supruga kraljeva,
szabóné, supruga krojačeva itd.

-ság, -ség (tvore skupne i apstraktne imenice),
n. p.

egész, čitav, egészség, zdravlje,
jó, dobár, jóság, dobrota,
ellen, proti, ellenség, neprijatelj,
király, kralj, királyság, kraljevstvo
ló, konj, lovas, konjanik, lovasság, konjaništvo,
keresztény, kršćanin, kereszténység, kršćanstvo
itd.

-ka, -ke, -cska, -cske, tvore riječi umaljene:
ember, čovjek, emberke, čovječić,
pohár, čaša, pohárka, čašica,
fiú, dječak, fiúcska, dječarac,
templom, crkva, templomocska, crkvice itd.

-i, koje se dodaje vlastitim imenima, tvori ljubezna imena:

Pál, Pavao, Pali,
Antal, Antun, Anti,
Károly, Dragutin, Kari,
János, Ivan, Jancsi, itd.

Iz glagolá tvore se imenice ovimi sufiksi:

-ó, -ő, n. pr.

olvas, čita, olvasó, čitatelj,
ir, piše, író, pisac, pisar,
uralkodik, vlada, uralkodó, vladar.

-ás, -és, tvore apstraktne imenice:

olvas, čita, olvasás, čitanje,
ad, daje, adás, prodaja,
eszik, jede, evés, blagovanje,
tanul, uči, tanulás, učenje itd.

-at, -et, izrazuju uspjeh glagolske radnje:

ir, piše, írás, pisanje; irat, pismo, isprava.

-ság, -ség, izrazuju glagolsku radnju, n. p.

fárad, umori se, fáradság, umorenost.

-mány, -mény, izrazuju uspjeh glagolske radnje:

írómány, spis.

-alom, -elem, -dalom, -delem, izrazuju glagolsku radnju: győz, pobjeđuje, győzelem ili győzedelem, pobjeda.

B. Tvorke pridjeva.

Iz imenica sa tvorkama:

-s, n. pr.

erő, sila, erő, jak,
erdő, šuma, erdő, šumovit,
kő, kamen, köves, kamenit,
hó, snijeg, havas, sniježan itd.

-i, n. pr.

asztal, stol, asztali, stolni,
anya, majka, anyai, materinski,

budapesti, budimpeštanski,
 zágrábi, zagrebački,
 mező, polje, mezei, poljski itd.

-ú, -ű, ako se pojam imenice izrazuje kao svoj-
 stvo, n. p.

szép irású fiú, dječak, koji lijepo piše,
 szag, miris, szagú, mirisav,
 illat, miomiris, illatú, miomirisan,

Ove riječi tvore plural uvijek sa -ak, -ek: szaguak,
 illatuak.

-beli, znači porijetlo, n. p.
 falubeli, seoski,
 városbeli, gradski.

-szerű, -féle, znače vrst, n. pr.
 nagy, velik, nagyszerű, veličanstven,
 templomszerű, crkvi nalik.

-talan, -telen, -tlan, -tlen, -lan, -len, znače ne-
 gaciju:

fegyver, oružje, fegyvertelen, ne oružan,
 gond, briga, gondtalan, bezbrižan,
 érett, zrio, érettlen, nezrio,
 szín, boja, színtelen, bez boje itd.

-os, -es, -ös, dodano pridjevu, znači umaljeno
 svojstvo:

bolond, lud, bolondos, objestan,
 kék, modar, kékes, modrast,
 zöld, zelen, zöldös, zelenkast,
 vörös, crven, vörösös, crvenkast itd.

C. Tvorke glagola.

Glagoli tvore se od imenica i pridjeva doda-
 vanjem tvorka:

-l, -ol, n. pr.
 kefe, kefa, kefélni, kefati,
 dob, bubanj, dobolni, bubnjati,
 kapa, grablja, kapálni, grebati itd.

-z, -az, -oz, -öz, -ez, n. pr.

só, sol, sózni, soliti,
korona, kruna, koronázni, kruniti,
pohár, čaša, poharazni, pijančevati.

-kod, -ked, -köd (sa konjugacijom na -ik) n. pr.
nyugtalan, nemiran, nyugtalankodni, nemiran biti,
gondos, brižljiv, gondoskodni, brinuti se,
okos, pametan, okoskodni, mudrovati (prezirnó),
szamár, magarac, szamárkodni, ponašati se bedasto,
lábatlan, nespretn, lábatlankodni, smetati itd.

-ul, -ül, n. pr.

vak, slijep, vakulni, oslijepiti,
ősz, sijed, őszülni, posijediti,
sárga, žut, sárgulni, požutiti,
kék, modar, kékülni, modriti se (o nebu),
fehérülni, posijediti.

-ász, -ész, n. pr.

madár, ptica, madarászni, ptice loviti,
egér, miš, egerészni, loviti miševe itd.

-ít, na pr.

fehér, bijel, fehéríteni, ubijeliti platno,
fekete, crn, feketíteni, ocrniti,
nagy, velik, nagyítani, pretjerati,
buta, bedast, butítani, zaluditi, itd.

-l, -ll (sa konjug. na -ik), n. pr.

fehérleni, sijeovati se,
feketélalni, crniti se.

-od, -ed, -öd (konj. na -ik):

fehéredni, ubijeliti se,
erősödni, jačati se,
nagyobbodni, povečati se itd.

DVANAESTI DIO. TIZENKETTEDIK SZAKASZ.

Nekoje riječi, koje su Madžari uzeli iz slovenskih jezika.

ablak, oblok (prozor)
 abrak, obrok
 abroncs, obruč
 abrosz, ubrus
 aczél, ocjel
 akna, okno
 akó, okov
 alamizsna, almožna
 apácza, opatica
 apát, opat
 árok, jarak
 asztal, stol
 asztalnok, stolnik
 bab, bob
 bába, baba
 baj, boj
 bajnok, vojnik (bojnik)
 balha, buha
 bálvány, balvan
 bán, ban
 baraczk, breskva
 barát, kaludjer (brat)
 barázda, brazda
 barkó, brk
 beretva, britva
 bémálni, bermati
 bika, bik
 bival, bivolj
 borona, brana
 borostyán, bršljan
 bot, bat
 csáklya, čaklja
 csáp, čep
 császár, cesar
 cseresnye, trešnja
 csésze, čaša
 csutora, čutura
 csütörtök, četvrtak
 czimer, cimer
 csata, bitka (četa)

dajka, dojka
 darócz, darovac
 deák, djak
 déd, djed
 deres, dereš
 deszka, daska
 dézsma, dežma
 dinnye, dinja
 donga, duga
 duda, duda
 ebéd, objed
 eczet, ocat
 eszterga, struga
 gajdolni, gajdati
 galamb, golub
 ganaj, gnoj
 gámcza, žganac
 garád, ograda
 gatyá, gaće
 gereben, greben
 gereblje, grablje
 gerenda, greda
 gerlicze, grlice
 giliszta, glista
 goboncza, gibanica
 goromba, grub
 görcs, grč
 gubó, guba, šiška
 guba, guba (kabanica)
 gunya, gunj
 hörcsök, hrček
 huszár, husar (gusar)
 ispán, župan
 jászol, jaslice
 jávor, javor
 kád, kada
 kakas, kokoš
 kalász, klas
 kaliba, koliba
 kalitka, krletka

kamat, kamat
 kapocs kopča
 kappan, kopun
 kas, koš
 kása, kaša
 kasza, kosa
 katlan, kotao
 katulya, škatulja
 kecsege, kečiga
 kenéz, knez
 kereszt, krst
 keresztelni, krstiti
 keresztyén, kršćanin
 kerevet, krevet, postelja
 király, kralj
 kocsi, kočija
 koczka, kocka
 kolbász, klobas
 koma, kum
 komló, hmel
 komorna, komornica
 komornok, komornik
 konkoly, kukolj
 konyha, kuhinja
 kopja, koplje
 korcsma, krčma
 kormány, krmilo
 korona, kruna
 kosár, košara
 kovács, kovač
 kovász, kvas
 köből, kabal
 kucsma, kičma
 kukacz, kukac
 kukoricza, kukuruza
 kulcs, ključ
 kulcsár, ključar
 kupa, kupa
 lakat, lokot
 láncz, lanac
 lapát, lopata
 lencse, leća
 len, lan
 lúg, lug
 macska, mačka
 mák, mak

málna, malina
 malom, mlin
 marha, mrha, stoka
 máz, maz
 medve, medved
 megye, županija (medja)
 mérni, mjeriti
 mérnök, mjernik
 mester, meštar
 mészáros, mesar
 mocsár, močvara
 molnár, mlinar
 moly, molj
 mostoha, mačuha
 mozsár, mužar
 nádor, nadvornik (palatin)
 nema, njem
 német, Njemac
 nyavalya, nevolja
 olaj, ulje
 ólom, olovo
 oszlop, stup
 oltár, oltar
 padló, pod
 palást, plast
 pálcza, palica
 pap, pop
 paplan, poplun
 paraszt, seljak, od prost
 pártá, parta
 parittyá, pračka
 pecsenye, pečenka
 pásztor, pastir
 paszuly, pasulj
 patak, potok
 patkó, potkova
 pecsét, pečat
 pelyva, pljeva
 penész, pljesan
 péntek, petak
 pénz, penez, (novac)
 perém, prem
 pincze, pivnica
 pint, pint
 piócza, pijavica
 pipa, pipa, lula

pipacs pipač
 pogácsa, pogača
 pogány, paganin
 pohár, pehar
 pohárnok, peharnik
 pók, pauk
 pokol, pakao
 pokrócz, pokrovac
 polcz, polica
 ponyva, ponjava
 porkoláb, porkulab
 posztó, sukno (potstava)
 prósza, proso
 puska, puška
 puszta, pust
 púzsza, puž
 püspök, biskup
 rab, rob
 raj, roj
 rák, rak
 répa, repa
 robot, rabota
 róna, ravnica
 roz, hrž
 ruha, ruho
 sás, šaš
 sátor, šator
 sisak, kaciga, šišak
 szabad, slobodan
 szablja, sablja
 szakács, sokač
 szalma, slama
 szalonka, šljuka
 szalonna, slanina
 szecska, sečka
 szekrény, škrinja
 szelencze, solnica
 szent, svet
 szerencse, sreća
 szerda, srijeda
 szilva, šljiva
 szita, sito

szoba, soha
 szolga, sluga
 szoknya, suknja
 szombat, subota
 szomszéd, susjed
 szövétnek, sviječnjak
 sztrázsa, straža
 suba, šuba
 tábor, tabor
 tábornok, general (tabornik)
 takács, tkalac
 taliga, taljiga
 tanya, stanje
 tányér, tanjur
 tárnok, tovarnik
 tiszta, čist
 tolmács, tumač
 tompa, tup
 topoly, topolj
 torony, toranj
 tömlöcz, tamnica
 udvar, dvor
 udvarnok, dvornik
 unoka, unuk
 útca, ulica
 uzsonna, užina
 vacsora, večera
 vajda, vojvoda
 vánkös, vanjkuš
 veder, vjedro
 veréb, vrabac
 viasz, vosak
 villa, vilica
 visnye, višnja
 vitéz, vitez
 zab, zob
 zálog, zalog
 zár, zavor
 zsana, babetina (žena)
 zsellér, željar
 zsidó, židov
 i bezbroj drugih

Štíva. Olvasmányok.

I. Štíva u prozi. Prózai olvasmányok.

1.

A csikó és anyja.

A szabadon legelő csikó délceg paripát látott arany szerszámban maga mellett elmenni. Beh boldog állat! így sóhajt, bár csak nagy lennék már s ily szer-számot nyerhetnék egykor! Fiam, szól hozzá az anyja, tanuld meg azt, hogy a rabság aranya mindenkor szomorúan csillog.

Fáy András. (1786—1864.)

Csikó, ždrijebe; — legelni, pasti, pasem; — dél-
ceg, kićen, gizdav; — parípa, jahaći konj; — szer-
szám, oprava; — elmenni, otići, prolaziti; — sóhajtani,
uzdisati; — rabság, ropstvo; — csillogni, blistati se.

2.

A fűz és a cser.

A patak melletti fűz felszólalt a bérderéki cser-
hez: „Ej bátyám, be lassan gyarapodol! Lám midőn
engem ide ültettek, már akkor is elég koros valál s
most mégis én vastagabb is, lombosabb is vagyok.”
— „Épen az a baj”, válaszolt a cser, „hogy igen
hamar gyarapodván, se tömötséged, se erőd; a kemen-
cében is elfüstölögsz, anélkül, hogy annak igazában
melegítnél”.

Hamarkodó munkának sok a lazája.

Czuczor Gergely. (1800—1866.)

A fűz és a cser, vrba i hrast; — felszólalni,
progovoriti; — bérderéki, stojeći na brežuljku; —
lám, gle; — ültetni, saditi; — koros, star; — lombos,
lisnat; — épen az a baj, to je baš pogrješka; —

válaszolni, odgovoriti; — tömötség, gustoća; — kemence, peć; — elfüstölögni, ispušiti se, izdimiti se; — hamarkodó munka, nagla radnja; — laza, pljeva.

3.

A ló és a számár.

A ló többféle furfangosságot tapasztalván a számárban, így szóla egykor hozzá: „Furcsa dolog, hogy téged az emberek butának csúfolnak, holott sok jelét látom eszességednek.” — Hja! válaszolt a füles, az onnét van, mert az emberek jobbára külsőről ítélnék; pedig hosszú fül és rövid ész, rövid fül és hosszú ész nem mindig járnak együtt.

Czuczor G.

A ló és a számár, konj i magarac; — furfangosság, hitrost; — furcsa, čudan; — butának csúfolni, rugati se čijoj bedastoći; — holott, dočim; — füles, ušina t. j. magarac; — együtt, skupa.

Országos Széchényi Könyvtár

4.

Kár az erős vitéznek meghalni.

Hunyadi János a zimonyi várban halálos betegen feküdt; a körülötte álló bús vitézek levert képpel sugdosák egymás fülébe: „Istenem, minő nagy kormányzó, minő nagy vezér ő; mennyi nagy diadala volt a törökön! Ugyan miért kell az ily nagy embernek meghalni!” Ezeket meghalván a haldokló vezér így szól: „Csoda-dolog feleim, hogy azért magasztaltok, mit nem magamnak, hanem vagy a szerencsének, vagy vitézeim bátor szívének köszönhetek. Ha holtom után dicsérni akartok, olyakért dicsérjete, miket magam tettem: hogy éltemben hazámat mindenkoron szerettem, hogy éltem napjában senki fiával igazságtalanságot nem tettem. Álljon elé azon özvegy, ki én miattam gyászba

öltözött volna; álljon elé, ki szemembe mondja, hogy valaha hazám ellen dolgoztam volna!”

Erdélyi Ján. (1814—1868.)

Kár, šteta je; — meghalni, umrijeti; — vitéz, junak; — vár, tvrđava; — bús, žalostan; — levert, snužden; — kép, arcz, lice; — sugdosni, šaptati; — kormányzó, upravitelj, gubernator; — vezér, vojvoda; — meghallani, hallani, slušati, — haldokló, umirući; — csodadolog, čudo, čudno je; — feleim, moji drugovi (od fél, polovica); — magasztalni, slaviti; — szerencse, sreća; — bátor, hrabar; — köszönni, zahvaliti; — holtom, moja smrt (particip perfekta na mjesto imenice); — dicsérni, hvaliti; — senki fia, niko (doslovce: sin nikoga); — igazságtalanság, nepravедnost; — eléállani, pristupiti; — özvegy, udovica; — gyászba öltözni, obući se u crninu; — szembe mondani, u lice reći.

5.

A domb és a hegy.

Egy fákkal és mindenféle szép zöld növényekkel s virágokkal ékesített domb éppen egy kopasz terméketlen hegy mellett feküdt.

A domb többször szánakozó kevélységgel tekintett a kopár hegyre, de leginkább akkor, a midőn nap fölkeltevel gyémánt fényvel ragyogtak a harmatcseppek gyönyörű virányain.

Oh! kiáltott ilyenkor a domb, mily pompás az én öltözetem; a harmadecseppek, miként csillogó drágakövek ékesítik azt! A nyáj és a pásztor egyiránt örülnek nekem. Te hideg, kopár hegy, hogyan kell neked szégyenkezned előttem! Mily terméketlen vagy te! Egy báránynak is éhen kellene vesznie rajtad!

A hegy nyugadt maradt; nem válaszolt semmit. Hanem egy bányász, ki a hiú, dicsekvő szavakat halá, ezeket mondá:

Te bárgyú, képzelődő domb! Azt gondolod-e, hogy a ruha teszi az embert, mint azt az együgyűek közül sokan gondolják? Én mindkettőtök belsejét áttúrtam s benned nem találtam semmit, a mi említésre méltó volna! Hanem a hegy belseje, melynek külsejéről te oly megvetőleg nyilatkoznál, tele van a legfinomabb arannyal és ezüsttel.

A bámész világ gyakran csak a külsőt tekinti, de az értelmes ember előtt valódi értéke csak a benső kincseknek lehet.

Fáy A.

Domb, brežuljak; — hegy, brijeg; — mindenféle svakojaki; — ékesíteni, nakititi; — éppen, baš; — kopasz, ćelav, gol; — terméketlen, neplodiv; — szánozkodni, sažaliti; — kevélység, bahatosť; — kopár, gol, neplodiv; — gyémánt, alemkamen; — ragyogni, sjati; — harmatcsepp, kapljica rose; — virány, njiva, polje; — kiáltani, vikati; — öltözet, odijelo; — csillogni, bliskati se; — drágakő, dragulj; — egyiránt, na isti način; — nyáj, stado; — szégyenkezni (ik), stiditi se; — éhen veszni, poginuti od gladi; — nyugodt, miran; — válaszolni, odgovoriti; — bányász, rudar; — hiú, tašt; — bárgyú, bedast; — képzelődő, ohol; — együgyű, benav, benast; — áttúrni, preroviti; — említésre méltó, spomena vrijedan; — nyilatkozni (ik), izraziti se; — megvetőleg, prezirno; — tele, pun; — finom, fin; — arany, zlato; — ezüst, srebro; — bámész, začuden; — tekinteni, pogledati; — értelmes, pametan; — valódi, pravi; — érték, vrijednost; — kincs, blago.

6.

A koldús gyermek.

Az apját leütötte a hajókötel; a vízbe fuladt. Az anyja mosóné volt; éjszakai munkában meghűtötte magát, forró lázt kapott, meghalt. A kis fiú egyedül maradt — és még alig volt négy esztendő.

Mikor az anyját is kivitték a temetőbe, a kis fiú elgondolta magában: „Már most ki fogja nekem mondani: kedves kis fiam? Ki fog nekem kenyeret adni reggel, este? Ki vet nekem ezután ágyat, ki ad rám tisztát, ha elszennyesedem, ki vesz az ölébe, ki csókolgat meg, hogyha valamim fáj?”

A szomszédok is elköltöztek, ki ide, ki oda; idegenek jöttek a régiek helyére; kikenél ha megjelent a kis fiú, ha bekérezkedett ajtójokon, azt kérdezték tőle: „Mit akarsz? mit keressz itt? takarodjál innen!”

Ei is takarodott szegény, kiment az utcára, a hol senkit sem ismert; megállt egy szögletnél szépen, s úgy nézett a jövőmenő emberek szemébe: nem hasonlított valaki az ő apjához, az ő anyjához? hogy azt megszólíthatná. Hiába nézte azokat; az embereknek más dolguk van, mint az ögyelgő gyermekekre ügyelni. A ki mai világban akar valamit kapni, annak ki kell nyitni a száját. Az igazi koldús gyermek jobban érti mesterségét; az utánok szalad a cifra uraknak, hozzájuk keni-feni magát piszkos czondráival; azok aztán csakhogy megszabadulhassanak tőle, vetnek neki valamit. Az olyan koldús, a ki csak sírni tud, meghalhat éhen.

Meg is halt volna éhen a kis fiú mindjárt az első két napon, ha egy jámbor öreg gyümölcsáruló asszony nem árult volna ott azon a szögleten, a melyikhez ő szegődött. Ez csak elnézte, mit ácsorog az a kis fiú ottan olyan sokáig. Talán bizony lopni akar? — Mikor aztán látta, hogy estig nem mozdul onnan, megszánta. Kiválasztott számára egy ütődött almát: „Nesze fogjad! hanem aztán már most eredj haza!”

A kis fiú hozzá volt szoktatva a szófogadáshoz, s a hogy mondták neki: menjen haza, szépen elindult haza.

Akkor pedig már este volt, és este nagy városban minden ajtó be van zárva. A kis árva fiú úgy elsirdogált magában, mikor elgondolta, hogy neki sehova sem lehet

bemenni; ő rá sehol sem vártak; az ő számára sehol sem vetettek ágyat.

Aztán összehúzta magát egy kapu szögletében, s ott nagy sírva elaludt; álmában megölelgette azt a követ, mely olyan jó volt, hogy gyenge tagjait a szél ellen védelmezte, s azt mondta neki: „Édes anyám!”

Éjszaka is sokszor fölébredt, mikor úgy fujt a hideg szél, s nyögve fordult másik oldalára, mikor olyan kemény volt az ágya.

Másnap megint fölkereste a jó kofaasszonyt, ki látva, hogy olyan bús szegényke, ismét neki adta ételmaradékát.

Harmad nap, negyed nap megint ott találta a jó öreg asszonyt. Ötöd nap pedig hiába várt rá a szögleten; sokan jöttek-mentek az utcán, még többen, mint máskor, csak az öreg nem jött.

A kis árva fiú végre megkérdezé egy féllábú koldústól, (nagyobb urat nem mert megszólítani):

„Hol van most a jó néne?”

„Ma nem fog itt árulni, fiam! felelt neki a koldús, mert ma ünnep van.”

„De hát miért van ünnep?”

„Mert ma született a Jézus; látod, kis fiam, hogy mennek az emberek a templomba.”

A hová annyian mennek, oda tán neki is szabad bemenni, gondolá a kis árva, s hogyan örült, hogy ebből a nagy-nagy házból, melynél szebb háza senkinek sincsen, nem utasítják ki, nem kergetik el, nem kérdik tőle: mit akar itten? hanem engedik ott gyönyörködni abban a sok szép énekben s ellenni a sok szép öltözetű úr között.

Valami nagy tiszteletre méltó ember aztán sokat beszélt a népnek; elmondá, hogyan született a kis Jézus jászolban, pásztorok között; hogy élt szegénységben, nyomorúságban, s hogy szerette azután is a kis gyermekeket mindig.

Úgy elhallgatta volna napestig, a mit ez a tiszteletre méltó férfiú beszélt.

Egész estig mindig talált templomot nyitva; este azután azt is becsukták s ő ismét az utcán maradt.

Annyi ablak volt kivilágítva, az utcákon fényes hintók robogtak alá s fel, ragyogó boltablakokban fenyőfák voltak kitéve, égő viaszgyergyákkal, csukor-angyalkákkal, piczike bölcsőkkel — ezekben aludt a kis Jézus.

A kis árva úgy el tudta azokat nézni.

Mosolygó asszonyságok jöttek a boltokba, vásároltak azokból a tündéri szépségekből, kiki vitte haza kis fiának, kis leányának — a mit a kis Jézus küldött nekik.

Olyan szép a kis Jézus születése napja!

Csak oly hideg ne volna ezen a napon! Jó azoknak, kik meleg kályha mellett, édes anyjok kebelén hallgatják a szél süvöltését; — de ki nem tudja: hová menjen haza ilyen zord időben? . . . !

Ismét csak visszatért a templom ajtajához, ott letérdelt, kis kezeit összetéve.

„Édes Jézuska! a ki úgy szereted a gyermekeket, ha volna szükséged olyan kis szolgára, a milyen én vagyok, vennél engemet magadhoz . . . !”

S a nagy Megváltó meghallá kis szolgája kérését és elvette őt magához, a kit senki sem tartott magáénak a földön. Ott elaludt a kis gyermek és fölébredt — a mennyországban . . .

Ti, kik vigadtak és örültök szent karácsony napján, emlékezzetek meg azokról, a kik éheznek és szomorkodnak . . .

Jókai Mór. (1825.—1902.)

7.

Kötél áztatva jó.

Irta Jókai Mór.

Azt beszélik Borsos István uramról, hogy ő nagyon okos ember mindig, a mikor nem iszik.

Ez ugyan vakmerő állítás, miután a borban igazság és bölcsesség van; a ki bort iszik, az idegen nyelveken beszél s mindenféle tudományokból bevesz, a bortól az ember verseket tanul írni, a bortól a gyáva bátorságot tanul, a csizmadia politizálni, a politikus csizmát varni; sőt vannak egyáltalában olyan természetek, a kik csak akkor értenek igazán a maguk hivatásához, a mikor illő mértéke által e háladatos nedvnek elmetehetségeiket felfrissítik. Meglehet azonban, hogy Borsos István uramnál ez a megfordított viszony a természet különös játéka volt; ő csak addig volt bölcs ember, a míg meg nem nézte: mi van a pohárban? mihelyt azon átesett, nem lehetett vele bírni; házsártos kötözkedő lett, pörölt, verekedett; pedig különben olyan jámbor ember volt, mint a bárány. Az ismerősei már azt az elménczséget csinálták rája, hogy „dél előtt Borsos, délután Paprikás.”

De ki volt hát Borsos uram? hogy ilyen nagyon meg kell róla tudni milyen volt? hogyan volt?

No ugyan látszik rajtad, tisztelt olvasó, hogy nem vagy Komáromba való, különben nem kérdeznéd, hogy kicsoda Borsos István uram?

Hát nem ismernéd azt a derék, szálas hajdukáplárt, ki a városháza előtt szokott strázsálni minden kedden s csütörtökön zöld dolmányban, kék nadrágban, sárga zsinórral kihányva; a legmagasabb legény valamennyi városhajdu között. A bajusza is úgy áll kétfelé, mint a lud lelke, a kit a nyárson keresztül szoktak ütni. Ő szokta a tekintetes főbíró urat a szesszióból hazakisérni mindig s a vendégeket ő hívogatja össze, mikor a Füzitőn nagy halebédeket adnak a magisz-

trátus urai. Ő ül a bakon, mikor a város kocsija utazik valahova azzal a szép négy lóval okulátára, vagy deputációba. Enyje, hát azt sem láttad, mikor a piaczon a kofák kosaraiból kiforgatja az éretlen baraczkot? Félnék ám tőle nagyon! No, vagy mikor Űrnapja van s körülhordozzák a templomi zászlókat, hát akkor nem emlékezel arra a hatalmas férfira, a ki a lobogó mentében, csattogó tarsolyás karddal, forgó kokárdával szokott menni a főtisztelendő úr előtt, s viszi az egyik ezüstnyelű lámpást? No, ez a Borsos István, a kiről beszélek. Ha pedig mindezekre nem emlékeznél, az annak tanúsága, hogy soha sem laktál Komáromban, a mi persze nem a te hibád.

Borsos István uram a legjobb ember volt a világon, a milyet csak ismerni lehet. No, hogy esténként mindig kótyagos fővel szokott hazamenni, az igaz; meg, hogy a feleségét rendesen megveregette, az is igaz! hanem egyéb hibáját azután keresve sem lehetett feltalálni.

Egyszer — éppen a kukoriczatöréskor történt — úgy emlékezem rá, mintha tegnap esett volna, abban az esztendőben, a mikor a kálvinista toronyba felhúzták az új harangokat . . . tekintetes Komárom vármegye nagy ünnepélyhez készült: a főispán urat iktatták be, a mit magyarul úgy hínak, hogy instelláció.

Jajh, milyen pompa volt az, milyen fényesség az egész városban; az egész nemesség lóháton jött be a Vág-utcán végig, nagy zászlókat vittek elől, tele pántlikákkal, koszorúkkal; a tekintetes főbiró urak vezették a járásokat az esküdt urakkal, ki piros, ki világoskék mentében, sujtásos dolmányban; volt ott egy úr, a kinek csupa aranyóra volt mindenik gombja helyében, a másíknak meg a kengyelvasa is csupa merő ezüst: maga pedig a főispán úr egy pompás aranyos hintóban jött, mellette tizenkét úri lovas, olyan szépek, hogy nem lehet azt leírni. Az utczákon kétfelől pedig, egész a vármegyeház kapujáig, ott álltak a czéhek felállítva

sorban a maguk zászlóikkal; hat ember kellett a takács-czéh zászlaját emelni, nyolcz a molnárokét, a csizma-diáknál sem birta el kevesebb öt mesternél; az egyik piros selyemből volt, a másik kékes szürkéből s száz, meg száz szalag lobogott mindegyiken, mert valahány leány férjhez ment a városban valami mesteremberhez, szokás volt, hogy a czéh zászlójára egy szalagot ajándékozzon. Képzeltetni azt a sok szalagot! Hát még azután az iskolás gyerekek, a mint hosszában fel voltak állítva az iskolák előtt, hát még a cigányok, piros öltözetben, meg a polgárok zenekarai pofoncsapott kalapokban! Soha sem láttak Komáromban ilyen dolgot többet!

Hanem mindez a sok szép csak azután való nap történt, hogy Borsos István uram este a nagy szaladgálásból hazavetődött a maga családi tűzhelyéhez, a hol várta őt a kész vacsora, melynél a vidám és jámbor menyecske, ki mindenben férje kedvét szokta keresni, addig meg sem jelent, a míg István maga jól nem lakott, s csak azután szokott maga is leülni az asztalhoz s a maradékhoz látni.

— Hát, te asszony, mondd csak, hol jártál egész nap? kérdé István, tekintélyes mogorvasággal tehénkedve az asztalra.

— Hát megnéztem a sok luminácziót (értsd: illuminácziót) az egész városban, a mit holnapra csinálnak. Jaj, hallja kend, mennyi szépség lesz ott! A Vág-Duna hidjánál van csinálva egy nagy, nagy kapu zöld ágakból és zászlókból, azután meg fényes papirosból.

— Hallgass! Jobban tudom én, hogy miből van! Hiszen én csináltam.

Az asszony engedett és folytatá:

— Aztán a városház falai ki vannak rakva nagy betűkkel, lámpásokkal . . .

— Nekem mondd? Hiszen én magam csináltam azt mind. Mit értesz te ahhoz? Diákul van.

— Azután a Szent János kápolnája előtt . . .

— Láttam azt is no, minek beszélsz róla?

— De azt nem látta kend, hogy a zsidók milyen diadalkaput csinálnak a Vármegye-utczá végén?

— Zsidók? szólt fitymálva Borsos István uram. Ugyan már mit csinálnak a zsidók no?

— Hajh! az lesz még csak a szép; — kapott is rajta Örszik asszony, hogy mégis végtére valami új dolgot mondhat urának. Selyemből lesz a teteje, bársonyból az alja, csupa ezüst, arany minden czafrang rajta, minden lámpás kék, meg piros kristályba téve.

— Micsoda! kiálta fel István uram, kit ez a magasztalás kezdett ingerelni; hát ki engedte meg a zsidóknak, hogy olyant csináljanak?

— Hisz a vármegye fundusán vannak, kuriális funduson, feleselt a menyecske; ott a város nem parancsol.

Ez a derogálása a városi auktoritásnak teljesen felbosszantá Borsos uramat. Most már Paprikás volt.

— Azt nekem ne mondd, hogy a zsidók selyemdiadalivet csinálnak, azt csak a bolondnak mondd, én pedig bolond nem vagyok.

— Már pedig én magam szemeimmel láttam; egy vég selyem, egy vég bársony lóg a földig.

— Jeges teringette! Hát bolond vagyok én, hogy én nekem mered azt mondani? Hát bolond vagyok én? Mondta azt nekem valaki tizenhat esztendő alatt, hogy a tekintetes nemes várost szolgálom, hogy én bolond vagyok? A zsidók nem csinálhatnak selyemdiadalivet, mert nincs az egész országban annyi selyem, a mennyi oda elég volna; azután meg a zsidóknak semmi közük az instellációkhoz, mert csak a keresztyének kapnak főispánt; meg aztán, mikor a tekintetes nemes városnak elég papirosból és zöldágból csinálni diadalivet, hát akkor hol vennék a zsidók a selymet; de még meg se engednék nekik. Tudod-e?

— Már pedig én a tulajdon szemeimmel láttam, még a selymet meg is tapogattam.

— Hát akkor én bolond vagyok? orditá az asztal közepére ütve Borsos uram. Micsoda istentelen asszony az, a ki az urát erőnek erejével bolondnak csinálja. No, megállj te, te pokolra termett, majd megtanítlak én tégedet, hogy hiresztelje ki egy asszony az urát bolondnak. Hol egy kötél?

A jámbor asszony most bánta csak meg, hogy az illuminációról beszélt; szerencsére a ruhaszáritó kötél ott kinn az udvaron az egyik szederfától a másikhoz volt kötve; s míg azt onnan Borsos uram nagy kínnal leoldogatta, ideje maradt ajtót-ablakot bezárni és eltorlaszolni, ilyenformán kinn rekesztvén a fenyegetőző férjet.

Borsos uram meglévén a kötéllal s nem tudván bemenni az ajtón, képzelhetni micsoda pogány dörömbözést mivelt azon; összefutott a lármára az egész utca népe.

A nénémasszonyék, a bátyámuramék csittitották, engesztelték a haragba jött férfiút, a mitől az még szilajabb lett; esküdött mennyre-földre, hogy szétszedi a házat, úgy veszi ki belőle a feleségét; mégis megveri szörnyen; abból neki senki sem parancsol, mert a ház is az övé, meg a feleség is; hát ő neki senki se beszéljen.

A mint így az összeröffent nénémasszonyék húzák, vonják, csillapítják, odavetődik a lármára Galgó szomszéd.

Galgó szomszéd belső ember volt: harangozó volt. Nem csuda, ha több esze volt, mint másnak.

— Hát mi baj, szomszéd uram? mi baj? kérdi résztvevő tekintettel Borsos István uramtól; mit vesződik kegyelmed azzal a sok asszonynéppel?

— Mi bajom van? Hát, hogyne volna bajom? Az a bajom van, hogy a feleségem engem bolondnak tart. Mikor azt meri szemembe mondani, hogy a zsidóknak selyemből lesz a diadalívük, meg bársonyból. Hát bolond vagyok én, mi? vagy ökor vagy ló?

— Ki meri azt mondani kegyelmedről: Borsos uram ló? Borsos uram ökor? Én verem meg azt, nem kegyelmed.

— Hát a feleségem, az istentelen asszony. De törjem csak be az ajtót, majd megmutatom én, hogy ki a bolond?

— Azt ugyan jól teszi kegyelmed, biztatá Galgó szomszéd István gazdát; meg kell verni az asszonyt, ha valamit vét; pénz olvasva, az asszony verve jó. Én is segítek kegyelmednek. Hát mivel akarja kegyelmed megverni? Ezzel a hitvány kötéllel? Ér is az valamit így, hisz ez száraz. Ezzel nem fáj az ütés, csak csattog. Hét bőre van az asszony-személynek, fel sem veszi a száraz kötelet. No nézze csak kegyelmed.

Azzal Galgó szomszéd megfogja a kötel másik végét; próbabizonyosság kedvéért a maga hátára ütött vele egyet-kicsit, Borsos szomszédra is kettőt-nagyot.

— No úgy-e, hogy nem fáj?

— Nem ám! bizonyítá István, pedig bizony fájt az.

— Nem így kell bánni az asszonynéppel. Mert az megszokja és aztán fel sem veszi. Tanulja meg azt kegyelmed tőlem: mikor én meg akarom verni a feleségemet, előbb beáztatom a kötelet jól sós vízbe; ott ázik estétől reggelig, egy egész éjszakán át; akkor lehet azután vele verekedni; tudom, hogy a kit egyszer megverek vele, soha sem kívánja többet.

Borsos István uramnak nagy világosság támadt a fejében.

— Helyesen beszél a szomszéd. Egész igazsága van. Azért nem veszi semmibe az én feleségem a verést. S nem sír, mikor ütöm, sem a szomszédnak nem panaszkodik, még csak haza sem szökik az anyjához soha. Mert nem fáj neki. No megállj, megtanultam már a módját. Már máskép lesz az ezután! Hol a sajtár?

Galgó szomszéd előkereste neki a sajtárt, tele is merítette vízzel, abba aztán beleáztatták a kötelet.

— Már most csak sőt még bele egy marokkal, hogy szívós legyen. Így ni! Holnap reggelig hadd ázzék itt ez a kötél, addig feküdjék fel szomszéd a padlásra; ne féljen: majd felköltöm én jókor, s úgy elverjük közakarattal azt a gonosz asszonyt, hogy példát vehet róla valamennyi.

— Ez a becsületes ember, ni! szólt István gazda, Galgó szomszédot megölelgetve. Nem hijába belső ember, látszik, hogy igaz ember. No, ha valaha baja lesz a városháznál, ha valaha be találják csukni, csak nekem szóljon; soha sem felejttem el, hogy igazságomban pártomat fogta. Azt a kötelet el ne lopja valaki! Azután reggel korán, tudja kegyelmed, a mikor a kakas másodszor kukorít.

— Itt leszek, itt leszek! bizonyozott Galgó szomszéd, betuszkolva Borsos uramat a fáskamrába s lefektetve őt szépen a hárságyra, a hol el is szunnyadt szépen.

Győztek a kakasok kukorítani, a míg Borsos uram ott a sötét kamrában felébredt. Galgó szomszéd be is harangozott, vissza is jött, mire fel birta költeni nagy czibálásokkal.

— No, szomszéd, ugyan jól megázott az éjjel a kötél!

— Micsoda kötél? kérdezi Borsos uram, aki hirtelenében azt képzelte, hogy beesett a toronyba az eső s a harangkötél ázott meg.

— Hát amivel a kegyelmed feleségét meg akarjuk verni.

— Az én feleségemet?! kiáltá Borsos uram felpattanva. Azt szeretném csak látni, hogy ki akarja az én feleségemet megverni?

Galgó szomszéd elnevette magát, Borsos uram pedig haragudott.

— Ilyen tréfákkal ne jöjjön nekem, Galgó uram, korán reggel, mert amily igaz, hogy Galgó uram belső

ember, olyan igaz, hogy ha megkapom a pruszlik gallérját, mindjárt külső ember lesz erről az udvarról, csak nekem arról beszéljen, hogy a feleségemet megverjük. Mikor olyan asszony nincs több a városban. Azután soha egy újjal sem nyúltam hozzá, a mióta összekerültünk . . .

Erre a beszédre az asszony is kijött, hozta a jó szívvidámító pálinkát jó puha cipóval, letette a malomkőasztalra, a szederfa alá. A két szomszéd ivott egyet barátságpohárnak, másikat egymás egészségére, harmadszor azokért az áldott jó asszonyokért, akik az uraikat úgy becsülik, mint Borsosné asszonyom.

— Azután ma reggel meg kell nézni a parádét, — mondá Borsos uram Galgó szomszédnak, ez meglevén, — mert ami ma lesz, azt nem látja Galgó uram ebben a pulykanyomos világban többet. Még a zsidóknak is olyan magas diadalívök lesz, hogy a kegyelmetek tornya elsétálhatna alatta. Úgy-e, asszony, te magad láttad? S végtől-végig be lesz vonva virágos selyemmel és metszett bársonnyal, úgy-e, asszony? Minden irás igazi aranyból, ezüstből! Elhigyje, Galgó uram, mert a feleségem látta. Estére azután együtt vacsorálunk s együtt nézzük meg az illuminációt.

A minthogy úgy is történt nagy örömben és vigaságban.

8.

János diák.

Irta Benedek Elek.

Volt egyszer egy szegény ember s annak egy fia. Nem volt ennek a szegény embernek semmije a föld kerektségén, de a fiát mégis diák-iskolába járatta. Gondolta: ha nagy szegénységgel is, majd csak kijárja a diákiskolát a fia, aztán még nagy úr is lehet belőle. Hiszen diákból minden lehet. De a szegény ember nem érhetette örömét annak, hogy fiából nagy

úr legyen. Egy nagy betegség leverte lábáról, ágyba került. Haza hívatta a fiát az iskolából s azt mondta neki:

— Na, Ielkem, gyermekem, Isten úgy rendelte, hogy én meghaljak. Szegény vagyok, mint a templom egere, nem hagyhatok reád semmit, csak egy jó tanácsot: akár merre jársz az életben, ha egy bolhánál többet érőt találsz az uton, vedd fel s tedd el, mert nem tudod, mi hasznát veheted majd. Az Isten áldjon meg.

Azzal a szegény ember fálnak fordult s meghalt.

Na, te, szegény János diák, — mert közbe legyen mondva: Jánosnak hívták a fiút — most már elmehetsz, a merre a szemed lát. Gondolta, ő bizony nem megy vissza az iskolába, mert ott könyv nélkül nem tanulhat, már pedig nincs többé, aki neki könyvet vegyen. Elmegy világgá, szerencsét próbál. Nem sokáig gondolkozott: úgy, ahogy volt, elindult. Hát, hogy a faluból kiér, az út közepén egy marék borsót talál.

Mondja magában: *Szegényi Könyvtár*

— Ez is többet ér egy bolhánál, fölszedem, ki tudja, hogy mi hasznát veszem még. — Fölszedte a borsót, zsebébe tette s ment tovább. Addig ment, mendegélt, míg éppen a király városába nem ért. Egyenest beállított a királyhoz. Szerencsés jó napot kívánt a királynak, elmondta, hogy ki s mi ő, s megkérte szépen ő felségét: adjon az éjjelre szállást, s ha nem esik terhére, egy kevés utiköltséget.

— Jól van, — mondá a király — csak maradj itt éjjelre, aztán holnap majd utravalót is kapsz, te szegény diák.

Azzal János diákot elvezették a szobájába. De a királyné meglátta az ügyes fiút s megkérdezte a királyt:

— Ugyan, ki ez a fiú, akinek szállást adtál?

— E bizony, feleség, egy szegény diák.

— Igazán? Na én nem hiszem, hogy diák volna.

Bizonyosan valamelyik diáknak öltözött királyfi, aki megnézni jött a leányunkat.

Eleget mondta a király, hogy az nem lehet: a királynét nem lehetett meggyőzni. Abban egyeztek meg, hogy próbára teszik a diákat. Kemény, rossz ágyat vettetnek a számára s ha mégis hamar elalszik, akkor diák; ha pedig nem tud elaludni, akkor csakugyan királyfi. Úgy tettek, amint megegyeztek. Egy inast pedig az ablakhoz állítottak, hogy leskelődjék.

Bemegy János diák a szobájába, vetkeződni kezd, de amint a kabátját levette, a borsó kiömlött a zsebéből s szétgurult az ágyon. Egész éjjel azzal veszkődött, hogy összeszedje a borsót, de mikor lefeküdt, még mindig volt valahol egy borsó, ami sértse a testét. Nem tudott elaludni.

Reggel jelenti az inas a királynak, hogy a vendég egész éjjel nem aludott, folyton-folyvást az ágyát igazgatta. A király megkérdezte János diákot is.

— Hát, öcsém, hogy aludtál?

— Köszönöm kérdését, felséges királyom, cudarul, de én vagyok oka.

— Ehe — gondolta a király — mégis királyfi lehet. Bizonyosan azért ő az oka, mert nem mondta meg, hogy ki s mi. Pedig akkor jó ágyat kapott volna.

János diák tovább akart menni, de a király ott marasztotta következő éjjelre is. Most már olyan ágyat vetettek a számára, a milyenben maga a király szokott aludni. Bezzeg most aludt egész éjjel mint a bunda. Igen ám, mert a borsót a zsebkendőjébe kötötte, hogy ismét ki ne ömölhessék.

Reggel az inas jelenti a királynak, hogy a vendég egész éjjel meg sem moccant, olyan jól aludt.

— Na, öcsém, hogy aludtál? kérdezte a király Jánost is.

— Mint egy király, felséges uram, — mondá János diák.

— Ehe, — gondolta a király, — mégis csak királyfi lesz ez, mert azt is tudja, hogy alszik egy király.

Mondja a feleségének a dolgot.

— Ugy-e, hogy megmondtam. Hej, amit ez a két szem lát, az meg van látva. Hallod-e, ez a fiú éppen jó volna a mi leányunknak! Nem olyan kényes, mint a többi királyúrfi.

Hát jól van, — mondá a király — teljék kedved.

Még az nap összehozták János diákot a királykisasszonnyal, s ez bizony egy szikrát sem ellenkezett, mikor az apja azt mondta: — legyetek egymásé, ásó, kapa s a nagy harang válasszon el.

János diáknak szeme-szája tátva maradt a nagy csudálkozástól, de gondolta: ha az Isten úgy rendelte, legyen úgy. Hát királyfi lesz s annyi! Olyan lakodalmat csaptak, hogy no! . . . Két hétig tartott s még a sánták is táncra kerekedtek.

Telt, mult az idő. Egyszer azt mondja a király:

— Na, vöm uram, mikor megyünk a kelmed országába?

— Hej! Megijedt János diák. Mi lesz most az ő fejével! Kitudódik, hogy csakugyan egy szegény diák. De mi volt mit tenni, utra kellett kelni. Gondolta, majd valahol utközben megszökik, aztán kereshetik őt is, meg az országát is.

Azt felelte hát az apósának:

— Mehetünk, apám uram, a mikor tetszik.

Még az nap utra kerekedtek, még pedig tizenkét hintón, mert a mi nagy úr volt az udvarnál, az mind látni akarta János diák országát. Hét nap és hét éjjel folyton mentek, de még mindig nem értek a János diák országába. Gondolja János: Már most elég volt az utazásból, megszökik. Pedig, hej, de nehezen esett megválni a feleségétől! Mert szép volt, jó volt a felesége, adott volna hét országot is érte, ha lett volna. Nyolcadik nap este egy nagy rengetegbe értek s mig

a felesége szundikált, leszökött a hintóból s eltűnt a sűrűségben. A hogy a sűrűségbe lépett, eléje áll egy hétfejű sárkány s megszólítja:

— Hová, háová, öcsém uram?

— Ó, ne is kérdezd, édes sárkány uram, nagy az én bajom. Eressz engem, hadd menjek világga.

— De hátha én segíthetek a bajodon?

János diák elbeszélte a történetét.

Na látod, hogy segíthetek rajtad. Van nekem az erdő tulsó részén egy kakas-sarkon forgó aranyváram. Menj bele bátran, telepedj le ott s mondjad, hogy a tied. Ott addig maradhatsz, míg a vár forogni nem kezd, de akkor aztán fuss belőle, mert különben vége az életednek.

Hej, megörült János diák! Bánja is ő, ha két napig maradhat is ott, csak egyszer azt mondhasa a feleségének: ez az én váram. Szépen megköszönte a sárkány szivességét, aztán megfutamodott, hamarosan utólérte a hintót s úgy beleült, hogy a felesége észre sem vette. Egész éjjel mentek s mire kivirradt, János diák meglátja a kakassarkon forgó aranyvárat.

— Na, feleség, ébredj, itt az én váram.

Főlnyitja szemét az asszony s amint meglátja a várat, összezsapja kezét bámulatában.

— Jaj, de szép vár, jaj de szép! soha még ilyet nem láttam.

Örült a vén király is, meg a felesége is, de még az udvarbeliek is. Mindenki azt mondta, hogy még ilyen szép várat nem láttak, mióta erre a világra születtek.

Még csak itt csaptak igazi dáridót. Éppen hetven napig ettek, ittak, táncoltak. Akkor aztán a vén király felcihelődött pereputyostól, Istennek ajánlották a fiatalokat s hazaindultak, hadd éljen magában a fiatal pár.

De János diáknak nem volt nyugodalma. Majd eljön a hétfejű sárkány s akkor aztán vége lesz a nagy

uraságnak. Éjjel-nappal tünődött, évelődött, de a feleség hiába kérdezte, nem mondta meg okát nagy szomorúságának. Egyszer aztán — szervusz, világ! — csak forogni kezdett a vár.

Hej, édes Istenem, vége a világnak: jön a sárkány! Most már ki a várból, ha az életed kedves, János diák.

Fut a feleségeért, hogy vigye magával, de nem találja. Keresi mindenfelé, a felesége nincs. Amint egyik szobából fut a másikba, csak elébe áll egy vén asszony.

Kérdi a vén asszony:

— Hová futsz, János diák?

— Hát, te tudod, hogy ki s mi vagyok?

— Tudom hát.

— Na, ha tudod, akkor azt is tudod, hová futok s miért futok.

— Tudom, csak állj meg s ne fuss. A feleséged alszik most, ne háborgasd. A sárkánynak még hét-ezer mértföldet kell jönni, amig ide ér. Addig még segíthetsz magadon. Hamar süttesd egy fehér cipót. De hétszer gyujtass be a kemencébe, s mind a hétszer süttesd meg a cipót. Akkor aztán tedd ki a vár kapuja fölé, a sárkányt majd nem ereszti be a cipó.

János diák hitt is, nem is ebben az ördögösségben, de mit csináljon, megpróbálja. Hirtelen tésztát gyúrat, begyújtat a kemencébe. Mig a sárkány ezer mértföldet haladt, a cipó kisült egyszer. Mire hétezer mértföldet haladt a sárkány, a cipó éppen hétszer sült ki. Akkor kitette a vár kapuja fölé! Hát éppen jön a sárkány. De ahogy be akar lépni a kapun, megszólal a cipó:

— Hé, megállj, hé! itt nem szabad a bejárás.

Fölnéz a sárkány s kérdi:

— Hát ki meri mondani nekem azt, mikor én vagyok ennek a várnak az ura?

Felelt a cipó:

— Én, a hétszer sült cipó. Ha be akarsz jönni, essél át mindazon, amin én már átestem.

— Mit beszélsz te?

— Azt, hogy előbb vessenek el a földbe, ott rothadj el, aztán arassanak le, csépeljenek ki, öröljenek meg, gyúrjanak meg tésztának s hétszer süssenek meg, mint engem.

— Engem-e, te!? — kiáltott a sárkány, — inkább sohase lássam a váramat.

Nem is látta többé, mert mérgében mindjárt szétrepedt.

János diák pedig egész életére ott maradhatott a kakassarkon forgó aranyvárában, többé senki sem háborgatta. Még máig is él, ha meg nem halt.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

II. Pjesme. Költemények.

1. Szózat.

1.

Hazádnak rendületlenül
Légy hive, oh magyar!
Bölcsöd ez s majdan sírod is,
Mely ápol s eltakar.

2.

A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely;
Aldjon vagy verjen sors keze,
Itt élned, halnod kell.

3.

Ez a föld, melyen annyiszor
Apáid vére folyt;
Ez, melyhez minden szent nevet
Egy ezred év csatolt.

4.

Itt küzdenek honért a hős
Árpádnak hadai;
Itt törtek össze rabját
Hunyadnak karjai.

5.

Szabadság! itten hordozák
Véres zászlóidat,
S elhullanak legjobbjaink
A hosszú harcz alatt.

6.

És annyi balszerencse közt,
Oly sok vizsály után,
Megfogyva bár, de törve nem,
Él nemzet e hazán.

7.

S népek hazája, nagy világ!
Hozzád bátran kiált:
„Egy ezredévi szenvedés
Kér élted vagy halált!”

8.

Az nem lehet, hogy annyi szív
Hiába onta vért,
S keservben annyi hű kebel
Szakadt meg a honért.

9.

Az nem lehet, hogy ész, erő,
És oly szent akarat
Hiába sorvadozzanak
Egy átok-súly alatt.

10.

Még jőni kell, még jőni fog
Egy jobb kor, mely után
Buzgó imádság epedez
Százvezrek ajakán.

11.

Vagy jőni fog, ha jőni kell,
A nagyszerű halál.
Hol a temetkezés fölött
Egy ország vérben áll.

12.

S a sirt, hol nemzet sülyed el,
Népek veszik körül,
S az ember millióinak
Szemében gyász-köny ül.

13.

Légy hive rendületlenül
Hazádnak, oh magyar :
Ez éltetőd, s ha elbukál,
Hantjával ez takar.

14.

A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely;
Áldjon vagy verjen sors keze
Itt élned, halnod kell.

Vörösmarty Mihály. (1890—1895.)

Szózat, poziv; — 1. Bölcső, kolijevka, zipka; — eltakarni, pokriti. — 2. Számodra, za tebe; — sors, sudbina. — 3. Annyiszor, toliko puta; — csatolni, vezati. — 4. Honért, za domovinu; — rabiga, ropski jaram. — 5. Zászló, zastava. — 6. Balszerencse, nesreća; — viszály, razdor; — megfogyni, malaksati; — e hazán, u ovoj domovini. — 7. Bátran, punim pravom. — 8. Vért ontani, krv proljevati; — kebel, grudi. — 9. Átoksúly, teška kletva. — 12. Gyász-köny, suza sažaljenja.

Ova pjesma narodna je himna madžarskoga naroda, koja se u Madžarskoj svakom svečanom sgodom pjeva.

2. Szülőföldemen.

1.

Itt születtem én ezen e tájon
Az alföldi szép nagy rónaságon,
Ez a város születésem helye.
Mintha dajkám dalával vón tele;
Most is hallom e dalt elhangzott
bár;
„Cserebogár, sárga cserebogár.“

2.

Úgy mentem el innen, mint kis
gyermek.
És mint meglelt ember, úgy
jöttem meg.
Hejh azóta húsz esztendő telt el
Megrakodva búval és örömmel...
Húsz esztendő... az idő hogy
eljár!
„Cserebogár, sárga cserebogár.“

3.

Hol vagytok, ti régi játszó társak?
Közületek csak egyet is lássak.
Foglaltok helyet itt mellettem.
Hadd felejtsem el, hogy férfi
lettem,
Hogy vállamon huszonöt év van
már...
„Cserebogár, sárga cserebogár.“

4.

Mint nyugtalan madár az ágakon
Helyről helyre röpköd gondolom,
Szedegeti a sok szép emléket,
Mint a méh a virágtól a mézet,
Minden régi, kedves helyet
bejár...
„Cserebogár, sárga cserebogár.“

5.

6.

Gyermek vagyok, gyermek lettem Megkondul az esteli harangszó,
 újra, Kifáradt már a lovas és a ló,
 Lovagolok fűzfasipot fűjva, Haza megyek, ölébe vesz dajkám
 Lovagolok szilaj nádparipán, Az altató nóta hangzik ajkán,
 Vályúhoz mék, lovam inni kíván, Hallgatom, s fél álomban vagyok
 Megitattam gyi lovam, gyi Betyár! már . . .
 „Cserebogár, sárga cserebogár.” „Cserebogár, sárga cserebogár.”

Petőfi Sándor. (1823—1849.)

Szülőföld, zavičaj. — 1. Alföld, nizina; — rónaság, ravnica; — dajka, dojka; — vón, mjesto volna; — elhangzani (ik), dozvoniti; — cserebogár, hrušt. — Refrain je početak obljubljene madžarske narodne pjesme. 2. Meglett, odrasli. — 3. foglaljatok helyet, sjedite. — 4. Nyugtalan, nemiran; — bejárni, obići. — 5. Lovagolni, jašiti; — fűzfasíp, frula od vrbinog drva; — szilaj, divlji; — nádparipa, konj od palice; — vályú, korito; — mék, mjesto megyek; — betyár, skitalac, ovdje ime konja. — 6. Megkondulni, zazvoniti; — harangszó, glas zvona; — altató, uspavljajući; — nóta, pjesma. *Országos Széchényi Könyvtár*

3. A rab gólya.

1.

3.

Árva gólya áll magában
 Egy teleknek a lábában
 Felrepülne, messze szállna,
 Messze, messze,
 Tengerekre,
 Csakhogy el van metszve szárnya.

Szárnya mellé dugta orrát,
 Messze nézne, de ha nem lát!
 Négy kerítés, négy magas fal;
 Jaj, mi haszna,
 Bár akarna:
 Kőfalon nem látni által.

2.

4.

Tűnődik fél lábbon állván,
 El-elunja egyik lábán,
 Váltogatja, cserélgeti.
 Abban áll a
 Mulatsága,
 Ha beléun, újra kezdi.

Még az égre fölneézhetne;
 Arra sincsen semmi kedve:
 Szabad gólyák szállnak ottan
 Jobb hazába;
 De hiába!
 Ott maradt ő, elhagyottan.

5.

Várja, várja, mindig várja.
 Hogy kinő majd csonka szárnya
 S felrepül a magas égig,
 Hol a pálya
 Nincs elzárva
 S a szabadság honja kéklik.

6.

Őszi képet ölt a határ,
 Nincsen rajta gólya madár,
 Egy van már csak: ő az árva
 Mint az a rab.
 Ki nem szabad,
 Keskeny ketreczébe zárva.

7.

Még a darvak hátra vannak.
 Mennek ők is, most akarnak:
 Nem nézi, csak hallja őket,
 Mert tudja jól
 Ott fenn mi szól,
 Ismeri a költözőket.

8.

Megkísérti egyszer, kétszer,
 Nem bírná a szárnya még fel:
 Hej, dehogy nem bírná szárnya,
 Csak ne volna
 Hosszu tolla
 Oly kegyetlen megkuszálva.

9.

Árva madár, gólya madár,
 Sohse' nő ki tollad, ne várd,
 Soha többé, fagyos télig;
 Mert ha épen
 Nő is szépen:
 Rossz emberek elmetélik.

Arany János. (1817—1882.)

1. Rab, zarobljenik; — gólya, roda; — árva, sirotan; — magában, osamljen; — telek, zemljište. — 2. Tünődni, razmišljati; — elunni, beleunni, dosaditi, dodijati; — váltogatni, često mijenjati; — cseréltetni, mijenjati. — 3. Dugni, zataknuti; — kerítés, plot; — mi haszna, što koristi; — nem látni által, ne može se kroz viditi. — 5. Csonka, osakaćen; — pálya, put; — a szabadság honja kéklik, modri se domovina slobode. — 6. Őszi képet ölt a határ, okolica dobiva jesenski izgled; — ketrec, krletka. — 7. Még a darvak hátra vannak, vrane su još zaostale; — költözni, otseliti se. — 8. Megkísérteti, pokušati; — megkúszálni, rasčupati. — 9. Elmetélni, odrezati.

4. Kont.

1.

Harmincz nemes Budára tart,
 Szabad, halálra kész;
 Harmincz nemes bajtárs előtt
 Kont, a kemény vitéz . . .

2.

Mind hősök ők, mind férfiak,
 Mind hű és hazafi . . .
 Mint pártütőket hitlenül
 Eladta Vajdafi . . .

3.

Budán, a bős király előtt
Megállnak zordonan;
Szemökben a nemes harag,
S a kar hatalma van.

4.

De trónusán ül a király,
S szól ajkiról a gőg:
„Földig boruljon térdetek,
Ti vétke pártütők!”

5.

Szóltott haraggal s boszusan...
A harmincz összenéz...
Harmincz nemes bajtársival
Kont, a kemény vitéz...

6.

„Nem úgy király!” kiált a hős
S megrázza ősz fejét!
Vélnéd, egy erdő rengeti
Hatalmas üstökét...

7.

„Nem úgy király, az égre nem!
A pártütő te vagy!
Te tetted azt, hogy e hazán
Az átok súlya nagy.

8.

Vért és éltet áldozott neked
E nemzet székedért:
S te rút gyűlölettel fizetsz,
Az Isten tudja mért!...

9.

Vagy visszavíja ősz hazánk
Szabadságát karunk;
Vagy érte küzdve, hű felek,
Egyért s együtt halunk...

10.

De térdet, zsarnok úr, hogy így
Dúlsz minket és e hont,
Nem hajt neked se e sereg,
Sem Hédervári Kont!”

11.

Szóltott haraggal s vakmerőn,
Inkább meghalni kész,
Sem hogy térdet meghajtaná,
Kont, a kemény vitéz.

12.

S haraggal a király viszonz:
... S király haragja nagy!...
„Halál reád, oly rút halál,
Mint felségsértő vagy!”

13.

Halál reád, nyakas vezér,
Te itt is lázító!”
S zordan mögötte föltűnik
Az óriás bakó.

14.

Elsápad a nép, áll a hős,
Áll a harmincz nemes;
Rajtok Zsigmond pillanata
Végiglen tévedez:

15.

„Kezemben élet és halál,
Halljátok, pártütők:
Ki térdel, annak élet int”...
De nem mozdulnak ők!”

16.

Mind hősök ők, mind férfiak,
Mind hű és hazafi;
Vérét a hős, ha halni kell
Nem retteg ontani...

17.

„Hát veszszetek mindannyian.
Haláltok a bitó!
... Mond a király... s így
... veszszem el
Ha kell, egy millió!”...

18.

És mégyen a harmincz nemes
A gyászpiacra föl:
Vérpallosával a bakó
Kifárad, s újra öl...

19.

S a néma légbe nem vegyül
Csak legkisebbke jaj;
Csak a tömegnek ajkain
Egy elnyomott sóhaj.

20.

Ki az, ki végsőnek maradt
A harminczból, ki ő;
Hogy mindegyikkel társhalált
Halhasson a dicső? . . .

21.

Így áll az ős erdők dísze,
Az óriási cser:
A fejszés hozzá sujtani
Csak kételkedve mer!

22.

A cser bevárja a csapást:
A bajnok visszanéz,
S szemben fogadja a bakót
Kont, a kemény vitéz.

23.

„Mint bajnokot, mint férfiút
Így illet a halál!
Nem gaz, nem orv, egy honfi az, . . . S a zsarnok vére fagy . . .
Ki most e törzsön áll!

24.

Az megtagadja Istenét,
Egy szolga életért:
A hősnék egy rablét helyett
Halála nyújt babért.

25.

Halálom és a társaké
Egy véres áldozat,
Melyből a honnak üdv fakad.
Zsigmondnak kárhozat! . . .

26.

Szólott a hős, sujt a bakó . . .
A nap homályba vész! . . .
Így halt el a harmincz nemes,
S Kont, a kemény vitéz.

27.

S a néma légbe nem vegyül
Csak legkisebbke jaj;
De a tömegnek ajkain
Kél lázadó moraj:

28.

„Zsigmond király . . . zsarnok
király!“
„Ítéleted törvénytelen:
Az ország foglya vagy!“

Garay János. (1812—1853.)

1. Budára tart, idu u Budim; — bajtárs, sudrug.
— 2. Pártütő, urotnik; — eladni, izdati. — 3. Zordonan, osbiljno. — 4. Gög, oholost; — ajkiról, mjesto ajkairól, od ajak. — 6. Rengetni, tresti. — 8. Szék, ovdje: prijestol. — 9. Visszavívni, natrag osvojit; — hű felek, vjerni drugovi. — 10. Térdet hajtani, kleknuti na koljena. — 12. Felségsértő, uvreditelj veličanstva. — 13. Nyakas, tvrdoglav. — 14. Végiglen, mjesto végig. — 17. Bitó, stratište. — 18. Gyászpiac, stratište; — vérpallos, krvni mač. — 19. Legkisebbke, diminutiv od legkisebb. — 20. Társhalál, zajednička smrt. — 21.

Fejszés, drvocijep. — 23. Bajnok, vojnik; — orv, ubojica. — 24. Rablét, ropski život. — 27. Moraj, vrnčanje, mrmlanje. — Stjepan Kont, sin glasovitog palatina Nikole Konta, smaknut je pod kraljem Sigmundom g. 1400, jer je sudjelovao u buni hrvatskih velikaša. Konti su prastara, čisto hrvatska obitelj županije požeške. Od nje potiču kasniji Iločki knezovi (Ujlaky). Oni ne stoje u nikakovoj svezi sa madžarskom obitelji Héderváry, kako pjesnik misli.

5. Búcsú.

1. Isten veled, hazám, bátrak hazája,
Isten veled, te völgy, ti zöld hegyek;
Gyermekreményim s bánatim tanyája,
Isten veled, én messze elmegyek.
Ha visszatérek, boldogulva, hon,
Hadd lássam népemet virányidon.
2. Nem, mint Helvetia hótakart tetői,
Nem nyulnak oly magasra bérceid,
S tán szebbek a Provence daltelt mezői,
Mint zöld kalászt hullámszó téreid:
Virág mit ér, mit ér a bérc nekem?
Hazát kíván, hazáért ver szívem.
3. Az ég egy kincset ad minden hazának
S a nemzet híven őrzi birtokát;
Császárról szól a francia fiának,
Büszkén mutatja Róma ó falát;
Hellásznak kincse egy elomló rom,
Tied, hazám, egy szentelt fájdalom.
4. Hallgatva áll Rákosnak szent határa,
Ah! régen hallgat immár a magyar,
S az ősök elenyészett nyomdokára
Az esti szellő uj fővényt takar;
Hallgatva áll a tér, szívünk szorul,
S egy köny beszél hazánk nagyságirúl.
5. S egy köny Budáról, mely magas tetőjén
Sötéten áll, egy bús emlékezet,
Nagy sírköve hazámnak temetőjén,
S ráírva mind, mi véle elveszett;
Régen szétdönté az idő falát,
Kövén még látni a csaták nyomát.

6. S még áll Mohács, még áll! magasbra nőnek
Az új barázdán s régi hősökön
Kalászai. — erőt ad a mezőnek,
Bár rég lefolyt, a férfi vérözön:
Nincs kő határán, nincsen kúnhalom,
De áll a tér, s nem vész a fájdalom.
7. S nem veszhetsz el, míg az ezüst Dunának
Nagy tükrén egy honfi-szem pihen,
S magyar lakik a parton, s a hazának
Csak egy romlatlan gyermeke leszen:
Buda-, Mohács-, Nándornál elfutó,
Tán honom könye vagy te nagy folyó?
8. S óh én szeretlek néma bánatodban,
Hazám, szeretlek könyeid között,
Egőn szeretlek özvegy fátyolodban,
Nehéz keserved melybe öltözött:
Bájlón mosolygsz, mert bár sorsod kemény,
El még a sír felett is egy remény.
9. És most Isten veled, talán sokára,
Örökre tán, hazám, Isten veled!
Rég eltűnt ismert bércid kék határa,
S tovább siet vándorló gyermeked.
Ha visszatérek, boldogulva, hon,
Hadd lássam népemet virányidon.

Eötvös József báró. (1813—1871.)

Búcsú, oproštaj. — 1. Gyermekekremény, djetinska nada; — boldogulni, sretnim postati. — 2. Hótakart, snijegom pokriven; — tető, krov, ovdje šljeme gore; — kalász, klas; — hullámszani, valjati, talasati. — 4. Rákos, ravnica kod Budimpešte, gdje je u srednjem vijeku mađarski sabor zasjedao; — nyomdok, trag; — fővény, pijesak; — Buda, Budim. — 6. Barázda, brazda; — vérözön, more krvi; — kúnhalom (kumanski brežuljak) zovu se u Mađarskoj prethistoričke mogile. — 7. Romlatlan, ne pokvaren; — Nándor-Fehérvár, Beograd. — 8. Fátyol, koprena; — keserv, gorkost; — bájló, prekrasan; — mosolyogni, nasmiješiti se.

6. Füstbe ment terv.

Egész uton — hazafelé —
Azon gondolkozám:
Miként fogom szólítani
Rég nem látott anyám?

S jutott eszembe számtalan
Szebbnél szebb gondolat,
Míg állni látszék az idő,
Bár a szekér szaladt.

Mit mondok majd először is
Kedvest, szépet neki?
Midőn, mely bölcsőm ringatá,
A kart terjeszti ki.

S a kis szobába toppanék . . .
Röpiült felém anyám
S én csüggtem ajkán . . . szótlanul
Mint a gyümölcs a fán.

Petőfi Sándor.

Füstbe ment terv, ne uspjela osnova; — azon (gondolkodni), o tomu; — hazafelé, kući; — rég, odavna; — ringatni, ljujati; — szebbnél szebb, vrlo lijep; — topanni, posrnuti; — csüggni, visjeti; — szótlanul, mučeci.

7. Karácson estéjén.

1. Nem hallod-e? kopogtat valaki . . .
Told hátra édes anyjok a reteszt!
Sötét van künn s erősen fú, esik . . .
Ereszd be a szegény utast, creszd!
Boldogtalan, kinek ma útja van,
S ott éri a szent est, hol idegen . . .
Csak erre, erre bátran egyenest, —
A szó elég jókor lesz ideben!
— Ah ifjú s vándor mint a mi fiunk!
2. Isten hozott! oldozd le saruid' —
Jól ég a tűz, melegesd fel magad!
Szemközt fogott a csapkodó vihar:
Hajfürtöd a két orcádhoz tapadt!
Hja, szenvedés az útas élte most . . .!
Szél ostora s köd a kísérete;
Ember s hajlék öröm reája, kit
Ehes, vonító vad kísérete.
— Nem jársz-e künn te is, szegény fiunk?
3. Előbb, előbb; úgy hátra mért vonulsz?
Tied köztünk az asztalnál a hely;
Szerény tálunk mellett bor és kalács,
Elégülj meg, vidulj fel s ünnepelej!

Vendégünk vagy; szállást ad e fedél,
S alatta szél, hideg ne félj hogy árt!
Megosztjuk, a mi jót nyerénk, veled,
Nyujtsd közelebb azt az üres pohárt.
— Hol ünnepsz te most — jámbor fiunk?

4. Aztán beszélj, hadd halljam a szavad,
S hogy ifju szivednek mily álma van?
Nagy cél után kellett eredned a
Széles világnak ily fiatalan!
Élnek-e még szüléid, a kiket
Ugy érdekel szerencséd és bajod?
Haza felé fordul e már utad,
Vagy a tiéd még messzebb hagyod?
— Mikép az a mi kedves, rossz fiunk!
5. Mert úgy van az! oly balga a szüle,
Hogy a fiak serdült korára vár . . .
Akkor kiszállanak . . . S árván marad
Üres fészkében az anyamadár.
Bár szüntelen fáj, fáj . . . ilyenkor ont
Az a hiány legkeserűbb könyűt,
Midőn az édes vagy szent alkalom
Nagyot, kicsinyt a háznál egybegyűjt . . .
Mikor térsz meg, mi várva várt fiunk?
6. Mikor telnek be édes álmaink . . .?!
Ugy lenne majd végóránk is nyugodt . . .
De im éjfélűt, a hívő világ
E nagy dicső ünnepre eljutott.
Hogy reggel új, szent érzések között
Hallhassuk a váltság örök szavát:
Hajtsuk fejünket nyugalomra most;
Jer, a vetett ágy vár . . . jó éjszakát!
— Jó éjszakát, mi szeretet fiunk.

Tompá Mihály. (1817—1868.)

8. Fohászkodás.

1. Isten! kit a bölcs lángesze fel nem ér,
Csak titkon érző lelke óhajtvá sejt:
Léted világít mint az égő
Nap, de szemünk bele nem tekinthet!

2. A legmagasabb menny s aether uránjai,
Melyek körülted rendre keringenek,
A láthatatlan férgek a te
Bölcs kezeid remekelt csodái!
3. Te hoztad e nagy minden ezer nemét
A semmiségből; a te szemöldököd
Ronthat, teremthet száz világot,
S a nagy idők folyamit kiméri.
4. Téged dicsőit a Zenith és Nadir,
A szélvésznek bús harca, az égi láng
Villáma, harmat-csepp, virágszál
Hirdeti nagy kezed alkotását.
5. Buzgón leomlom színed előtt, dicső!
Majdan, ha lelkem záraiból kikél,
S hozzád közelb járulhat, akkor,
A mi után epedt, ott eléri.
6. Addig letörlöm könnyeimet, s megyek
Rendeltetésem pályafutásain,
A jobb s nemesb lelkeknek útján,
Merre erőm s inaim vihetnek.
7. Bizton tekintem mély sirom éjjelét
Zordon, — de oh nem! nem lehet az gonosz,
Mert a te munkád! ott is elszórt
Csontjaimat kezeid takarják!

Berzsenyi Dániel. (1776—1836.)

9. Csokonai.*)

1.

2.

Egy kálomista pap s Csokonai	„No ha ihatnál, hát majd ihatol,
Egymásnak voltak jó barátai.	Akad még bor számodra valahol,
Kilódul egyszer Debreczenből	Ha máshol nem, tehát
S a jó barát előtt megáll.	pinczémben:
S: Ihatnám pajtás! Így kiált föl:	Ottan nem egy hordó bor áll,*
Csokonai Vitéz Mihály.	Szólott a pap, s lebalag véle
	Csokonai Vitéz Mihály.

*) Csokonai Vitéz Mihály, madžarski pjesnik, 1773—1805.

7.

Nincsen senki jó emberem,
Kérem tensur! ...majd elverem,
A mint tudom adta isten:
„Nem úgy van már, mint volt
régen!”

8.

A czimbalmos csak jár, csak jár...
S valahára cseng a pohár;
Mondja ez is, az is neki:
Czimbalmán ezt, s azt verje ki.

9.

De ő mindig egyet játszik.
Szempilláján könnycsepp látszik:
Nem ért, nem hall keservében:
„Nem úgy van már, mint volt
régen!”

Losonczy László.

11. Éji látogatás.

1.

Három árva sír magában,
Elhagyott, sötét szobában:
Zivataros hideg éj van,
Édes anyjok künn a sírban.

6.

Arcza halvány, hangj' a régi,
Fia, lyánya megösméri;
Immár tőle hogyan félne?
Megcsókolják, mintha élne.

2.

„Édes anyám, édes anyám!
Altass el már, úgy alhatnám!”
Mond az egyik s el nem alszik,
Sóhajta föl-föl hallszik.

7.

Az egyiket betakarja,
Másikat felfogja karja,
Elringatja, elaltatja.
Harmadikat ápolgatja.

3.

„Beteg vagyok, édes anyám!
Hol maradtál? Nem gondolsz
rám!”
Mond a másik s jajjal végzi,
A fájdalmat kétszer érzi.

8.

És ott virraszt a kis ágyon,
Míg elalszik mind a három.
Majd megindul, széttekintget,
Keresi a régi rendet.

4.

Édes anyám, gjúts világot!
Nem tudom én, jaj mit látok?”
Harmadik mond, mindenik sír...
Temetőben mozdul egy sír.

9.

Rendbe hozza a szobácskát
Helyre teszi a ruhácskát,
Az alvókat hosszan nézi.
Csókját százszor megtetézi.

5.

Megnyilnak a nehéz hantok,
Kilép sírből édes anyjok,
S tová lebben a vak éjben,
Haza felé, az ösvényen.

10.

Kakas szállal, üt az óra,
El kell vállni virradóra!
Visszanéz a véghatárrul...
Sír megnyilik, sír bezárul.

11.

Óh a sír sok mindent elfed:
Bút, örömet, fényt, szerelmet;
De ki gyermekét szerette,
Gondját sír el nem temette.

Gyulai Pál.

12. Az obsitos.

Irta Garay János.

I.

Hárman valának együtt: a potrohos bíró,
Egy obsitos vitéz és a furfangos író;
A többi asztaloknál együtt és szerteszét
Vidám paraszt legények itták a hegy levét.

Ott ültek, iddogáltak vecsernye óta már,
Keringett és fel is dőlt a bujdosó pohár;
Mátyás király sem nyert tán több éljent a Dunán,
Mint mennyit Háy János, az obsitos magán.

S volt is, mért e nagy zaj, ez éljen-háború;
Az obsitosnak párját nem látta hat falú;
A szem, a száj elállott merész beszédein,
Ország-világ csodálta vitéz tettein.

Most is kezébe kapván az öblös messzelyest,
Kalandos életéből regét regére kezd:
Hol s merre járt, mit látott, mit tett ő s társai,
S hallgatva függtek rajta mindnyájok ajkai.

Ó, ki ármádiákat vert széjjel egy magán,
Túl jára hadnagyával Operencián,
A francia fejekkel sátrát körülraká,
Es a világ végénél lábát lelógatá.

„De még ez mind csak semmi”, szokása mondani,
S közelb csoportosulnak a többit hallani.
Mit! semmi? — mond a bíró — a soknál is sokabb,
Igyék, komám! és isznak mindnyájan mint a csap.

„Nem addig van — kiált a furfangos diák,
A legjavát elhagyta — és most őt hallgaták —
Kendtek még mit sem tudnak, ha egyet el nem mond,
Hogy fogá el bátyó a nagy Napoleont.”

„Hm! mond az obsitos hős — a nagy Napoleon?
Nagy ő a franciák közt — és vállán egyet von,
De engem úgy segéljen, nem a magyar között,
S hát még — veie utána — magyar huszár előtt.”

És itt magát értette az obsitos baka,
Ambár lovon soh' sem volt élteben jó maga:
De annyit emlegette és annyiszor lovát,
Hogy végre is huszárnak kellett hinni magát.

„Hol volt, hol nem, bizonyval már meg nem mondhatom,
Kétszázezer vitézzel jött ránk Napoleon;
Mi tán mind össze százan vagy kétszázan valánk
Mind nyalka szép huszárok, mind tűz és annyi láng!”

A furfangos diák itt szörnyet prüsszente rá,
De Háry ő beszédét tovább is folytatá:
„Kétszázezernek ellen kétszáz, az angyalát!
Mit gondol kend bíró úr, ki adta meg torát?”

„Ki adta volna hát, ki! viszonz a kérdözött,
Csak volt a kapitányban ész, s meg nem ütközött.”
„Volt ám, de volt kurázs is, komék, és mekkora,
Megütközénk biz és hogy!” kiált a vén baka.

„Magam valék az első, ki közbe vágaték,
Hullott a franciája mint hull a fű, a jég!
A nap megállt fölöttünk bámulni a csodát,
Kétszázezert hogy vert meg kétszáz, az angyalát!”

És a diák ujonta szörnyet prüsszente rá
De Háry ő beszédét tovább is folytatá:
„Futottak már a francok, mint szélben a katáng,
Utánok a magyarság, hogy szinte fulladánk.

S im a futóknak közbe meglátom a vezért,
Aranykengyelben lába, lovával szél sem ért.
De én is paripámat utána rugtatom,
S egy sűrű erdő szélén vitézül elfogom.

„Az angyalát! kiálték s megcsipem őt nyakon
Most valld meg, úgy-e, hogy te vagy a Napoleon?”
Való a mi való — szólt — vitéz, hogy az vagyok,
Csak éltemnek kegyelmezz, adós nem maradok;

Kérj tőlem a mi tetszik, vitéz magyar legény,
A franciák császára kincsekben nem szegény.
„Az angyalát! — kiáltám — uram nem addig a!
De jösz a kapitányhoz lánchordta francia.”

És a diák ujonta szörnyet prüsszente rá,
De Háry ő beszédét tovább is folytatá:
„Mentünk és mendegeltünk s kiérvén a síkon,
Egy hatlovas hintó áll előttünk gazdagon.

A hatlovas hintóban egy úri asszony ült,
Aranytól és gyémánttól ruhája nehezült,
A mint reánk tekint: „Oh Jézus Mária!”
Kiálta, mert hogy ő volt Mária Lujza.

„Igy kell-e téged látnom, oh nagy Napoleon,
En nagy felségű férjem, kegyetlen láncokon?
S ki vagy te jó vitézem, ki ötöt elfogád?”
„Vitéz Joannes Háry, mondám, az angyalát!”

„Halld, a mit én tenéked itt mondok, jó vitéz —
Szólt most az úri asszony s mélyen szemembe néz:
Te oly vitézi tettet követtél itten el,
Minőt még egy magyar sem, mely nagy díjat érdemel!

Ha te őt elbocsátod, ígéretet teszünk,
Hogy holtom — s holtodiglan enyém — tied leszünk!”
„Az angyalát! kiáltám, felséges asszonyom,
Tudom mi a becsület, legyen szabad rabom.

Szép asszonyért, szép lányért az igazi vitéz
Tüzet vizet kiálni, pokolba menni kész,
Vitéz Joannes Háry igaz magyar nevem.
Üljön fel a császár úr, itt van reá kezem.”

És a diák szörnyűen s nagyon prüsszent közé,
De Háry ő beszédét ekképen végezé:
„Mondottam és a császár legott elvágtatott,
De két kezembe két szép arany órát nyomott.

Az egyiket, gondoltam, kapitányomnak hagyom,
A másikat későbben elkérte hadnagyom;
Az angyalát! csak egyet tartottam volna meg,
Mert most el is hihetik, nem is kegyelmetek.”

De ők hitték mindannyin, a potrohos biró,
 A vigadó legények, meg a gonosz író,
 A furlangos diák is nagyot hörpöntve szólt:
 Nincs oly vitéz a földön, mint Hány bátya volt.

* * *

II.

Nagy, derék vitéz kend, vitéz Hány János,
 A sereg kend nélkül bizony nagy hiányos.

Vajh! sokat beszélt el sok vitéz dologról,
 A mint ember nem hall hetvenhét országról.

Elbeszélte nekünk: Franciaországban,
 A tengernek partján, hogy járt Pádovában.*

Látván ő nagy partján óriási rákot,
 Ollójával felvett egy lovas kozákot.

Es midőn bejárta szép Tirolországot,
 A stájer hegyekben oly magasra hágott:

Hogy haját a napnak lángja meg ne kapja.
 A hegyet végiglen csak hason mászhatta.

Máskor Mántovában** kedvre táborozván,
 Hétféjű sárkánnyal vítt mint egy oroszlán.

Es ki tudná végét és ki tudná mindent,
 Vitéz Hány János, vajmi nagy vitéz kend!

De ha még ezerszer oly vitézlő volna,
 Mint a mekkorának tudja kendet Tolna***,

Azt nem engedjük meg, ily jó kedvben lévén,
 Hogy ne mondanók el e vidám tor végén:

Mint s hogyan járt el kend Bécsnek városában
 Király ő felsége látogatásában.

Es az obsitos hős társin eltekintvén
 Magsodorja bajszát, kettőt is köhintvén,

* Pádova = Padua.

** Mántova = Mantua.

*** Tolna = županija u južnoj Ugarskoj.

Kémlelődvé, nincs e tán diák körötte,
A ki elprüsszentse jó magát fölötte.

De diák ez egyszer nem volt a bekorban,
Mind igaz hívő vett részt az éji torban.

Elveté a sulykot ő barátságában.
S vitéz Háy János isten igazában,

„Bécsbe — kezdé — Bécsbe, hát no hébe hóba
Kedvem szottyan menni kis látogatóba.

Sok barátom él ott, s nem egy generális
Sőt valót beszélve, maga a király is:

Kinek ő felségét a halál torkából
Én mentettem meg nem messze Pádovától.

Mentem, mendegéltem — vagy mit is beszélek?
Gyers fakóm vitt hátán, mint igaz, hogy élek;

Hej, ha élne, most sem látná senki párját,
S mint a szél elértem rajta Bécsnek várát,

És hogy a hajnallal a városba értem
A király házára mindjárt ráismertem,

Kétéjű sasáról, mely a háztetön ül,
S mindennap egy tulkot költ el egy ebédül.

Ott fakó lovamról kényesen leszöktem,
A sövény fájához, mint illik, kötöttem,

Magam végig mentem az isterázszakot,
Egytől egyik ismert régi jó barátot.

Végre eljutottam a tornác végére,
Kezem egy ajtónak tevém kilincsére;

Vasból volt az ajtó, de nem nyílt szobába,
Szép fehér ezüsből másik nyílt nyomába,

Az ezüst után, a harmadikba buk'am
Tiszta színaranyból, ott be is nyitottam.

Hát nem is hogy én, de amint rám tekinté,
Maga ő felsége szólt, s magához inte:

„Isten hozta kendet, régi jó barátom:
No hogy állunk — kérdé — frissen a mint látom.’

„Hála isten — mondám — megvagyok biz ott még
Meg a régi bőrbén, mint láthatja, felség.

Jó fakóm is, az no, melyen ő felségét
Égykor megmentettem, járja, de a végét.”

S jó hogy említetiem a szegény páráját,
Mert legott a jó úr így kezdé mondását:

„Hát ugyan hol hagyta a szegényt? azonnal
Istálóba vele, parádés lovammal

Egyazon jászolból kapjon eleséget,
Még pedig aranyból — s küldte a cselédet.

Hát te már ettél-e? kérdezé jósággal,
„Nem bizony még, felség! kérem atossággal.”

„Semmi no, csak ülj le — monda, és leültem, —
Van még vacsoráról egy darabka sütem.’

S asztala fiából egyben ki is vette,
S egy fehér cipóval én elém letette ;

Erre bekiálta a mellék szobába:
„Van e még, hej anyjuk! a slivoviczában?”

„Nincs bizony, felséges férjem és királyom,
Most kapá utolsó kortyát a lakájom.”*
* * *

Szólt a királyné. „Ej no, küldjön el hát
A zsidóhoz át, itt a pénz, egy gárdistát!”

Dictum factum, úgy lett, hej de nem hiába,
Hogy királynak hozta, gyorsan is járt lába.

S Mózsi nem hiába, hogy királynak mérte.
Finomul kitellett mondhatom mértéke.

És amint ekképen ittunk, edd gélünk,
Régi harczainkról jóízűn beszéltünk:

* Lakáj = poćvornik.

Hát köröttünk egyszer oly sikoltozás van,
Mint mikor két tábor van hadakozásban.

A királyfi urfik (most látám őket meg)
Czifra tarsolyomért összeverekedtek:

„Gyermekek! — kiálta rájuk édes apjuk —
Hát ki van a háznál, hogy ti hajba kaptok?

Hát, az angyalát is, vitéz Háry bácsit
Egy sem látja? mindjárt parolát és pács.t.’

Dictum factum, a kis urfik rendre jöttek,
Vas markomba pompás parolát ütöttek;

En pedig benyúltam czifra tarsolyomba,
S egy-egy krajczárkát vettem a markomba.

„Nem, barátom, ezt nem engedem neked meg,
— Szólt a király — pénz nem való gyermeknek,

Pénzre több szükséged van neked, vitézem.’
Mire markomat már tömve dugva érzem.

Szépen megköszöntem, rája elbucsúztam,
Jóllakott fakómat aklából kihoztam;

S a királyi abrak nem is volt hiába,
Mert alig került be huszonnégy órába,

S Bécsből itthon voltam, megcsinált gavallér,
Mert a pénz ezüst volt, s mind megannyi tallér.

Tallér, az angyalát, még pedig Máriás,
Hej, hogy elfogyának mint ezernyi sok más!

De azért az isten tartsa meg királyom,
Soh’ se lesz nekem több olyan jó barátom!

13. Családi kör.

Irta: Arany János.

Este van, este van: kiki nyugalomba!
Feketén bólingat az eperfa lombja,
Zúg az éji bogár, neki megy a falnak,
Nagyot koppan akkor, azután elhallgat.
Mintha lába kelne valamennyi rögnek.
Lomha földi békák szanaszét görögnek,
Csapong a denevér az ereszt sodorván,
Rikoltoz a bagoly csonka, régi tornyán.

Udvaron fehérlik szőre egy tehénnek:
A gazdasszony épen az imént fejé meg;
Csendesen kérődzik, igen jámbor faj a,
Pedig éhes borja nagyokat dőf rajta.
Ballag egy czicza is — bogarászni restel —
Óvakodva lépked hosszan elnyúlt testtel,
Meg-megáll, körülnéz: most kapja, hirtelen
Egy iramodással a pítvarban terem.

Nyitva áll az ajtó: a tüzelő fénye
Oly hivogatólag: süt ki a sövényre.
Ajtó előtt hasal egy kiszolgált kutva,
Küszöbre a lábát, erre állat nyújtja.
Benn a házi asszony elszűri a tejet,
Kérő kis fiának enged inni egyet;
Aztán elvegyül a gyermektársaságba,
Mint csillagok közé nyájas hold világa.

Egy eladó lány a tűzre venyigét rak:
Ő a legnagyobb s szebb . . . a hajnali csillag,
Vasalót tüzesít: új ruhája készen,
Csak vasalás híja . . . s reggel ünnep leszén.
Körül az apróság, vidám mese mellett,
Zörgös héju borsót, vagy babot szemelget,
Héjából időnként tűzre tesznek sokat:
Az világítja meg gömbölyű arcokat.

A legkisebb fiú kenyeret kér s majszol,
Üszköt csóvál néha s tűzkigyókat rajzol.
Olvas a nagyobbik nem ügyelve másra:
E fiúból pap lesz, akárki meglássa!
Legalább így szokta mondani az apjuk.
Nóha a fiú nem imádságon kapkod:
Jobban kedveli a verseket, nótákat,
Effélét csinálni maga is próbálgat.

Pendül a kapa most, letevé a gazda;
Csíkos tarisznyáját egy szegre akasztja.
Kutat az apró nép, örülne, ha benne
Madárlátta kenyér-darabocskát lelne.
Rettenve sikolt fel, a melyik belényul:
Jaj! valami ördög... vagy ha nem, hát... kis nyul!
Lesz öröm: alunni se tudnak az éjjel;
Kinálják erősen káposztalevéllal.

A gazda pedig mond egy szives jó estét,
Leül, hogy nyugaszsa eltörődött testét.
Homlokát letörli porlepett ingével,
Mélyre van az szántva az élet-ekével.
De a mint körül néz a vig csemetéken,
Sötét arczedői elsimulnak szépen;
Csendű pipáját a tűzbe meríti,
Nyájas szavu nője mosolyra deríti.

Nem késik azonban a jó háziasszony,
Illó hogy urának ennivalót hozzon,
Kiteszi középre a nagy asztalszéket,
Arra tálalja fel az egyszerű étket,
Maga evett ő már, a gyerek sem éhes.
De a férj unszolja: „Gyer közelebb édes!”
Jobb ízű a falat, ha mindnyájan esznek, —
Egy-egy szárnyat, czombot nyujt a kicsinyeknek.

De vajjon ki zörget? „Nézz ki, fiam Sára:
Valami szegény kér helyet éjszakára:
Mért ne fogadnók be, ha tanyája nincsen,
Mennyit szenved úgy is, sok bezárt kilincsen!”
Visszajő a lyánka, az utast behíván.
Béna harczfi lép be, sok jó estét kíván:
„Isten áldja meg a kendtek ételét is.
(Igy végezi a szót), meg az emberét is.”

Köszöni a gazda: „Része legyen benne:
Tölts a tálba, anyjok, ha elég nem lenne,”
Akkor híja szépen, hogy üljön közelebb —
Rá is áll az könnyen, bár szabódik elébb.
Ehőket a nagy tál kíváncsú ízzei,
Szemjüket a korsó csillapítja vízzel;
Szavuk sem igen van azalatt, míg esznek,
Természete már ez magyar embereknek.

De mikor aztán a vacsorának vége,
Nem nehéz helyen áll a koldus beszéde;

Megered lassanként s valamint a patak,
Mennél messzebbre foly, annál inkább dagad.
Az idősb fiú is leteszi a könyvet,
Figyelmes arczával előbb-előbb görnyed;
És mihelyt a koldus megáll a beszédben:
„Meséljen még egyet” — rimámkodik szépen.

„Nem mese az gyermek” — így feddi az apja,
Rátekint a vándor és tovább folytatja:
Néma kegyelettel függenek a szaván
Mind az egész háznép, de kivált a leány:
Ez, mikor nem hallják és mikor nem látják,
Pirulva kérdezi tőle . . . testvérbátyját:
Három éve mulik, hogy utána kérdez,
Még egy esztendő vár, nem megy addig férjhez.

Este van, este van . . . a tűz sem világít,
Kezdi hunyorgatni hamvas szempilláit;
A gyermek is álmos, — egy már alszik éppen,
Félre billent fejjel, az anyja ölében.
Gyéren szól a vendég s rá nagyokat gondol,
Közbe-közbe csupán a macska dorombol.
Majd a földre hintik a zizegő szalmát . . .
S átveszi egy tücsök csendes birodalmát.

14. A magyar nemes.

Irta: Petőfi Sándor.

Őseimnek véres kardja
Fogason függ, rozsdá marja,
Rozsdá marja, nem ragyog.
Én magyar nemes vagyok!
Munkátlanság csak az élet.
Van életem, mert henyélek,
A paraszté a dolog.
Én magyar nemes vagyok!
Jól készítsd, paraszt, az utat,
Mert hisz a te lovad vontat,
Csak nem járhatok gyalog.
Én magyar nemes vagyok!
Tán a tudománynak éljek?
A tudósok mind szegények,
Nem irok, nem olvasok.
Én magyar nemes vagyok!

Van igaz, egy tudományom,
Ebben párom* ritkán látom;
Enni, inni jól tudok.
Én magyar nemes vagyok!
Milyen jó, hogy nem adózok.
Gazdaságom van, de nem sok.
S van adósságom, de sok.
Én magyar nemes vagyok!
Mit törődöm a hazával?
A hazának száz bajával?
Majd elmúlnak a bajok.
Én magyar nemes vagyok!
Ősi joggal, ősi házban
Éltemet ha elpipáztam:
Mennybe visznek angyalok.
Én magyar nemes vagyok!

* Párom = páromat.

15. Szeptember végén.

Irta: Petőfi Sándor.

1.

Még nyílnak a völgyben a kertü virágok,
Még zöldel a nyárfa az ablak előtt;
De látod amottan a téli világot?
Már hó takará el a bércei tetőt.
Még ifjú szivemben a lángsugáru nyár,
S még benne virít az egész kikelet;
De ime sötét hajam őszbe vegyül már,
A tél dere már megüté fejemet.

2.

Elhull a virág, eliramlik az élet . . .
Ülj, hitvesem, ülj az ölembe ide,
Ki most fejedet keblemre tevéd le,
Holnap nem omolsz-e sirom fölibe?
Oh mondd, ha előbb halok el, tetemimre*
Könnyezve borítasz-e szemfödelet?
S rábirhat-e majdan egy ifjú szerelme,
Hogy elhagyod érte az én nevemet?

3.

Ha eldobod egykor az özvegyi fátycolt,
Fejfámra sötét lebegőül akaszd:
En feljövök érte a síri világból
Az éj közepén, s oda leviszem azt,
Letörülni vele könnyüimet érted,
Ki könnyeden ellelejtéd hivedet,
S e szív sebeit bekötözni, ki téged
Még akkor is, ott is, örökre szeret!

16. Falu végén kurta korcsma.

Irta Petőfi Sándor.

1.

Falu végén kurta korcsma,
Oda rúg ki a Szamosra,**
Meg is látná magát benne,
Ha az éj nem közeledne.

2.

Az éjszaka közeledik,
A világ lecsendesedik,
Pihen a komp, kikötötték,
Benne hallgat a sötétség.

* Tetemeimre.

** Szamos, rijeka.

3.

De a kocsmá bezzeg hangos!
Munkálkodik a czimbalmos,
A legények kurjongatnak.
Szinte reng belé az ablak.

6.

Bekopognak az ablakon:
„Ne zúgjatok olyan nagyon,
Azt üzeni az uraság,
Mert lefeküdt, alunni* vágy.”

4.

„Korcsmárosné. aranyvirág,
Ide a legjobbik borát.
Vén legyen, mint a nagyapám,
És tűzes, mint az ifjú babám!”

7.

„Ördög bujjék az uradba,
Te pedig menj a pokolba! . . .
Húzd rá cigány csak azért is;
Ha mindjárt az ingemért is!”

5.

„Húzd rá cigány, huzzad jobban,
Táncolni való kedvem van,
Eltánczolom a pénzemet,
Kitánczolom a lelkemet!”

8.

Megint jönnek, kopogtatnak:
„Csendesebben vigadjanak.
Isten áldja meg kendteket,
Szegény édes anyám beteg!”

9.

Feleletet egyik sem ad,
Kihörpitik boraikat.
Végét vetik a zenének
S haza mennek a legények.

* aludni, alszik.

I. Dodatak. I. Függetlenség.

Skupine riječi. — Szó-csoportok

O svemiru. A világegyetemről.

Bog, Isten
stvoritelj, teremő
anđeo, angyal
vrag, ördög
nebo, ég, menny
svod nebeski, égboltozat
raj, paradicsom
pakao, pokol
svijet, világ (Welt). föld (Erde)
sunce, nap
zraka, sugár
mjeseć, hold
uštapi, holdtölte

mjesečina, holdvilág
zvijezda, csillag
ophodnica, bolygó csillag
repatica. üstökös
istok, kelet
zapad, nyugat
sjever, éjszak
jug, dél
obzor, látkör
polutnik, egyenlítő
meridijan. délkör
sjeverni stožer, északi sark.

O vremenu. Az időről.

Viječnost, örökkévalóság, öröklét
godina, év, esztendő
pol godine, félév
četvrtgodište, negyedév, év-
negyed
proljeće, tavasz
ljetó, nyár
jesen, ősz
zima, tél
mjeseć (Monat), hónap, hó
siječanj, január, boldogasszony
hava, téli
veljača, február, böjtelő hava,
télutó
ožujak, március, böjtmás hava,
tavaszutó
travanj, április, sz. György hava,
tavaszho
svibanj. május, pünkösdi hava,
tavaszutó
lipanj, június, sz. Iván hava,
nyárelő

srpanj, július, sz. Jakab hava,
nyárhó
kolovoz, augusztus, kisasszony
hava, nyárutó
rujan, szeptember, sz. Mihály
hava, őszelő
listopad, október, Mindszent
hava, őszho
studenj, november, sz. András
hava, őszutó
prosinac, december, karácsony
hava, téli
nedjelja (sedmica), hét
dan, nap
nedjelja, vasárnap
ponedjeljak, hétfő
utorak, kedd
srijeda, szerda
četvrtak, csütörtök
petak, péntek
subota, szombat
danas, ma

svetac, blagdan, ünnepnap
 nedjeljni dan, hétköznapi
 sat, óra
 pol sata, félóra
 četvrt sata, negyedóra
 minut, perc
 sekunda, másodperc
 časak, hip, pillanat
 ishod sunca, napkelet
 jutro, reggel, reg
 prijé podne, délelőtt
 poslije podne, délután
 večé, este, est
 zahod sunca, napnyugta
 noć, éj, éjszaka
 polnoć, éjféli /

juče, tegnap
 preki juče, tegnapelőtt
 sutra, holnap
 prekosutra, holnapután
 božić, karácsony
 novo ljeto, újesztendő, újév napja
 poklade, farsang
 veliki tjedan, nagyhét
 veliki petak, nagypéntek
 uskrs, húsvét
 duhovi, pünkösd
 tjelovo, úrnapija
 proštenje, búcsú
 rođen dan, születésnap
 imendan, névnap

O počelima. Az elemekről.

vatra, tűz
 voda, víz
 zrak, lég, levegő
 zemlja, föld
 svijetlo, világ, világosság
 toplina, hőség
 studen, hideg, hidegség
 vjetar, szél
 oblak, felhő

kiša, eső,
 tuča, jégeső
 snijeg, hó
 led, jég
 munja, villám
 grom, mennydörgés, mennykő
 oluja, égiháború
 duga, szivárvány

O zemlji. A földről.

podnebjé, éghajlat
 kopno, szárazföld
 otok, sziget
 poluostrvo, félsziget
 brijeg, hegy
 brežuljak, halom
 dolina, völgy
 ruda, ásvány
 rudnik, bányá

kamen, kő
 pjesak, homok
 prah, por
 zemaljska kruglja, földteke
 rt, fok
 zemljovid, térkép
 zemljopis, földrajz
 okolica, táj
 dio svijeta, világrész

O moru i vodi. A tengerről és vízről.

veliko more, okean, világtenger
 more, tenger
 primorje, tenger mellék
 zaton, tengeröböl
 morski prodor, tengerszoros

val, talas, tengerhullám
 morsko dno, tengerfenék
 obala, part, tengerpart
 morska struja, tengeráram
 velika, rijeka, folyam

luka, kikötő
 potok, patak
 vrelo, forrás
 bujica, esőpatak
 kanal, prokop, csatorna,
 jezero, tó
 ribnjak, halastó, nádas
 močvara, mocsár

rijeka, folyó
 bara, fertő, pocsolya
 pitka voda, ivóvíz
 vodovod, vízvezeték
 brod, hajó
 parodrod, gőzhajó
 čamac, csónak

0 čovjeku. Az emberről.

čovječanstvo, emberiség
 muž, férfi, férfit
 žena, asszony
 dječak, fiú
 djevojka, leány
 dijete, gyermek

starac, ősz
 mladić, ifjú
 sirota, árva
 udova, özvegy, özvegyasszony
 udovac, özvegy ember

0 robdini. Az atyafiságról.

obitelj, család
 rođak, rokon
 djed, nagyatya
 baba, nagyanya
 unuk, fiunoka
 unuka, leányunoka
 otac, atya
 mati, anya
 roditelji, szülők, szülék
 sin, fiú
 kći, leány
 brat, testvér, fittestvér
 stariji brat, bátya
 mlađji brat, öcs, öcse
 sestra, nőtestvér, leánytestvér
 starija sestra, néne
 mlađja sestra, húg
 braća, testvérek
 stric, unokabátya
 tetka, strina, nagynéne
 sinovac, nečak, unokaöcs
 nečakinja, unokahúg

bratučed, unokatestvér
 sestrična, nnokahúg
 nevjesta, menyasszony, mátka.
 ara
 zaručnik, mladoženja, vőlegény
 suprug, férj
 supruga, feleség, hitves
 tast, ipa, ip, após
 punica, napa, anyós
 zet, vő
 snaha, meny
 svak, šurjak, sógor
 svast, šurjakinja, sógornő, sógor-
 asszony
 kum, keresztatya
 kuma, keresztanya
 štitnik, tutor, gyám, gyámatya
 štićenik, gyámfi, gyámgyermek
 svatba, menyegző, lakodalom
 krsno ime, keresztnév
 obiteljsko ime, vezetéknév, csa-
 ládnév.

0 čovječjem tijelu. Az emberl testről.

čovjek, ember
 glava, fő, fej
 vlasi, haj

mozak, agyvelő
 lubanja, koponya
 lice, obraz, arc, ábrázat

kostur, csontváz
 uho, fül
 nos, orr
 brk, bajusz
 brada, szakáll
 usta, száj
 usnice, ajak
 zub, fog
 jezik, nyelv
 obradak, áll
 čeljust, állkapocs
 vrat, nyak
 ruka (Arm) kar
 ruka (Hand) kéz
 nokat, köröm
 prst, ujj
 noga, láb
 nožni prst, lábujj
 peta, sarok
 potplat, talp
 prsi, mell
 srce, szív
 želudac, gyomor
 rebro, borda, oldalsont
 koža, bőr
 kost, csont
 krv, vér

oko, szem
 žila, ér
 znoj, izzadság
 trbuh, has
 crijevo, bél
 jetra, máj
 pluća, tüdő
 bubreg, vese
 slezena, lép
 suza, könny
 disanje, lehelet
 glas, hang
 glad, éh, éhség
 žeda, szomj, szomjúság
 san (Schlaf), álm, alvás
 san (Traum), álom
 ljepota, szépség
 ružnost, rútság
 sila, erő
 zdravlje, egészség
 bolest, betegség
 slijep, vak
 gluh, süket
 nijem, néma
 gluho nijem, süketnéma
 div, orijaš, óriás
 patuljak, törpe

Čustva i duševna svojstva. Az érzékek és lelki tehetségek.

vid, látás
 sluh, hallás
 vonj, szaglás
 okus, izlés
 osjećaj, tapintás, érzés
 duša, lélek
 pamet, um, ész, okosság
 volja, akarat
 ljubav, szeretet, szerelem
 mržnja, gyűlölet, gyűlölség
 veselje, öröm
 žalost, szomorúság
 ljubomor, féltékenység
 nada, remény

očajavanje, kétségbeesés
 prijateljstvo, barátság
 ustrpljivost, türelem
 nestrpljivost, türelmetlenség
 gnjev, srdžba, harag
 bijes, düh, dühösség
 strast, szenvedély
 strah, félelem
 krijepost, erény
 opacina, vétek
 grijeh, bűn
 savjest, lelkiismeret
 misao, gondolat
 mšljenje, gondolkodás

O nastavi. A tanügyről.

odjel za bogoštovlje i nastavu,
 vallás és kozoktatási osztály

srednja škola, középiskola
 gimnazij, gymnasium

sveučilište, egyetem, tudomány- egyetem	realka, reáliskola
fakultet juridički, jogtudományi kar	preparandija, tanítóképezde pučka škola, elemi iskola
fakultet filozofski, bölcsészeti kar	ravnatelj, igazgató
fakultet medicinski, orvostudo- mányi kar	kateheta, hittanár
fakultet bogoslovni, hittudo- mányi kar	učitelj, tanító
školska godina, tanév	učenik, tanítvány
semestar, félév	učevna knjiga, tankönyv
ispit, vizsgálat, vizsga	učilo, tanszer
rigoroz, szigorlat	red predavanja, tanterv
indeks, leczkekönyv	gramatika, nyelvtan
profesor, tanár	vjeronauk, hittan
doktor, tudor	računstvo, számtan
pravnik, jogász	mjerstvo, mértan
filozof, bölcsész	povjest, történelem
znanost, tudomány	prirodopis, természetrajz
lučbeni zavod, vegytani intézet	fizika, természettan
botanički vrt, növénykert	filologija, nyelvészet
	filozofija, bölcsészet
	farmacija, gyógyszerészet
	šumarstvo, erdőszet

Umjetnost, trgovina i obrt. Művészet, kereskedés és ipar.

kazalište, színház	radionica, műhely
glumac, színész	tvornica, gyár
glumica, színésznő	pekar, pék, sütő
umjetnik, művész	brijač, borbély
književnik, író	mesar, mészáros
pjesnik, költő	trgovac, kereskedő
slikar, festész, festőművész	trgov. pomoćnik, kereskedő segéd
galerija slika, képtár	šegrt, tanonc
knjižar, könyvtár	slastičar, cukrász
knjižara, könyvkereskedés	liječnik, orvos
knjigoveža, könyvkötő	zubar, fogorvos
štampar, nyomdász	platnar, vászonkereskedő
štamparija, nyomda, könyv- nyomda	trgovac suknom, posztókereskedő
slagar, szedő, betűszedő	mirodijar, fűszerkereskedő
novčar, bankár, pénztőzsér	kupac, vevő
ljekarna, gyógyszerár	krojač, szabó
ljekarnik, gyógyszerész	postolar, varga, csizmadia
zanat, kézmű mesterség	stolar, asztalos
zanatlija, mesterember, kézműves	tesar, ács
bravar, lakatos	vrrar, kertész
kovač, kovács	kuhač, szakács
	kuharica, szakácsnő

šeširdžija, kalapos
 urar, sadžija, órás
 zlatar, aranyműves
 mlinar, molnár
 zidar, kőműves
 sapunar, szappanos
 dimnjačar, kéményseprő

svratiše, szálloda, fogadó
 gostiona, vendéglő
 krčma, korcsma
 gostioničar, vendéglős, korcs-
 máros
 konobar, pinczér
 gost, vendég

0 gradu. A városról.

grad, város
 stolni grad, székváros
 glavni grad, főváros
 vijećnica, városház
 crkva, templom
 most, hid
 kavana, kávéház, kávémérés
 uspinjača, sikló, gőzsikló
 plinara, gázgyár, légszeszgyár
 električna rasvjeta, villamos
 világítás
 rasvjeta plinom, gázvilágítás
 električna željeznica, villamos
 vasút
 tramvaj, közúti vasút
 kolodvor, pályaudvar
 kružna cesta (boulevard), körút
 cesta, út

ulica, utca
 palača, palota
 kuća, ház
 šetalište, sétatér
 trg, tér
 sajmište, piac, vásártér
 načelnik, polgármester
 dućan, bolt
 tarac, pločnik, kövezet
 redarstvo, rendőrség
 stražar, pandur, rendőr
 pošta, posta
 brzovoz, távirda
 listonoša, levélhordó
 predgrađe, külváros
 nedjeljni sajam, heti piac
 pivara, sörház

0 selu. A faluról.

selo, falu
 seljak, pór, paraszt
 poljodjelac, földművelő
 polje, mező, szántóföld
 šuma, erdő
 žito, gabona
 pšenica, búza
 raž, rozs
 zob, zab
 ječam, árpa
 kukuruz, kukoricza, tengeri
 livada, rét
 mlin, malom
 vrt, kert
 ruža, rózsza

stablo, fa
 jabuka, alma
 kruška, körte
 šljiva, szilva
 trešnja, cseresznye
 višnja, meggy
 grozd, szőlő
 vinograd, szőlőkert, szőlő
 kesten, gesztenye
 dinja, dinnye, sárgadinnye
 lubenica, görögdinnye
 jagoda, eper
 malina, málna
 duda, szeder
 kelj, kelkáposzta

karanfil. szegfű
 potočnica, nefelejts
 ljubica, ibolya
 liljan, liliom
 različak, búzavirág
 tulipan, tulipán
 mak, mák, mákvirág
 divlji, mak, pipacs
 hrast, tölgyfa
 bukva, bükkfa
 lipa, hársfa
 vrba, fűzfa
 jela, fenyő
 brišjan, repkény
 bazag, bodza
 kopriva, csalán
 trn, tövis, tüske
 mahovina, moha
 kupus, káposzta

koraba, kalaráb
 repa, répa
 povrtnica, retek
 hren, tormá
 salata, saláta
 peršin, petrezselyem
 mrkva, sárga répa
 luk, vöröshagyma
 češnjak, foghagyma
 celer, zeller
 krastavac, ugorka, uborka
 buča, tök
 gljiva, gomba
 grah, bab
 grašak, lencse
 proso, köles
 riža, rizs
 sočivo, hüvelyes vetemény
 varivo, főzelék.

O žvotinjama. Az állatokról.

žvotinja, állat
 lav, oroszlán
 tigar, tigris
 slon, elefánt
 svinja, disznó, sertés
 konj, ló
 mačka, macska
 pas, kutya, eb
 vol, ökör
 krava, tehén
 bik, bika
 tele, borjú
 goveda, szarvasmarha
 ovca, juh
 koza, kecske
 magarac, szamár
 majmun, majom
 vuk, farkas
 lisica, róka
 medved, medve
 zec, nyúl
 kunelič, tengerinyúl
 jelen, szarvas
 srna, őz

štakor, patkány
 miš, egér
 ptica, madár
 kokoš, kakas
 kokoš, tyúk
 kokica, csibe, csirke
 lastavica, fecske
 vrabac, veréb
 roda, gólya
 guska, lúd, mlada guska, liba
 patka, kacs, récze
 golub, galamb
 grlica, gerlicze
 kanarinac, kanári madár
 riba, hal
 šaran, ponty
 štuka, csuka
 moruna, viza
 pastrva, pisztráng
 som, harsa
 morski, pas, czápa
 jegulja, angolna
 sledj, héring
 puž, csiga

žaba, béka
zmija, kígyó
buha, bolha, balha

muha, légy
pauk, pók
crv, féreg

O kući i stanu. A házról és lakásról.

kuća, ház
soba, szoba
spavaća soba, hálószoba
stan, lakás
soba s pokućtvom, bútorozott
szoba
shod, erkély
pivnica, pincze
tavan, padlás
vrata, ajtó
pod, padozat
ključ, kulcs
krov, fedél, háztető
stube, lépcső
kat, emelet (első, második
emelet)
peč, kályha
krušnica, kemence
ognište, kandalló
prozor, ablak
postelja, ágy
kefa, kefe
svijeća, gyertya
svjetiljka, lámpa
ljestve, létra, lajtorja
staja, istálló
kolnica, kocsiszín
bačva, hordó
lonac, fazék

prosulja, serpenyő
košara, kosár
vrč, korso
metla, seprű
čekić, kalapács
zrcalo, tükör
ura, óra
slika, festmény
zid, fal
dimnjak, kémény
dvorana, terem
blagovaona, étterem
žigica, gyufa, (gyújtófa)
zđjela, tál
šaljica, findsa
tanjur, tányér
čša, pohár
boca, palaczk
nož, kés
vilica, villa
žlica, kanál
solnjak, sótartó
stol, asztal
stolnjak, asztalkendő
ubrus, abrosz
stolac, szék
naslonjač, karosszék
ormar, szekrény
zastor, függöny

Jela i pića. Az ételek és italok.

juha, leves, lé
govedina, marhahús
varivo, főzelék
pecivo, sütemény
sol, só
papar, bors
paprika, paprika
ocet, eczet

slanina, szalonna
kruh, kenyér
maslac, vaj, írósvaj
but, sódar
sir, sajt
šećer, cukor
kava, kávé
čaj, tea

ulje, olaj
vino, bor (fehér, vörös bor)
piva, sör, ser
mlijeko, tej
skorup, tejföl
voda, víz

rakija, pálinka
kiselica, savanyúvíz
zajutrak, reggeli
doručak, villás reggeli
ručak, objed, ebéd
večera, vacsora

Odijelo. A ruházat.

odijelo, ruha
kožuh, mente
kabanica, köpeny
kaput, kabát, köntös
gumb, gomb
zapučak, gomblyuk
rukav, ujj
frak, frakk
hlače, nadrág
prsluk, mellény
čizme, csizma
cipele, czipő
košulje, ing
rukavica, keztyű
narukvica, karperecz

češalj, fésű
sešir, kalap
kapa, sipka
ovratnik, nyakkendő, nyakravaló
naramice, nadrágtartó
gumbašnica, gombostű
šivaća igla, varrótű
žep, zseb
ogrlic, gallér
naušnica, fülbevaló, függő
štap, bot
kišobran, esernyő
suncobran, napernyő
očale, szemüveg, pápaszem

O pisacem stolu. Az íróasztalról.

papirnica, papirkereskedés
pero, toll, aczéltoll
tinta, tinta
tintarnica, tintatartó
papir, papiros, papír
periš, tollkés
bugačica, ítatópapiros
ravvalo, vonalzó
spužva, spongea

listovni papir, levélpapír
pečat, pecsét
pečatni vosak, pecsétviasz
olovka, ceruza, író ón
oštija, ostya
škare, olló
držalo pera, tolltartó
pjesak posipač, porzó

O dostojanstvima. A méltóságokról.

car, császár
carica, császárné
carevina, császárság
kralj, király
kraljica, királyné
kraljevina, királyság
prijestolonasljednik, korona-
herceg

zakonodavstvo, törvényhozás
kraljević, királyi herceg
republika, köztársaság
knez (vladajući), fejedelem
knez, herceg
grof, gróf
barun, báró
vitez, lovag

nadvojvoda, főherceg	zakon, törvény
carević, császári herceg	plemić, nemes, nemesember
veleposlanik, nagykövet	velikaš, mágnás
poslanik, követ	banski stol, báni tábla
ban, bán	sudbeni stol, törvényszék
ministar, miniszter	kotarski sud, járásbíró
ministar predsjednik, miniszter- elnök	sudac, bíró
ministar financiije, pénzügy- miniszter	podban, albán
ministar bogoštovlja, közokta- tásügyi miniszter	veliki župan, főispán
ministar unutarnjih posala, belügyminiszter	podžupan, alispán
ministar pravosudja, igazság- ügyi miniszter	županija, vármegye, megye
ministar rata, hadügyminiszter	javni bilježnik, közjegyző
vlada, kormány, zemaljska vlada, országos kormány	arkivar, levéltárnok
sabor, országgyűlés	savjetnik, tanácsos
pokrajinski sabor, tartomány- gyűlés	papa, pápa
zastupnik, képviselő, követ	kardinal, bibornok
sabornica, képviselőház	nadbiskup, érsek
velikaška kuća, főrendiház	biskup, püspök
stol sedmorice, hétszemélyes tábla	kanonik, kanonok
	opat, apát
	pretstavnik, prépost
	svećenik, pap
	dušobrižnik, lelkész
	župnik, plébános
	duhovni pomoćnik, káplán
	fratar, barát
	opatica, apácz

O vojsci. A hadseregről.

časnik, tisz	bubnjar, dobos
maršal, tábornagy	trublja, trombita
podmaršal, altábornagy	trubač, trombitás
general, tábornok	pješništvo, gyalogság
pukovnik, ezredes	konjaništvo, lovasság
potpukovnik, alezredes	topništvo, tüzérség
major, őrnagy	oružnik, csendőr
kapetan, százados	konjanik, lovas
natporučnik, főhadnagy	husar, huszár
poručnik, hadnagy	kopljanik, ulan, dsidás
pobočnik, segédtiszt	oklopnik, vértés
narednik, őrmester, strázsa- mester	dragon, dragonyos, könnyű vasas
desetnik, káplár, tizedes	lovac, vadász
podčasnik, altiszt	pukovnija, ezred
vodj, szakaszvezető	bataljun, zászlóalj
vojskovodja, hadvezér	satnija, század

vojnik, katona
 zastava, zászló
 stegonoša, zászlótartó
 bubanj, dob
 sraža, űr
 stražarnica, faköpenyeg, űr-
 butyka
 bitka, csata
 bojno polje, csatatér
 pobjeda, győzelem, diadal
 primirje, fegyverszünet
 neprijatelj, ellenség
 mirozov, takarodó
 dopust, szabadság
 top, ágyú

desetnija, szakasz
 tabor, tábor
 vojska, hadsereg
 rat, háború
 fitilj, kanóc
 topovsko tane, ágyúgolyó
 prah, puskapor
 mač, kard
 puška, puska
 oružje, fegyver
 bodeš, szurony
 odora (uniforma), egyenruha
 nabojnjača, tölténytartó
 lozinka, jelszó

Nekoliko krsnih imena. Néhány keresztnév.

Adelhajda, Etelka
 Aleksandar, Sándor
 Aleksije, Elek
 Andrija, Endre
 Anđelija, Angyalka
 Ana, Anna
 Antun, Antal
 Barica, Borbála, Boriska
 Bartol, Bertalan
 Benko, Benedek
 Božidar, Tivadar
 Dionizije, Dénes
 Dora, Dorottya
 Dragutin, Károly
 Edmundo, Ödön
 Ernesto, Ernő
 Filip, Fülöp
 Franjo, Ferencz
 Fridrik, Frigyes
 Gavro, Gábor
 Gjuro, György
 Hinko, Henrik
 Herman, Ármin
 Ignjat, Ignác
 Ivan, János

Jelena, Ilona, Ilka
 Jelisava, Erzsébet
 Josip, József
 Julijo, Gyula
 Kata, Katalin
 Lavoslav, Lipót
 Ljudevit, Lajos
 Marija, Mária, Irma
 Martin, Márton
 Maksimilijan, Miksa
 Mihaljo, Mihály
 Mirko, Imre
 Moric, Mavro, Mór, Móricz
 Pavao, Pál
 Rudolf, Rezső
 Samoljo, Samu
 Sigmund, Zsigmond
 Slavoljub, Ede
 Sofija, Zsófia
 Stjepan, István
 Terezija, Teréz
 Vjekoslav, Alajos
 Vojtjeh, Béla
 Vilim, Vilmos
 Vilhelmina, Vilma.

II. Dodatak. II. Függlék.

Nekoliko razgovora. Néhány beszélgetés.

O madžarskom jeziku.

Znadete li madžarski?
Govorite li madžarski?
Govorim malo.
Gdje ste učili madžarski?
Ovdje u Zagrebu.
Imadete li učitelja!
Na službu, imadem vrlo dobrog učitelja.
Kako se zove?
I ja bi se rado kod njega učio.
Ja sam na selu učio madžarski.
Od kada učite (Vi) madžarski jezik?
Od nekoliko mjeseci, pol godine, od nedavna.
Vi već dobro govorite.
Vi izgovarate riječi čisto.
Izgovor jest nešto težak.
Govorite samo često madžarski.
Ne može se poreći, da ste već mnogo napredovali!
Čitate li mnogo madžarski?
Čitao sam već dvadeset knjiga.
A razumijete li ono, što čitate?
Skoro sve.

U jutro.

Ustanite!
Želim (Vam) dobro jutro!
Dobro jutro!
Kko vas je probudio.
Moj sluga me je budio.
Niko me nije probudio.
Ja sam se u 5 sati probudio.
Kako ste u prošloj noći spavali?
Hvala, dobro sam spavao.
Dali rano ustajete?

A magyar nyelvről.

Tud Ön magyarul?
Beszél magyarul?
Keveset beszélek.
Hol tanult magyarul?
Itt Zágrábban.
Van tanítója?
Szolgálatára, igen jó tanítóm van.
Hogy hívják őt?
Őn is szeretnék tőle tanulni.
Őn falun tanultam magyarul.
Mióta tanulja a magyar nyelvet?
Néhány hónap óta, félév óta, nem rég óta.
Már jól beszél.
Tisztán ejti ki a szavakat.
A kiejtés kissé nehéz.
Csak beszéljen gyakran magyarul.
Tagadhatatlan, hogy már nagy előmenetelt tett.
Olvas sokat magyarul?
Már húsz könyvet olvastam.
És érti azt, a mit olvas?
Majdnem mindent.

Reggel.

Föl! Keljen föl!
Jó reggelt kívánok!
Jó reggelt!
Ki keltette föl?
Inasom keltett.
Senki sem keltett.
Öt órakor ébredtem föl.
Hogy aludt az éjjel?
Köszönöm, jól aludtam.
Korán kel?

Ja običajem svaki dan u 5 sati u jutro ustajati.	Mindennap reggel 5 órakor szoktam felkelni.
Zašto ustajete tako kasno?	Miért kel oly későn?
Jer sam se kasno lego.	Mivel későn feküdtem le.
Sada se žurite sa oblačenjem.	Most lásson az öltöztetéshez.
Podajte mi moje odijelo.	Adja ide ruháimat.
Moram se obrijati.	Borotválkoznom kell.
Moram si dati i vlasi ostriči.	Hajamat is nyíratnom kell.
Gdje stanuje vlasuljar?	Hol lakik a fodrász?
U Petrovoj ulici.	A Péter-utczában.
Zašto si ne isčešlate Vaše kose?	Miért nem fésüli ki haját?
Prije se operem.	Előbb megmosdom.
Operite si ruke i obraz.	Mossa meg kezeit és arcát.
Ovdje je ručnik.	Itt van törülköző.
Odrežite si nokte.	Vágja le körmeit.
Očistite mi moje čizme!	Tisztogassa meg csizmáimat.
Isprašite i iskefajte mi moje odijelo.	Porolja és kefélje ki ruháimat.
Moje me nove čizme vrlo tište.	Az új csizmám nagyon szorít.
Ova je vrlo lijepa oprava.	Ez igen szép ruha.
Ova je malo tijesna.	Ez egy kissé szűk.
Ja mislim, da je prije prekratka.	Én azt hiszem, hogy inkább rövid.
Ova Vam oprava vrlo dobro stoji.	Igen jól áll Önnek e ruha.
Podajte mi moj šešir i moje rukavice.	Adja ide kalapomat és keztyűmet.

Országos Széchényi Könyvtár

O zajutarku.

A reggelizésről.

Jeste li već doručkovali?	Reggelizett már?
Jošte ne; jc li već doručak gctov?	Még nem; készen van már a reggeli?
Na službu; što želite?	Szolgálatjára; mi fog tetszeni?
Imademo kavu, čokoladu, čaj.	Van kávénk, csokoládénk, teánk.
Ja ću ostati kod kave.	Én a kávénál maradok.
Ja volim kavu bijelu i slatku.	Én fehéren és édesen szeretem a kávé.
Ja sam metnuo malo šećera unutra, izvolite vašu kavu bolje osladiti.	Én kevés cukrot tettem beléje, tessék jobban megcukrozni kávéját.
Radje ću čašu mrzlog mlijeka.	Én inkább egy pohár hideg tejet iszom.
Molim jednu šaljicu čaja.	Egy csésze teát kérek.
Ovaj je čaj vrlo jak, slab.	Ez a tea igen erős, gyöngé.
Ne bi li nekoliko meko kuhana jaja jeli?	Nem ennék egy pár lágy tojást?
Ja ću komadić kruha sa maslacom jesti.	Én egy szelet vajaskenyeret eszem.

K maslacu jest domaći kruh
mnogo bolji, nego žemlja ili
roščići.

Možda bi k čaju šunke jeli?

Molim čašu svježe vode.

O ručku (objedu).

Već je vrijeme ručku.

Ručajmo rano.

Obično u koliko sati ručate?

Još je rano za ručak.

Molim Vas, ručajte kod nas.

Imademo samo naš običajni ručak.

Prostri stol!

Za koliko osoba bi prostrijela
stol?

Jela su na stolu.

Izvolite k stolu sjesti.

Donesite juhu.

Prije moram piti; skapavam od
žeđe.

Zapovjedate li bijelo ili crno
vino?

Ovo vino imade divan miris.

Jedete li juhu?

Nešto govedske juhe.

Ondesite zdjelu za juhu.

Donesite govedinu.

Jeste li razrezali govedinu?

Volite li masno ili suho?

Od objega, mješano.

Ovo je meso vrlo meko (prko).

Uzmite variva ili umak.

Uzmite (poslužite se) kupusa.
repe, krumpira, špinate, kelja,
zelenog boba, graha.

Kako vidim, nemate kruha.

Mogu li Vas poslužiti koma-
dićem kruha?

Izvolite od ove tjestenine uzeti.

Ovdje imate trgance sa sirom.
poviticu sa jabukama i pok-
ladne naboje.

A vajhoz a házi kenyér sokkal
jobb mint a zsemlye vagy
szarvas (kifli).

Talán sódarszeleteket ennék a
teához?

Egy pohár friss vizet kérek.

Az ebédről.

Már ebéd ideje van.

Együnk idején.

Még korán van ebédelni.

Hány órakor ebédel Ön közön-
ségesen?

Kérem, ebédeljen ma nálunk.

Csak a szokott ebédünk van.

Teríts asztalt!

Hány személyre terítsek?

Fel van szolgálva.

Tessék az asztalhoz ülni.

Hozza be (tálalja) a levest.

Előbb innom kell; elveszek a
szomjúságtól.

Fehér vagy vörös bort parancsol?

E bornak fölséges zamata van.

Eszik levest?

Egy kis marhahúslevest.

Vigye el a leveses-tálat.

Hozza fel a marhahúst.

Felszelte a marhahúst?

Kövéret vagy soványat akar?

Mindkettőből keverten.

Ez a hús igen porhanyó.

Tessék a főzelékből vagy a már-
tásból.

Vegyen a káposztából, répát,
burgonyát, paréjt, olasz-ká-
posztát, zöld babot, borsót.

A mint látom, nincs kenyere.

Szolgálhatok egy darabka ke-
nyérrel?

Tessék ebből a tésztából venni.

Itt van a túróshaluska, almás-
rétes, fánk.

Vi me vrlo obvezujete, to vrlo volim.

Ja ostajem kod pečenke.

Mogu li Vas poslužiti sa beef-steakom?

Sasvim je po mom ukusu pripravljen.

Molim malo teletine, pečenja od bubrega, ili od butine.

Ja imam rađe pečenje od pilića.

Ima ovdje: guske, race, purana, pečenih ili prženih pilića.

Volite li ribe?

Ta jedite, molim Vas!

Ovdje je zdjela sa šalatom.

Ja ću prirediti šalatu.

Jeste li ju solili?

Dajte ovamo octa i ulja.

Mogu li donijeti crnu kafu i zaslada (desert)?

Ja volim crnu kafu nešto gorku.

Gospodine, Vaša će kava ohladniti.

Ne bi li ovamo pružili jednu jabuku, krušku, breskvu, jedan grozd?

Molim dajte mi malo jagoda, borovnice ili šljive.

Ja ću komadić sira (jesti)!

Sad ću Vas poslužiti s čašicom šampanjca.

U Vaše zdravlje!

Vi vrlo malo jedete i pijete.

Hvala, vrlo sam dobro ručao.

Na večer.

Jeste li već večerali?

Ja ne večeram nikada,

Danas sam vrlo dobro (izvršno) večerao.

Bolje je u podne više, a na večer manje jesti.

Igen lekőtelez Ön, ezt igen szeretem.

Én a pecsenyénél maradok.

Szolgálhatok angol rostélyossal (beefsteak)?

Egészen ízlésem szerint készült.

Kérek egy kevés borjupecsenyét, vesepecsenyét, vagy czombjából.

Én a baromfipecsenyét inkább szeretem.

Van itt liba, kácsa, pulyka, sült vagy rántott csirke.

Szereti a halat?

Ugyan egyik belőle, kérem.

Itt van a salátás-tál.

Én majd elkészítem a salátát.

Megsózta?

Adja ide az eczetet és olajat.

Behozhatom a fekete kávé és csemegét?

Én fekete kávé kesernyésen szeretem.

Uram, meghűl a kávéja.

Nem nyújtana ide nekem egy almát, körtét, barackot, egy fürt szőlőt?

Adjon kérem egy kevés epret, szamóczát vagy szilvát.

Én egy darabka sajtot eszem.

Most szolgálok Önnek egy pohár pezsgővel.

Önnek egészségére!

Ön nagyon keveset eszik és iszik.

Köszönöm, igen jól ebédeltem.

Este.

Vacsorált már?

Én nem vacsorálok soha.

Ma igen jól (felségesen) vacsoráltam.

Jobb délben többet és este keveset enni.

Za večeru mi je dosta komadićak kruha i čaša pive.
 Sada idem, da se svučem.
 Pomozite mi odijelo skinuti.
 Dajte mi ovamo moje papuče.
 Molim jedan izuvač.
 Već sam svučen.
 Dajte simo žigice i sgasnite svijeću.
 Laku noć Vam želim.
 Laku noć!

Én egy darab kenyérrel és egy pohár sörrel beérem vacsorára.
 Most már a vetkőzéshez látok.
 Segitse ruhámat levetni.
 Adj ide papucsomat.
 Egy csizmahuzót kérek.
 Le vagyok már vetkőzve.
 Adj ide a gyújtófát és oltsa el a gyertyát.
 Jó éjszakát (jó éjt) kívánok.
 Jó éjt; jó éjszakát!

O čitanju i pisanju.

Az olvasás- és írásról.

Šta čitate?
 Jednu vrlo zanimivu knjigu.
 Najnovije djelo Jokaia.
 Gdje ste ju kupili?
 Kod dvorske knjižare N. Kőrösi
 u Andrásy-vojoj ulici broj 75.

Mit olvas?
 Egy igen érdekes könyvet.
 Jókai legújabb művét.
 Hol vette?
 Kőrösi Miklós udvari könyvkereskedésében az Andrásy-úton 75. szám alatt.

Kakove novine (dnevnik) držite?
 Nekoliko mađarskih i nekoliko hrvatskih.
 Ne bi li mi mogli dati ovaj list, kad ga pročitate?
 Ja sam ga već (sasvim) pročitao.
 Čitajte taj list.
 Čitajte glasno.
 Čitajte dalje.
 Sada moram nekoliko listova (pisama) pisati.

Miféle hirlapot járat?
 Néhány magyar és néhány horvátot.
 Nem adhatná nekem ezt a lapot, ha végig olvasta?
 Én már egészen átolvastam.
 Olvassa e levelet.
 Fennhangon olvassa.
 Olvasson tovább.
 Most néhány levelet kell írnom.

Imadete li pero?
 Ovdje imade različitih ociljnih pera
 Pokušajte ih.
 Ovo je dobro, ovo činiti će svoju dužnost

Van tolla?
 Itt van különféle acéltoll.

Ja uvijek ociljnim perom pišem.
 Ovaj papir upija.
 Ne bi li mogli dati nekoliko komada običnog listovnog papira?

Próbálja meg.
 Ez jó, ez megteszi.

Én mindig acéltollal írok.
 Ez a papír itató.
 Nem adhatná néhány lap közönséges levélpapirost?

Tinta (crnilo) je vrlo gusta.
 Ulijte nekoliko kapi octa ili vode.

A tinta nagyon sűrű.
 Öntsön belé néhány csepp ecetet, vagy vizet.

- Sjednite k mom pisaćem stolu, tamo ćete svega naći, što Vam je potrebno. Üljön íróasztalomhoz. ott mindent talál, mire szüksége van.
- U pretincu (ladici) ima ostije, pečatnog voska i pečatnik. A fiókban van az ostya, spanyolviasz és pecsétnyomó.
- Napišite naslov Irja meg a címet.
- Zapečatite list, te ga odnesite na poštu. Pecsételje le a levelet és vigye a postára.
- Bili ga providio sa pošt. bilje-govkom? Bérmentesítsem?
- Nije potrebno, nepotrebno. Nem szükséges, szükségtelen.

Sa krojačem.

Egy szabóval.

- Molim, čime mogu služiti? Kérem, mivel szolgálhatok?
- Uzmite, molim, mjeru za jedan kaput. Vegyen, kérem, mértéket egy kabátra.
- Kako zapovjedate, da ga načinim (skrojim)? Hogy parancsolja, hogy csináljam?
- Načinite ga onako, kako najbolje mislite. Csinálja úgy, a hogy legjobbnak gondolja.
- Po najnovijoj modi ću ga (skrojiti), naćiniti. A legújabb divat szerint fogom csinálni.
- Kakove gumbje zapovjedate? Miféle gombokat tetszik parancsolni?
- Prevučene ili košćane gumbje? Behúzott vagy csontgombokat?
- Zapovjedate li i hlaće i prsluk? Nadrágot és mellényt is parancsol?
- Molim, donio sam Vam odijelo (kući). Kérem, haza hoztam a ruháit.
- Kaput je vrlo uzak. A kabát igen szűk.
- Pod pazuhom me reže. A hónom alatt feszít (metsz).
- Raširit će se već od samoga sebe. Majd kitágul magától.
- Jeste li donijeli račun? Elhozta a számlát?
- Za tjedan dana ću ga isplatiti. Egy hét múlva kifizetem.

O putovanju.

Az utazásról.

- Sutra putujem u donju Ugarsku, u gornju Ugarsku. Holnap az alföldre, a felföldre utazom.
- Koliko kilometara imade do N? Hány kilométernyire van ide N?
- 28 Kilometara. Huszonnyolcz kilométer.
- Kako daleko leži N? Mennyire van ide N?
- Koliko treba do N? Három napi járásra jó lovakkal.
- Tri dana s dobrim konjima. Hol áll meg a postakocsi hálásra?
- Gdje stanu poštanska kola za prenoćivanje?

- U gradu N. N. városában.
 Jesu li ondje skupa svratišta? Drágák-e ott a fogadók?
 Može li se ondje čistu sobu i Lehet-e ott tiszta szobát és ágyat
 postelju dobiti? kapni?
 Koliko se plaća do N.? Mennyit fizet az ember N-ig?
 Prispjeli smo, izvolite izlaziti Itt vagyunk már, tessék kiszállni!
 (saći).
 Evo mala napojnica. Itt van egy kis borravaló.
 Pokorno zahvaljujem. Köszönöm alázatosan.
 Mogu li ovdje dobiti konje za Kaphatnék itt lovakat a vissza-
 povratak? utazásra?
 Jest i to za jeftinu cijenu. Igen és pedig olcsó áron.
 Možete, ali za nešto skupu cijenu. Kaphat, de kissé drága áron.
 Zapregnite, jer odmah polazimo. Fogjon hát be, mert azonnal in-
 dulunk.
 Gospoda, putujte sretno! Uraim, utazzanak szerencsésen!
 Sretan put! Szerencsés utat!
 Stanite! Megálljon kend!
 Tjerajte bolje, bit će skoro veče. Hajtson jobban, este lesz mind-
 járt.
 Kako se zove ono selo tamo na Hogy hívják ama falut ott a
 brežuljku? dombon?
 Kako se zove ono mjesto, čiji se Hogy hívják ama helységet, mely-
 crkveni toranj odavle vidi? nek templom-tornyaide látszik?
 Molim, kuda vodi put u N.? Kérem, merre visz az út N-re?
 Idite uvijek desno, lijevo, da ne Mindig jobbra, balra, tartson,
 zabloudite. hogy el ne tévedjen.
 Ostanite samo uvijek na rav- Csak az egyenes úton maradjon
 nom putu, ne skrenite ni mindig, ne térjen se jobbra,
 desno ni lijevo. se balra.
 Jeli jošte daleko odavle vaše selo? Messze van még ide a falujok?
 Pol sata, poldrug ure. Egy félórányira, másfél órányira?
 Hvala Bogu, već smo ovdje (pri- Hála Istennek, itt vagyunk már.
 spjeli smo).
 Kako ste došli u Budimpeštu? Mikép jött Budapestre?
 Željeznicom iz Beča. A vaspályán (vasúton) Bécsből.
 Kada ste odanle otputovali? Mikor utazott el onnét?
 U šest sati u jutro smo iz Beča Hat órakor reggel (reggeli hat
 pošli te u pet sati na veče órakor) indultunk el Bécsből,
 ovamo prispjeli. és öt órakor este (esti öt órakor)
 értünk ide.
 Ja volim putovati parobrodom, Én inkább szeretek gőzhajón
 nego željeznicom. utazni, mint vaspályán.
 Na parobrodu je putovanje si- Gőzhajón biztosabb és kényel-
 gurnije i udobnije. mesebb az utazás.
 Ali je na željeznici putovanje De vaspályán gyorsabb az utazás.
 brže.

- Molim, ne znate li koliko se plaća odavle do Beča na željeznici i parobrodu?
 Na parobrodu za prvo mjesto ... kr. ... filira; za drugo mjesto ... kruna ... filira; na željeznici za prvi razred ... kr. ... fil.; za drugi razred ... kr. ... fil.; za treći razred ... kr. ... fil.
- Jeli se već zvonilo za odlazak? Tri puta se zvoní.
 Kuda se ide u čekaonu, kabinu (parobroda)?
 Idimo na palubu.
 Imademo, imali smo, krasno putovanje!
- Kérem, nem tudja mennyit kell innen Bécsig fizetni a vaspályán és gőzhajón?
 A gőzhajón az első helyen ... koronát és ... fillért; a második helyen ... K-t és ... fillért; a vaspályán az első helyen ... K-t; a második helyen ... K-t; a harmadik helyen ... K-t ... fillért.
- Csöngettek már az indulásra? Háromszor csöngetnek.
 Merre megy az ember a váróterembe, a hajószobába?
 Menjünk a fődélzetre.
 Fölséges utazásunk van, volt!

U glavnom gradu Ugarske.

Molim recite mi, jesam li jošte daleko od Narodnog Kazališta, od Narodnog Muzeja?

Molim. kojim putem moram ići na Poglavarstveni trg, na Dragutinov bulevard, na Vacki bulevard?

Morate se držati desno, lijevo. Idite (gospodine) samo ravno kroz onu ulicu, a onda skrenite desno, lijevo.

Molim (Vas), da li stanuje ovdje gospodin N., gospođa N?

Sve bi htio vidjeti, što je u ovom gradu znamenito.

Gdje je znamenita Andrásseyeva ulica, krasna opera, umjetnički paviljon, akademija znanosti?

Taj gospodin biti će tako ljubezan, sve Vam pokazati.

Kakova je to velika kuća, zgrada? Kako su ovdje ulice dobro tarmacane!

Budite tako ljubezni, promijeniti mi ovu banknotu, ovo zlato, ovaj talir, ovaj novac.

Kakovu banknotu imadete?

Magyarország fővárosában.

Mondja meg kérem, messze vagyok-e még a Nemzeti Színháztól, a Nemzeti Muzeumtól?

Kérem, mely uton kell a Városház-térre, a Károly-köruttra, a Váci-köruttra mennem?

Balra, jobbra kell fordulnia.

Menjen az úr csak egyenesen végig ezen az utcán és aztán forduljon jobbra, balra.

Kérem, itt lakik N. úr, N. asszony-ság?

Mindent meg szeretnék nézni, a mi e városban nevezetes.

Hol van a híres Andrássey-ut, a gyönyörű Dalszínház, a Műcsarnok, a Tudományos Akadémia?

Ezen úr szíves lesz önnek mindent megmutatni.

Micsoda nagy ház, épület, ez itt? Milyen jó itt a kövezet!

Legyen oly szíves, váltsa fel nekem ezen bankjegyet, ezen aranyat, tallért, pénzdarabot.

Milyen bankjegye van?

Desetaču, pedesetaču, stotinjaču,	Tizesem, ötvenesem, százasom,
hiljadarku.	ezresem van.
Neznam, hoću li imati toliko	Nem tudom, lesz-e annyi apró-
sitniša.	pénzem.
Vrlo žalim, što vam nemogu po-	Igen sajnálom, hogy nem szol-
služiti.	gálhatok.
Preporučam se.	Ajánlom magamat.
Sluga sam pokoran.	Alázatos szolgája.
Sluga ponizan. Sluga.	Alászolgája.

O madž. nizozemlju.

A magyar Alföldről.

Koje je veliko ugarsko nizo-
zemlje?

Melyik a nagy magyar Alföld?

Ona nepregledna ravnina od
skoro 600□ milja, koja u he-
veškoj županiji počimlje, te
se na zapadu do Sedmo-
gradske (Erdelja), na jugu do
zemaljske granice, a na zapadu
do Dunava stire.

Azon majdnem 600□ mérföldnyi
beláthatatlan síkság, mely He-
vesmegyében kezdődik és ke-
letnek Erdélyig, délnek az
ország határáig, nyugaton a
Dunáig terjed.

Jeli zaista tako zanimiva, kako
se priča.

Valóban oly érdekes mint mond-
ják?

Za stranca su osobito „pustare“
radi njihove neobičajnosti
zanimive.

Az idegenre nézve különösen a
puszták érdekesekek szokatlan-
ságuknál fogva.

Što je za pravo jedna pustara?
Pod tom riječju ne smije se
misliti kakovo osamljeno, ne-
napučeno mjesto ili neplodnu
pustinju; pustara je takovo
područje, unutar kojega granica
ne imade nijednoga sela i koje
zausima više stotina, dapače
više hiljada jutara. Tako na
primjer pustara Hortobágy kraj
Debrecina imade 55.000 jutara,
dobri joj pašnjaci davaju osim
nebrojenoj množini ovaca i
konja i 30.000 komada goveda
bogatu hranu.

Mi tulajdonképen egy pusztát?
E szó alatt nem kell valami el-
hagyott, lakatlan helyet vagy
terméketlen sivatagot érteni; a
puszta oly terület, melynek ha-
tárán belül egyetlen egy falu
sincs és mely több száz, sőt
több ezer holdra terjed. Így
például a Hortobágyi puszta
Debreczen mellett 55.000 holdra
terjed, kövér legelője számtalan
juhon és lovon kívül 30.000
darab szarvasmarhának ad gaz-
dag táplálékot.

Sa svojim konjušnicama, konja-
rima (čikošima) i čobanima
daje ugarsko nizozemlje ori-
ginalnu, osebnu sliku, akada
se za mirnog ljetnog dana
pokazuje fatamorgana, uživa
putnik rijetko lijep prizor.

Méneseivel, csikósaival és juhá-
szaival eredeti sajátosság képet
nyújt a magyar Alföld, és ha
csendes nyári napon a délibáb
mutatkozik, ritka szép látványt
élvez az utas.

Iz madžarske povjesti.

Poznajete li Vi povjest Madžara bar u glavnim crtama?

Kažite mi, pod čijim votstvom došli su oni u sadanju svoju domovinu?

Pod votstvom Arpada, kojeg osnivačem domovine nazivlju.

Ko je bio prvi madžarski kralj?

Sveti Stjepan, koji je krunu od pape Silvestra II-oga primio.

On je obratio madžarski narod na kršćansku vjeru, uredio zemlju, te osnivač crkve i škole.

Iz kakove je kuće? (Od koje kuće potječe?)

Iz Arpadove kuće, koja je vladala od godine 1000—1301; među članovima te kuće bilo je znamenitih kraljeva kao: Sv. Ladislav, Koloman Književni, Bela IV.; zadnji potomak bio je Andrija III.

Kakovi su onda kraljevi slijedili?

Iz raznih kuća, od kojih su najznamenitiji: Karlo Robert, Ljudevit Veliki, Matija Hunjadović. Vladanje je njihovo trajalo od 1301 do 1526.

Od onda vladaju kraljevi iz Habsburške kuće.

A magyar történelemből.

Ismeri már a magyarok történetét legalább fővonásaiban?

Mondja meg nekem, kinek vezetése alatt jöttek be mostani hazájukba?

Árpád alatt, kit honalapítónak neveznek.

Ki volt az első magyar király?

Szent István, ki a koronát II. Szilveszter pápától kapta.

Ő térítette a magyar népet a keresztény hitre, rendezte az országot és templomokat és iskolákat alapított.

Milyen házból való volt?

Az Árpádházból, mely 1000—1301-ig uralkodott; tagjai közt híres királyok voltak: Szt. László, Könyves Kálmán, IV. Béla; utolsó sarja volt III. Endre.

Milyen királyok következtek azután?

A vegyesházbeliak, kik közt a legnevezetesebbek: Róbert Károly, Nagy Lajos, Hunyadi Mátyás. Uralkodásuk tartott 1301-től 1526-ig.

Azóta a Habsburgházból származott királyok uralkodnak.

Osobiti načini izraza.

Dobro izgleda.

Š njime se ne može na kraj izaći.

Sa tako malo (novaca) ne mogu izaći — nije mi dosta.

Preduzeo sam si.

Utvarati si nešto.

Ne mogu se snaći.

Stvar je došla na red.

Sajátságos kifejezési módok.

Jó színben van.

Nem lehet vele megférti, boldogulni.

Ilyen kevéssel be nem érem, nem elég nekem.

Föltettem magamban.

Valamit elhítenni magával.

Nem tudom magamat tájékozni nem tudok rajta eligazodni.

A dolog szóba került.

Od glave do pete.
Ide mu dobro. Dobro mu je.
Ne ide mu za rukom.

Vrlo mi manjka.

Teško pitanje. Šakljivo pitanje.
Umirem od zime.
Dijeliti mnijenje. Biti istoga mnijenja.

Radosti, bol dijeliti.
Propao je.
Izgubio je strpljivost.
Prenagli se (zaletiti se).
Izgovor, koji nevjedi.
Izmisliti, što ne stoji.
Nešto smisliti (zasnovati).
On umaće. Nestalo ga.
Nema ništa više od njega, gotov je, kraj mu je.

To ga je dirnulo, osapnulo. To mu se upiljilo u glavu. Pogodilo ga je u žilicu (živac).
Nekoga poprijeko gledati.
Nekomu zausnicu dati. Čušnuti (čušiti) koga.

Ne može se snaći od veselja.
U tom leži pogriješka.
To je ono, što je teško u stvari.
Što to na mene spada? Što me je briga.

Nešto za zlo primiti (uzeti).

Nekomu na putu biti.
Sve zgodno (spretno, valjano) shvaća.

Kad bih ja bio na njegovom mjestu.

Skapavam od žedje, gladi.

Najesti se (do sita).

Sit sam.

U sve se miješa (pača).

Mnogo si dozvoljava.

Biti (pred nečim) na oprezu.

Odmaglio je (podbrusio je pete).

Tetótdl talpig.
Jól megy a dolga.
Nem boldogul, nem tud felforgódni.

Nagyon hiányzik nekem, nagy hiányát érzem.

Fogas kérdés.

Megvesz az Isten hidege.

A véleményben osztozni.

Az örömben, bánatban, résztvenni.

Tönkre jutott, megbukott.

Kijött a sodrából.

Elvetni a sulykot.

Kopasz mentség.

Valamit kisütni.

Kifőzni valamit (tervet).

Egérutat vett.

Vége van.

Szeget ütött a fejébe.

Valakire félvállal nézni.

Valakit arczul (pofon) ütni.

Nem bir magával örömében.

Itt a bökkenő.

Az a dolog bibéje.

Mi közöm hozzá.

Valamit zokon (rossz néven) venni.

Valakinek láb alatt lenni.

Mindent helyén, nyelén fog.

Ha neki volnék.

Szomjan, éhen halok.

Jól lakni.

Jól laktam.

Minden lében kanál.

Sokat megenged magának.

Valamitől óvakodni.

Főlszedte sátorfáját.

III. Dodatak. III. Függetlenség.

Izabrane madžarske poslovice. Válogatott magyar közmondások.

- Aki kérdi, kell-e, nem örömet ad. Kiki legjobban tudja, hol szorít
Szép ott adni, hol senki sem kér. csizmája.
A ki sokat kérdez, nem örömet ad. Bajos ott lopni, hol a gazda
zsivány.
Könnyű adni, a mi nem kell. Sós tengerben bajos kaparászni.
Adós fizess, beteg nyögj. Minden szamar a maga terhét
érzi.
Adós embernek sokat kell hazudnia. Nincs keserűbb a király kenyerénél.
Elég gazdag, ki senkinek sem adós. Kiki érzi a maga terhét.
Rossz bíró, ki ajándékra néz. Czimbalmosnak is néha öreg
hurja szakad.
A ki akar, lel okot. Ritka madár a jó barát.
Ki levest akar enni, kanál legyen kezében. Barátot szerencse hoz, szükség
próbál.
A nyakasnak nyaka törik. Ki mindennek barátja, mindennek
bolondja.
Mennél alázatosb, annál gyalázatosb. Nem minden bokorban fekszik a
jó barát.
Alázatos a szolga, gyalázatos a gazda. Egy Istened, több barátod.
Addig kell a vasat verni, a míg tüzes. Jobb néha egy barát, mint száz
atyafi.
Addig uszik a tök, míg egyszer elmerül. Ügyetlen barát többet árt az
ellenségnek.
Ha ördöggel lakol, ördöggé kell lenned. Ebnek eb, papnak pap a barátja.
Kinél lakol, annak törvényével élj. Ebnek kutya a barátja.
Ha szarkák közt lakunk, ugrálni kell. Egy jó barát száz atyafi.
Moly a ruhát, bánat a szívet rongálja.
Napra forog a tányérvirág is. Igaz megbánás eltörli a bűnt.
Ott vedd a vasmacskát, hol fenéket érhetsz. Könnyű sebet ejteni, nehéz meggyógyítani.

Ki farkassal tart, annak vonítani kell.
 Ki sokba fog, keveset végez.
 Ki sokat markol, keveset szorít.
 Nem egy nap épült fel Róma.
 Idegen idegennek ritkán árt.
 Mosolygó ellenségnél nincs ártalmasabb.
 Szelíd agalamb, mégis van epéje.
 Az ebet is megbecsülik uráért.
 Ki a krajczárt nem becsüli, a forintot sem érdemli.
 Kinek szive telve, megnyilik a nyelve.
 Jól megrágd, aztán nyeld.
 Beteg vigasztalja az orvost.
 Jobb egy béke száz hadnál.
 Erőtlen, ki elbizzá magát.
 Senki se lehet tanu a maga ügyében.
 Ki irtalmat gyakorol, életet lel.
 Bolond, ki neveti a bolondot.
 Bölcsen élj, ne henyélj.
 Nem mind bűnös, aki rab.
 Pálcza, ha megaranyozzák is, sulyost üt.
 Nincs oly csalárdság, hogy más meg ne játssza.
 Aranynyal könnyen nyithatsz zárt.
 Varga vargának ha barátja, csuda.
 Czfira lakodalom, kevés jutalom.
 Pénzen vett dicséret czfira hazugság.
 Lementével dicsérd a napot.
 Czigány is dicséri a maga lovát.
 Jobb sovány egyesség kövér pörnél.
 Nagy teher is könnyű, ha sokan emelik.
 Két dudás nem fér meg egy csárdában.
 A hol ló nincs, számár is ekel.
 A döglött oroszánt a számár is rugdossa.
 A ki mer, az nyer.
 Falu nevében kardot kötni nem mindenkor bátorságos.
 Bátran czinczog egér, ha macskát nem érez.
 Vitézséggel jár a nyereség.
 Könnyű pohár mellett vitézkedni.
 Szökött katonának nincsen bére.
 Nem mind vitéz, ki nagy hős szájával.
 Minden dolognak megvan a maga nyitja.
 Jó bornak, jó embernek eredetét ne kutasd.
 Nem olyan az ördög, a mint festik.
 Félénk katonán a mellvas is reszket.
 Leforrázott kutya az esőtől is fél.
 Disznónak, fösvénynek holtá után haszna.
 Távollevőt, holtat könnyű rágalmazni.
 Lónak négy lába, mégis botlik.
 Kinek akasztófa a helye, nem hal a Dunába.
 Hamari kezdetnek hamar a vége.
 Gyakorta farkas is juhborbe öltözik.
 Minden fejszének akad nyele.
 Hiába fürdik a csóka, nem lesz hattyu belőle.
 Mindenütt jó, de legjobb otthon.
 Rest kétszer fárad.
 Ki kerüli a munkát, nehezen tölti meg gyomrát.
 Szalmatűznek szene is hitvány.
 Könnyen hívés könnyen csal.
 Hízelkedő nyelv nyalva ejti a sebet.
 Idő szolgál, senkit nem vár.
 Eljön a hajnal, ha a kakas nem kukorikol is.
 Nem egy nap épült Buda vára.
 Addig hajlik a vessző, míg gyöngye.
 Fiatál korodban vess, hogy vén-ségedre arass.

Szegényen élni, gazdagon halni
 esztelenség.
 Keserves a véren vett kenyér.
 Madár a repülésre, ember a munkára született.
 A ki ezzel játszik, bot legyen a kezében.
 Ottapénznek legkevesebb becse, a hol verik.
 Várt lány várat nyer.
 Ritka vetésnek vékony aratása.
 Jégre metszettkép nem sokáig ép.
 Jó szomszéd a rosszból is jót csinál.
 Sehol se jobb a víz, mint tulajdon forrásánál.
 Nem minden gyümölcs jó, mely szépen piroslik.
 Kigyóval nem jó játékba merülni.
 Kár után késő a busulás.
 Ki nagyot hág, nagyot esik.
 Fenn az ernyő, nincsen kas.
 Jobb későn, mint soha.
 A ki bottal köszönt, annak döronggal felelnek.
 Kenőcs mellett könnyű megpiszkosodni.
 Könnyű sebet ejteni, nehéz meggyógyítani.
 A ki könnyen lop, könnyen felakad.
 Barát beszél bójtról, de hasa teli van.
 Fából nem lesz vaskarika.
 Kinek mi tiszte, ahhoz tartsa magát.
 Mesterembernek ha piszkos is a keze, mégis aranyos.
 Lassan menjünk, tovább érünk.
 Fekete kézzel keresik a fehér pénzt.
 Mindennek édesebb az eleje, mint a veleje,
 A ki vesz, annak lesz.
 Nehéz a részeg ember szájára lakatot vetni.
 Nyesés nélkül fa sem nő nagyra.
 Jó bíró felejtí a komaságot.
 Nem mind diák, a kinek tintás az uja.
 Könnyen ígérő, nehezen fizet.
 Veszett a szerencse, melynek nincs irigye.
 Hol Isien őriz, pókháló is kővár.
 Istennek ad kölcsön, ki könnyőrül a szegényen.
 Többen hálnak a borban, hogysen a tengerben.
 Zabos lónak jó kedv az ostroma.
 Ki polyvát rostál, nem keresi meg a napszámot.
 Bagoly is bíró barlangjában.
 Szentnek is maga felé hajlik a keze.
 Az akasztás sem esik ingyen.
 Pénteki öröm, vasárnapi ürröm.
 Tanításnak szárnya jó példa.
 Szóra figyel, tette indul a magyar.
 Ki párnán akar feküdni, próbálja előbb a szalmát.
 Kitetszik a róka farka akár mint dugdossa.
 Ritka búza, kiben konkoly nincsen.
 Liszt is elfogy ha sok markon megy keresztül.
 Sok kutya nyúlhalál.
 Szegény a koldus, ha király is a neve.
 Szegénynek konyhája, istenfélők kamarája.
 Tejes fazéknál hivtelen szolga a macska.
 Vak tyúk is lel gyöngyöt.
 Forgó a szerencse, nincs állandó kincse.
 Szép és jó nem kis csoda.
 Kinek szive telve, megnyilik a nyelve.
 Rossz kántort is megszok a falu.
 Nincs a szónak markolatja.
 Szükség törvényt ront.
 Késő a takarékoság, mikor üres az erszény.
 Mit garason vehetsz, ne adj érte tallért.

Rókának róka a fia.	Tanácsban ész, harczban erő kell.
Farkasnak soha sem lesz bá- rány fia.	Jobb kevés jót tudni, mint sok haszontalant.
Nem minden virágból lesz gyü- mölcs.	Nem mind tudós, kinek pápaszem az orrán.
Nyugodt földnek szép a termése,	A köntös pappá nem tesz senkit.
Tojás akar a tyuknál okosb lenni.	Kiki maga háza előtt seperjen.
A nád sem indul szél nélkül.	Szapura tréfa, meddő okosság.
A mit aprítottál, magadnak kell megenned.	Nyitott kapu, kedves vendég. Asztag nem öli meg az egeret. Jó kezdésnek, jó hagyás a vége.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

IV. Dodatak. IV. Függetlenség.

Madžarsko-hrvatski riječnik. Magyar-horvát szótár.

A.

Az, a, određeni član; az, onaj; abban, (mjesto azban), u onome; annak (mjesto aznak), onomu.

ablak, prozor; -os, staklar.

ábra, slika, lik.

ábránd, fantazija.

ábrázat, lice, obraz.

ábrázolni, slikati.

abrincs, abroncs, obruč.

ács, tesar; -hely, tesarska radiona, -munka, tesarski posao; -olni, tesati.

ácsorogni, lijenčariti.

aczel, ocao.

adakozás, darežljivost.

addig, dotle.

adni, dati; tudtára ili tudtúl —, priopćiti komu.

adó, porez; -szedő, pobirač poreza; -hivatal, porezni ured.

adoma, pričica.

adomány, dar.

adós, dužnik; -ság, dug
ág, grana; eszem ágában sincs, nije mi na kraj pameti.

agancs, rogovci (jelena).

ágár, hrt.

ágas, granat.

agg, star; -astyán, starac; -harczos, veterana; -kór, nemoć; -legény, neženja.

aggasztani, plašiti.

aggódni (ik), brinuti se.

ágy, postelja.

ágy, mozaik.

ágyag, ilovača.

ágyék, bok, bedro.

agyón, mrtvo; -lőni, ustrijeliti; -ütni, ubiti.

ágyú, top; -telep, baterija; -zni, pucati sa topovima.

agyvelő, mozak.

áhitat, pobožnost.

ajak, usnica.

ajándék, dar; -ozni, darovati.

ajánlani, preporučiti; -ás, preporuka; -at, ponuda; -kozni (ik), nudati se.

ájtatos, pobožan; -ság, pobožnost; -an, pobožno.

ajtó, vrata.

ájulni, onesvijestiti se.

akadni, načise; kezébe-, u ruke pasti komu: kezembe akad, dođe mi u ruke; kezédbe akad, dođe ti u ruke itd.

akadály, zapreka; -ozni, zapriječiti.

akar-ni, htjeti; -at, volja; -atos, tvrdoglav.

akár-akár, ili-ili.

akár, ako i; -hogy, kako god; -hol, gdje god; -hová, kam god; -melyik, koji god; -ki, ko god; -mi, što god; -mikor, kada god.

akasztani, objesiti.

akként, na taj način.

akkép, -en, ovako.

akkor, tada; -ában, u ono doba.

akna, okno, rudnik.

akó, vijedro.

akol, staja.

al, pod, donje dno.

ál, krivi, nepravi.

alá, dole (na pitanje kamo?).

alább, dalje dole.

alabor, coklja, hlapac.

alacsony, nizak.

alagút, prokop (pod zemljom), tunel.

aláírní, potpisati; -ás, potpis.

alak, lik, oblik; -ítani, tvoriti; -úlni, bivati, dobiti lice.

alamizsna, milostinja.

alant, dole.

alany, subjekat (u rečenici); -eset, prvi padež, nominativ; -i, subjektivan.

alap, temelj; -ítani, utemeljiti; -ítvány, zaklada.

alapodni (ik), temeljiti se.

alapos, temeljit.

alaptalan, neosnovan.

álarcz, krabulja.

alárendelni, podrediti.

alatt, ispod (gdje?).

alattomban, potajno.

alattvaló, podanik.

alávetni, podvrći koga.

alázat, smijernost; -os, pokoran; -osság, pokornost.

áldani, blagosloviti; -ás, blagoslov.

áldozni, žrtvovati; -at, žrtva; -ás, pričest.

álfény, prividni sjaj.

Alföld, nizina, donja Ugarska; Német —, Holandija.

alig, jedva, teško.

alj, temelj.

alkalmas, sposoban; -int, po svoj prilici.

alkalmatlan, dosadan;
 -kodni (ik), dosadivati.
 alkalma z-ni, rabiti; -ás,
 poraba.
 alkalom, prilika.
 alkony, sumrak; -odni
 (ik), sumračje se hvata.
 alkot-ni, stvoriti; -mány,
 ustav.
 alku, pogodba, ugovor;
 -dni (ik), pogadati se
 (za robu).
 állani, stajati; boszút —,
 osvetiti se.
 áll, obradak.
 állam, država; -férfi,
 državnik.
 állandó, stalan; -ság,
 stalnost.
 állapítani, ustanoviti.
 állapot, stanje.
 állat, životinja; -i, živo-
 tinski.
 állítani, trvditi.
 alma, jabuka.
 álmos, pospan.
 alólról, odozdo.
 álom, san; -talan, be-
 sanan.
 alsó, donji.
 által, kroz; -ában, u opće.
 aluni (ik), spavati.
 ama, amaz, onaj.
 ámbár, premda.
 amott, tamo.
 angol, Englez, engleski;
 -ul (adv.), engleski.

angyal, andeo.
 annál inkább, tim više.
 annyi, toliko.
 anyá, majka.
 apa, otac.
 apadni, popuštati, pasti.
 apró, malen.
 ár, cijena.
 áradni, poplaviti.
 arany, zlato, zlatan.
 árasztani, širiti.
 aratni, žeti.
 árny, sjena; -ék, sjena;
 -ékszek, zahod.
 árok, graba.
 arra, amarra, onamo.
 ártani, škoditi; -almas,
 škodljiv; -atlan, nevin;
 -atlanság, nevinost;
 -atlanúl, nedužno (bez
 uzroka).
 árul-ni, prodavati, izdati,
 -ó, izdajica.
 árvíz, plima, poplava.
 ás-ni, kopati; -ó, lo-
 pata.
 asszony, žena; -i, ženski.
 ásvány, ruda.
 asztal, stol; -os, stolar.
 átok, kletva.
 atya, otac; -fi, rođak;
 -i, očinski.
 az idén, ljetos.
 ázni (ik), pokisnuti.
 azon, onaj.
 azután, aztán, pos-
 lije.

B.

B a b, grah, bob.
 b a b é r, lovor.
 b a g o l y, sova.
 b a j, neprilika.
 b a j o r, bavarski.
 b a l, lijevo; -e s e t, nesreća;
 - i t é l e t, predrasuda.
 b á l, ples.
 b a l l a g n i, lutati, švrljati.
 b á m u l - n i, čuditi se;
 - a t o s, čudnovat.
 b á n n i, kajati se, željeti;
 n e m b á n o m, ne marim.
 b á n n i (i k), postupati s
 k i m.
 b á n t - a n i, uvrijediti;
 - a l o m, uvrijeda.
 b á r, akoprem, - h o v a,
 kamogod; - k i, kogod;
 - m i, štogod.
 b á r á n y, janje.
 b a r á t, prijatelj; - s á g, pri-
 jateljstvo.
 b a r n a, crnomanjast.
 b á r ó, barun.
 b a r o m, živad.
 b á t o r, hrabar; - s á g, hra-
 brost; - k o d n i (i k), us-
 loboditi se.
 b á t y a, stariji brat.
 b e, unutra.
 b e c s e s, skupocjen.
 b e c s ű l - n i, štovati; - e t, po-
 štenje; - e t e s, pošten;
 - e t r e v á l n i (i k), na
 čast služiti.

b e é r n i, zadovoljiti se.
 b e f e j e z n i, dovršiti.
 b é g e t n i, beknuti, blejati.
 b e i r n i, upisati.
 b é k e, mir; - s, miran.
 b e k ö l t e z - n i, doseliti se;
 - é s, doseljenje.
 b é l, utroba.
 b e l á t n i, uvidjati.
 b e l ő l, iznutra.
 b e n n, unutra.
 b é r, nagrada; - e s, sluga.
 b e r e t v a, britva.
 b e s z é d, govor.
 b e s z é l n i, govoriti.
 b e t e g, bolestan; - e d n i
 (i k), razboljeti se; - s é g,
 bolest.
 b e t ű, slovo; - s z e d ő,
 slagar.
 b e z á r n i, zatvoriti.
 b i r n i, posjedovati.
 b i r ó, sudac.
 b i r o d a l o m, država.
 b i r t o k, imanje, posjed;
 - o s, posjednik.
 b i z n i (i k), povjeriti.
 b i z o d a l o m, povjerenje.
 b i z o n y, u istinu.
 b i z o n y o s, sjeguran.
 b i z t o s, sjeguran.
 b i z t o n s á g, sigurnost.
 b o c s á t a n i, el-, pus-
 titi, otpustiti; s z a b a d o n
 —, na slobodu pustiti.
 b o d n á r, bačvar.
 b o g á r, kukac.

bogyó, bobica.
 bokor, grm.
 bokréta, kita cvijeća.
 boldog, sretan; -ság,
 sreća; -ulás, uspjeh;
 -ulni; sretan biti; -talan,
 nesretan.
 bolond, lud; -ság,
 ludost.
 bomolni, bomlani (ik),
 raspasti se.
 bor, vino.
 borítani, pokriti.
 borjú, tele.
 borsó, bob.
 borulni, pokriti se, pus-
 titi se na koljena.
 borz, jazavac.
 bosszankodni, srditi se.
 bosszú, osveta.
 botor, bedast.
 bő, širok; -ség, širina.
 böcsületesség, po-
 štenje.
 bölcs, mudrac, mudar;
 -en, mudro; -eség,
 mudrost.
 bőr, koža.
 bukás, propast.
 bukni, pasti.
 búni (buvik), sakriti se.
 buta, bedast; -ság, be-
 dastoća.
 búza, ječam.
 buzgó, gorljiv.
 bú, čar; -vés, ča-
 robnik.

büntet-ni, kazniti; -és,
 kasan.
 büszke, ponosit; -ség,
 ponos.

Cs.

Csábitani, zavesti koga.
 csacsogni, brbljati.
 csak, samo; -nem, skoro;
 -ugyan, sbilja.
 csáklya, čaklja.
 csal-ni, varati; -ás, pre-
 vara.
 család, obitelj.
 csalán, kopriva.
 csalárd, prevaran.
 csalatkozni (ik), va-
 rati se.
 csalódní (ik), varati se.
 csalogány, slavuj.
 csap, čep; -raverni,
 načeti bačvu.
 csapni, udariti.
 csapás, udarac.
 csapat, četa.
 csapláros, krčmar.
 csapszék, krčma.
 csárda, krčma seoska.
 csárdás, krčmar, narodni
 ples.
 császár, car.
 csata, bitka; -rend,
 bojni red; -tér, bojno
 polje.
 csatlakozni (ik), pri-
 družiti se.
 csatolni, prikopčati.

csatorna, prokop.
 csattan ni, praskati, pu-
 cati.
 csavar, vijak, šaraf; -ni,
 vrtati.
 csecsem ő, napršće, di-
 jetešće.
 csekély, malen; -ség,
 malenkost.
 csel, varka, lukavost.
 cseléd, sluga, sluškinja.
 cseleked ni (ik), činiti.
 csemege, poslastica.
 csemete, stablo.
 csempész, kriomčar;
 -ni, kriomčariti.
 csengeni, csengetni,
 zvoniti.
 csengety ű, zvonice.
 csep, kapljica; -egni,
 kapati.
 csépel ni, mlatiti.
 csépl ő, mlatac; -gép,
 mlatilo.
 cser, -fa, hrast.
 cserélni, mijenjati.
 cserép, crijep.
 cserezs nye, trešnja.
 cserezni, ustrojiti (kožu).
 csésze, šaljica.
 csiga, puž.
 csigolya, kralješ (ana-
 tom.).
 csiklandani, škakljati.
 csikó, ždrijebe; -s,
 konjar.
 csikorogni, škripati.

csillag, zvijezda; -ász,
 zvijezdoznanac; -ászat,
 astronomija.
 csillám, sjaj.
 csillapítani, umiriti,
 utišati.
 csillogni, sjati.
 csín, pristalost.
 csinálni, učiniti, napra-
 viti.
 csinos, pristao.
 csintalan, obijestan.
 csípn i, štipati.
 csipke, čipka,
 csipkés, izrezuckan.
 csira, klica.
 csirke, kokoš.
 csiszamol ni (ik), po-
 kliznuti.
 csiszamlós, klizak.
 csiszol ni, ugladiti.
 csíz, čizak.
 csizma, čizma; -dia,
 čizmar.
 csodál -ni, čuditi; -atos,
 čudnovat.
 csolnak, čamac.
 csomag, svežanj.
 csomó, svežanj, uzao,
 čavor.
 csónak, čamac, čun.
 csonka, sakat, krnjav.
 csonkítani, osakatiti.
 csont, kost.
 csoport, hrpa; -ozni
 (ik), sakupljati se; -ozni,
 urediti.

csorba, krnjast.
 csorbitani, okrnjiti.
 csorda, stado.
 csordulni, curiti.
 cső, cijev.
 csőd, stečaj; -be jutni,
 propasti.
 csődülni, sakupljati se.
 csöndes, miran.
 csöpp, kapljica.
 csőr, kljun.
 csörgetni, čagrtati.
 csörögni, klopotati.
 csősz, poljar.
 csúcs, vrh.
 csúf, ružan; -ság, grdoba.
 csuka, štika.
 csuklya, mantija, habit.
 csukni, zatvoriti.
 csunya, gadan.
 csupa, samo.
 csupán, samo.
 csupasz, gol.
 csupor, lončić.
 csúszni, šuljati se.
 csüggedni, klonuti
 duhom.
 csüggeszteni, plašiti,
 otimati srce.
 csűr, suša.
 csütörtök, četvrtak.

Cz.

Czáf, oprovrgnuće; -olni,
 oprovrgnuti.
 czápa, morski pas.
 czég, tvrtka; -er, kazalo,
 cimer.

czéh, ceh.
 czél, cilj.
 czérna, nit, konac.
 czeruza, olovka.
 czifra, nakićen.
 czifrázni, nakititi.
 czigány, Ciganin.
 czikázni (ik), sijevati
 (munja).
 czikk, -ely, članak (za-
 kona).
 czím, naslov; -ezni, adre-
 sirati.
 czimbalom, cimbulje.
 czimbora, drug.
 czímer, grb.
 czinege, sjenica.
 czinkos, -társ, sukrivac.
 czipelni, vući.
 czipész, postolar.
 czipó, kruh.
 czipő, cipela.
 czirógatni, milovati.
 czivódni (ik), svađatise.
 czomb, stegno, but.
 czölöp, kolac.
 czövek, kolčić.
 czudar, podao, bezo-
 brazan.
 czukor, šećer.
 czukrász, slastičar.
 czukrozni, šećeriti.

D.

Dacz, prkos; -ára, uspr-
 kos; -olni, prkositi; -os,
 tvrdoglav.
 dadogni, trtati, natucati.

da ga d ni, oteći, nabujati,
 da g ály, plima.
 da ga nat, otok (Ge-
 schwulst).
 da ga sz ta ni, nabujati
 (transitivno).
 da j ka, dojka.
 dal, pjesma; -ár, pjevač;
 -ár da, pjevaona.
 da li a, junak, vitez.
 da ll am, melodija.
 da l no k, pjesnik.
 da lo s, pjesama obilan.
 dá m vad, lanjad (jeleni).
 da n d ár, četa, brigada.
 da ra, krupa, sola.
 da ra b, komad; -ol ni,
 raskomaditi.
 da rá z s, osa.
 dá r da, koplje.
 da ró cz, kober, guber,
 darovac.
 da ru, ždral.
 de, ali.
 de á k, djak.
 de ho gy, a dakako.
 de js zen, dakle.
 dél, podne, jug; -el őtt,
 prije podne; -est, pod
 več e; -i, južan; -k ő r,
 meridijan; -ut án, poslije
 podne.
 de le j, magnet.
 de li, pristao, ugledan.
 de l n ő, gospoda.
 de ne vé r, šišmiš.
 dé r, rosa.

der ék, trup, tijelo, struk.
 der ék, valjan.
 de re kas, valjan.
 der ü, vedro nebo.
 der ü l ni, izvedriti se.
 de sz ka, daska.
 dé va j, obijestan,
 dé z sma, desetina (porez).
 di a da l, pobjeda.
 di á k, vidi de á k.
 di cs, slava; -e ke d ni
 (ik), hvaliti se; -é r ni,
 hvaliti; -ő, slavan; -ő sé g,
 slava.
 dí j, nagrada.
 di n nye, dinja; görög —.
 lubenica; s ár ga —.
 dinja.
 di ó, orah.
 dí sz, nakit; -es, sjajan;
 -le ni, sjati; -í te ni, na-
 kititi; -te le n, ne kičen.
 di sz n ó, svinja.
 di va t, moda.
 do b ni, bacati.
 do bo g ni, kucati.
 do bz ó d ni (ik), raskošno
 živjeti.
 do há ny, duhan; -oz ni (ik),
 pušiti; -z á s, pušenje.
 do ho s, vlažan.
 do l go z ni (ik), raditi.
 do lo g, posao, stvar, pri-
 jedmet.
 do m b, brežuljak.
 do m bo r, izbočiti; -m ú,
 relijev.

d o m b o s, brežuljast.
 d o n g a n i, zujiti, zučati.
 d o r g á l n i, ukoriti,
 d o r o n g, batina,
 d ö c z ö g n i, turati se,
 gurati se.
 d ö f n i, bosti,
 d ö g, strv, mrcina.
 d ö l n i, srušiti se.
 d ö l y f, oholost, bahatost;
 -es, ohol.
 d ö n t e n i, rušiti.
 d ö r d ü l n i, praskati.
 d ö r e, lud, bedast.
 d ö r g é s, grom.
 d ö r ö g n i, grmiti.
 d ö r z s ö l n i, trti, ribati.
 d r á g a, skup; -s á g, sku-
 poča.
 d r á g á l l n i, skupim držati.
 d r á g í t a n i, poskupiti.
 d r ó t, žica.
 d s i d a, koplje.
 d s i d á s, kopljanik.
 d u d a, gajde.
 d u d v a, korov, korovina.
 d u g n i, nataknuti, nabosti.
 d u g a s z, čep; -o l n i, za-
 čepiti.
 d u g ó, čep.
 d ú l n i, razoriti.
 d u p l a, dvostruk.
 d u r c z á l k o d n i, prkositi.
 d u r r a n n i, praskati
 d u r v a, prost, surov.
 d ú s, -g a z d a g, bogat.
 d u z z a n i, oteći. nateći.

d u z z o g n i, naduti, na-
 puhnuti.
 d ü h, bijes; -ö s, bijesan;
 -ö s k e d n i, bijesniti.

E.

E, e z, ovaj, ova, ovo.
 e b, pas
 e b é d, objed; -e l n i, ob-
 jedovati.
 é b e r, pažljiv.
 é b r e d n i, probuditi se.
 é b r e n, budno.
 é b r é n y, zametak, embrio.
 e c s e t, četka.
 e c z e t, ocat.
 e d d i g, dovde.
 e d é n y, posuda.
 é d e s, sladak; -s é g, po-
 slastica.
 e d z e n i, hrabriti, ohrabriti.
 e f f é l e, ovakav.
 e f f e l ö l, o tomu.
 é g, nebo; -i, nebeski.
 e g é r, miš; -f o g ó, mišo-
 lovka.
 é g é s, vatra, požar.
 e g é s z, cio; -e n, sa svim.
 e g é s z s é g, zdravlje; -e s,
 zdrav; -t e l e n, nezdrav;
 -t e l e n s é g, bolest.
 é g e t n i, paliti.
 é g h e t ö, goriv, upaljav;
 -s é g, gorivost.
 é g i h á b o r ú, bura, oluja.
 é g ö, gorući.
 e g r e s, ogrozd.

egy, jedan.
 egyáltalában, skroz.
 egyaránt, jednako.
 egybegyűjteni, sakupiti.
 egyéb, drugojačiji.
 egyedül, jedino.
 egyelőre, za sada.
 egyén, osoba; -i, osobni.
 egyen, ravnina.
 egyenes, ravan.
 egyenetlen, neravan.
 egyengetni, izravnati.
 egyenjogú, ravno-
 pravan.
 egyenlet, jednadžba
 (mat.).
 egyenlíteni, izjednačiti.
 egyenlő, jednak.
 egyes, po jedan.
 egyesíteni, sdružiti.
 egyesség, sloga.
 egyesülni, složiti se.
 egyetem, sveučilište.
 egyetérteni, slagati se.
 egyetlenny, jedan
 jedini.
 egyezni, sudarati se.
 egyezmény, ugovor.
 egyház, crkva.
 egyideig, neko vrijeme.
 egyidejű, savremeni.
 egyik, jedan.
 egykor, jednom.
 egylet, društvo.
 egynehány, nekoliko.
 egyszer, jedared; -re, na
 jedanput.

egyúttal, ujedno.
 együtt, skupa.
 éh, glad; -ség, glad.
 éhes, gladan.
 éhen, gladno.
 éhezni (ik), gladovati.
 éj, noct; -fél, polnoct; -jel,
 nocti; -jeli, noctni.
 éjszak, sjever; -i, sjeverni.
 éjszaka, noct.
 ejteni, ispustiti, izgo-
 varati.
 ék, klin.
 eke, plug.
 ékes, kičen; -íteni, na-
 kititi.
 ékezet, naglasak.
 ékíteni, nakititi.
 ekként, ovako.
 ekkép, na ovaj način.
 ekkor, u ovo doba; -a,
 ovako velik.
 ékszer, nakit; -ész,
 zlatar.
 ékteleen, nepodoban.
 el- (spojen sa glagolom),
 od-, ot-.
 él, oštrac, brid.
 eladni, prodati.
 eladósodni (ik), zadu-
 žiti se.
 elájulni, onesvijes-
 titi se.
 elállni, odustati.
 elaludni (ik), zaspati.
 elárulni, prodavati.
 elárverezni, dražbovati.

elásni, zakopati.
 elbánni (ik), postupati.
 elbeszélni, pripovjedati.
 elbirni, podnositi.
 elbocsátani, otpustiti.
 elborzadni, upanjit ise,
 prepasti se.
 elcsapni, očerati.
 elcsüggedni, klonuti
 duhom.
 élcz, šala.
 éldégélni, životariti, ku-
 buriti.
 eldönteni, odlučiti.
 elé, pred.
 elébb, prije.
 eledel, jelo.
 elég, dosta.
 elégni, izgorjeti.
 eléged-ni (ik), zado-
 voljavati se; -ett, zado-
 voljan; -etlen, nezado-
 voljan.
 eleinte, isprva.
 élelem, jelo, hrana.
 élelmezni, hraniti.
 elem, počelo, živalj, ele-
 menat; -i, elementarni.
 elemezni, rastvoriti,
 razglabati.
 elengedni, otpustiti.
 élénk, živahan.
 éleny, oksigen (chem.).
 elenyészni, nestati.
 elérni, dostići.
 eleresztteni, otpustiti.
 elérkezni, prispjeti.

éles, oštar; -látásu,
 oštroidan.
 elesni, pasti.
 élet, život; -ben ma-
 radni, živ ostati; -biz-
 tosítás, osjeganje
 života; -mód, način
 življenja.
 eleve, od početka.
 eleven, živ.
 elfajulni, izroditi se.
 elfáradni, umoriti se,
 utruditi se.
 elfárasztani, potruditi
 (prijelazno).
 elférni, imati mjesta.
 elfogni, uhvatiti.
 elfogadni, primiti.
 elfoglalni, zauzeti.
 elfogulatlan, nepri-
 stran; -ság, nepristra-
 nost.
 elfogult, obuzet.
 elhagyni, ostavljati.
 elhallgatni, замуćati,
 zašutiti.
 elhamvadni, izgorjeti.
 elhamvasztani, upe-
 peliti.
 elhanyagolni, zane-
 mariti.
 elhatározni, odlučiti.
 elhervadni, uvenuti.
 elhitétni, uvjeravati.
 elhozni, donijeti.
 elhullni, padati (u boju).
 elhunyni, umrijeti.

elidegeníteni, otudítani.
 elintézni, riješiti, ovršiti.
 elismerni, priznati.
 eljegyezni, zaručiti.
 elkapni, ugrabítani.
 elkerülni, izbjegavati.
 elkerülhetetlen, neizbježiv.
 elkésni, zakasnití.
 elkészíteni, dogotóviti.
 elkisélni, otpratiti.
 elkölteni, potrošiti.
 ellátni, opskrbiti.
 ellen, proti.
 ellenezni, protiviti se.
 ellenkezőleg, protivno.
 ellenség, neprijatelj.
 ellentállni, opirati se.
 ellentét, opreka.
 elme, pamet.
 elmélkedni (ik), razmišljavati.
 elmondani, izreći.
 élni, živjeti.
 elolvadni, topiti se, stopiti se.
 elolvasni, pročitati.
 eloszolni (ik), razići se.
 elő, előd, pradjed.
 előbb, prije.
 előadni, predavati.
 előfordulni, dogoditi se.
 előlről, od sprijeda.
 előmozdítani, napredovati.

előre, naprijed.
 előrelátni, predvidjeti.
 előszó, predgovor.
 előtt, pred.
 előzékeny, uslužan, prijetan.
 elpártolni, odmetnuti se, otpasti.
 elpirulni, porumeniti se.
 elpusztítani, razoriti.
 elrejteni, sakriti.
 elrémiteni, zastrašítikoga.
 elriasztani, zaplašítiti.
 elszajátítani, usvojítisi što.
 első, prvi.
 elszaladni, otrčati, pobjeći.
 eltékozolni, rasuti, potratiti.
 eltérni, udaljítise, otstupiti.
 éltetni, poživiti.
 eltökélni, odvažítise na što.
 eltörni, razbiti.
 elutazni (ik), otputovati.
 elültetni, presaditi.
 elv, načelo.
 élv, slast; -ezni, uživati.
 elválni (ik), rastati se.
 elvállalni, poduzeti.
 elvégezni, dovršiti.

elvenni, oduzeti.
 elveszni, izgubiti se, propasti.
 elveszíteni, izgubiti.
 elveszteni, izgubiti.
 ember, čovjek; -i, čovječji; -iség, čovječanstvo; -telen, nešto-vječan.
 emelni, dizati.
 emelkedni (ik), dizati se.
 emelő, poluga.
 emeltyű, poluga.
 emelvény, besjedište, gledalište, odar.
 emészt-e ni, probaviti; -hető, probavljiv.
 emlék, spomen; -ezet, uspomena; -ezni (ik), sjećati se.
 én, ja.
 ének, pjesma; -elni, pjevati.
 engedelmes, poslušan; -kedni (ik), biti poslušan.
 engedni, dozvoliti.
 engesztelni, pomiriti.
 ennélfogva, stoga.
 enni (eszik), jesti.
 enyelegni, laskati.
 enyém, moj.
 enyhülni, utješiti se.
 enyű, enyv, klija.
 ép, potpun.
 épelni, čeznuti za kim.

épen, éppén, baš.
 eper, jagoda.
 épít-e ni, graditi; -ész, graditelj.
 épülni, dizati se.
 épület, sgrada.
 ér, žila.
 ércz, ruda.
 érdek, učešće; -es, zanimiv.
 érdem, zasluga; -elni, zaslužiti.
 érdes, surov.
 erdész, šumar.
 erdő, šuma.
 eredet, podrijetlo.
 eredni, proisteci.
 eredmény, uspjeh.
 erély, krepkoća; -es, krepak.
 érény, krepost; -es, krepostan.
 ereszkedni (ik), spustiti se, poniziti se.
 ereszt-e ni, pustiti.
 érett, zrio.
 érezni, osjećati.
 érint-e ni, dirati.
 érkez-e ni, prispjeti; -és, dolazak.
 erkölcs, čudorednost.
 érni, vrijediti.
 érni, dospjeti.
 érni (ik), zreti, dozrijevati.
 erő, sila; -s, jak.
 erre, emmerre, ovamo.

érsek, nadbiskup.
 érték, vrijednost.
 értelem, razum.
 értelmezni, tumačiti.
 érteni, razumjeti.
 értesíteni, obavijestiti.
 értesülni, doznati.
 érthető, razumljiv; -leg,
 razumljivo.
 érv, uzrok, argumenat.
 érvény, vrijednost.
 érzék, érzés, čustvo.
 érzelem, čustvo.
 és, s, i.
 esdekelni, prositi.
 esemény, događaj.
 eset, pad, slučaj.
 esik (neosob.), kiši.
 eskü, prisega; -dni (ik),
 priseći.
 esni (ik), padati; jól —,
 ugodno biti; rosszúl
 —, neugodno biti.
 eső, kiša; -s, kišovít.
 est, este, večé.
 esteledik, mrak se
 hvata.
 estély, večera.
 ész, pamet.
 észak, sjever.
 eszes, pametan; -ség,
 pamet.
 eszköz, sretstvo.
 eszme, misao.
 eszmény, uzor.
 észrevenni, opaziti.
 észrevétel, opažanje.

esztelen, bezuman.
 esztendő, godina.
 esztergályos, tokar.
 étek, jelo.
 étel, jelo.
 etetni, hraniti.
 év, godina; -i, godišnji.
 evet, vjeverica.
 evő, jelac.
 ez, ezen, ovaj.
 ezalatt, međutim.
 ezelőtt, prije toga.
 ezennel, odmah sada.
 ezer, tisuću.
 ezért, zato.
 ezidén, ljetos.
 ezred, pukovnija.
 ezután, zatim.
 ezúttal, ovom prigodom.
 ezüst, srebro.

F.

Fa, stablo, drvo.
 faggatni, mučiti.
 faggyú, loj.
 fagyoni, zepsti.
 fahéj, slatka korica, cimet.
 faj, vrst, pasmina.
 fájdalom, bol.
 fájdalmas, bolan.
 fájlalni, žaliti.
 fakadni, izvirati.
 fakadozni, niknuti.
 fakó, plav, blijed.
 fal, zid.
 falat, zalogaj.
 falu, selo; -si, seoski.

fanyar, oporan.
 fârad-ni, potruditi se;
 -ozni, mučiti se; -t,
 umoran; -ság, trud.
 faragni, rezati.
 fârasztani, potruditi
 (transit.).
 fark, rep.
 farkas, vuk.
 fattyú, kopile.
 fátyol, koprena.
 fazék, lonac.
 fâzni (ik), zepsti.
 fecsegni, brbljati.
 fecske, lastavica.
 fecskendő, štrcaljka.
 feddni, koriti.
 fedél, krov.
 fedezni, pokriti.
 fedni, pokriti.
 fedő, poklopac.
 fegyelem, zapt, red.
 fegyencz, kažnjenik.
 fegyver, oružje.
 fehér, bio.
 fej, glava.
 fejedelem, vladar, knjaz.
 fejezet, poglavje.
 fejleszteni, razvijati.
 fejlődni (ik), razvijati se.
 fékely, čir.
 fekete, crn.
 fékezni, ukrotiti.
 féktelen, neukrotiv.
 fektetni, položiti.
 feküdni (ik), ležati.
 fel, gore.

fél, polovica.
 feladni, predati.
 feladat, zadaća.
 feláldozni, žrtvovati.
 felállítani, postaviti.
 felbátorítani, bodriti,
 hrabriti.
 felderíteni, razjasniti.
 feldúlني, razoriti.
 felé, prama.
 felebb, dalje gore.
 felebarát, bližnji.
 feledni, zaboraviti.
 felejteti, zaboraviti.
 felelني, odgovoriti.
 felemelni, dizati.
 félelem, strah.
 felelet, odgovor.
 felelőség, odgovor-
 nost.
 félénk, strašljiv.
 feleség, supruga.
 felett, nad.
 felette, odveć.
 felfedezni, otkriti.
 felfogni, pojmiti, razu-
 mjeti.
 félgömb, polukruglja.
 felhordani, dati jela na
 stol.
 felhő, oblak.
 felkelni, ustati.
 felkiáltani, viknuti, krik-
 knuti.
 fellek, oblak.
 félni, bojati se.
 felnőni, odrasti,

f e l o l d a n i , rastvoriti,
razlučiti.

f e l o l v a d n i , topiti se.

f é l r e , nastran.

f é l r e é r t e n i , krivo razu-
mjeti.

f e l s é g , veličanstvo; -e s,
uzvišen, veličanstven.

f e l s ő , gornji.

f é l s z e g , izvrnut, naopak.

f e l t e n n i , preduzeti si,
nakaniti.

f é l t e n i , zabrinuti se.

f e l t é t e l , uvjet.

f e l u g r a n i (i k) , na noge
skočiti.

f e l ű l e t , površina.

f é m , kovina.

f e n é k , dno.

f e n n , gore.

f e n m a r a d n i , uzdrža-
vati se.

f e n t a r t a n i , uzdržavati.

f é n y , sjaj; -e s , sjajan.

f e n y e g e t n i , prijetiti.

f é n y l e n i , svijetliti se.

f e n y ű , omora.

f é r e g , crv.

f é r f i ű , muž.

f é r j , suprug.

f é r n i , imati mjesta.

f e s l e n i (i k) , isčinkati.

f e s t e n i , slikati.

f e s t é k , boja.

f e s ő , festész, slikar.

f é s ű , češalj.

f é s ű l k ö d n i (i k) , češljati se.

f é s z e k , gnijezdo

f é s z k e l n i , gnijezditi

f e s z ű l n i , nategnuti.

f i , dječak, sin,

f i a t a l , mlad; -s á g , mla-
dost.

f i c k ó , momak.

f i g y e l e m , pažljivost.

f i g y e l m e s , pozoran.

f i g y e l m e t l e n , nepaž-
ljiv.

f i g y e l n i , paziti.

f i g y e l m e z n i , upozoriti.

f i n d s a , zdjelica.

f i n o m , fin.

f i ó k , ladica.

f i ű , sin, dječak.

f i v é r , brat.

f i z e t n i , platiti.

f o d o r , kudrav.

f o g , zub; -o r v o s , zubar.

f o g a d n i , primiti.

f o g a l o m , pojam.

f o g á s , hitrina.

f o g l a l n i , sadržavati.

f o g n i , uloviti.

f o g o l y , zarobljenik.

f o g o l y , jarebica.

f o g v a (-t ó l , -t ő l) , o d ;
(-n á l , -n é l) , pomoću.

f o g y n i , malaksati.

f o g y a s z t a n i , potrošiti.

f o g y a t é k , manjak.

f o g y a t k o z n i , popuštati,
umanjiti se.

f o h á s z k o d n i (i k) u z d i -
hati.

fok, stupanj, rt.
 folt, mrlja.
 folyam, rječina.
 foly-ni, teći; -tatni. na-
 staviti.
 folyó, rijeka.
 folyosó, hodnik.
 folytán, uslijed.
 folyton, neprestano.
 fon-ni, presti; -ál, nit,
 konac.
 fondor, lukav, himben.
 fordítani, prevadati.
 fordulni, okretati se.
 forgalom, promet.
 forint, forinat.
 forogni, okretati se, ko-
 lati (novac).
 forrás, vrelo.
 forrni, vreti, kipjeti.
 forró, vruć; -ság, vru-
 čina.
 fosztani, porobiti.
 fő, glava.
 földni, pokriti.
 föl, fel, gore.
 föld, zemlja; -i, zemaljski,
 zemljak; -mivelő, pol-
 jodjelac, seljak; -rengetés,
 potres.
 fölé, nad (kamo?).
 följebb, dalje gore.
 főleg, csobito.
 fölemelni, podignuti.
 fölfedezés, otkriće.
 fölöltteni, obući.
 fölött, nad (gdje?).

föltenni, naumiti, naka-
 niti.
 főnemes, visoki plemić.
 főnn, fenn, fent, gore.
 főpont, glavna tačka.
 főúr, velikaš, velmoža.
 főváros, glavni grad.
 fővény, pijesak.
 fővezér, glavni vojvoda.
 főzelék, zelje.
 főzni, kuhati.
 franczia, francuz; -úl,
 francuski.
 frígy, savez.
 fris, nov, sirov.
 fújni, puhati.
 fukar, škrtac.
 fuladni, udušiti se.
 fulasztani, zadaviti.
 zagušiti.
 furfang, lukavost.
 fúró, svedar.
 fuvaros, vozar.
 fuvola, frula.
 fű, trava.
 füge, smokva.
 függni, visjeti.
 függgeszteni, objesiti.
 független, neodvisan;
 -ség, neodvisnost.
 függöny, zastor.
 fül, uho.
 fülemile, slavuj.
 fülke, izdubak.
 füllenteni, lagati.
 fürdő, kupelj.
 fürész, pila.

fűrj, prepelica.
 fűredni (ik), kupati se.
 fűrösszeni, kupati.
 fűrt, uvojak.
 füst, dim.
 fűszer, mirodija.
 fűtő, grijalac.
 fűtyölni, zvižditi.
 fűvés, biljar.
 fűz, -fa, vrba.
 fűzet, sveska.

G.

Gabona, žito.
 gágogni, gaktati, daktati.
 galád, nepristojan.
 galamb, golub.
 galand, vez; -féreg,
 trakavica.
 gallér, ovratnik.
 galy, grana.
 galya, galija
 gáncs, ukor.
 garas, groš
 garat, ždrijelo.
 gát, brana, naper.
 gaty, donje hlače.
 gaz, kukolj.
 gazda, gospodar, gazda.
 gazdag, bogat; -ság,
 bogatstvo,
 gazdálkodás, gospo-
 darstvo.
 gazdálkodni (ik), gos-
 podariti.
 gazdaság, gospodar-
 stvo.

gazdasszony, gospo-
 darica.
 gazdász, nauk o gos-
 podarstvu.
 gazember, lopov, hulja.
 gázolni, gaziti.
 gázte, lopovština,
 zločin.
 gége, grlo.
 géme, čaplja, mahača (na
 zdencu).
 gép, stroj.
 gerenda, greda.
 gerinc, hrptenica.
 gerjedni, ganuti se;
 haragra —, rasr-
 diti se.
 gerjeszteni, pobuditi,
 potaknuti.
 gesztenye, kostanj.
 giliszt, glista.
 gócz, spojište, ognjište.
 golya, roda.
 golyó, krugla.
 gomb, gumb; -olni,
 skopčati.
 gomba, gljiva.
 gombóc, valjušak.
 gomoly, smotak.
 gomolyítani, smotati.
 gomolyodni (ik), smo-
 tati se.
 gond, briga; -atlan,
 bezbrižan; -atlanúl,
 nepromišljeno.
 gondolni, misliti; -at,
 misao.

g o n d o l k o d n i (ik), raz-
 mišljati.
 g o n d o s, brižljiv; -kodni
 (ik), brinuti se.
 g o n o s z, zločest, nevaljan.
 g ö d ö r, jama.
 g ö g, bahatost, oholost.
 g ö m b, gumb.
 g ö n g y, smotak.
 g ö r b e, grbav.
 g ö r c s, grč.
 g ö r d í t n i, koturati.
 g ö r n y e d n i, nagnuti se.
 g ö r n y e s z t e n i, nagnuti
 (trans.).
 g ö r ö g, Grk, grčki.
 g ő z, para; -ö l n i, pušiti
 se; -ös, parobrod; -ma-
 lom, paromlin; -f ü r d ő,
 parna kupelj.
 g r ó f, grof.
 g ú l a, piramida, šilj.
 g u l y a, čorda.
 g u l y á s, govedar.
 g u n á r, gusak.
 g ú n y, ruglo.
 g u t a, -üt é s, kap (apop-
 lexis).
 g u z s a l y, preslica.
 g y a k o r - i, čest; -l a t,
 vježba; -n o k, vježbenik;
 -o l n i, vježbati, učiniti;
 -t a, često.
 g y a k r a n, često.
 g y a l á z - n i, izgrditi; -a t,
 pogrda.
 g y a l o g, pješice; -o s, pješak.

g y a l u, blanja, strug.
 g y á m, tutor.
 g y á m o l i t a n i, podu-
 pirati.
 g y a n a k o d n i (ik), sum-
 njati.
 g y a n í t a n i, mnijevati.
 g y a n t a, smola.
 g y a n ú, sumja; -s, sumniv.
 g y a p j ú, vuna.
 g y a p o t t, pamuk.
 g y á r, tvornica; -t a n i,
 tvoriti.
 g y a r a p í t a n i, umnožiti.
 g y a r a p o d n i (ik), umno-
 žavati se.
 g y a r l ó, mlohav, ne-
 moćan.
 g y á s z, žalost, tuga; -o l n i,
 tugovati; -o s, žalostan.
 g y á v a, strašljiv.
 g y é m á n t, alemkamen.
 g y e p, busen.
 g y e p l ő, uzda.
 g y é r, rijedak.
 g y e r m e k, dijete.
 g y e r t y a, svijeća.
 g y í k, gušterica.
 g y í l k o l n i, ubiti.
 g y í l k o s, ubojica.
 g y i l o k, bodež.
 g y ó g y í t a n i, liječiti.
 g y ó g y m ó d, način lije-
 čenja.
 g y ó g y s z e r, lijek.
 g y ó g y u l n i, izliječiti se.
 g y o m l á l n i, pljeti, pljeviti.

gyomor, želudac.
 gyónni, ispovjedati se.
 gyors, brz; -lábu, brzo-
 nog; -an, brzo.
 gyök, -ér, korijen.
 gyöngé, slab.
 gyöngíténi, slabiti.
 gyöngüléni, oslabiti.
 gyöngy, biser.
 gyönyör, veselje; -ű,
 krasan.
 gyötörni, mučiti.
 gyötrelém, muka.
 győzedelmes, slavo-
 dobitan.
 győzelem, pobjeda.
 győzni, pobijediti.
 győző, pobijeditelj.
 gyufa, žigica.
 gyújtani, zapaliti.
 gyuladni, upaliti se.
 gyulni, upaliti se.
 gyúrní, gnječiti.
 gyűjténi, sabirati.
 gyűjtemény, sbirka.
 gyűl-ni, sabrati se; -és,
 skupština.
 gyűlölni, mrziti; -et,
 mržnja.
 gyümölcs, voće.
 gyűrű, prsten.
 gyűszű, napršnjak.

H.

Ha, ako.
 hab, pjena, val; -zani
 (ik), pjeniti se.
 habár, premda.

háborgatni, uznemi-
 rivati.
 háborogni, nemiran
 biti.
 háború, rat; -s, ratan.
 habozni (ik), oklijevati,
 had, rat; -vezér, vojsko-
 voda; -sereg, vojska;
 -apród, vojnički goje-
 nac, kadet; -fi, vojník;
 -i, ratni; -nag, poru-
 čnik; -űzenet, navje-
 štanje rata.
 hadd, neka, da.
 hágni, penjati se.
 hagyni, ostaviti.
 hagyaté, ostavština.
 hagyomány, predanje,
 tradicija.
 háj, salo.
 haj, kosa.
 hajadon, zagaljen, neu-
 data (djevojka); -fővel,
 gologlav.
 hajdan, -ta, negda.
 hajdú, hajduk.
 hajhászni, hlepiti za
 čim.
 hájtani, bacati.
 hajlam, nagnuće, sklo-
 nost.
 hajlék, zaklonište.
 hajlékony, gibak.
 hajlani (ik), nagnuti se.
 hájlítani, prignuti, pre-
 gibati.

hajlongani, sagom se
 sagnuti.
 hajnal, zora.
 hajó, lađa, brod; -had,
 -raj, brodovlje; -zás,
 brodarstvo; -s, brodar.
 hajszá, dlaka.
 hajtani, tjerati.
 hal, riba; -ász, ribar;
 -ászní, ribu loviti.
 hála, hvala.
 haladní, napredovati.
 haladat, zahvalnost.
 haladék, oklijevanje.
 halandó, smrtan.
 halánték, sljepočica.
 halasztani, odgoditi.
 halhatatlan, besmrtan;
 -ság, besmrtnost.
 halk, tih, miran; -an,
 tiho.
 hallani, slušati, čuti.
 hallgatni, mučati, slu-
 šati.
 hallgatás, mučanje.
 hallgató, slušalac.
 hallgatódzani (ik),
 prislušivati.
 hallomás, čuvenje.
 halmaz, hrpa.
 halmazni, nagomilati.
 hál, ni, spavati, prenočiti.
 halom, brežuljak.
 halott, mrtvac.
 halovány, blijed.
 hamar, brzo, odma.
 hamis, kriv, patvoren.

hamolni (ik), guliti se.
 hamozni, guliti, oha-
 miti (konja).
 hamu, pepeo.
 hanem, ali, nego.
 hang, glas; -olní, uga-
 datí; -olat, raspolo-
 ženje; -suly, naglasak;
 -verseny, koncert;
 -zani (ik), zaoriti; -zó,
 samoglasnik.
 hangya, mrav.
 hant, brežuljak.
 hány, koliko?
 hányadán, kako; nem
 tudom, hányadán
 vagyok vele, neznam,
 na čemu sam.
 hanyag, nemaran.
 hanyatlani (ik), klonuti,
 pasti.
 hanyatt, natraške.
 hányszor, koliko puta.
 harag, gnjev, srčba;
 -szani (ik), -udni
 (ik), srditi se.
 haramia, lopov.
 harang, zvon; -ozni,
 zvoniti.
 haránt, poprečan.
 harapni, gristi.
 harc, borba; -olní,
 boriti se; -os, vojnik.
 harisnya, čarapa.
 háritani, el—, odvra-
 čati.
 harmad, trećina.

h á r m a s, trostruk.
 h a r m a t, rosa.
 h á r o m, tri.
 h á r s, lipa.
 h a r s a n n i, zaoriti.
 h a r s o g n i, zaoriti.
 h á r t y a, kožica.
 h a s, trbuh.
 h a s a d n i, cijepati se.
 h a s í t a n i, rascijepati,
 kalati.
 h a s o n l ó, sličan.
 h a s z n o s, koristan.
 h a s z o n, korist; -talan,
 nekoristan; -talanul,
 bez koristi; -talan s á g,
 nekorisna stvar.
 h a t, šest.
 h á t, ledja.
 h á t, dakle.
 h a t a l m a s, moćan, silan.
 h a t a l o m, moć.
 h a t á r, granica.
 h a t á s, učinak, utisak.
 h a t o l n i, urivati, prodri-
 jeti.
 h á t r a, natrag.
 h á t r á l n i, uzmaći.
 h á t s ó, stražnji.
 h á t u l, straga; -r ó l, od
 zada.
 h a t t y ú, labud.
 h a v a s, sniježan, lednjak
 (brijeg).
 h a v a z i k, sniježi.
 h á z, kuća; -i, kućni, do-
 maći.

h a z a, kući (na pitanje
 kamo?).
 h a z a, domovina; -f i,
 zemljak, rodoljub; -i,
 domaći; -s z e r e t e t,
 domoljublje.
 h á z a s, oženjen.
 h a z u d n i (ik), lagati.
 h a z u g, lažljivac; -s á g,
 laž.
 h a z u n n a n, od kuće.
 h e g e d n i, zarasti.
 h e g e d ũ, gusle.
 h e g y, gora, brijeg; -i,
 gorski.
 h é j, kora.
 h e l y, mjesto; -ezni, nam-
 jestiti; -t a r t ó, namjes-
 nik; -z e t, položaj.
 h e n g e r, valjak.
 h e n y e, lijen.
 h e n y é l - n i, lijenčariti;
 -é s, lijenost.
 h e r c z e g, knez, vojvoda.
 h e r e, trut (pčela).
 h e r n y ó, gusjenica.
 h e r v a d n i, uvenuti.
 h é t, tjedan; -f ő, pone-
 djeljak.
 h e t i l a p, tjednik.
 h e t v e n k e d n i (ik), hva-
 stati se.
 h é v, vrućina,
 h e v e r n i, ležati, lijen-
 čariti.
 h e v e s, žestok.
 h e v í t e n i, ugrijati.

h e v ü l n i, ugrijati se,
 ražestiti se.
 h é z a g, praznina, manjak.
 h i á b a, badava.
 h i á n y, manjak.
 h i b a, pogrješka.
 h i b á z n i, pogriješiti.
 h i d, most.
 h i d e g, hladan, zima
 (imen.).
 h i e d e l e m, mnijenje.
 h i g, rijedak. židak.
 h i g a n y, živa, živo srebro.
 h i g í t a n i, tanjiti, rasčiniti.
 h i h e t e t l e n, nevjerovan.
 h i h e t ő, vjerovan.
 h i m, muškarac.
 h i m e z n i, vesti (vezem).
 h i n n i (hisz), vjerovati,
 misliti.
 h i n t e n i, sipati.
 h i n t ő, kočija.
 h i r, glas; -d e t n i, pro-
 glasiti; -n ő k, glasnik;
 -t e l e n, iznenada; -l a p,
 novine.
 h i t, vjera.
 h i t e l, povjerenje, vjeresija.
 h i t e s, zaprisežen.
 h i t e t n i, uvjeriti.
 h i t v a l l á s, vjerozakon.
 h i t v á n y, slab, zločest.
 h i ú, tašt.
 h i v, vjeran.
 h i v a t a l, služba, ured.
 h i v a t k o z n i (ik), poz-
 vati se.

h i v e s, hladan.
 h i z e l e g n i, laskati.
 h i z e l k e d n i (ik), laskati.
 h i z e l k e d é s, laskanje.
 h í z n i (ik), odebljati, po-
 tustiti se.
 h i z l a l n i, gojiti, utoviti.
 h ó, snijeg.
 h ó, mjesec (mensis).
 h ó d, dabar.
 h ó d í t a n i, osvojiti..
 h ó d o l n i, pokoriti se,
 podvrći se komu.
 h o g y, da.
 h o g y a n, kako?
 h o l d, mjesec (luna).
 h o l l ó, gavran.
 h o l m i, štogod.
 h o l n a p, sutra; -u t á n
 preksutra.
 h o l o t t, dočim.
 h ó l y a g, mjehur.
 h o m á l y o s, taman, mra-
 čan.
 h o m l o k, čelo.
 h o m o k, pijesak.
 h o m o r ú, izdubljen.
 h ó n, rame, pleće.
 h o n, domovina; -f i, rodo-
 ljub; -i, domaći; -o l n i,
 stanovati; -o s, domaći;
 -v é d, domobranac.
 h ó n a p, mjesec (mensis).
 h o r d a n i, nositi.
 h o r d ó, bačva.
 h o r d o z n i, nositi.
 h o r g o n y, sidro.

h o r o g, kukica.
 h o s s z, duljina.
 h o s s z a s, dugoljast.
 h o s s z ú, dug; - s á g,
 duljina.
 h o v á, kamo?
 h o z n i, donijeti.
 h ō, - s é g, vrućina.
 h ō l g y, gospođa.
 h ō n, vruće.
 h ō r c s ō g, hrčak.
 h ō s, junak.
 h u g, mlađa sestra.
 h u l l n i, padati.
 h u l l a d é k, otpadak.
 h u l l á m, val; - z a n i (ik),
 valjati se; lelijati se;
 - z ó, valovit.
 h u l l a t n i, odbaciti, ispustiti
 što.
 h ú n y n i, zatvoriti (oči).
 h ú r, žica, struna.
 h u r c z o l n i, vući, vla-
 kati.
 h u r o k, petlja.
 h ú s, meso.
 h ú s v é t, uskrs.
 h u s z á r, konjanik.
 h u z a m, vlak; l é g-,
 propuh.
 h u z ó d n i (ik), vlačiti se.
 h ū, vjeran; - s é g, vjer-
 nost; - t e l e n, nevjeran,
 h ū l n i, ohladiti.
 h ū v e l y, tok, korice.
 h ū v e l y k, palac.
 h ū v ö s, hladan.

I.

l b o l y a, ljubica.
 i d e, ovamo.
 i d e g e n, tudi.
 i d e i, ljetošnji.
 i d é z n i, pozvati.
 i d ō, vrijeme.
 i f j a n t a, i f j a n t a n, u
 mladosti.
 i f j u, mlad, mladić; - s á g,
 mladost.
 i g a, jaram.
 i g a z, istinit; - á n, zbilja;
 - i, pravi; - s á g, istina,
 pravednost; - s á g o s,
 pravedan; - s á g t a l a n,
 nepravedan; - t a l a n;
 nepravedan; - t a l a n u l,
 na nepravedan način.
 i g a z g a t n i, upravljati.
 i g a z g a t ó, ravnatelj.
 i g e, glagol.
 i g e n, veoma, jest (od-
 govor na pitanje).
 i g é r-ni, obećati; -et, obe-
 ćanje.
 í g y, ovako.
 i g y e k e z n i (ik), nasto-
 jati.
 í j, luk (za strijeljati).
 i j e d n i, prestrašiti se.
 i j e s z t e n i, strašiti.
 i l l a t, miris; - o s, miri-
 sav; - o z n i (ik), miri-
 sati.
 i l l e n i (ik), pristajati se.

illő, pristojan; -leg,
pristojno.

ily, ilyen, ovakav.

imád-ni, obožavati;
-kozni (ik), moliti se;
-ságg, molitva.

ime, gle!

ín, tetiva.

inas, podvornik.

indítani, pokrenuti.

indulni, polaziti.

ing, košulja.

inkább, više, radje.

innen, innét, od
ovuda.

inni (iszik), piti.

inteni, opomenuti.

intézní, urediti, uprav-
ljati.

ipa, tast.

ipar, obrt; -os, obrtnik.

iparkodni (ik), nasto-
jati.

irigy, zavidan.

irni, pisati.

is, također.

iskola, škola.

ismer-ni, poznati; -et,
znanje; -etes, poznat.

ismét, opet.

Isten, bog; -félő, bo-
gobožazan.

ital, piće.

itélni, suditi.

itt, itten, ovdje.

itthon, kod kuće.

ív, arak.

íz, ukus.

iz, udo.

izom, mišica.

izmos, mišičav.

J.

Jajgatni, jaukati.

jámbor, pobožan.

járadék, prihod.

járás, hod.

járatlan, nevješt.

járkálni, hodati koje-
kuda.

járni, hoditi.

járóm, jaram.

jártaś, vješt.

járulni, sudjelovati.

jaszól, jasle.

játék, igra.

játsszani (ik), igrati se.

játsszó, igrač.

javak (množ.), blago.

javallani, odobriti.

javasolni, savjetovati.

javítani, ispravljati.

jég, led; -csap, lede-
nica; -eső, tuča.

jegy, znak.

jegyes, zaručnik, za-
ručnica.

jegyezni, zabilježiti.

jegyzés, bilješka.

jegyzőkönyv, zapisnik.

jelen, prisutan.

jelenés, dolazak, pojav.

jelenleg, sada.

jelenlét, sadašnjost.

j e l e n t é k e n y, zname-
nit.

j e l e n t e n i, javiti.

j e l e n t é s, objava.

j e l e s, vrlo dobar.

j e r, j e r t e k, dođi, dođite.

j ó, dobar; -a k a r ó, do-
brovoljan.

j o b b á g y, kmet.

j o b b á r a, većinom.

j o b b i t a n i, poboljšati.

j o b b, desni; -r a, na
desno.

j ó f é l e, dobrovrsan.

j o g, pravo; -á s z, pra-
vnik; -o s, pravedan;

-o s a n, po pravu;

-t a l a n, nepravedan.

j ó i z ũ, slastan, tečan.

j ó k e d v ũ, dobre volje.

j ó k o r, za vrijeme.

j ó k o r a, dosta velik.

j ó l, dobro.

j ó l l a k n i, najesti se.

j ó l l e h e t, akoprem.

j ó l t e v ō, dobročinitelj.

j ó m ó d u, imućan

j ó r é s z i n t, većinom.

j ó s á g, dobrotu.

j ó s o l n i, proricati, pro-
rokovati.

j ó s z á g, imanje, posjed.

j ó s z a g ú, miomirisan.

j ó s z i v ũ, dobroćudan.

j ó t é t e m é n y, dobro-
činstvo.

j ó t e v ō, dobročinitelj.

j ó v á h a g y n i, odobriti.

j ó z a n, trijezan.

j ō n i, doći, j ō n, dođe.

j ō v e d e l e m, dohodak.

j ō v e n d ō, budući.

j ō v e n d ō l n i, proroko-
vati.

j ō v e t e l, dolazak.

j ō v ō, budući, budućnost;
-r e, u buduće.

j u h, ovca; -á s z, ovčar.

j u t a l m a z n i, nagraditi.

j u t a l o m, nagrada.

j u t n i, doći, dospjeti;
e s z e m b e j u t, dosje-
tio sam se.

K.

K a b á t, kaput.

k á d, kada.

k a k a s, kokoš.

k a k u k, kukavica.

k a l a p, šešir; -o s, šešir-
džija.

k a l a p á c s, mlat, čekić.

k a l á s z, klas.

k a l i t k a, krletka.

k a l m á r, trgovac.

k á l y h a, peč.

k a n, muškarac (kod živo-
tinja).

k a n á l, žlica.

k a n c s ó, vrč.

k a n t á r, uzda.

k a p a, motika.

k a p á l n i, kopati.

k a p n i, dobiti, primiti.

kápolna, crkvica.
 kapu, kapija, kućna vrata.
 kar, ruka, sbor.
 kár, kvar; -os, škodljiv.
 karácsony, božić.
 kard, mač, sablja.
 karika, kolo.
 karó, kolac.
 károgni, graktati.
 kártya, karta.
 kártyázni, kartati se.
 kas, koš.
 kastély, kašteo.
 kasza, kosa.
 kaszálni, kositi.
 katoná, vojník.
 kebel, prsa, grudi.
 kedd, utorak.
 kedv, veselje; -elni, mi-
 lovati; -es, mio, drag;
 -etlen, neveseo; -ez-
 ni, ugoditi komu.
 kefe, kefa.
 kegyelem, milost.
 kegyelmes, milostiv.
 kegyetlen okrutan.
 kehely, kalež.
 kék, modar.
 kelet, istok.
 kell, mora se.
 kellemes, ugodan.
 kelni, fel-, ustati.
 kemencze, peč.
 kemény, tvrd.
 kémény, dimnjak.
 kén, sumpor.
 kender, lan.

kendő, rubac.
 kenyér, kruh.
 kényszeríteni, siliti.
 kép, slika.
 képzelní, utvarati si.
 képzeldés, utvara.
 kérdeni, kérdezni, pitati.
 kérdés, pitanje.
 kéreg, kora.
 kéregetni, moljakati.
 kerék, kolo, kotač.
 kerek, okrugao; -ség,
 okrug.
 kérelem, molba.
 érés, molba.
 kereset, tražbina, zaslužba.
 kereskedés, trgovina.
 kereskedni, trgovati.
 kereskedő, trgovac.
 keresni, tražiti.
 kereszt, križ.
 keresztelni, krstiti.
 keresztény, kršćanin.
 keresztiség, krst.
 keresztül, kroz.
 kergetni, tjerati.
 keríteni, nabaviti.
 kerítés, plot.
 kérkedni, hvastati se.
 kénni, moliti.
 kérdzeni (ik), preživati.
 kert, vrt; -és, vrtar.
 kerülni, izbjegavati, dos-
 pjeti.
 kerület, okružje, kotar.
 kés, nož.
 késedelem, zatezanje.

keserű, gorak.
 keskeny, uzak.
 késni (ik), kasniti, okli-
 jevati.
 késő, kasan; -n, kasno.
 kész, gotov.
 készít -eni, napraviti;
 -mény, proizvod.
 készülni, dogotoviti se,
 pripravljati se.
 kételkedni (ik), dvojiti.
 kétes, dvojan.
 kétség, dvojba.
 kettő, dva.
 kéve, snop.
 kevély, ohol; -ség, oho-
 lost.
 kevélykedni (ik), biti
 ohol.
 keverni, miješati.
 kevés, malo.
 kéz, ruka; -műves, za-
 natnik.
 kezdeni, početi.
 kezdet, početak.
 kezdő, početnik.
 keztyű, rukavica.
 ki, kicsoda, ko?
 ki, van.
 kiadni, izdati.
 kiadás, izdanje.
 kiáltani, vikati.
 kicsiny, malen.
 kiejteni, izgovarati.
 kies, prijatan, ugodan.
 kifejezni, izraziti se.
 kikelni, dići se proti komu.

kiki, svako.
 kikűszöbölni, istrije-
 biti.
 kimenni, izaći.
 kín, muka.
 kínálni, ponuditi.
 kincs, blago.
 kinevetni, ismjehavati.
 kínozni, mučiti.
 kinyitni, otvoriti.
 kiporolni, isprašiti.
 király, kralj.
 kirepülni, izletjeti.
 kis, malen.
 kísérni, pratiti.
 kísérő, pratilac, drug.
 kitekinteni, van gledati.
 kitűnő, izvrstan.
 kiűzni, istjerati.
 kivált, osobito.
 kíván-ni, željeti; -sá g,
 želja.
 kívül, izvan, osim.
 kőborolni, klatariti se.
 kocs, kola.
 koholni, izmišljati.
 koldulni, prositi.
 koldus, prosjak.
 komoly, ozbiljan.
 komor, taman, turoban.
 koncz, knjiga (papira).
 konyha, kuhinja.
 kopasz, čelav.
 kopni (ik), odrabiti se.
 kopó, lovački pas.
 kopogtatni, kucati.
 kopoltyú, čeljust.

k o p p a n t ó, sekalo.
 k o r, doba, starost.
 k o r á n, rano; -t s e m, ni-
 pošto.
 k o r c s m a, krčma.
 k o r m á n y, vlada; -o z n i
 (ik), upravljati, vladati.
 k o r o m, čađa.
 k o r o n a, kruna.
 k o r o n á z n i, okruniti.
 k o r p a, mekinje, posije.
 k o r s ó, vrč.
 k o r s z a k, doba.
 k o s á r, košara.
 k o v á c s, kovač; -o l n i,
 kovati.
 k ő, kamen; -b á n y a, ka-
 menolom.
 k ő d, magla.
 k ő h ő g n i, kašljati.
 k ő l c s ő n, zajam; -ő z n i,
 uzajmiti.
 k ő l t e n i, trošiti, pjevati.
 k ő l t e n i, fel-, probuditi.
 k ő l t ő, pjesnik.
 k ő l t ő z n i, seliti se.
 k ő n n y ű, lak.
 k ő n n y e n, lako.
 k ő n t ő s, kaput.
 k ő n y, suza.
 k ő n y ő k, lakat.
 k ő n y ő r ű l n i, smilovati se.
 k ő n y v, knjiga.
 k ő p n i, pljunuti.
 k ő r, krug.
 k ő r n y é k, okolica.
 k ő r n y e z n i, okružiti.

k ő r ő m, nokat.
 k ő r t e, kruška.
 k ő r ű l m é n y, okolnost.
 k ő s z ő n n i, zahvaliti, po-
 zdraviti.
 k ő s z ő r ű l n i, brusiti.
 k ő t é l, uže.
 k ő t e l e s, dužan; -s é g,
 dužnost.
 k ő t e t, svezak
 k ő t n i, vezati.
 k ő z, prostor, međina.
 k ő z ő l, blizu; -v a l ó, bližnji.
 k ő z é p, sredina.
 k ő z m o n d á s, poslovice.
 k ő z ő n s é g, obćinstvo;
 -e s, običan.
 k ő z ő s, zajednički.
 k ő z ő t t, između.
 k ő z ű l, među.
 k ő v é r, debeo, tust.
 k ő v e t, poslanik.
 k ő v e t e l n i, zahtijevati.
 k ő v e t k e z n i (ik) slijediti.
 k ő v e t k e z ő l e g, dosljedno.
 k ő v e t n i, slijediti.
 k r a j c z á r, novčić.
 k u n y h ó, koliba.
 k u r t a, kratak.
 k ú t, zdenac.
 k u t y a, pseto.
 k ű l d e n i, poslati.
 k ű l f ő l d, inozemstvo.
 k ű l ő n b ő z n i (ik), razli-
 kovati se.
 k ű l ő n ő s e n, osobito.
 k ű l s ő, vanjski.

künn, kinn, vani.
 küszködni, boriti se.
 küszöb, prag.
 küzdeni, boriti se.

L.

Láb, noga.
 láda, škrinja.
 lágy, mekan.
 lakás, stan.
 lakat, lokot; -os, bravar.
 lakhely, obitavalište.
 lakni (ik), stanovati.
 lakó, lakos, stanovnik;
 -ság, stanovništvo.
 lakodalom, svatba.
 lámpa, svjetiljka.
 láng, plamen.
 láncz, lanac; -hid, most
 na lancevima.
 lankadni, oslabiti.
 lap, list.
 lapos, ravan.
 lappangni, sakriven biti.
 láрма, vika, buka.
 lármázni, larmati, bučiti.
 lassan, polagano.
 lassú, polagan.
 látni, vidjeti.
 látogatni, posjetiti.
 látszani (ik), činiti se.
 látvány, pogled.
 láz, groznica.
 le, dole.
 lé, juha.
 leáldozni (ik), zaći, za-
 pastí (sunce).

leány, djevojka, kćer.
 lecke, zadaća.
 leégni, izgorjeti.
 leereszke dni (ik), pu-
 stiti se, poniziti se.
 lefeküdni (fekszik), leći.
 lefordítani, prevadjati.
 legalább, bar.
 légcső, dušnica.
 legelni, pasti se.
 legény, mladenac.
 legfeljebb, legfőlebb,
 najviše.
 leginkább, ponajviše.
 légy, muha.
 lehet, može biti, moći je.
 lehullni, otpasti.
 leírni, opisati.
 lekefélni, isprašiti.
 lekötelezni, obvezati.
 lélek, duša.
 lélekzeni (ik), dihati.
 lelkesíteni, nadahnuti.
 lelkiismeret, savjest;
 -es, savjestan.
 lelni, naći.
 lemondani, odreći se.
 len, lan.
 lengeni, zibati se.
 lenn, lent, dole.
 lenni (vagyok, van), biti;
 (leszek, lesz), postajati.
 lenyugodni (ik), na po-
 činak ići.
 lépni, stupati.
 lepedő, plahta.
 lepke, leptir.

lesni, vrebatí, paziti.
 lesujtani, pokunjiti.
 leszegezni, prikovati.
 letenni, poloziti.
 létezni, opstojati.
 levegő, zrak.
 levél, list; -hordó, listonoša.
 leves, juha.
 levetkőzni (ik), svlačiti se.
 liget, šumica.
 lik, luknja.
 liszt, brašno.
 ló, konj.
 lobogni, vijati se (zastava).
 lobogó, zastava.
 lopni, krasti.
 lótni, skitati se.
 lovag, vitez.
 lovas, konjanik.
 lökni, turati, rivati.
 lõni, strijeljati, pucati.
 lúd, guska.
 lyuk, luknja.

M.

Ma, danas; -i, današnji.
 macska, mačka,
 madár, ptica.
 mag, sjeme.
 magános, osamljen.
 magas, visok; -ság, visina.
 magyar, Madžar, madžarski.
 magyarázni, tumačiti.

Magyarország, Ugarska.
 máj, jetra.
 majd, već, skoro, kasnije.
 majom, jopac, majmun.
 mák, mak.
 makacs, tvrdoglav.
 mák, žir.
 malom, mlin.
 már, već.
 marad-ni, ostati; -ék, ostatak.
 marasztani, zadržati, zaustaviti.
 marha, govedo.
 marok, šaka.
 mártani, umočiti, zamočiti.
 márvány, mramor.
 más, drugi; -féle, drugojačiji; -hol, -utt, drugdje; -honnán, sa drugog mjesta; -hova, -uva, drugamo; -kor, drugi put.
 mászni, mászkálni, puzati, plaziti.
 más, pokost; -aló, pokostar.
 másza, centa.
 meddig, dokle.
 medve, medved.
 meg, i.
 még, još.
 megadni, predati.
 megállni, stajati.
 megbánni, kajati se.
 megbántani, uvrijediti.
 megbocsátani, oprostiti.

megdicsérni, pohvaliti.
 megé, za (kamo?).
 megedzeni, okrijepiti.
 megelégedni (ik), za-
 dovoljiti se.
 megemlékezni (ik),
 sjećati se.
 megengedni, dozvoliti.
 megérdemelni, za-
 služiti.
 megérkez-ni, dolaziti,
 prispjeti; -és, dolazak.
 megérteni, razumjeti.
 megესni (ik), događati se.
 megett, za (gdje?).
 megfagyni, smrznuti se.
 megfosztani, lišiti.
 meggazdagodni (ik),
 obogatjeti se.
 meggyógyítani, iz-
 liječiti.
 meggyőzni, osvjedočiti.
 meghallgat-ni, uslišiti
 koga; -ás, saslušanje.
 meghallni, umrijeti.
 meghódolni, podvrći
 se komu.
 meghúzni, sakriti se.
 meghűlni, rashladiti.
 megindulni, krenuti na
 put.
 meginteni, opomenuti.
 megismerni, upoznati.
 megízlelni, okusiti, kušati.
 megjegyezni, opaziti.
 megjutalmazni, na-
 graditi.

megkapni, zadobiti.
 megkérni, zamoliti.
 megkímélni, štediti,
 čuvati.
 megkivánni, zaželjati,
 potrebovati.
 megkötni, vezati.
 meglepni, iznenaditi.
 megmérgezni, otrovati.
 megmondani, kazati.
 megnézni, pogledati.
 megnyugtató, umirljiv.
 megrészege dni (ik),
 opiti se.
 megróni, koriti, kuditi.
 megrontani, pokvariti.
 megsavanyodni (ik),
 uskisnuti.
 megsegélni, pomagati.
 megszánni, sažaljevati,
 žaljeti.
 megszeretni, obljubiti.
 megszerezni, nabaviti.
 megszűnni, prestati.
 megszüntetni, ukinuti.
 megtartani, zadržati,
 zapamtiti.
 megterhelni, opteretiti.
 megtisztogatni, očistiti.
 megtörni, slomiti.
 megújítani, ponoviti.
 megűlni, slaviti (svet-
 kovinu).
 megvenni, kupiti.
 megvetni, prezirati.
 méh, pčela.
 mekkora, kako velik.

meleg, topao, vruć.
 melegíteni, topliti.
 mellé, kraj (kamo?).
 mellény, prsluk.
 mellett, kraj (gdje?).
 méltó, vrijedan.
 méltóztatni, udostojiti.
 mely, melyik, koji.
 mély, dubok.
 mennél — annál, čím — tim.
 menni (megyek), ići.
 menny, nebo; -ország, kraljevstvo nebesko; -dörög, grmi.
 mennyi, koliko.
 meny, -asszony, nevjesta.
 ment, slobodan.
 merész, smion.
 meredek, strm.
 méreg, otrov.
 meríteni, grabiti (vodu).
 merni, usudjeti se
 mérni, mjeriti.
 mérnök, mjernik.
 merő, čist.
 mérsékelni, umjeriti.
 mert, jer.
 mérték, mjera.
 mese, priča.
 mester, majstor.
 mész, vapno.
 mészáros, mesar.
 meszelni, bijeliti, krečiti.

messze, daleko.
 messzünnen, iz daleka.
 metszeni, rezati.
 méz, med.
 mezíten, gol.
 mező, polje.
 mi, micsoda, što.
 miatt, radi.
 midőn, kada.
 miért, za što.
 miféle, mine mŭ, kakav.
 míg, dok.
 Mihelyt, čím.
 mikor, kada.
 milyen, kakav.
 minap, ovih dana, nedavno.
 minden, svaki.
 mindenféle, svakojaki.
 mindenfelé, na sve strane.
 mindenha, vazda.
 mindenhol, svuda (gdje?).
 mindenhova, svuda (kamo?).
 mindenik, svaki.
 mindenki, svako.
 mindenkor, uvijek.
 mindenütt, svuda.
 mindig, uvijek.
 mindjárt, odma.
 mindnyájan, svi skupa.
 mindössze, ukupno.
 minduntalan, neprestano.
 minek, za što.

minekelőtte, prije
 nego.
 minő, kakav.
 mint, kao.
 mintegy, kao.
 minthogy, pošto. jer.
 mirigy, žljezda.
 miután, pošto.
 mívelni, izobraziti.
 mívelt, művelt, naob-
 bražen.
 mocsár, močvara; -os,
 močvaran.
 mód, način.
 moh, mah, mahovina.
 molnár, mlinar.
 mondani, reći, kazati.
 mosdani (ik), umivati se.
 mosni, prati.
 mosolyogni, na-
 smjehnuti se.
 mosónő, pralja.
 most, mostan, sada.
 mostoha, maćuha, maću-
 hinski.
 mozdítani, gibati.
 mozdúlni, gibati se.
 mulatni, zabavljati se;
 -ság, zabava; -tató,
 zabavan.
 múlhatatlanúl, neop-
 hodno.
 múlni (ik), proći, pro-
 laziti.
 múlva, poslije.
 munka, posao, djelo,
 rad.

munkálkodni (ik),
 raditi.
 munkás, radnik; -ság,
 djelatnost.
 mutatni, pokazati.
 mű, djelo; -hely, ra-
 diona.
 művész, umjetnik; -et,
 umjetnost.

N.

Nád, trska.
 nadrág, hlače.
 nagy, velik; -on, veoma.
 nagybátya, stric, ujak.
 nagyobbítani, po-
 većati.
 nagyraavagyás, često-
 hlepje.
 nagyság, veličina.
 nagyszerű, sjajan.
 nap, dan, sunce; -pal,
 po danu; -keleti;
 istočan; -nyugati, za-
 padan; -onkint, da-
 nomice.
 napa, punica.
 napszámos, težak.
 nátha, kihavica.
 ne, ne (zapovjedno).
 nedv, sok.
 nedves, vlažan; -ség,
 vlažnost.
 nefelejts, potočnica.
 néha, katkada.
 néhány, nekoliko.
 nehéz, težak; -ség,
 poteškoća.

nehezen, teško.
 nehezíténi, otešćati,
 otegotiti.
 néhol, gdjegdje.
 nem, ne.
 néma, nijem.
 nemcsak, ne samo.
 némely, nekoji.
 nemes, plemenit; -keblű,
 -szívű, plemenita srca.
 német, Nijemac.
 nemzet, narod; -i, na-
 rodni.
 néne, starija sestra.
 nép, puk.
 nesze, evo.
 név, ime; -nap, imendan.
 nevel-ni, odgojiti; -és,
 odgoj.
 nevetni, smijati se.
 nevezni, imenovati.
 nézni, gledati.
 nincs, nije.
 noha, akoprem.
 nő, žena.
 nőni, rasti.
 növekedni (ik), rasti.
 nővény, bilina.
 nővér, sestra.
 nyáj, stado.
 nyájas, prijazan, nježan.
 nyak, vrat; -as, tvrdo-
 glav; -ravaló, ovratnik.
 nyál, slina.
 nyálni, lizati.
 nyár, ljeto.
 nyargalni, jačiti.

nyárs, ražanj.
 nyél, držalo.
 nyelni, gutnuti.
 nyelv, jezik; -tan, slov-
 nica.
 nyeremény, dobitak.
 nyerni, dobiti.
 yesni, obsjeći.
 nyíl, strijela.
 nyílás, otvor.
 nyilván, jasno.
 nyírf, breza.
 nyitni, otvoriti.
 nyom, trag; -dok, stopa.
 nyomorúlt, bijedan,
 nevoljan.
 nyomorúság, bijeda.
 nyomtatni, štampati.
 nyögni, stenjati.
 nyugalom, počinak.
 nyugodni (ik), poćivati.
 nyújtani, pružiti.
 nyúl, zec.
 nyű, crvić.

O.

Ó, star.
 oda, onamo.
 od, špilja.
 óhajtani, željeti.
 ok, uzrok.
 okos, pametan; -an, pa-
 metno; -ság, razbori-
 tost.
 okozni, prouzročiti.
 oktalan, bezuman.
 oktatni, podučavati.

olasz, Talijan.
 olcsó, jeftin.
 oldal, strana.
 olló, škare.
 ólom, olovo.
 oltani, ugasiti.
 oltalom, zaštita.
 olvadni, topiti se.
 olvas-ni, čitati; -ás,
 čitanje; -mány, štivo.
 oly, oľan, onakav.
 omolni, omlani (ik),
 srušiti se.
 ón, kositar.
 óni, óvni, braniti.
 onnan, onnét, od onuda.
 ontani, proljevati.
 óra, ura, sat.
 órás, urar.
 ordítani, rikati, bukatí.
 ormány, rilo.
 orosz, Rus, ruski.
 oroszlan, lav.
 ország, zemlja, država.
 országgyűlés, sabor.
 orvos, liječnik.
 ostoba, bedast.
 ostor, bič.
 oszlop, stup.
 osztály, razred.
 osztani, dijeliti.
 ott, ottan, ondje.
 otthon, kod kuće.
 ő, on, ona, ono.
 őcs, mlađi brat.
 ökör, vol.
 ököl, pest, šaka.

öl, hvat.
 ölelni, zagrliti.
 ölni, ubiti.
 öltözni (ik), öltözködni (ik), obući se.
 ölyv, jastrijeb.
 önteni, lijevati.
 öreg, star.
 őrizni, čuvati.
 örökké, örökre, navijeke.
 öröm, veselje; -est, rado.
 örülni, veseliti se.
 ős, pradjed.
 össze, -sen, skupa, u
 svemu.
 osszegyűlni, sabrati se.
 összevenni, sravniti.
 őv, pojas.
 őz, srna.
 özvegy, udovica.

P.

Padlás, tavan.
 paizs, štít.
 pajtás, drug.
 pálinka, rakija.
 pálya, tek, put.
 palota, palača.
 pamut, pamuk.
 panas, tužba.
 panaszkodni (ik), tu-
 žiti.
 pap, svećenik, pop.
 pápa, papa.
 pápaszem, naočali.
 papiros, papir.
 paplan, pokrivalo.

parancsol-ni, zapo-
 vijedati; -at, zapovjed.
 paraszt, seljak.
 paripa, konj.
 part, obala.
 pásztor, pastir.
 patak, potok.
 patkány, štakor.
 patkó, potkova.
 pederni, zavijati.
 pedig, ali, pak.
 pehely, pahulj.
 példa, primjer.
 pengeni, zvoniti.
 péntek, petak.
 pénz, -darab, novac.
 percz, čas.
 pihenni, počivati.
 pillanat, časak.
 pillangó, leptir.
 pillantani, opaziti.
 pincze, podrum.
 pipa, lula.
 piros, crven.
 pirulni, porumeniti.
 pohár, čaša.
 pók, pauk.
 polgár, građanin.
 pompa, sjaj.
 pompás, sjajan.
 pont, točka; -osan, tačno.
 por, prah.
 portéka, roba.
 porzó, pijesak.
 posztó, sukno.
 pótolni, naknaditi.
 porlekedni, svađati se.

próba, pokus.
 próbálni, pokušati.
 puha, mekan.
 puszta, pustara, pust.
 pusztítani, pustošiti.
 pünkösöd, duhovi.
 püspök, biskup.

R.

Rab, rob, zarobljenik;
 -ság, ropstvo.
 ráérni, imati vremena.
 ragadozó, grabežljiv.
 rágalom, kleveta.
 ragyogni, sjati.
 raj, roj.
 rajta, na.
 rajzolni, risati.
 rák, rak.
 rakni, položiti, graditi
 (gnijezdo).
 ravasz, lukav.
 rávigyázni, paziti.
 rázni, tresti.
 rég, -en, -enten, odavna.
 rege, priča.
 reggel, jutro, u jutro.
 régi, star, -ség, starina.
 régóta, odavna.
 rejtek, skrivalište.
 rekedt, rapav.
 remek, remek.
 remény, nada.
 reményleni, nadati se.
 rend, red, stalež; -es,
 običan; -ese, redovito.

rendelni, narediti, pro-
 pisati (lijek).
 rendelet, naredba.
 rendezni, urediti.
 rendkívül, vanredno.
 rendületlen, neuskolebiv.
 rengeni, tresti se.
 repdesni. lepršati.
 repülni, letjeti.
 rész, dio.
 részesíteni, učiniti dio-
 nikom.
 részesülni, biti dio-
 nikom.
 részint, djelomice.
 reszketni, drhtati.
 résztvenni, sudjelovati.
 rest, lijen.
 rét, livada.
 retek, povrtnica.
 rettegni, drhtati.
 réz, bakar.
 rigó, kos.
 ríni, plakati.
 ritka, rijedak.
 rizma, rizma.
 róka, lisica.
 rokon, rođak.
 rom, ruševina.
 rombolás, razoravanje.
 romlani (ik), pokva-
 riti se.
 rongy, krpa.
 roppant, ogroman.
 rossz, zločest; -kedvü,
 zlovoljan; -lelkü, zloban.
 rozs, raž.

rózsá, ruža.
 röst, lijen.
 rövid, kratak.
 rúgni, turati.
 ruha, odijelo.
 rut, ružan, grd.
 rügy, pupak.
 rüh, svrab.

S.

Saját, vlastit.
 sajnálni, željeti.
 sajt, sir.
 sajtó, štampa.
 sanyarogni, životariti,
 kuburiti.
 sár, blato.
 sárga, žut.
 sarj, potomak.
 sarju, otava.
 sark, peta.
 sarkalni, potaknuti.
 sarkantyú, ostruga.
 sarok, kut.
 sátor, šator.
 savanyú, kiseo.
 seb, rana.
 sebes, brz.
 segíni, pomoći.
 segíteni, pomoći.
 sehol, nigdje.
 sehonnán, ni od kuda.
 sehova, nikamo.
 sejteni, slutiti.
 sellyem, svila; -kelme,
 svilena tkanina.

sem, također ne; sem-
 sem, niti-niti.
 semmi, ništa.
 seprő, metla.
 sértegető, uvrijedljiv.
 sérteni, uvrijediti.
 sétálni, šetati se.
 sietni, žuriti se.
 sík, ravnica.
 sikamolni, sikamlani
 (ik), poskliznuti se.
 sincs, također nije.
 síp, svirala.
 sír, grob; -kert, groblje.
 sirni, plakati se.
 sirás, plač.
 só, sol.
 sódar, but, šunka.
 sodorni, sukati (uže).
 soha, -sem, nikada.
 sohaj.uzdah;-tani,uzdihati.
 sok, mnogo; -á, dugo;
 -an, mnogo njih; -szor,
 više puta.
 sor, red.
 sors, sudbina.
 sovány, suh.
 sózni, soliti.
 sör, pivo.
 sőt, dapače.
 sugár, zraka.
 súgni, šaptati.
 sülni, peći.
 sült, pečen, pečenka.
 sürgetni, požuriti.
 sütemény, pecivo.
 sütni, peći.

Sz.

Szabad, slobodan; -ság,
 sloboda.
 szabad (neosob. glag.),
 dozvoljeno je.
 szabadúlni, oslobodi-
 diti se.
 szabály, pravilo.
 szabó, krojač.
 szag, miris; -olni, miri-
 sati; -os, mirisav.
 száj, usta.
 szakács, kuhač.
 szakácsnő, kuharica.
 szakadni, derati se,
 trgati se.
 szakáll, brada.
 szakasztani, derati
 (prijel.).
 szál, vlas, nit.
 szaladni, tičati.
 szállni, letjeti, dizati se.
 szállítani, dobavljati.
 szalma, slama.
 szalonna, slanina.
 szám, broj; -omra, za
 mene.
 számar, magarac.
 számolni, brojiti.
 számos, mnogobrojni.
 szán, saoni.
 szánakozás, smilo-
 vanje.
 szánakozni (ik), smilo-
 vati se.
 szándék, namjera; -ozni
 (ik), namjeravati.

szántani, orati.
 szántó föld, poljana.
 szántóvető, poljo-
 djelac.
 szaporodni (ik), um-
 nožiti se.
 szappan, sapun.
 szár, stabljika, struk.
 száradni, sušiti se.
 száraz, suh.
 szárítani, sušiti.
 származni (ik), dola-
 ziti, lozu vući.
 szárny, krilo.
 szarv, rog.
 szarvas, jelen.
 százađ, vijek.
 szedni, sabirati.
 szeg, čavao.
 szegény, siromašan;
 -ség, siromaštvo.
 szegfü, karanfil.
 szégyen, sramota.
 széke, stolica.
 szekér, kola.
 szekrény, ormar.
 szél, vjetar; -kakas,
 vjetrenjak.
 széles, širok.
 szelid, krotak, nježan.
 szem, oko; -öldök,
 obrva.
 személy, osoba.
 szemrehányni, pred-
 bacivati komu.
 szén, ugljen.
 széna, sijeno.

szent, svet.
 szenvedni, trpjeti.
 szép, lijep; -ség, lje-
 pota.
 szer, sretstvo.
 szerda, srijeda.
 szerelem, ljubav.
 szerencse, sreća.
 szerencsés, sretan.
 szerencsétlen, ne-
 sretan.
 szerény, smijeran; -ség,
 smijernost.
 szerep, uloga.
 szeretet, ljubav.
 szeretni, ljubiti.
 szerezni, steći, naba-
 viti.
 szerfelett, odveć.
 szerteszét, amo tamo.
 szerv, ustroj.
 szerző, sastavljač, pisac.
 szerződés, ugovor.
 szeszélyes, ćudljiv.
 szidni, psovati.
 sziget, otok.
 szigorú, strog.
 szíj, remen.
 szikla, pećina; -csúcs,
 šjleme.
 szikra, iskra.
 szil, -fa, brijest.
 szín, površina.
 szín, boja.
 szindarab, gluma.
 színész, glumac.
 színház, kazalište.

színi, sisati.
 szinte. -úgy, isto tako.
 szirt, šija, zatiljak.
 szív, srce.
 szivar, smotka, cigara.
 szives, prijazan; -en,
 rado.
 sziveskedni (ik), lju-
 bezan biti, izvoljeti.
 szó, riječ; -tár, riječnik.
 szoba, soba.
 szobor, kip.
 szokás, običaj.
 szokni (ik), običavati;
 hozzá —, obiknuti.
 szolga, sluga.
 szolgálát, usluga.
 szolgálai, služiti.
 szolgáló, sluškinja.
 szolgáltai, dati,
 dobavljači.
 szólítani, nagovarati.
 szólni, govoriti.
 szombat, subota.
 szomy, žeđa; -uzni (ik),
 žeđati.
 szomorkodni (ik), ža-
 lostiti se.
 szomorú, žalostan; -ság,
 žalost.
 szomszéd, susjed.
 szopni (ik), sisati.
 szórakozni (ik), za-
 bavlja se.
 szorgalmas, marljiv.
 szorgalom, marljivost.
 szorítani, tisnuti.

szoros, tijesan.
 szorult, nevoljan, tjes-
 koban.
 szög, kut.
 szőke, plav.
 szőkni (ik), bježati.
 szőlő, grozd; -hegy,
 vinograd.
 szőni, tkati.
 szőr, dlaka, kosa.
 szörny, čudovište; -ű,
 strašan.
 szövetség, savez.
 szűrni, bosti.
 szűgy, prsa (konja).
 szűk, tijesan; -en, sla-
 bo, oskudno.
 szűkölködni (ik), os-
 kudno živjeti, kuburiti.
 szűkölködő, bijedan,
 nevoljan.
 szükség, potreba, nuž-
 da; -es, nuždan.
 szüle, roditelj.
 születés, rođenje.
 születni, roditi se.
 szülni, roditi.
 szünni, prestat.
 szüret, berba.
 szürke, siv.
 szűz, djeвица.

T.

Tábla, tabla.
 tábor, tabor.
 tag, širok.
 tagadni, nijekati.

táj, okolica.
 takács, tkalac.
 takarékos, štedljiv.
 takarni, pokriti.
 tál, zdjela.
 találkozni (ik), sastati se.
 találni, naći.
 talán, možda.
 támaszkodni (ik), nasloniti se.
 tanács, savjet; -olni, savjetovati; -os, probitačan.
 tanár, profesor.
 tánczolni, plesati.
 tanítani, podučavati.
 tanító, učitelj.
 tanulmányozni, proučavati.
 tanulni, učiti se.
 tanuló, učenik.
 tanulság, nauka.
 tányér, tanjur.
 tapasztalás, iskustvo.
 táplálék, hrana.
 táplálni, hraniti.
 tápláló, hraniv.
 tapsolni, pleskati.
 tárgy, prijedmet.
 tarka, šaren.
 társ, drug.
 társaság, društvo.
 tartalék, usteg.
 tartalom, sadržaj.
 tartani, držati; szemelött-, imati pred očima.

tartozkodni (ik), zadržavati se.
 tartozni (ik), dužan biti.
 tavaly, tavaly, prošle godine.
 tavasz, proljeće; -i, proljetni.
 távol, daleko; -ság, udaljenost.
 távozni, udaljiti se.
 te, ti.
 téglá, opeka.
 tegnap, juče; -előtt, prekjue.
 tehát, dakle.
 tehátn, krava.
 teher, teret.
 tehetség, sposobnost; -es, darovit.
 tej, mlijeko.
 tekinteni, gledati.
 tékozló, rasipnik.
 tél, zima; -en, zimi; -i, zimski.
 tele, pun.
 telek, zemljište.
 telni (ik), napuniti se.
 teljes, potpun.
 teljesíteni, napraviti, izvršiti.
 temetni, zakopati.
 temetés, sprovod.
 templom, crkva.
 tenger, more.
 tenni, učiniti.
 tenyésztetni, uzgojiti, odgojiti.

tépni, razderati.
 tér, trg.
 terem, dvorana.
 teremteni, stvoriti.
 teremtmény, stvo-
 renje.
 teremtő, stvoritelj.
 terhes, težak.
 terjedni, širiti se.
 terjeszteni, širiti.
 termék, plod; -eny,
 plodan.
 természet, narav; -es,
 naravan.
 termesztvény, plod.
 termet, stas, oblik.
 terv, osnova.
 test, tijelo.
 testvér, brat.
 tető, krov.
 tetszeni (ik), dopa-
 dati se.
 tett, djelo.
 tetű, uš.
 teve, deva.
 tévedni, varati se.
 tinó, junac.
 tiszta, čist.
 tisztelni, štovati.
 tisztogatni, čistiti.
 titkos, tajan.
 titok, tajna.
 tó, jezero.
 tojás, jaje.
 tok, tok.
 toll, pero; -kés, periš,
 nožić.

tolvaj, tat.
 torok, grlo.
 torony, toranj.
 tovább, dalje.
 tő, panj.
 több, više; -féle, raz-
 novrsan.
 többnyire, većinom.
 tőgy, vime.
 tőke, glavnica.
 tökéletes, potpun.
 tölgy, hrast.
 tölteni, ispuniti.
 törekedni (ik), nasto-
 jati.
 törni, slomiti.
 török, Turčin.
 történet, povjest.
 történni (ik), dogo-
 diti se.
 törvény, zakon.
 törzs, panj.
 tréfa, šala.
 tudakozni (ik), upi-
 tati se.
 tudatlan, nevješt, ne-
 znajući.
 tudni, znati.
 tudomány, znanost.
 tudós, učen, učenjak.
 túl, preko, onkraj.
 tulajdon, vlastit; -os,
 vlasnik; -ság, svojstvo.
 túlmerész, odveć smion.
 tű, igla.
 tüdő, pluća.
 tükör, zrcalo.

tű r n i, trpjeti.
tű s t é n t, smjesta.
tű z, vatra; -o l t ó, vatro-
gasac.

U.

U d v a r, dvor.
u g a t n i, lajati.
u g o r n i (ik), skočiti.
u g y, tako; -n e v e z e t t,
tako zvani.
u g y a n, doduše.
u g y a n a z, isti.
ú j, nov.
ú j é v, novo ljeto.
ú j í t a n i, obnoviti.
ú j j, prst.
u j s á g, novost, novine.
u n a l - o m, čama; - m a s,
dosadan.
ú r, gospodin.
u r a l k o d n i (ik), vladati.
ú s z n i (ik), plivati.
u s z o d a, plivaona.
ú t, put.
u t á l n i, mrziti.
u t á n, poslije.
u t á n o z n i, oponašati,
povesti se za kim.
u t a s, putnik.
u t a z á s, putovanje.
u t a z n i (ik), putovati.
u t c z a, ulica,
u t ó l é r n i, dostići.
u t o l s ó, posljednji.
ű g y, posao.
ű g y e l n i, paziti.

ű g y e s, vješt; -e n, vje-
što.
ű g y e t l e n, nevješt.
ű l d ő z n i, progoniti.
ű l n i, sjedjeti.
ű l t e t n i, saditi.
ű n n e p, blagdan.
ű r e s, prazan.
ű r ő m, gorkost, pelin-
kovac.
ű r ű g y, izlika.
ű s t, kotao.
ű t n i, udariti.
ű t k ő z e t, bitka,
ű v e g, staklo; -c s ő, sta-
klена cijev; -es, staklar;
-g y á r, tvornica stakla.
ű z n i, tjerati.

V.

V a c s o r a, večera.
v a d, divlji, divljač.
v á d, tužba.
v a d á s z, lovac; - n i,
loviti.
v á d o l n i, optužiti.
v á g n i, sjeći.
v a g y, ili.
v á g y, želja.
v a g y o n, imetak.
v a j, maslo.
v a j h a, da bi.
v a j j o n, da li?
v a k, slijep.
v a l a h a, ikada.
v a l a h o g y, nekako.
v a l a h o v a, nekamo.

valaki, neko.
 valami, nešto.
 valamint, isto kao.
 válaszolni, odgovoriti.
 választani, izabrati.
 választás, izbor.
 váll, pleća.
 vállalni, preuzeti.
 vallás, vjera; -háború, vjerski rat.
 válni (ik), promijeniti se, odijeliti se.
 valóban, sbilja.
 válogatni, izabrati.
 váltakozni, mijenjati se.
 változni (ik), promijeniti se.
 változó, promjenljiv.
 vándor, putnik; -lás, putovanje.
 vár, grad, tvrđava.
 várakozni (ik), čekati.
 varga, postolar.
 varju, vrana.
 vármegye, županija.
 várni, čekati.
 város, grad.
 varrni, šivati.
 vas, željezo.
 vásár, sajam; -olni, kupovati.
 vastag, debeo.
 vászon, platno.
 váz, kostur.
 védelmezni, braniti.

veder, vijedro.
 vég, konac, kraj.
 végezni, dovršiti.
 végre, konačno.
 végső, posljednji.
 vehem, ždrijebe.
 vélni, misliti.
 vén, star.
 vendég, gost.
 venni, kupiti.
 vér, krv.
 veréb, vrabac.
 verni, udariti, tući.
 versenyezni, natjecati se.
 veszély, pogibio.
 veszekedés, tučnja.
 veszteg, miran, nekoristan.
 vesztetni, izgubiti.
 veszteség, gubitak.
 vétek, grijeh.
 vetekedni, natjecati se.
 vetés, sjetva.
 vetni, sijati.
 vétni, griješiti.
 vezér, vođa.
 vezetni, voditi.
 viasz, vosak.
 vidám, veseo.
 vidék, okolica, kraj.
 vig, veseo.
 vigasztalni, utješiti.
 vigyázatlan, nepažljiv.
 vigyázni, paziti.
 világ, svijet.
 világosság, svjetlost.

villa, vilice.
 villám, munja; -lik, sijevo.
 víni, boriti se, mačevati.
 vinni, nositi.
 virág, cvijet; -ozni (ik), cvasti.
 viselni, nositi.
 vizsály, razdor.
 vissza, natrag.
 visszaadni, povratiti.
 visszajönni, povratiti se.
 visszautasítani, odbiti.
 visszonozni, uzvratiti.
 viszont, usuprot.
 vitéz, hrabar, junak; -ség, hrabrost; -ül, hrabro.
 vívni, boriti se.
 vivómester, učitelj mačevanja.
 víz, voda.
 vizsgálni, ispitati, iztražiti.
 vonás, potez.
 vonni, vući.
 vő, zet.
 völgy, dolina.
 vörös, veres, crven.

Z.

Zab, zob.
 zaj, láрма, krika.
 zálog, zalog.
 zápor, kiša.
 zárni, zatvoriti.
 zászló, zastava.
 zavar, smutnja.
 zene, glasba; -költő, glasbotvorac; -mű, glasbotvor.
 zenész, glasbenik.
 zokogni, jecati.
 zöld, zelen; -elni, zele-
 niti se.
 zúgni, šumiti, zujiti.

Zs.

Zsák, vreća.
 zsákmány, plijen.
 zseb, žep; -kendő, rubac.
 zsidó, židov..
 zsír, mast; -os, mastan.
 zsivány, lopov.
 zsold, plata.
 zsugori, škrtac.

Hrvatsko-madžarski riječnik.

A.

Ako, ha.
akoprem, mindamellett.
ali, hanem, de, pedig.
amotamo, szanaszét, szer-
teszét.
andeo, angyal.
apoštol, apostol; -ski,
apostoli.
arak, iv.

B.

Baciti, dobni.
bačva, hordó.
badava, hiába.
bakar, réz.
bar, legalább,
bavarski, bajor.
bedast, ostoba, botor.
bezuman, oktalan.
bijedan, nyomorúlt, szű-
kölködő.
bilina, növény.
bilinar, fűvészt.
beknuti, bégetni.
bio, fehér.
biser, gyöngy.
biti, lenni (vagyok, van).
bitka, csata.
bivati, lenni (leszek).
bježati, futni, szökni.

bježati amo tamo,
lőtni.
blagdan, ünnep.
blago, kincs, javak
(množ.),
blagoslov, áldás.
blagosloviti, áldani,
megáldani.
blanja, gyalu.
blejati, bégetni.
blizu, közel.
bližnji, közelvaló, fele-
barát.
bodriti, felbátorítani.
bog, Isten.
bogati, gazdag.
bogatstvo, gazdagság.
bogobožan, istenfélő.
boj, csata.
bojati se, félni.
bojni red, csatarend.
bojno polje, csatatér.
bol, fájdalom.
bolan, beteg.
bolest, betegség.
boli, fáj.
borba, harcz.
boriti se, harczolni,
vívni.
bosti, döfni.
braniti, óni, óvni.

brat, fivér, testvér;
mladi, öcs; stariji,
bátya.

bravar, lakatos.

brežuljak, halom,
bércz.

brijest, szil.

brod, hajó.

brodar, hajós.

brodovlje, hajóhad,
hajóraj.

broj, szám.

brojiti, számolni.

brz, gyors; -o, gyorsan,
hamar.

brzono g, gyorslábu.

bučiti, lármázni.

buka, larma.

buduć, jövő; u -e, jö-
vére.

budućnost, jövő.

bura, égháboru.

C.

Centa, mázsa.

cigara, szivar.

cijena, ár.

cijeniti, becsülni.

cijev, cső.

cilj, cél.

cio, egész.

cipela, cipő.

crkva, templom, egyház.

crkvica, kápolna.

crn, fekete.

crven, vörös, veres.

crv, féreg.

crvić, nyű.

cvasti, virágozni.

cvijet, virág.

Č

Čađa, korom.

čar, bű.

čarobnik, bűvész.

časak, pillanat, perc.

čast, méltóság, becsület;
na — komu biti, becsü-
letre válni (ik).

čaša, pohár.

čekati, várni.

čeljst, kopoltyú.

često, gyakran, gyakorta.

češalj, fésű.

češljati se, fésülködni
(ik).

čim—tim, mennél-annál.

činiti, cselekedni (ik).

činiti se, látszani (ik).

činovnik, hivatalnok.

čist, tiszta.

čistiti, tisztogatni.

čistoća, tisztaság.

čitanje, olvasás.

čitati, olvasni.

čižma, csizma; -r, csiz-
madia.

čovječanstvo, em-
beriség.

čovječji, emberi.

čovjek, ember.

čuditi se, csodálni, cso-
dálkozni (ik).

čudljiv, szeszélyes.

čudnovat, bámulatos.
 čuda, csoda.
 čudovište, szörny.
 čustvo, érzelem, érzés.
 čuti, hallani.
 čuvar, őr.
 čuvati, őrizni.
 čuvenje, hallomás.

D.

Dabar, hód.
 dakle, tehát.
 daleko, messze, távol;
 iz daleka, távolról,
 messzünnen.
 dali, vajjon.
 dalje, tovább.
 dan, nap; po danu,
 nappal.
 danas, ma.
 danomice, naponkint.
 dar, ajándék; -ovati,
 ajándékozni.
 darovit, tehetséges.
 dati, adni.
 debeo, vastag.
 derati se, szakadni.
 deva, tevé.
 dići se, kikelni.
 dijeliti, osztogatni, osztani.
 dijete, gyermek.
 dim, füst.
 dio, rész.
 dionik, részes; -om
 učiniti, részesíteni.
 dizati, emelni.

dizati se, emelkedni (ik).
 divlji, vad.
 divljač, vad.
 dječak, fiú.
 djelati, dolgozni (ik).
 djelatnost, munkásság.
 djelo, mű, tett.
 djelomice, részint.
 djevica, szűz.
 djevojka, leány.
 dno, fenék.
 doba, kor, korszak.
 dobavljači, szolgál-
 tatni.
 dobitak, nyereség.
 dobiti, kapni, nyerni.
 dobar, jó.
 dobre volje, jókedvű.
 dobročinitelj, jótevő.
 dobroćudan, jószívű.
 dobrotá, jóság.
 doći, jöni.
 dođi, dođite, jer, jertek.
 dogoditi se, történni
 (ik).
 događaj, esemény.
 dohodak, jövedelem.
 dok, míg.
 dokle, meddig.
 dolazak, megérkezés.
 dolaziti, eljönni, meg-
 érkezni.
 dole, le, lenn, lent, alatt.
 dolina, völgy.
 domaći, hazai, honi.
 domobranac, honvéd.
 domovina, haza, hon.

donijeti, hozni, elhozni.
 donji, alsó.
 dopadati se, tetszeni
 (ik').
 dosađivati, alkalmat-
 lankodni (ik).
 doseliti se, beköltezni.
 doseljenje, beköltezés.
 dosljedno, követke-
 zőleg.
 dospjeti, kerülni, jutni,
 érni.
 dovršiti, végezni.
 dozvoljeti, megengedni,
 engedni.
 dozvoljeno je, szabad.
 drag, kedves.
 drama, szindarab.
 drug, társ, kísérő.
 drugamo, máshova, má-
 suva.
 drugdje, máshol, másutt;
 sa drugog mjesta,
 máshonnan, másunнан.
 drugi, második, más.
 drugi put, máskor.
 drugojačiji, másféle.
 društvo, társaság.
 drvo, fa.
 držalo, nyél.
 držati, tartani.
 država, ország, birodalom.
 dubok, mély.
 dug, hosszú.
 dug (Schuld), adósság.
 dugo, soká.
 duljina, hossz.

duša, lélek.
 dušnica, légcső.
 dužan, köteles, adós.
 dužnost, kötelesség.
 dvojiti, kételkedni (ik).
 dvorana, terem.

E

Engles, angol; -ki, angolul.
 eto, íme.
 evo ti, nesze, nesztek.

F.

Forint, forint.
 Francuz, franczia.
 francuski, francziául.

G.

Gadan, csunya, rút.
 gavran, holló.
 gazda, gazda.
 gdje, hol.
 gibati, mozdítani.
 gibati se, mozdulni.
 glad, éhség; -an, éhes.
 gladovati, éhezni (ik).
 glagol, ige.
 glas, hír.
 glasba, zene.
 glasbenik, zenész.
 glasbotvor, zenemű.
 glasbotvorac, zeneköltő.
 glasovit, híres, hírneves.
 glava, fej.
 glavni, fő; grad, fő-
 város; -a točka, főpont.

gledati, nézni, tekinteni;
 van-, kitekinteni.
 glumac, színész.
 gnijezditi, fészkelni.
 gnijezdo, fészek.
 godina, év, esztendő.
 gora, hegy.
 gorak, keserű.
 gore, fel, fönn, fenn, fent.
 gorljivo, buzgón.
 gorski, hegyi.
 gospodar, gazda, úr.
 gospodarstvo, gazdaság; nauk o gospodarstvu, gazdaszat.
 gospodin, úr.
 gospođa, hölgy, úrhölgy.
 gost, vendég; -iti, megvendégelni.
 govor, beszéd.
 govoriti, beszélni.
 graba, árok.
 grabežljiv, ragadozó.
 grad, város, vár, kastély.
 graditelj, építész.
 graditi, építeni; gnijezdo, fészket rakni.
 građanin, polgár.
 graktati, károgni.
 grana, galy.
 granica, határ.
 grb, címér.
 greda, gerenda.
 grijeh, véték, bűn.
 griješiti, hibázni, vétkezni.

gristi, harapni.
 grlo, torok.
 grm, bokor.
 grmi, menydörög.
 grob, sír.
 groblje, sírkert.
 grozd, szőlő.
 groznica, láz.
 grudi, kebel.
 gubitak, veszteség.
 gusjenica, hernyó.
 guska, lúd.

H.

Hlaće, nadrág.
 hladan, hideg.
 hoditi, járni.
 hrabar, bátor, vitéz.
 hrabriti, felbátorítani.
 hrabro, vitézül.
 hrabrost, vitézség.
 hrana, táplálék.
 hraniti, etetni, táplálni.
 hraniv, tápláló.
 hrast, tölgy.
 husar, huszár.
 hvala, hála, köszönet.
 hvaliti se, dicsekedni (ik).
 hvat, öl.
 hvatati, fogni, kapni.

I.

I, és, s.
 ići, menni (megyek).
 ići na počinak, lenyugodni (ik).
 igla, tű.

igra, játék.
 igrati se, játszani (ik).
 ili, vagy.
 ikada, valaha.
 iman je, birtok.
 ime, név.
 imendan, névnap.
 imenovati, nevezni, ki-
 nevezni.
 imetak, vagyon.
 imućan, jómódu.
 iskefati, kikefélni.
 iskustvo, tapasztalás.
 ismje havati, kinevetni.
 ispravljati, javítani.
 isprašiti, kiporolni.
 ispuniti, tölteni, teljesíteni.
 isti, ugyanaz.
 istina, igazság.
 istjerati, kiűzni.
 isto kao, valamint.
 isto tako, szinte úgy,
 szintúgy, hasonlókép.
 istočan, napkeleti, keleti.
 istok, kelet.
 izabрати, választani, vá-
 logatni.
 izaći, kimenni.
 izbjeгavati, kerülni,
 elkerülni.
 izbor, választás.
 izdati, kiadni.
 izdanje, kiadás.
 izgorjeti, leégni, el-
 égni.
 izgovarati, kiejteni.
 izlika, ürügy.

iznenaditi, meglepni.
 izobraziti, mívelni.
 izraziti se, kifejezni.
 izreći, elmondani.
 izvoljeti, sziveskedni (ik).
 izvrstan, kitünő.
 izvršiti, teljesíteni.

J.

ja, én.
 jabuka, alma.
 jago da, eper.
 jak, erős.
 jama, gödör.
 janje, bárány.
 jaram, iga, járom.
 jarebica, fogoly.
 jasan, világos.
 jasno, nyilván.
 jastrije b, ölyv.
 jašiti, lovagolni.
 jazavac, borz.
 jedan, egy.
 jednak, egyenlő.
 jednom, egykor.
 jeftin, olcsó.
 je li, vajjon.
 jelo, éték, étel.
 jesen, ősz; -ski, őszi.
 jest, igen.
 jesti, enni (eszik).
 jezero, tó.
 jezik, nyelv.
 juče, tegnap.
 jug, dél.
 juha, lé, leves.
 junac, tinó.

j u n a k, hős, vitéz.
j u t r o, reggel.
j u ž a n, déli.

K.

K a d a, mikor, midőn.
k a d a (posuda), kád.
k a j a t i s e, bänni.
k a k a v, milyen, mitéle,
minemű, minő.
k a k o v e l i k, mekkora.
k a l e ž, kehely.
k a m e n, kő.
k a m e n o l o m, kőbánya.
k a m o, hová.
k a m o g o d, bárhova.
k a o, mint, mintegy.
k a p a t i, cseppelni.
k a p i j a, kapu.
k a p l j i c a, csöpp, csepp.
k a p u t, kabát, köntös.
k a r a n f i l, szegfű.
k a s n i t i, késni (ik).
k a s n o, későn.
k a t k a d a, néha.
k a z a l i š t e, színház.
k a z a n, büntetés.
k a z n i t i, büntetni.
k e f a, kefe.
k e f a t i, kefélni.
k i p, szobor.
k i p l j e t i, forni.
k i š a, eső.
k i š i, esik.
k i š o v i t. esős.
k i t a c v i j e č a, bokréta.
k l e t v a, átok.

k l i j a, enyv, enyű.
k n e z, herczeg.
k n j i g a, könyv; papira,
koncz.
k o, ki, kicsoda.
k o j i, mely, melyik.
k o l a, szekér, kocsi.
k o l a t i (novac), forogni.
k o l i k o, hány, mennyi.
k o l o, kerék.
k o n a c, vég.
k o n a c (nit), fonál.
k o n c e r a t, hangverseny.
k o n j, ló, paripa.
k o n j a n i k, lovas.
k o p a t i, ásni.
k o p i l e, fattyú.
k o r a, héj.
k o r i j e n, gyökér.
k o r i s t, haszon; b e z
k o r i s t i, hasztalanul.
k o r i s t a n, hasznos.
k o r i t i, megróni.
k o s a, haj.
k o s t u r, váz, csontváz.
k o š a r a, kosár, kas.
k o š u l j a, ing.
k o ž a, bőr.
k o v a č, kovács.
k r a j (okolica), vidék.
k r a j (konac), vég.
k r a l j, király.
k r a s a n, gyönyörű.
k r a s t i, lopni.
k r a t a k, rövid.
k r a v a, tehén.
k r e p o s t, erény.

krepostan, erényes.
 krilo, szárny.
 krletka, kalitka.
 krojač, szabó.
 krov, tető, fedél.
 krug, kör.
 kruh, kenyér.
 kruška, körte.
 krv, vér.
 kucati, kopogni.
 kuća, ház; kod kuće,
 otthon, itthon; kući,
 haza, hazafelé.
 kuditi, megróni.
 kuhač, szakács.
 kuharica, szakácsnő.
 kuhati, főzni.
 kukac, bogár.
 kupati, fürösztetni.
 kupati se, fürödni (ik).
 kupiti, venni.
 kupovati, vásárolni.
 kut, sarok, szög.
 kvar, kár.

L.

Ladica, fiók.
 lagati, hazudni (ik).
 lajati, ugatni.
 lak, könnyű.
 larmati, lármázni.
 laskanje, hizelkedés.
 laskati, hizelkedni (ik).
 laž, hazugság.
 lažljivac, hazug.
 leći, lefeküdni (ik).
 led, jég.

ledja, hát.
 lepršati, repdesni.
 leptir, pillangó.
 letjeti, repülni.
 ležati, feküdni (ik), he-
 verni.
 liječnik, orvos.
 liječ, orvosság, gyógy-
 szer.
 lijen, rest, röst.
 lijenčariti, henyélni.
 lijenost, henyélés.
 lije p, szép.
 lik, alak.
 lipa, hárs.
 list, levél, lap.
 listonoša, levélhordó.
 lišće, falevél.
 lišiti, megfosztani.
 livada, rét.
 ljekarnik, gyógyszer-
 rész.
 ljeto, nyár.
 ljeto s, ez idén.
 ljubav, szerelem, sze-
 retet.
 ljubiti, szeretni.
 ljubica, ibolya.
 loj, faggyú.
 lonac, fazék.
 lončić, csupor.
 lov, vadászat.
 lovac, vadász.
 loviti, vadászni.
 lovor, babér.
 lud, bolond, ostoba.
 ludost, bolondság.

luk, ij (Bogen).
 luk, hagyma (Zwiebel).
 lukna, lyuk, lik.

M.

Mač, kard.
 mačevanje, vivás; ma-
 čevanja učitelj, vi-
 vómester.
 mačevati se, víni.
 mačka, macska.
 Madžar, magyar.
 madžarski, magyarul.
 magariac, számar.
 majka, anya.
 majmun, majom.
 majstor, mester.
 malen, kis, kicsiny.
 malo, kevés.
 marljiv, szorgalmas;
 -ost, szorgalom.
 maslo, vaj.
 med, méz.
 mekan, puha.
 mekinje, korpa.
 mesar, mészáros.
 meso, hús.
 metla, seprő.
 mijenjati se, válta-
 kozni (ik).
 mijenjati, váltani.
 miješati, keverni.
 milostinja, alamizsna.
 milostiv, kegyes.
 mio, kedves.
 mir, csend.
 miran, csöndes.

miris, illat.
 mirisati, illatozni.
 mirisav, illatos.
 misliti, gondolni, vélni,
 hinni.
 miš, egér.
 mjenica, váltó.
 mjeriti, mérni.
 mjernik, mérnök.
 mjeseć, hó, hónap
 (Monat).
 mjesec, hold (Mond).
 mjesto, hely.
 mlad, mlađić, ifjú.
 mladenac, legény.
 mladost, ifjuság; u
 mladosti, ifjanta,
 ifjantan.
 mlatiti, csépelni.
 mlin, malom.
 mlinar, molnár.
 mnogo, sok.
 moć, hatalom, hatás
 (utisak).
 moći, može se, lehet.
 močvara, mocsár.
 modar, kék.
 moliti, kérni.
 moliti se, imádkozni
 (ik).
 mora se, kell.
 more, tenger.
 most, híd; -na lance-
 vima, lánczhíd.
 mučiti se, fáradozni.
 mudar, bölcs.
 mudro, bölcsen.

mudrost, bölcsesség.
muha, légy.
muka, kín.
muž, férfiú.

N.

Nabaviti, szerezni, megszerzeni.
nabujati, dagadni.
nači, lelteni, találni.
način, mód; naovaj-,
ekkép.
nagrada, jutalom, díj.
nagraditi, jutalmazni,
megjutalmazni.
najanput, egy-
szerre.
najviše, legfeljebb, leg-
főlebb.
nakaniti, föltenni, szán-
dékozni (ik).
nakit, dísz, ékszer.
nakititi, ékesíteni.
namjera, szándék; -vati,
szándékozni (ik).
naobražen, művelt,
művelt.
napraviti, készíteni.
napredovati, előmoz-
dítani (trans.), előre-
haladni.
naprijed, előre.
napršnjak, gyűszű.
narav, természet.
naravan, természetes.
narod, nép, nemzet.
nastaviti, folytatni.

nastojati, törekedni
(ik).
nasvestrane, minden-
felé.
natjecati se, vetekedni
(ik), versenyezni.
natrag, hátra, vissza.
nauka, tanulság.
naumiti, szándékozni,
föltenni.
ne, nem, ne.
nebo, ég, mennyország.
nedavno, nemrég.
neizbježiv, elkerülhe-
tetlen.
neka, hadd.
nekamo, valahova.
neko, valaki.
nekoč, hajdan, hajdanta,
rég, régen, régenten.
nekoji, némely.
nekoliko, néhány.
nekorisna stvar, hasz-
talanság.
nekoristan, haszon-
talan.
nemaran, hanyag.
neophodno, múlha-
tatlanul.
nepažljiv, vigyázatlan.
nepravedan, igaztalan,
igazságtalan; neprave-
dan način, igaz-
talanul.
neprijatelj, ellenség.
neprilika, baj, kelle-
metlenség.

neprestano, minduntalan.
 nepromišljeno, gondatlanul.
 nesreća, baleset, szerencsétlenség.
 nesretan, szerencsétlen.
 nešto, valami
 neuskolebiv, rendületlen.
 nevin, ártatlan; -ost, ártatlanság.
 nevjerovan, hihetetlen.
 nevjesta, meny.
 nevješt, tudatlan.
 nevoljan, nyomorúlt, szűkölködő.
 nezdrav, egészségtelen.
 neznajući, tudatlan.
 nigdje, sehol.
 nije, nincs.
 nikada, soha, sohasem.
 nikamo, sehova.
 niknuti, fakadozni.
 ni od kuda, sehonnan.
 nit, fonál.
 nizak, alacsony.
 noć, éj, éjszaka.
 noga, láb.
 nokat, köröm.
 nositi, hordani, vinni.
 nov, új.
 novac, pénz, pénzdarab.
 novčić, krajczár.
 novine, ujság, hirlap.
 novo ljetó, újév.
 nož, kés.
 nožić, tollkés.
 nuždan, szükséges.

O.

Običaj, szokás.
 običan, közönséges, rendes.
 običavati, szokni (ik).
 obijesan, pajkos.
 obiknuti, hozzászokni (ik).
 obitelj, család.
 objed, ebéd.
 oblačiti se, öltözködni (ik).
 oblik, alak.
 obogatjeti se, meggazdagodni (ik).
 obradak áll.
 obsjeći, nyesni.
 obući, fölöltetni.
 obući se, öltözködni (ik).
 očinski, atyai.
 očistiti, megtisztogatni.
 odavle, innen, innét.
 odavna, régóta.
 odbiti, visszautasítani.
 odgoditi, elhalasztani, halasztani.
 odgoj, nevelés.
 odgojiti, nevelni.
 odgovoriti, felelni.
 odijelo, ruha.
 od kuće, hazunnan.
 odličan, előkelő.
 odma, hamar, mindjárt, ezennel, azonnal.
 od onuda, onnan, onnét.
 od ovuda, innen, innét.

o d o z d o, alólról.
 o d o z g o, felőlről.
 o d r a s t i, felnőni.
 o d u z e t i, elvenni.
 o d v e é, szerfelett.
 o d z a d a, hátul, hátulról.
 o h o l, kevés.
 o h o l b i t i, kevéskedni
 (ik).
 o k l i j e v a t i, késni (ik).
 o k o, szem.
 o k o l i c a, vidék.
 o k o l n o s t, körülmény.
 o k r e t a t i s e, fordulni.
 o k r i j e p i t i, megedzeni.
 o k r u g, kerekesség.
 o k r u n i t i, koronázni.
 o k r u t a n, kegyellen.
 o k r u ž i t i, környezni.
 o k u s i t i, megizlelni.
 o l o v k a, ceruza.
 o l o v o, ólom.
 o l u j a, éghőború.
 o m o r a, fenyő.
 o n, o n a, ő.
 o n a k a v, olyan.
 o n a m o, arra, amarra,
 o d a.
 o n d j e, ott, ottan.
 o p a z i t i, észrevenni.
 o p e t, ismét, megint.
 o p o m e n u t i, inteni, meg-
 i n t e n i.
 o p r a š t a t i s e, elbúcsúzni.
 o p r o s t i t i, megbocsá-
 t a n i.
 o r a o, sas.

o r a t i, szántani.
 o r m a r, szekrény.
 o r u ž j e, fegyver.
 o s j e é a t i, érezni.
 o s k u d j e v a t i, szűkül-
 k ö d n i (ik).
 o s k u d n o, szűken.
 o s l o b o d i t i s e, szaba-
 d ú l n i.
 o s m e d i t i, megbarnulni.
 o s o b i t o, különösen,
 k i v á l t, rendkívül, szerte-
 l e n ű l.
 o s t a t a k, maradék.
 o s t a t i, maradni.
 o s t a v l j a t i, elhagyni.
 o s t a v š t i n a, hagyaték.
 o š t r o v i d a n, éleslátásu.
 o t a c, atya.
 o t e é i, dagadni.
 o t k r i é, fölfedezés.
 o t k r i t i, fölfedezni.
 o t p u t o v a t i, elutazni
 (ik).
 o t r o v a t i, megmérgezni.
 o t v o r i t i, nyitni, kinyitni.
 o v a k a v, ilyen.
 o v a m o, ide, erre, emerre.
 o v c a, juh.
 o v d j e, itt, itten.
 o v o m p r i g o d o m, ez
 ú t t a l.
 o z b i l j a n, komoly.

P.

P a d a t i, esni (ik); u b o j u,
 e l h u l l n i.

pahul, pehely.
 pak, pedig.
 palača, palota.
 pamet, ész.
 pametan, okos.
 panj, törzs.
 pas, eb, kutya.
 paziti, vigyázni.
 pecivo, sütemény.
 pečen, pečenka, sült.
 peči, sütni (trans.), súlni.
 pelinkovac, üröm.
 pepeo, hamu.
 pero, toll.
 peta, sark.
 piée, ital.
 pijesak, homok.
 pisati, írni.
 piti, inni.
 pivo, sör, ser.
 pjeniti se, habzani
 (ik).
 pjesma, dal, ének.
 pjevati, énekelni.
 plakati se, sirni, ríni.
 platiti, fizetni.
 platno, vászon.
 pleća, váll.
 plemenit, nemes; ple-
 menita srca, nemes-
 szívű, nemeskeblű.
 ples, táncz.
 plesati, tánczolni.
 plijen, zsákmány.
 plima, árvíz.
 plivaona, uszoda.
 plivati, úszni (ik).

plod, természmény.
 plodan, termékeny.
 pluća, tüdő.
 pobjeda, győzelem.
 pobjediti, győzni.
 početak, kezdet.
 početkom, eleinte.
 počinak, nyugalom; ići
 na-, lenyugodni (ik).
 počivati, nyugodni (ik).
 podignuti, fölemelni.
 podne, dél; prije-,
 dél előtt; poslije-,
 dél után.
 podrum, pincze.
 podvornik, inas.
 pogađati se (za robu),
 alkudni (ik).
 pogibio, veszély.
 pogled, látvány.
 pogledati, megnézni,
 pogrješka, hiba.
 pohvaliti, megdicsérni.
 pojas, öv.
 pojaviti se, megje-
 lenni.
 pokazati, mutatni.
 pokriti, földni, borítani.
 pokunjiti, lesújtani.
 pokušati, próbálni.
 pokvariti, megrontani.
 pokvariti se, megrom-
 lani (ik).
 polagano, lassan.
 polaziti, indulni.
 poljana, szántóföld.
 polje, mező.

poljodjelac, földmi-
 velő, szántóvető.
 polovica, fél.
 pomagati, megsegélni.
 pomoći, segíteni, se-
 gélni.
 ponajviše, leginkább.
 ponos, büszkeség.
 ponosit, büszke.
 poplat, talp
 poplava, árvíz.
 porijetlo, eredet, le-
 származás.
 porod, születés.
 posao, munka, dolog,
 ügy.
 posije, korpa.
 posjed, birtok.
 posjedovati, birni.
 poskliznuti se, sika-
 molni, sikamlani (ik).
 poslati, küldeni.
 poslije, után, azután,
 aztán, ezután.
 posljednji, utolsó.
 poslovica, közmondás.
 poslušan biti, enge-
 delmeskedni (ik).
 postaviti, felállítani.
 postupati, elbánni (ik).
 po svoj prilici, alkal-
 masint.
 pošten, becsületes.
 poštenje, becsületesség.
 potok, patak.
 potomak, sarj, sarjadék.
 potreba, szükség.

potrebovati, megki-
 vánni.
 potres, földrengés.
 povjest, történet, törté-
 nelem.
 povratiti, visszaadni.
 povratiti se, vissza-
 jönni.
 površina, szín, felület.
 poznat, ismeretes.
 poznavanje, ismeret.
 pradjed, ősz.
 pralja, mosónő.
 pratilac, kísérő.
 pravac, irány.
 pravedan, igazságos.
 pravednost, igazság.
 pravilo, szabály.
 pravnik, jogász.
 pravo, jog; po pravu,
 jogosan.
 pred, előtt.
 predati se, megadni
 magát.
 predrasuda, balítélet.
 predvidjeti, előre-
 látni.
 prekjuche, tegnap előtt.
 preksutra, holnap után.
 prepelica, fürj.
 prepuniti, megterhelni.
 prestati, megszűnni.
 prevađati, lefordítani.
 prezirati, megvetni.
 priča, rege.
 prihod, járadék.
 prijatan, kies.

prijatelj, barát.
 prije, elébb, azelőtt.
 prijedmet, tárgy,
 dolog.
 prijetiti, fenyegetni.
 prikovati, leszegezni.
 prilika, alkalom.
 primiti, fogadni.
 primjer, példa.
 priseći, esküdni (ik).
 prispjeti, érkezni (ik),
 megérkezni (ik).
 pristoji se, illeni (ik).
 pristojno, illőleg.
 prividno, látszólag.
 probaviti, emésztetni.
 probitačan, tanácsos.
 probuditi, költeni.
 proći, múlni (ik).
 prodati, eladni.
 profesor, tanár.
 proisteći, eredni.
 proizvod, készítmény.
 prolaziti, múlni (ik).
 proljeće, tavasz.
 proljetni, tavaszi.
 promijeniti, megvál-
 tozni (ik).
 promijenljiv, változó.
 propast, bukás.
 proricati, prorok o-
 vati, jósolni.
 prosjak, koldus.
 prosuditi, itélni.
 prošle godine, lani,
 tavál.
 proti, ellen.

protivnik, ellenség.
 protivno, ellenkezőleg.
 proučavati, tanulmá-
 nyozni.
 prsa, mell; -konja,
 szűgy.
 prsi, kebel, mell.
 prsluk, mellény.
 prst, ujj.
 prsten, gyűrű.
 pružati, nyújtani.
 prvi, első.
 puhati, fúni, fújni.
 pustiti, hagyni, bocsá-
 tani.
 pustošiti, pusztítani.
 pušenje, dohányzás.
 pušiti, dohányozni (ik).
 put, út.
 putnik, utas, utazó.
 putovanje, vándorlás,
 utazás.
 putovati, utazni.
 pseto, kutya, eb.
 ptica, madár.
 pucati, löni.
 punica, napa.
 pupak, rügy.

R.

Rabiti, használni.
 rad, munka.
 radi, miatt.
 radje, inkább.
 raditi, dolgozni (ik),
 munkálkodni (ik).
 radnik, munkás.

rado, szívesen, örömet.
 rano, korán.
 rashladiti, meghűlni.
 rasipnik, tékozló.
 raspasti se, bomolni,
 bomlani (ik).
 rasti, nőni, növekedni
 (ik).
 rat, háboru, had.
 ravnatelj, igazgató.
 ravnati, igazgatni.
 ravnica, sík, rónaság.
 razbiti, eltörni.
 razboljeti se, betegedni
 (ik), meg- (ik).
 razdor, viszály.
 različiti, különböző.
 razmišljati, gondol-
 kodni (ik).
 razmišljavati, elmél-
 kedni.
 razoriti, feldúlítani, el-
 pusztítani.
 razoravanje, rom-
 bolás.
 razumjeti, érteni.
 razumljivo, érthetőleg.
 raž, rozsa.
 ražanj, nyárs.
 reći, mondani.
 red, rend.
 redak, sor.
 redovito, rendszeren.
 remen, szíj.
 remenar, szijgyártó.
 rep, fark.
 rezati, metszeni, faragni.

riba, hal.
 riječ, szó.
 rijeka, folyam, folyó.
 risati, rajzolni.
 rizma, rizma.
 roda, gólya.
 roditi, szülni.
 roditi se, születni.
 rođak, atyafi, rokon
 rođenje, születés.
 rodoljub, hazafi.
 rog, szarv.
 roba, portéka, árú.
 rubac, zsebkendő.
 ruda, ércz.
 ruka, kéz, marok.
 rukavica, keztyű.
 ruševina, rom.
 ruža, rózsa.
 ružan, rút, csunya.

S.

Sabor, országgyűlés.
 sabirati, gyűjteni,
 szedni.
 sablja, kard.
 sabirati se, össze-
 gyűlni.
 sada, most, mostan, je-
 lenleg.
 sadržaj, tartalom.
 sajama, vásár.
 sakriti se, elbúni, meg-
 húzni magát.
 sakupljati se, csopor-
 tozni (ik).
 samo, csak, csupán.

san, álom; besanan,
 álomtalan.
 saslušanje, meghall-
 gatás.
 savjest, lelkiismeret.
 savjestan, lelkiismeretes.
 savjetovati, javallni,
 tanácsolni.
 sažaljevati, meg-
 szánni.
 seljak, paraszt, pór.
 selo, falu.
 sestra, nővér; starija
 sestra, néne; mlađa
 sestra, húg.
 siguran, biztos.
 sigurnost, biztonság.
 sijati, vetni.
 sijeva, villámlík.
 sila, erő.
 sin, fiú.
 siroma, szegény.
 siromaštvo, szegény-
 ség.
 sisati, színi, szopni (ik).
 siv, szürke.
 sjaj, fény.
 sjajan, fényes, pompás,
 nagyszerű.
 sjati, ragyogni, díszleni
 (ik).
 sječati se, emlékezni
 (ik).
 sjeći, vágni.
 sjeđjeti, ülni.
 sjeme, mag.
 sjena, árny, árnyék.

sjetva, vetés.
 sjever, éjszak.
 skopčati, gombolni, be-
 gombolni.
 skoro, majd, csaknem,
 szinte.
 skroz, egyáltalában.
 skup, drága.
 skupim držati, drá-
 gálni.
 skupocjen, becses.
 skupoća, drágaság.
 slab, gyenge.
 sladak, édes.
 slava, dicsőség.
 slavan, dicső, híres.
 slaviti, dicsőíteni, (svet-
 kovinu) megülni.
 slavodobitan, győze-
 delmes.
 slavuj, fülemile, csalo-
 gány.
 sličan, hasonló.
 slijediti, követni.
 slika, kép.
 slikar, festész, festő,
 főtész.
 slikati, festeni.
 slina, nyál.
 slomiti, törni, megtörni.
 slovnica, nyelvtan.
 slovo, betű.
 sluga, szolga.
 slušati, hallani.
 sluškinja, szolgáló.
 slutiti, sejtteni.
 služinče (čeljade), cseléd.

smilovanje, szána-
 kozás.
 smion, merész.
 smjesta, tüstént, legott,
 legottan.
 smrtan, halandó; bes-
 mrtan, halhatatlan.
 smrznuti se, meg-
 fagyni.
 snijeg, hó.
 sniježi, havazik.
 soba, szoba.
 sova, bagoly.
 spavati, aludni (ik).
 sposobnost, tehetség.
 sprijeda, előlről.
 sramota, szégyen.
 sravniti, összehasonlí-
 tani.
 srditi se, haragudni
 (ik), haragszani (ik).
 sreća, szerencse, bol-
 dogság.
 sretan, szerencsés, bol-
 dog.
 srna, őz.
 srušiti se, omolni, om-
 lani (ik).
 stablo, fa.
 stajati, megállni.
 staklo, üveg.
 stalež, rend.
 stanje, állapot.
 stanovati, lakni (ik).
 stanovnik, lakos.
 stanovništvo, lakosság.
 star, ó, régi.

stati, állni.
 steći, szerezni.
 stol, asztal.
 stolar, asztalos.
 stolica, szék.
 stopiti se, elolvadni.
 strašiti, ijeszteni.
 strašljiv, félénk.
 stric, nagybátya.
 strijela, nyíl.
 strog, szigorú.
 strug, gyalu.
 stupati, lépni.
 stvar, dolog.
 stvorenje, teremtmény.
 stvoritelj, teremtfő.
 stvoriti, teremteni, al-
 kctni.
 sud, törvényszék, bíróság.
 sudac, bíró.
 suditi, ítélni.
 suh, sovány.
 sukati, sodorni.
 sumpor, kén.
 sunce, nap.
 sutra, holnap.
 suza, köny.
 svađati se, pörlekedni
 (ik).
 svako, mindenki.
 svakojaki, mindenféle.
 svećenik, pap, áldozár.
 sve, mind; u svemu,
 összesen.
 svet, szent.
 veska, füzet.
 vezak, kötet.

svijeća, gyertya.
 svijet, világ, föld.
 svijetliti se, fényleni.
 svijetnjak, gyertya-
 tartó.
 svila, selyem; svilen a
 tkanina, selyemkelme.
 svinja, disznó.
 svirala, síp.
 svjetlost, világosság.
 svjetovati, tanácsolni.
 svlačiti se, levetkőzni
 (ik).
 svrab, rüh.
 svuda, mindenhol, min-
 denütt (gdje?); min-
 denhova, mindenüvé
 (kamo?).

Š.

Šaren, tarka.
 šećer, cukor.
 šešir, kalap.
 šeširdžija, kalapos.
 šetati se, sétálni.
 šija, szirt.
 širiti, terjeszteni, árasz-
 tani.
 širok, bő, széles.
 škoditi, ártani.
 škodljiv, ártalmas.
 škola, iskola.
 škrinja, láda.
 škrtac, fukar.
 šljeme, sziklacsúcs.
 špilja, odu, barlang.
 štampati, nyomtatni.

štediti, megtakarítani,
 megkimélni.
 štedljiv, takarékos.
 što, mi, micsoda.
 štovati, tisztelni, be-
 csúlni.
 šuma, erdő.
 šunka, sódar.

T.

Tajna, titok.
 tako, úgy.
 također, is; nije, s'ncs.
 takozvani, úgyneve-
 zett.
 tast, ipa.
 tat, tolvaj.
 tečan, jóizű,
 tele, borju.
 temelj, alj, alap.
 temeljiti se, alapodni
 (ik).
 teret, teher.
 teško (jedva), alig, ne-
 hezen.
 teško dihati, fuladni.
 tetiva, ín.
 težak, nehéz.
 težak (radnik), nap-
 számos.
 ti, te.
 tiho, halkan.
 tijelo, test.
 tim više, annál inkább.
 tjedan, hét.
 tjednik, hetilap.
 tjerati, üzni.

tkalac, takács.
 tkati, szőni.
 tok, tok.
 toliko, annyi.
 topitise, elolvadni.
 topliti, melegíteni.
 topao, meleg.
 toranj, torony.
 trava, fű.
 tražiti, keresni.
 trbuh, has.
 trešnja, cseresznye.
 trg, tér.
 trgovac, kereskedő.
 trpjeti, szenvedni.
 trska, nád.
 trut, here.
 tuči, verni.
 tučnja, veszekedés,
 tuđi, idegen.
 Turčin. török.
 turati, lökni.
 tužba, vád, panasz.
 tvornica, gyár.
 tvrđ, kemény.
 tvrditi, állítani.
 tvrtka, cég.
 U.
 Ubiti, ölni, gyilkolni.
 ubojica, gyilkos.
 učen, tudós.
 učenjak, tudós.
 učenik, tanítvány.
 učešće, érdek.
 učinak, hatás.
 učiniti, csinálni, tenni,
 gyakorolni.

učitelj, tanító.
 učiti se, tanulni.
 udaljenost, távolság.
 udaljiti se, távozni,
 eltávozni.
 udariti, verni.
 udo, iz.
 udovica, özvegy.
 ugljen, szén.
 ugodan, kies, kellemes.
 ugovor, szerződés.
 uho, fül.
 ujak, nagybátya.
 ukinuti, megszüntetni.
 ukus, íz.
 ukusan, jóízű.
 ulica, utca.
 uloga, szerep.
 uloviti, megfogni.
 umiriti, megnyugtató.
 umivati se, mosdani
 (ik).
 umjetnik. művész
 umnožiti se, szaporodni
 (ik).
 umoran, fáradt.
 uništiti, megsemmisí-
 teni.
 unutra, be (kamo?),
 benn (gdje?).
 uopće, általában, közön-
 ségesen.
 upisati, beírni.
 upoznati, megismerni.
 upravljati, kormá-
 nyozni.
 ura, óra.

urediti, csoportozni.
 uskisnuti, megsavanyodni (ik).
 uslije d, folytán.
 uslišiti koga, meghallgatni.
 usluga, szolgálat.
 uspomena, emlék, emlékezet.
 usta, száj.
 ustati, kelni, felkelni.
 usteg, tartalék.
 ustroj, szerv.
 usudjeti se, merni.
 uš, tetű.
 utemeljiti, alapítani.
 utisak, hatás.
 utješiti, vigasztalni.
 utješiti se, enyhülni.
 uvenuti, elhervadni.
 uvidjeti, belátni.
 uvijek, mindig.
 uvrijeda, bántalom.
 uvrijediti, megbántani, megsérteni.
 uvrijedljiv, sértegető.
 uzdržati se, fennmaradni.
 uzdržavati, fentartani.
 uzgojiti (životinje), tenyészteni.
 uzrok, ok.
 uzvišen, felséges.
 uzvratiti, viszonozni.
 uže, kötél.

V.

Valjan, derék.
 van, ki.
 vani, kinn, künn.
 vanski, külső.
 vapno, mész.
 varati se, tévedni, csalódni (ik).
 vatra, tűz.
 vazda, mindenkor, mindezen.
 veče, este, podveče, délest, estefelé.
 već, már.
 većinom, jórészt.
 veličanstvo, felség.
 velik, nagy.
 veoma, igen, nagyon.
 veseliti se, örülni.
 veselje, öröm, gyönyör.
 veseo, víg.
 vezati, kötni, megkötni.
 vladati, uralkodni (ik).
 vlastit, saját.
 vlastitost, tulajdon.
 vlas, szál.
 vidjeti, látni.
 vijek, század; navijek, örökké.
 vijest, hír.
 vilice, villa.
 vime, tőgy.
 vino, bor.
 visjeti, függni.
 visok, magas.
 više, több, inkább (radje).
 vjera, vallás.

vjeran, hű.
 vjerovati, hinni.
 vjerski rat, vallásháború.
 vjesnik, hírnök.
 vješt, ügyes; -o, ügyesen.
 vjetrenjak, szélkakas.
 vježba, gyakorlat
 vježbati, gyakorolni.
 voće, gyümölcs.
 voda, víz.
 vojnik, katona.
 vojska, had, hadsereg.
 vojvoda, hadvezér.
 vol, ökör.
 vrabac, veréb.
 vrana, varju.
 vrat, nyak.
 vrba, fűz.
 vrelo, forrás.
 vremena imati, ráérni.
 vreti, forrni.
 vrijeđati, érn.
 vrijeme, idő.
 vrlo, nagyon, igen.
 vrlo dobar, jeles.
 vrst, faj.
 vrt, kert.
 vrtar, kertész.
 vruć, forró, meleg.
 vrućina, hő, hőség, forró-
 ság.
 vuk, farkas.
 vuna, gyapjú.

Z.

Zabava, multság.
 zabavljati se, mulatni,
 szórakozni (ik).

zaboraviti, elfelejteni.
 zabrinuti se, félteti.
 zaći(sunce), leáldozni(ik).
 zadaća, feladat, lecke.
 zadovoljiti se, elégedni
 (ik), megelégedni (ik).
 zagrliti, ölelni.
 zahtijevati, követelni.
 zahvaliti, köszönni.
 zakasniti, elkésni.
 zaklonište, hajlék.
 zakon, törvény.
 zakopati, temetni.
 zanatnik, kézműves.
 zanemariti, elhanyagolni.
 zanimiv, érdekes.
 zaoriti, hangzani (ik).
 zapadan, nyugati.
 zapaliti, gyújtani.
 zapamtiti, megtartani.
 zapovijed, parancsolat.
 zapovijedati, paran-
 csolni.
 zarobljenik, fogoly.
 zaspati, elaludni.
 zastava, zászló.
 zašto, miért.
 zatiljak, nyakszirt.
 zatvoriti, csukni, bezárni.
 zauzeti, elfoglalni.
 zavidan, irigy.
 zavijati, pederni.
 zbilja, igazán.
 zbirka, gyűjtemény.
 zdenac, kút.
 zdjela, tál,
 zdjelica, csésze, findsa.

zdrav, egészséges.
 zdravlj e, egészség.
 zec, nyúl.
 zelen, zöld.
 zeleniti se, zöldelni.
 zemaljski, földi.
 zemlja, föld, ország.
 zemljak, hazafi.
 zemljište, telek.
 zepsti, fázni (ik).
 zet, vő.
 zgrada, épület.
 zibati se, lengeni.
 zid, fal.
 zima, tél.
 zimski, téli.
 zlato, zlatan, arany.
 zloban, rosszlelkű.
 zločest, rossz.
 zlovoljan, rosszkedvű.
 znamenit, jelentékeny.
 znanje, ismeret.
 znati, tudni.
 zrak, levegő.
 zraka, sugár.
 zrcalo, tükör.
 zub, fog.
 zvati, híni.
 zvijezda, csillag.
 zvon, harang.

Ž.

žaljeti, megszánni, bánni.
 žalostan, szomorú.
 žalostiti se, szomorkodni
 (ik).
 ždral, daru.
 ždrijebe, vehem.
 žeđa, szomj.
 žeđati, szomjuzni (ik).
 želja, kívánság, vágy.
 željeti, óhajtani, kívánni.
 željezo, vas.
 želudac, gyomor.
 žena, asszony, nő.
 židov, zsidó.
 žila, ér.
 žito, gabona.
 živ, eleven. élő.
 živa, higany.
 živad, barom.
 živjeti, élni.
 življenje, életmód.
 život, élet.
 životinja, állat.
 žlica, kanál.
 žrtva, áldozat.
 žrtvovati, áldozni, fel-
 áldozni.
 županija, vármegye,
 megye.
 žuriti se, sietni.
 žut, sárga.

S A D R Ž A J.

Strana.

Uvod. Kratka povjest madžarskoga jezika. Madžarska narječja	3
Naglašivanje i izgovaranje	8
Prvi dio.	10
§. 1. Razdioba samoglasnika. §. 2. Niske, visoke, oštre riječi.	
§. 3. Vrsti govora. §. 4. Član. §. 5. Pridjev naprama imenici.	
§. 6. Je, su. §. 7. Lične zamjenice.	
1.—2. Vježbanje.	
Drugi dio.	14
Glagol. §. 8. Korijen glagola. §. 9. Glagoli sa ik i bez ik.	
§. 10. Sprega glagola u prezentu indikativa. §. 11. Nastavak.	
§. 12. Prezent ind. glagola vagyok. §. 13. Perfekat indikativa.	
§. 14. Futur ind.	
3.—10. Vježbanje.	
Treći dio	27
§. 15. Sklonitba imenice. Akuzativ. §. 16. Množina imenice.	
§. 17. Objektivna konjugacija. §. 18. Prezent ind. objektivne konjugacije.	
§. 19. Perfekat ind. objektivne konjugacije.	
§. 20. Futur ind. objektivne konjugacije. §. 21. Genitiv i dativ.	
§. 22. Iznimni akuzativ. §. 23. Posvojne zamjenice i posvojni lični nastavci.	
§. 24. Posvojni genitiv. §. 25. Kako se opisuje glagol „imati“ §. 26. Nastavci adverbijalni.	
11.—26. Vježbanje.	
Četvrti dio.	54
§. 27. Pridjev. §. 28. Komparativ. §. 29. Superlativ.	
27. Vježbanje.	
Peti dio.	62
Glagol. (Nastavak.) §. 30. Imperfekta indikativa. §. 31. Pluskvamperfekat indikativa.	
§. 32. Prezent konjunktiva. §. 33. Imperativ. §. 34. Perfekat konjunktiva.	
§. 35. Imperfekta konjunktiva. §. 36. Pluskvamperfekat konjunktiva.	
§. 37. Futur konjunktiva. §. 38. Infinitiv. Posvojni infinitiv. §. 39. Gerundij.	
§. 40. Participi. §. 41. Konjugacija nepravilnih glagola „vagyok“ i „leszek“.	
28.—40. Vježbanje.	
Šesti dio.	83
Zamjenice. §. 42. Vrsti zamjenica. §. 43. Povratne zamjenice.	
§. 44. Madžarski naslovi. §. 45. Pokazne zamjenice. §. 46.	

Upitne zamjenice. § 47. Odnosne zamjenice. § 48. Neodređene zamjenice.	
41.—43. Vježbanje.	
Sedmi dio.	90
Postpozicije §. 49. Nezavisne i zavisne postpozicije.	
44.—47. Vježbanje.	
Osmi dio.	96
Glagol. (Nastavak.) § 50. Sprega glagola u pasivu. §. 51.	
Druge modifikacije glagola. § 52. Rastavljanje čestica od glagola.	
48. Vježbanje.	
Deveti dio.	102
Glagol. §. 53.—54. Nepravilni glagoli.	
49.—54. Vježbanje.	
Deseti dio.	120
Brojnici. §. 55. Razdioba brojnika. §. 56. Glavni brojevi. §. 57.	
Redni brojevi. §. 58. Oznaka vremena, cijene i mjere. §. 59.	
Dioni brojnici. §. 60. Brojnici kakvoće. §. 61. Prislovni ili opetovni brojnici. §. 62. Neodređeni brojnici.	
55.—56. Vježbanje.	
Jedanaesti dio.	129
§. 63 Izvedeni prislovi. §. 64. Neizvedeni prislovi. §. 65.	
Veznici. §. 66. Usklici. §. 67. Kratice. §. 68. Red riječi u rečenici. §. 69. Tvorenje riječi izvođenjem.	
57. Vježbanje.	
Dvanaesti dio.	143
Nekoje riječi, koje su Mađžari uzeli iz slovenskih jezika.	
Štiva.	146
I. Štiva u prozi. 1.—8. II. Pjesme. 1.—16.	
I. Dodatak. Skupine riječi.	192
II. Dodatak. Nekoliko razgovora. Osobiti izrazi	203
III. Dodatak. Izabrane mađžarske poslovice.	214
IV. Dodatak.	
Mađžarsko-hrvatski riječnik	218
Hrvatsko-mađžarski riječnik	264

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

